APOLOGIA PERFECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS

SIVE

PROPVGNACVLVM RELIGIONVM OMNIVM SED MAXIME MENDICANTIVM

Contrà

EPISTOLAM THEOLOGI CVIVSDAM AD QVENDAM MAGNAtem ſcire cupientem, quomodo poſſet diſtribuere bona ſua temporalia ad pios vſus, cum vtilitate quàm maxima animæ ſuæ. Et cui Ordini Regulari, vnum è Nepotibus ſuis vitæ Religioſæ deſiderio captum, deberet addicere.

AVTHORE

R. P. F. NICOLAO à IESV Maria Carmelita Diſcalceato Polono.

Primum Romæ, Typis Franciſci Corbelletti. M. DC. XXVI.

Deinde Cracouiæ, Typis Valeriani Piątkowſki, MDC.XXVII.

Superiorum permiſſu.

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO D.

D. STANISLAO LVBOMIERSKI,

COMITI IN WISNICZ:

Sendomirien. Scepuſien. Białocerkieuien. &c. &c.

PRÆFECTO:

Supremo Regni Polonię Pocillatori.

FR. NICOLAVS à IESV MARIA.
Carmelita Excalceatus, S. S.

VENIT ad Aream, & ad Veſtibulum præmunificæ pietatis tuæ, vt potè tutelare Aſyllum, Illuſtriſsime Dñe, mea hæc Euangelicæ paupertatis pauper Apologia, ſiuè (quod verius fuerit) ſub rudi Apologiæ huius amiculo Euãgelica ipſa Paupertas, decor Chriſtiani Orbis, Honeſtamẽtũ Eccleſiæ, Primiceria Regni Cælorum. At (inquies) quid illa ſic? An nõ ſufficit ſibi nuda, quæ nudũ ſeqtur Deum, quæ nudum Deum capeſſit? Imò (inquam) ſufficit

sufficit sibi, sufficit Deo; sed nō sufficit Theologo neoterico, qui sponsam Christi inique suspicit sem nudam, bonus videlicet misericordiæ corrogator, pius obuelator Crucifixi; qui tamen gaudet per tot sæcula nudum esse, nudum vel pingi. Dicam sinceré quòd sentio. Euangelicam Paupertatem nostri Sarmatæ ad Martem nati, in Marte viui, velut miraculum longo iam æuo suspiciunt, & conuenerantur; vnus in pace Theologus fastidiosè oblatrat Paupertati quæ olim est de Theologia benemerita, & quodammodo Apex, & summa Theologiæ. Quodque amplius demirere, Optume Princeps, credideris, hominem inuidere Paupertati lætitiam, & prædiuinam hilaritatem; illam si quidem non modo nimis ieiunam, atque vicatim quæstuantem negligit, si non contemnit; sed intra cænobitica septa lingua, spirituq; psallentem, si non improbat, minus probat. O temporu. O mores. Sed habent suum vel Astra Sirium. Ergo venit in vmbram tuam & Apologia mea, & sacra

multo-

multorum Pauperies, eo nomine famulantium Deo; vt te obumbrante commodius queant istam Caniculam deuitare, imò reflectere, ac toto Ecclesiastici Poli ambitu depulsare; nè tã præpostero sydere Euangelicæ Perfectionis germina latè iam, ac fæliciter in nostra Polonia pullulantia, superuacuè aliquando ingemiscamus esse decocta. A te verò præ cæteris, Illustrißime Princeps, auspicium capi, patrocinium quæri planè debuit Apologiæ quam cõscripsi, Paupertati sub qua mereo; qui (vt innumera tuarum virtutum lumina Solis instar indice non indigentia, prætermittam) sacræ sapientiæ candidatos consueuisti semper in oculis ferre, & Christi Pauperes ita in delicijs computare, vt effuso diuitiarum censu nostri Ordinis consecraneis & ad conuictum Euangelicum patens Cænobium, & ad Psalmodiam sacram Templum suffoderis, erexeris, fastigiaueris. Age itaque Princeps, munificentia, & religione compar, excultæ à te Paupertatis nostræ hanc accipe etsi imparem fru-

ctifica

ctificationem, vberiora deinceps pollicitantem, hanc interim si benigne suscipias; & boni consulas. Salue, & Vale diu sospes, & fælix Tuæ Poloniæ, nostro Carmelo.
Cracouiæ è nostro Conuentu Sancti Patris Ioseph VII. Kalend. Ianuarij. 1626.

PRÆ-

PRÆFATIO.

TIBI soli tacebunt homines; & cum cæteros irriseris, à nullo confutaberis? Iob: 11. *Scripturæ sacræ Catholici tractatores* (ait Seraphicus Bonauentura in Apolog. pauperum) *mox vt suboriri senserunt peruersorum dogmatum germina, magno studuere conatu illorum conuulsioni operam diligentem impendere, nè si in altum succrescerent, sationis Dominicæ semina suffocarent.* Porrò diebus istis nouissimis, quibus clarius Euangelicæ veritatis fulgor illuxerat, dogma quoddam repullulans, iamque in scriptis redactum comperimus, quòd tanquam fumus teter, & horridus erumpens abyssi puteo, ipsiusque Solis Iustitiæ spectantibus radijs, se veluti obijciens, Christianorum mentium hemispherium obscurare contendit. Comparuit scilicet in Polonia Anno Domini vigesimo quarto supra millesimum sexcentesimum Epistola quædam Theologi anonymi; ad quendam magnatem scire cupientem; quomodo posset distribuere bona sua temporalia ad pios vsus: cum vtilitate quàm maxima animæ suæ, & cui Ordinum Regularium, vnum è Nepotibus suis, vitæ Religiosæ desiderio captum, deberet addicere? Quæ inquam epistola, vt pietatẽ callide præseferre conuincitur, ita cautè per legenda est, dũ pulchra specie Sãctitatis, præposterè auocat ab ipso culmine Sanctitatis. Appositè Hierem. c. 23. *A Prophetis Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram:* Hoc enim (inquit Hieronymus) *vtimur testimonio aduersus eos, qui epistolas plenas mendacio & fraudulentia, & periurio in orbem dirigunt, & aures audientium polluunt.* Sed (quod plerique insignes viri tacti dolore cordis intrinsecus persæpè conquesti sunt) ad exortum huius obscurissimæ caliginis, Doctorum dormitauit industria, si

non

non etiam (quod indignius est) plurimorum scientia caligauit: vt propterea de Theologo pronunciari debeant verba illa: *Tibi soli tacebunt homines, & cum cæteros irriseris, à nullo confutaberis?* Enimverò quoties impijssimi homines hæresum spicula aduersus Ecclesiam Dei torquere conati sunt: toties eorum tela ab inuictissimis scriptoribus acerrime sunt infracta: *Tibi soli tacebunt homines*, ô Theologe, obtruncatas iam pridem hæreses nouo spiritu refouenti, & quodam modo reanimanti? Quoties viri mēdaci spiritu instructissimi, errorū portenta Orbi inuehere ausi sunt: toties inscitiæ illorum tenebrę ab alijs depulsæ sunt: *Tibi soli tacebunt homines* tua scripta noxijs errorum seminibus respergenti? Quoties præsumptione abrepti alij doctrinam Sanctorum Patrum ad exitialia capitis sui commenta traducere attentarunt: toties eorum conatus elisi, & Sanctorum Patrum doctrina illustrior reddita: *Tibi soli tacebunt homines* eorundem Patrū sentētias detorquenti, ac tuis sensibus inflectenti, quandoque etiam mutilanti? Quoties carnalis prudentiæ assertores perfectionis arcem oppugnare aggressi sunt: toties vice versa expugnati sunt: *Tibi soli tacebunt homines* dum nouam perfectionem moliris eiusdem perfectionis apicem demolienti? Quoties choros castrorum Dei, & laudes præliantium bella domini persequi alij non dubitarunt: toties eorum audacia vel impudentia repressa est ab eis de quibus dicitur. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Tibi soli tacebunt homines* in tuis scriptis de Psalmodia malè merenti? Quoties pœnitentiæ opera viri se ipsos amātes eliminare cogitarunt: toties viri Spirituales carnis odium instaurare non destiterunt: *Tibi soli tacebunt homines* austeram corporalis pœnitentiæ

nitentię faciem non probanti? Quoties paupertatem firmissimũ Religiosorũ virtutũ fundamentũ viri cupiditate possesi subuertere moliti sunt: toties eorum vires confractæ atq. irritæ conciderunt: *Tibi soli tacebunt homines* paupertatem in communi tàm facilè posthabenti? Theologi magni nominis quorum nomina & scripta toto Orbe illustria per omnes ætates coruscare non desinunt, acres passim oppugnatores, censores rigidos, duros linguarum & calamorum aculeos patiuntur: *Tibi soli tacebunt homines* Theologe anonymo & scriptiones tuas sine approbatione & loco impressionis,quasi furtim, & veluti abortiuum fætum hominum oculis exponenti?

At verò (quod multò lachrimabilius est) cum cæteros irriseris, à nullo Theologe, confutaberis? Irrisisti Apostolicos viros,hoc est Apostolicę vitæ sectatores, dum Christi, & Apostolorum perfectionem dignoscendam ex ratione viuendi communi, in victu, & vestitu, siue ex manducatione, & potu, perperam docuisti: *Et à nullo cõfutaberis?* Irrisisti, inquam, Apostolicos viros, dum Religionem cum possessionibus in communi & citrâ externam austeritatem simillimam vitæ Christi & Apostolorum pronunciasti: *Et à nullo confutaberis?* Irrisisti Euangelicæ perfectionis & austeritatis cultores, dùm Christi & Apostolorum vitam fuisse blandam, & non rigidam insinuasti, quin etiam paupertatem Apostolicam præcepto & exemplo Christi firmatam non perfectioni aut voluntati: sed necessitati tribuisti, differens in hæc verba: *quod si Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones proculdubio etiam stabiles, & certos reditus acceptassent; & à nullo confutaberis?* Accedit quod

lum vas electionis, & Doctorem gentium, ob labores vitæ Apostolicæ animarum causa susceptos, dixisse se infælicem obloquutus es, nec ab Elia Propheta Sanctissimo calamum abstinuisti: *& à nullo confutaberis?* Irrisisti ô Theologe omnes Religiosos Ordines, pulchra scilicet tabernacula Iacob, & tentoria Isràël: quæ sunt, vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, & tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi Cedri propè aquas: quia eorũ fortitudinem quæ consistit in paupere & afflicta charitate, veluti expungere & irritam facere potuisti: *& à nullo confutaberis?* Irrisisti Ordines Eremiticos, eorum perfectionem, cæterorum Ordinum perfectioni postponens: cum tamen ex D. Thoma & aliorum Sanctorum placito, vita Solitariorum præemineat vitæ in societate viuentium, sicut id quod perfectum est præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur: *& à nullo confutaberis?* Sed & peculiares Ordines Religiosorum, austeritate, Psalmodia, paupertate in communi, & pœnitentiæ cultu celebres, verbis illiberalibus, & doctrinæ tuæ imposturis irrisisti: *& à nullo confutaberis?*

Expectabam ego qui aduersus Theologum; velut olim aduersus Philistæum irrisorem agminum Dei viuentis consurgeret, & auferret opprobrium de Isràël. Sed ecce hucusque nullus (quod sciam) prodijt, non quod formidabilis sit eius potentia, sed fortassis, quia despicienda videbatur eius arrogantia, At verendum né vnde magis despicitur, inde magis erigatur. Ergo né *tibi soli tacebunt homines? & cùm cæteros irriseris, à nullo confutaberis?* Progredior ego minimus omnium, non armis propriæ fiduciæ, sed nomine Dei munitus. Quia enim *verbosi amici mei: ad Deum stillat ocullus meus* Iob 16. id est

vt ait

(vt ait Gregorius) *cùm & ipsi derogant qui in fide sociantur, necesse est, ad Deum mea intentio tota in amoris intimi compunctione dissluat, & tantò subtilius se ad interiora erigat, quanto per exteriora opprobria repulsa intus redire cogitur, ne foras euanescat.* Progredior & (phrasi Bonauenturæ.) eligo exemplo Dauid quinque limpidissimos lapides de torrente redundantis Sapientiæ Catholicorum Doctorum. Quibus si pia fide veritati assentire Theologus voluerit: nobiscum armetur; si autem effrons resistere, in fronte feriatur. Mitto autem hos lapides in peram pastoralem, id est simplicem hunc libellum, quem nullatenus potest commendare elegantia Styli, & comptus Sermo: sed sola necessariorum verborum prouisio: & quem tempora alijs studijs Theologicis non intermissis, siue ministerijs Religionis continuata, ac horæ successiuè mutuare potuerunt. Res ipsa appendatur, non verba: fructus legatur, non folia: flos carpatur non volaticus desideretur pappus. Præclarè Augustinus lib: 4. doctr. Christianæ cap: 11 *Bonorum ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare, non verba. quid enim prodest clauis aurea, si aperire quod volumus non potest? aut quid obest lignea si hoc potest, quando nihil quærimus nisi patere quod clausum est?* Aperiam ego & reuelabo technas arcanas ædificij Theologici eo modo quo libuerit, vt clarè detecta fouea, caute possit euitari ruina.

Primùm itaq; ostendã Theologũ suis in scriptis, & nõ caruisse mẽdatio, & inuexisse dogmata, nõ solũ cauenda: sed omninò non bona. Nè quis autem suspicetur: acrius iusto à me scriptorem perstringi, fateor me non personam, sed doctrinæ temeritatem me perstringere: non enim de Theologo, mihi compertum est quis nam sit: omninò

mninò autem mihi persuadeo non Religiosum, dubito autem Catholicum esse, vt potè qui passim suam epistolam dictis hæresim redolentibus resperserit: solet autem esse hæreticorum fraus, sub specie Catholicorum sua scripta prodere, quatenus vel incautos valeant citius illaqueare, vel Catholicos quibus fortasse possunt imputari, infamare, & in inuidiam vocare queant. Dicam cum Bonauentura in simili. *Quoniam meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta odientis oscula*, nequaquam peccatorum oleo, adulatione videlicet, impinguandum esse ipsius languidum caput, nec tumidi cordis apostema palpandum, quin potius obloquentis hominis erectam ceruicem oportet dura increpatione ferire, non quidem amari cordis odio, sed tranquillæ mentis æmulatoria Charitate. Ipsius verò suspectum dogma ordinato competit improbare congressu, vt per modum Apologiæ, epistolæ coaptetur responsio, & impugnationi defensio correspondeat ex aduerso, cui titulum volui præfigere. APOLOGIA PERFECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS Siue: PROPVGNACVLVM OMNIVM RELIGIONVM, MAXIME MENDICANTIVM, quia exacuit linguam suam tanquam gladium contrà omnes Religiones, vt iam mõstraui, omnium Religionum causam pro viribus agam: quod non meæ arrogantiæ, sed potius intimo amori, qui me vrget, vt secundum modulum pro honore vinearũ Domini Sabaoth, me totum impendam, imputatum volo. Duplex autem contra Theologum est mihi instruenda munitio. Altera continens breuem resolutionẽ & Anathomiam totius epistolæ, in qua sub compendio cernantur omnes imposturæ & artes Theologi. Altera

autem

autem contines fusius examen propositionum Theologi, ad inuiolatam doctrinam Angelici Doctoris, tanquã rectissimam & certissimam regulam veritatis: Quia enim Theologus doctrinam S. Thomæ in defensionem suorũ dogmatum vltroneè assumpsit, conabor ego hominem suo gladio iugulare. hoc est verbis suis omninò conuincere. *Condemnabit te os tuum, & labia tua respondebunt tibi.* Iob. 15. quia enim veritas vincit semper & inualescit, cuius lumen inter densas errorum tenebras radiat. eius quasi virtute compulsus, Theologus, quod impugnat defendit, & quidquid construit destruit, manifestè declarans quod *qui* (vt ait Bonauentura.) *studio contentionis deseruit, dum arcu tenso doloso per sagittam sermonis emissam alterum vulnerare satagit, iusto Dei iudicio semetipsum prius ipse confiit*, Aggrediar ergo Theologum suis armis animosè & intrepide.

Quod dum perficio: Te (cum S. Bonauentura in Apologia Pauperum sæpius citata.) Sacrosancta Romana Ecclèsia, tanquam alteram Ester eleuatam in populis vt Ecclesiarum omnium Matrem, Reginam, atque Magistram ad defendendã, & docendam, tàm morum quam fidei veritatem, fiducialiter interpellat tuorum pauperũ cætus, vt quos genuisti vt Mater, educasti vt Nutrix, nunc etiam vt Regina, potenter & iustè defendas: cum idcircò dispositione fauente Diuina, Pontificalis ac Regię potestatis verticem supremum adipisci merueris, vt in arduis necessitatis articulis, ad defendendum Christi populũ parareris. Exurge igitur Sancta Mater, & iudica causam tuam, quia Ordinum tuorum est: tu approbasti Religiones austeras, Psalmodiæ vacantes, Paupertatem in communi profitentes: tuum est ea, quæ alieno spiritu

 pleni

pleni homines contrà effutiunt, reprobare: nè si dissimules, approbare videaris. Non mea scripta probari, sed tantùm epistolam Theologi prohiberi, & confutari gestio, & nomine Religiosorum plurimorum, qui in hoc calamo meo loquuntur, humillimè postulo. Vos etiam omnium Ordinum Religiosi compello, classicum vobis cano: En Theologus Ismaelitico more manum erigit contrà omnes, vt iusto Dei iudicio manus sit omnium contrà eum, vnum ergo sit brachium omnium nostrum, & quidquid præualet vnusquisque audeat, verbo, vel scripto contrà exitialem epistolam. Deniqùe ad vos, docti viri, quorum iudicio meas lucubrationes libens subiicio sermonem conuerto cum Caietano, Dictorum rationes videte & examinate, & sic acquiescite, vel refutate, non enim tanti sum, nec sic arrogans, vt meam proponam authoritatem. Sed eatenùs dico hìc & vbiqùe, quatenus reddita ratio testatur: Propterea vbi defecero, correctori, vt adiutori gratias agam. Verba autem erroris, falsitatis, deceptionis, inscitiæ, & quæcumque huiusmodi mihi inter scribendum exciderint, non contrà personam, sed aduersus doctrinam velim accipi pronunciata: quoniam personæ, nullo pacto: Doctrinis, nō nisi vt dissonant, aduersari intendo.

Facultas Reu: Admodum P. Præpositi Generalis Carmelitarum Discalceatorum.

FRATER Matthias à sancto Francisco Præpositus Generalis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum Congregationis S. Eliæ Ordinis Beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, Librum hunc inscriptum Apologia perfectionis vitæ Spiritualis, à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria eiusdem Congregationis Sacerdote professo compositum,& à peritis Theologis recognitum, & commendatum,probo vt Typis mandetur, si placuerit Reuerendis. D. Vicesgerenti, & Reuerendiss. Magistro Sacri Apostolici Palatij. Dat. Romæ in nostro Cænobio S. Mariæ de Scala VII. Kal. Decembris M. DC. XXVI.

Fr. Matthias à Sancto Francisco
Præpositus Generalis.

APPROBATIO.

LIBRVM à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria nostri Ordinis Sacerdote Theologo, in quo Epistolæ ignoti cuiusdam scriptoris centum Propositiones examinantur, Reu. Admod. P. Nostro Præposito Generali P. F. Matthia à sancto Francisco iubente perlegi: in eoq; nihil Orthodoxæ fidei, aut bonis moribus aduersum reperi, cùm ad lineam Angelicæ doctrinæ S. Thomæ extructus videatur, imò cum velut alter Moyses aduersus Ægiptium, obscurum videlicet hominem in quo insurgit Author zelo priuatæ, quid pro Catholica Religione facturus sit clarè portendit. Opus igitur dignum censeo, quod typis cudatur. Datum Romæ in nostro Seminario Sancti Pauli, die 25. Nouembris 1626.

F. Modestus à S. Gregorio
è Carmelitis Discalceatis &c.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Magistro Sacri Pal. Apost.

Æ. Episc. Hierac. Vicesg.

Imprimatur.

F. Antoninus Phæbæus Mag. & Socius Reuerendiß. P. F. Nicolai Rodulfii, Sacri & Apostolici Palatij Magistri Ord. Præd.

IN

INDEX.
PROPOSITIONVM QVÆ IN HOC OPERE EXAMINANTVR.

nia

Propositio

Sed

Sed præclarè ad modum S. Bernardus eundem Apostoli locum eodem sensu intelligens, Apologia ad Gulielmum Abbatem, eos Religiosos perstringit, qui ieiunijs maioribus addicti, & abstinentijs, viliq; & attrita tunica induti, detrahebant alijs Religiosis, quod vterentur melioribus vestibus ac pellibus, & carnibus vescerentur, & tria, vel quatuor pulmentaria vno die admitterent. 206

Propositio 75.

Et hos etsi pro delicatulis habitos, ijs longè anteponit, 208

Propositio 76.

Attendite, inquit, in regulam Dei, cui vtique non dissonat institutio S. Benedicti. Regnum Dei intra vos est (Luc: 17) hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vndè Apostolus (Rō: 14.) Regnū Dei nō est esca, & potus, sed iustitia, & pax & gaudium in Spiritu S. De corporalibus itaq; obseruantijs fratribus calumniā struitis, & quæ maiora sunt Regulæ, spiritualia instituta relinquitis. Magna abusio. Tunicati & elati, abhorremus pellicea s. Tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbia. Repleti deindè ventre faba, mente superbia, cibis damnamus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad vsum vesci, quàm ventoso legumine vsque ad ructum exsaturari: & præcipuè cùm Esau, non de carne, sed de lente sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: è contrà verò Elias innoxiè carnem comederit 3 Reg: 17. ver: 6. Abraham gratissimè carnibus Angelos pauerit Gen: 18. de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Et infra. Quantò spiritus corpore melior est, tantò spiritualis, quàm corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergò cum de horum obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas, non te

FINIS

✠ ✠

CENTVM PROPOSITIONES SELECTÆ

EX THEOLOGI CVIVSDAM Epiſtola ad quendam Magnatem ſcire cupientem quomodo poſſet diſtribuere bona ſua temporalia ad pios vſus, cum vtilitate quàm maxima animæ ſuæ.

Et cui Ordini Regulari vnum è nepotibus ſuis vitæ Religioſæ deſiderio captum deberet addicere, hoc libro examinatæ.

PROPOSITIO PRIMA.

Generalia tradam monita deſumpta ex certa SS. Patrum & Theologorum doctrina.

SPECIOSA quidem, ſed haud fidelis Authoris promiſſio, ſi ea ſpectentur, quæ in Epiſtola tradit, vel malè ex Sanctorum Patrum & Theologorum dictis concludendo, vel malè eorum dicta referendo. Suam enim pro Sanctorum Patrum, & Theologorum doctrina, obtrudit friuolam, atque in ipſos, & Theologos, & Sanctos Patres iniurioſam, atque contumelioſam. Et certam vocat doctrinam, quæ falſa, ac ne quidem probabilis eſt, vt cuilibet ſimplici etiam inſpectione patebit, noſque,

vt erro-

vt errores euitentur, & Deus veritatis per veritatem laudetur, aperiemus.

PROPOSITIO II.

Vt autem cognoscas sine errore, quibus in rebus sita sit ista Dei, quàm maxima gloria, quam propagare per tuas facultates, & nepotem tuum vis & debes, hæc diligenter considera.

Imo si rectè, ac diligenter considerentur, quæ Author in Epistola tradit, errorem, ac tenebras offundunt circa iudicium, quibus in rebus sita sit ista quam maxima gloria Dei, quam Illustrissimus, ad quem Author scribit, per suas facultates, suumque Nepotem vult, ac debet, vt Author loquitur, propagare.

PROPOSITIO III.

Vnde sequitur illum magis glorificare Deum, sibique magnos meritorum & gloriæ gradus conciliare, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur.

Non inficior quin ille multum glorificet Deum, sibique magnos meritorum, & gloriæ gradus conciliet, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora, & plura præterita, extirpantur, & purgantur peccata,

ac futura impediuntur. Inficior tamen quod insuper Author addit, hunc magis glorificare Deum, maioresque meritorum, & gloriæ gradus sibi conciliare. Imò magis ille glorificat Deum, & maiorem sibi meritorum, & gloriæ cumulum parat, qui res suas deriuat ad personas perfectiores, quæue, cum in se ipsis perfectæ sint, nō modo aliorum peccata præterita purgant, & extirpant, futuraque impediunt; verum etiam alios perficiunt, quod perfectorum tantum est. Magis enim glorificat Deum ille, qui vnum perfectum facit, quam qui multos conuertit, qui postmodum sunt tepidi, etiamsi abstineant à peccatis mortalibus; quia maior gloria Deo resultat ex vno iusto perfecto, quàm ex multis alijs iustis communibus, seu imperfectis. Nam sicut Pictor maiorem sibi gloriã, parat ex vna pulcherrima effigie, quàm summa industria elaborauit, quam ex multis imaginibus imperfectis; quas veluti ludendo, aut somniando depinxit: ita vniuersorum Creator Deus cumulatiorem gloriam, & laudem ex vno Francisco aut Dominico, quam ex multis iustis tepidis & imperfectis decerpit. In istis enim imago Dei in vera virtute constituta, & ab ipso Deo delineata, licet non effictoris culpa, obscura est, & mille imperfectionum lituris fædata; quare parum sapientiam Artificis prædicat: at in viro perfecto imago, ac similitudo est valdé pulchra, atque perfecta, & tanto splendore circumdata, vt aspicientes in maximã admirationem rapiat, & ad maximas laudes Artifici referendas alliciat. Insinuatur id in Scriptura diuina. Exodi enim 3. habetur *Dixit Deus ad Moysen: hæc dices Filijs Israël. Dominus Deus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale*

riale in generationem & generationem. Dubium tamen nō est, ab Abraham, vsque ad Moysen hoc est trecentis eoque amplius annis, plurimos homines inter filios Israel, in gratia Dei vixisse, & diem extremum clausisse: horum tamen Deus mentionem non fecit. Moysi quoque Exodi 32. dixit Dominus. *Dimitte me, vt irascatur furor meus.* Cùm tamen in tanta populi Dei multitudine fuerint aliqui immunes à peccato lethali, & in gratia Dei viuerent, sed eorum oratio non erat adeò efficax. Sanctus quoque Elias 3. Reg: 18. dixit ad Populum: *Ego remansi Propheta Domini solus.* Tamen eodem capite dicitur: *Abdias timebat Dominum valde. Nam cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, tulit ille centum Prophetas, & abscondit eos quinquagenos, & quinquagenos in speluncis, & pauit eos pane & aqua.* Et rursum 3 Reg: cap: 19. Dixit Elias: *Derelictus sum ego solus.* Et tamen eodem capite dixit Dominus: *Derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod non adorauit eum osculans manus.* Magis ergo æstimat Deus vnum iustum perfectum, quam multos iustos imperfectos.
Quod etiam ratio Theologica suadet. Magis enim diligit Deus eum qui ver: gra: habet centum gradus gratiæ quam viginti alios, quorum vnusquisque habet tantùm quatuor gradus gratiæ, & omnes simul tantùm octuaginta; nam gratia in nobis est effectus dilectionis quæ est in Deo. Quod si verum est, vtique magis glorificabit Deum, qui suo modo faciet vnum iustum perfectum, quam qui multos iustos imperfectos. Id ipsum colligitur ex S. Thoma (cuius doctrinæ subscripsit Author) 2. 2. q. 182. art: 2. in quo quærit. *Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua?* Et tertio loco obijcit sibi tale argu-

mentum

mentum: *Gregorius dicit super Ezechielem, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quam zelus animarum: sed per zelum animarum aliquis se conuertit ad studia vitæ actiuæ. Ergo videtur quod vita contemplatiua non sit maioris meriti, quam actiua.* Ad id respondet his verbis: *Ad tertium dicendum. Quod sacrificium spiritualiter Deo offertur, cum aliquid ei exhibetur. Inter omnia autem bona hominis, Deus maxime acceptat, bonum humanæ animæ, vt hoc sibi in sacrificium offeratur. Offerre autem debet aliquis Deo primò quidem animam suam: secundum illud* Eccles: 30. *Miserere animæ tuæ placens Deo. Secundo autem animas aliorum: secundum illud Apoc: vltimo, qui audit, dicat, veni. Quanto autem homo animam suam, vel alterius propinquius Deo coniungit, tanto sacrificium est Deo magis acceptum. Vnde magis acceptum est Deo quod aliquis animā suam, & aliorū applicet contēplationi, quam actioni. Per hoc ergò, dicitur, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum, non præfertur meritum vitæ actiuæ merito vitæ contemplatiuæ; sed ostenditur magis esse meritorium, si quis offerat Deo animam suam, & aliorum, quam quæcunque alia exteriora dona.* Hæc S. Thomas. Certum est autem, quod qui alios applicat purgationi peccatorum, quod eos applicat actioni: quia secundum doctrinam Theologorum, purgatio peccatorum pertinet ad vitam actiuam: & qui alios applicat cōtemplationi, applicat perfectioni, vel saltem profectui insigni, quia contemplatio supponit animum purgatum. Quod si magis est acceptū Deo secundum S.Tho: quod aliquis applicet alios contemplationi quam actioni, vtiq. magis erit acceptum Deo, quod aliquis applicet alios perfectioni, quam conuersioni.

Pro-

PROPOSITIO IV.

Vnde ſequitur, te nunc valde glorificaturum Deum, & tuæ animæ conſulturum, ſi tua bona, & nepotem tuum, direxeris ad tales perſonas, & talia pia opera, ex quibus in Eccleſia Dei oritur maior frequentia, & excellentia, tum piorum operum, tum hominum meliorum.

Accedit propius ad veritatem Author in hac propoſitione, inquiens Illuſtriſsimum valde glorificaturũ Deum, ſi ſua bona, & Nepotem direxerit ad tales perſonas, & talia opera pia, ex quibus in Eccleſia Dei oritur maior excellentia tum piorum operum tum hominum meliorum. Cæterum tales perſonæ, & alia pia opera non ſunt, vt Author cenſuit in ſuperiori propoſitione, illi à quibus maiora, & plura purgantur, & extirpantur præterira peccata, & futura impediuntur; ſed ſunt Chriſtianæ perfectionis opera, piumque alios perficiendi ſtudium, & exercitium, & perſonæ propriæ perfectioni alijsque perficiendis operam nauantes. Quapropter gratis dicit ſe hanc propoſitionem ex ſuperiore accipere, & gratis etiã eam aſſumit, cum nec ſuum propoſitum ex ea concludat, aut concludi poſsit. Ineptè etiam in hac propoſitione cum excellentia piorum operum, hominum meliorum frequentiam connectit: excellentia enim pauciſſimorum eſt, non tantum in vno aliquo tempore, ſed reſpectu omnis temporis, & conferendo eos, non cum omnibus reprobis, & imperfectis omnino: ſed etiam cum

illis

illis solis, qui terrenis rebus despectis, assequendæ perfectioni insistunt. S. Cyprianus, lib. de operibus Christi Serm. de Ieiunio asserit, *paucissimos esse absoluté Sanctos, sicut Moyses, Noé, &c.* ac proinde & perfectos, idem enim sunt. Et S. Augustinus. *Perfectionem vult paucorum esse, imperfectorum verò infinitum esse numerum.* Casſianus etiã Collat: 19. cap: 9. ait: *raram esse perfectionem, & paucissimis Dei dono concessam.* Alphonsus quoque testatus q. 5. in cap: 4. Matth: ponit vt certum *in paucissimis esse perfectionem*: & propterea monet. *Prædicatori Religioso moderaté esse conuersandum cum hominibus, ne mores populi imbibat, & imperfectiones*: Rara igitur est perfectio in mundo, quod ipsa experientia docet: *Paucos esse electos* asseruit veritas, Matthæi 22 Pauciores ergo erunt perfecti, nam non quiuis electus est perfectus.

PROPOSITIO V.

Ad quod conducit multitudo & mediorum & modorum, ac efficacitas eorum, ad talem pietatem personarum & operum in Ecclesia Dei excitandam propagandã & dilatandam.

Mirum est quod author inter tot conducentia incumbentibus saluti animarum, quorum sparsim meminit in ista Epistola, non inculcet sæpius præcipuam conditionẽ requisitam, quæ est, vt ministri Euangelij sint primo in seipsis perfecti. Prima enim proprietas sustinentis officiũ prædicationis est vt sit perfectus. Calamus namque malè temperatus, pulchros characteres non exarat: gladius obtusus, & rubigine sordescens, non secat: aratrum cõfractum minimé terram proscindit: & homo imperfe-

ctus vitijs corruptus, prauis affectibus fractus, sinistra intentione superatus, opera omnibus partibus absoluta nō perficit. Idcircò Dominus ad Pharisæos ait: *Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hac oratione docens, malitiam cordis verba noxia profundere & pessimorū Patrum progenies non dissimiles, & odij passione victas, non posse quod bonum est loqui. Et rursus: *Bonus homo, de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Ex quo non ineptè consequitur, Religiosum tepidū ac imperfectum de thesauro cordis sui prolaturum opera tepida & imperfecta. Necesse est ergo Prædicatorem esse perfectum.

PROPOSITIO VI.

Ille maximè glorificat Deum, & animam suam spiritualiter ditat, qui causa est contrariorum effectuum bonorum, siue per dispensationem suarum temporalium facultatum, siue alio modo.

Istud quoque mirabile est quod Theologus asserit, ad maximam gloriam Dei spectare, esse causam frequentiæ & excellentiæ operum & hominum meliorum, per dispensationem bonorum temporalium: quasi bona temporalia Religiosis viris dispensata, debeant esse causa perfectionis in eisdem Religiosis, & ex eis oriri debeat maior frequentia & operum & hominū meliorum. Imò vero Religiosi deberent sibi cauere à bonis temporalibus. Quoniam (vt Bernardus ait) *Hæc fugiendarum duritia-*

tiarum causa præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. Limosa si quidem & glutinosa nimis non modò exterior, verùm etiam interior substantia nostra videtur, & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret. Quod etiam docet S. Tho. vt postea videbitur. Quòd si de nepote agitur, incertum an etiam Religioni tali, qualem depingit Theologus, adscriptus aptus erit, vel ineptus; an ex numero paucorum perfectorum futurus, vel ex grege imperfectorum, proderit an oberit fini intento.

PROPOSITIO VII.

Considera Illustriss. Domine inter opera pia, & personas Religiosas, à quibus glorificatur Deus, per illas glorificari magis, in quibus magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum.

Hæc propositio ambigua est & insufficiens, vel enim sensus est, quòd in quibusdam Religionibus magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum, secundum statum, quasi vna Religio secundum statum obligetur ad maiorem dilectionem Dei, & proximi propter Deum, quàm alia: & hic sensus est falsus, vt postea patebit. Vel est sensus, quòd in quibusdam Religionibus secundum actum magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum: & tunc adhuc distinguendum est. Non enim omnis Dei dilectio, & proximi propter Deum, est perfectio, sed est quædam Dei dilectio & proximi propter Deum, quæ reuera non est perfectio. Aut enim

charitas Theologica sumitur afficiens, aut efficiens: perfectio non consistit in charitate afficiente, sed efficiente. Rursum charitas Theologica efficiens, aut sumitur nudò, aut certè vt simul connotat priuationem inordinationis passionum, peccatorum, aut vitiorum, & pro virili virtutum omnium acquisitionem: & in tali charitate cōsistit perfectio, vt SS. Patres, & Theologi Scholastici, & Magistri spirituales docent. Sic ergo limitanda est propositio inducta. Ab illis personis Religiosis magis glorificatur Deus, in quibus magis resplendet secundum actū dilectio Dei, & proximi propter Deum, quæ est perfectio, scilicet charitas Theologica, quæ in quocunq. gradu intensionis, in tali tamen statu ac termino est, vt ablata inordinatione passionum, cupiditate & vitijs, faciat expeditum hominem, ad vsum suarum functionum, & exercitium omnium virtutum.

PROPOSITIO VIII.

Vnde sequitur per opera virtutis Religionis, vti sunt Psalmodiæ, non ita glorificari Deum, & animam ditari, atque ditatur per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Hæc propositio est friuola, & deceptoria. Supponit enim quòd opera virtutis Religionis non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum: quod falsum est de operibus virtutis Religionis infusæ: iam quòd secundum Theologos virtus Religionis, alia est infusa, alia acquisita. Vt autem magis deceptio appareat, notandum

est pro

est pro simili quod S. Thom: 2. 2. q. 27. ar : 8. docet vbi quærit: *vtrum sit magis meritorium diligere proximum, quã diligere Deum?* Et respondet dicendo, *quod comparatio ista potest intelligi dupliciter. Vno modo, vt seorsim consideretur vtraq; dilectio: & tunc non est dubium quod dilectio Dei est magis meritoria. Debetur enim ei merces propter seipsam; quia vltima merces est frui Deo, in quem tendit diuinæ dilectionis motus. Vnde & diligenti Deum merces proponitur. Ioan: 14. Si quis diligit me, diligetur à Patre meo, & manifestabo ei me ipsum. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei accipiatur, secundum quod solus Deus diligitur: Dilectio autem proximi accipiatur secundùm quod proximus diligitur propter Deum. Et sic dilectio proximi includit dilectionem Dei, sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Vnde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam: quia hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum: & in hoc sensu dilectio proximi præeminet.* Hæc S. Thomas. Quę doctrina potest subseruire etiam in proposito. Comparatio enim inter virtutem Religionis infusam, & inter virtutẽ charitatis potest intelligi dupliciter. Vno modo vt seorsim consideretur vtraque virtus: & tunc non est dubium, quod dilectio Dei, & proximi propter Deum, est magis meritoria. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei, & proximi propter Deum accipiatur secundùm quòd tantùm diligitur Deus & proximus propter Deum: Virtus autẽ Religionis infusa accipiatur secundùm quòd vtitur motiuo dilectionis Dei, & proximi propter Deũ, siuè secundùm quod informatur charitate, quia charitas Theologica est forma omnium virtutum infusarum,

& S. Thom: 2. 2. q. 81. ar: 5. ad 1. ait. *Virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes, & charitas habent actum circa Deum, sicut circa proprium obiectum. Et ideo suo imperio causant actum Religionis, quæ operatur quædam in ordine ad Deum.* Quod etiam repetit q. 82. ar: 2. ad 1. quòd, inquit, *homo tradat seipsum Deo ad aliqua opera diuini cultus, hoc immediatè pertinet ad Religionem: mediatè autem ad charitatem, quæ est Religionis principium,* & sic opera Religionis nō solùm sunt virtutis Religionis, sed etiam dilectionis Dei & proximi propter Deum, nimirum quatenus fiunt ex affectu impetrandi proximo salutem, & quæ ad salutem spectant, vel etiam quatenus fiunt in satisfactionem pro peccatis proximorum. Et sic Author malè distinxit opera virtutis Religionis, vt sunt Psalmodiæ, contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Est quoque propositio prædicta contumeliosa in Religiones, in quibus exercentur psalmodiæ eò quòd supponit, à viris Religiosis ita exerceri psalmodias, quòd hæ psalmodię non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Magis autem debuisset dicere Theologus: non ita glorificari Deum, & animam ditari per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, ex parte vna: quàm ex alia parte simul, & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, & per opera virtutis Religionis infusæ, vt sunt psalmodiæ. Cæteris enim paribus per opera plurium virtutum infusarū magis glorificatur Deus, quàm per opera vnius virtutis. Magis ergo glorificatur Deus per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum simul; & per opera virtutis Religionis infusæ, quàm per opera solius dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Prætereà

Præterea vt res fiat euidentior, & magis, ac magis Authorem vrgeamus, distinguendum est de operibus dilectionis Dei,& proximi propter Deum. Quædã enim sunt opera dilectionis vt elicientis, cuiusmodi est ipse amor Dei, & proximi propter Deum. Quædam sunt opera dilectionis tantùm imperantis. Quo pacto dilectionis Dei,& proximi propter Deum opera sunt omnium etiam virtutum opera, quod Apostolus significat in Epist: ad Cor. omnium virtutum opera charitati tribuens: *Charitas enim*, inquit, *patiens est*, *omnia credit*, *omnia sustinet*, *omnia sperat.* Iam percontor ab Authore; cum opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum psalmodiæ præfers, de quibusnam dilectionis operibus loqueris? De operibus dilectionis elicientis, an imperantis? Si de operibus dilectionis elicientis, fateor ea esse præferenda, quia nimirum eliciuntur à charitate, quæ est maxima omnium virtutum. Verùm tamen hoc ad rem tuam non facit, quia de ipso actu seu effectu amoris, qui est actus dilectionis elicientis, nusquam loqueris in hac Epistola, nunquam te ex illo præfers aliis omnibus Religiosis: sed ex doctrina, & prædicatione, quæ opus sunt dilectionis non elicientis, sed imperantis. At cum etiam psalmodia sit opus dilectionis imperantis, & quidem dilectionis tum Dei, tum etiam proximi propter Deum, quomodo opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, dilectionis inquam imperantis, ex hoc ipso quòd opera dilectionis sunt, psalmodiæ præfers, teque ex illis omnibus alijs Religiosis, non secus ac si Petro, qui homo est, Paulum quia homo est præferres absurdissimè? Paulus enim quia homo est equo, & leoni, qui homines non sunt; nõ Petro, qui etiam, non secus ac Paulus, homo est præferri

potest. Rursus diuinas promere laudes, ad Christianam pietatem & perfectionem maximè spectat, *memoriam enim abundantiæ suauitatis diuinæ eructant* Christiani, & Sancti Religiosi, & diuina Iustitia exultant, cum diuinis laudibus per psalmodiam vacant: in quibus adeo assidui, & continui, & perpetes antiquitus erant Christiani, quod Auerroes cum alijs gentilibus diceret. Nihil aliud mali agunt Christiani, nisi quod Deum suum Crucifixum die, ac noctu laudant. Non ergo facilè alia dilectionis opera psalmodiæ præferenda sunt.

Insuper licèt omnium virtutum actibus commune sit à charitate imperari: id tamen conuenientissimum præ cæteris est actibus virtutis Religionis, vt indicauit S. Tho: 2. 2. q. 81. & 82. initio contra hanc octauam propositionē citatis, nimirum quia charitas cum sit circa Deum vt proprium obiectum, & Religio sit circa cultum Dei, *Charitas* consequenter *est Religionis principium*, idque perspicuum est inter omnes Religionis actus, potissimū in psalmodia siue ea consideretur vt laus diuina, siue vt oratio, seu deprecatio pro nostra, & proximorum salute, & eorum quæ ad salutem spectant. Mens enim diuino amore æstuans mox in diuinas laudes prorumpit. Vnde Apostoli statim atque repleti sunt Spiritu sancto, *cæperunt loqui magnalia Dei*: ideoque Spiritus sanctus in igneis linguis apparuit: quorum enim corda igne diuini amoris ardescunt, eorum linguæ protinus in Dei laudes laxantur. Quare Spiritus sanctus, vbi cor Zachariæ implesset, os eius clausum ferre minimè potuit: sed mox ad diuinas præcinendas laudes aperuit. Et quid obsecro pro nostra, aliorumque salute, & eorum quæ ad salutē spectant orare nos facit, nisi nostræ salutis amor seu charitas, qua

nos

nos ipſos, & proximos propter Deũ diligimus, ac Deum nobis, & proximis amamus? Maneat ergo, pſalmodiam potiſsimum eſſe opus dilectionis Dei, & proximi propter Deum, atq. adeò non poſſe alia opera ex hoc, quod dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera ſunt, pſalmodiæ præferri.

Sed age Pſalmodiam doctrinæ & prædicationi conferamus, ex quibus Author omnibus alijs Religionibus ſuam præferre conatur. Primùm enim doctrina etiam, & prædicatio opera dilectionis non elicientis ſed imperantis ſunt; ſunt enim actus intellectus non voluntatis, quam afficit charitas. Eſt ergo inter ipſas, & pſalmodiam comparationi locus. Cæterum doctrina, & prædicatio foris obſtrepit, & auditur: pſalmodia, vt intus admittatur, atque exaudiatur impetrat, & exorat. Idcirco Petrus: *orationi*: inquit, *& verbo inſtantes erimus*, non ſoli inquit verbo, nec tantum orationi, ſed vtrique; & cui maximè? orationi: *orationi enim*, inquit, *& verbo inſtantes erimus.*

Accedit, quod etſi doctrinam, quatenus per prædicationem exercetur, bene operationem dilectionis Dei, & proximi propter Deum dixerimus, quippe quæ ex fine tum operantis, tum etiam ipſius operis ad ſalutem animarum tendit: tamen doctrina, vt in ſcholis traditur, nō ſolum Philoſophica, ſed etiam Theologica non tam propriè opus dilectionis Dei & proximi propter Deum dici poteſt. Doctrina enim, quatenus in ſcholis traditur, intellectum inſtruit, vt ſciat, non voluntatem promouet, vt operetur: ad veritatem, non ad operationem tendit: ad ſciendum, non ad declinandum à malo, & faciendũ bonum ordinatur: & ſi quidem etiam ad operationem ten-

dat,

dat, vt practicæ facultates, curat vt bene fiat operatio, non vt ad salutem, sed vt secundùm ipsam scientiam, seu artem oportet: non vt sancta, sed vt artificiosa sit operatio. Si autem de Philosophia id verum sit, quæ ad sacrã Theologiam gradum facit, & conducit, deque ipsamet, Sacra Theologia, quæ Christianam fidem gignit, & roborat, seu defendit, quid porrò de Pòési, & Mathematica? ô quantum hæ ad salutem conducunt? O quantæ dilectionis Dei & proximi propter Deum operationes sunt Pòésis & Mathematicę doctrina?

Dices Philosophiæ, & Pòéseos, & Mathematices doctrinam ex fine operantis, quatenus scilicet ea intentione iuuandi proximos ad salutem à doctore traditur, operationem esse dilectionis Dei & proximi propter Deum: fateor non secus etiam, ac artis pingendi, sculpendi, artis etiam sutoriæ, fabrilis, & aliarum omnium siue liberalium, siue mechanicarum, quæ licitè exercentur, hoc modo ex fine operantis propter salutem proximorũ tradita doctrina operatio est dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quidni ergo etiam ipsarum omniũ artium doctrina ab Authore psalmodiæ præferatur. Neque verò nobis deest ratio præter eas, quæ proximè deductæ sunt, quare psalmodia omni prorsus doctrinæ, quæ ad mentem imbuendam traditur longè præferatur in ratione operationis dilectionis Dei, & proximi propter Deum, seu in hoc quòd charitate imperante tradatur. Deuotio enim, quæ communiter operibus virtutis Religionis, vt propria materia, & pabulo augetur, & pinguescit, maximè tamen psalmodia nutritur, augescit, & saginatur. Quis enim non videat, quòd Deum laudando, ac deprecando, (quòd per psalmodiam præstamus) nos eius

famula-

famulatui, & obſequio magis, ac magis addicimus, & deuouemus, quæ eſt ipſa deuotionis operatio? Rurſus deuotio ex charitate cauſatur. Patet enim, quòd ex amore aliquis redditur promptus ad ſeruiendum amico. Charitas ergo quæ noſtra ad Deum amicitia eſt, nos reddit promptos, ac deuotos ad ſeruiendum Deo. Denique deuotio charitatem ipſam auget, & fouet, ſicut & quælibet amicitia conſeruatur, & augetur per amicabilium operum exercitium. Igitur deuotio in Pſalmodia præſtat, vt ex charitate promatur, & magis, ac magis eam promendo charitas exardeſcat. Id quòd in traditione doctrinarum, quæ pro fine operis non ſanctam operationem, ſed veritatem, ſeu perfectionem intellectus habent, dici non poteſt. quia deuotionis materia, & pabulum non ſunt, vt potè ad Religionis virtutem non pertinentes.

Licèt verò pſalmodia, etiam vt virtutis Religionis opus, in Sanctis Religionibus inſtituta ſit: etenim Religioſi, qui in Cænobitica Communitate ſeſe diuino famulatui perpetuo deuouerunt (de his enim loquor, non de illis Religioſis, qui Anachoreticam vitam ducunt) quidni in aliquo diuino famulatu, ſeu cultu communiter vnaque conueniant? Nunc autem præter pſalmodiam nullum in ſacris Religionibus video; niſi fortè communem diuinum cultum, & famulatum, communem refectionem, ſeu recreationem dixeris: maximè tamen pſalmodia in Religionibus cænobiticis, vt communis charitatis, ſeu dilectionis Dei, & proximi propter Deum operatio inſti-

tuta eſt. Conſtat enim tum charitatem finem eſſe communem omnium Religionum, ad cuius perfe-ctionem aſſequendam quæque Religio eſſentialibus votis obedientia, Caſtitate, Paupertate, atque omnibus inſtitutis ſuos Profeſſores ordinat, ac diſponit, tum paucíſsimas Regulas de elicitis, ac proprijs charitatis actibus in Religionibus inſtitui. Vel ergo dicendum eſt, omnes Religiones ad charitatis perfectionem aſſequendam ſuos Profeſſores per omnium aliarum virtutum, præterquam per proprios charitatis actus ordinare, ac diſponere; quòd eſt abſurdum, cum maximè ex proprijs frequentatis actibus virtutes augeſcant; vel ſanè ab vnaquaq. Religione pſalmodiam potiſſimum vt charitatis modulationem inſtitui. Et quanquam de aliarum etiam virtutum actibus id dici poſſit, præ cæteris tamen de pſalmodia dicendum eſt: cum enim diuina excellentia, bonitas, liberalitas, miſericordia, iuſtitia, cæteræque diuinæ perfectiones, diuina beneficia, noſtraque indigentia, vilitas, miſeria, ſummaque à Deo in eſſe, fieri, conſeruari, pièq; cogitare, velle & operari dependentia in pſalmodia recolantur, & meditentur, conſequens eſt, quòd pſalmodia ſit velut caminus ſeu clibanus, in quo igne diuini Amoris Religioſi accendãtur. Neque enim pſalmodiam ab Oratione mentali ſeiungimus, qua nemo eſt qui inficietur, ignem diuini amoris in nobis accendi: ſed cùm ipſâ oratione mentali, *ſeu meditatione & contemplatione* iungimus, non modò quia iuxtà Apoſtolum pſallendum ſpiritu, pſallendum & mente: ſed etiam quia in omnibus

ſbus Religionibus vnà cum Pſalmodia oratio ipſa me- rè mentalis, ſeu meditatio, ſiue contemplatio inſti- tuta eſt, ſiue quæ præcedat, ſiue quæ ſequatur, vt mutuò ſe iuuent, ſeruent ac foueant. Eſt ergo pſal- modia in Religionibus inſtituta, vt charitatis modu- latio. Non ergo operatio dilectionis Dei, & pro- ximi propter Deum contra pſalmodiam diſtinguen- da eſt, aut illi præferenda, cum etiam ipſa pſalmo- dia ſit operatio dilectionis Dei, & proximi pro- pter Deum.

Denique quod mirum duriſsimumque eſt, non ſa- tis eſt Authori Pſalmodia carere, ſed etiam ex hoc ipſo (quòd ſanè aures horrent) ijs Religionibus, quæ Pſalmodia die ac nocte Deo iubilant, ac mo- dulantur, ſuam Religionem perferre vult, & audet. Quòd etiam facit quo ad ieiunia, abſtinentias, mace- rationes carnis, & arctam paupertatem. Non enim eſt tibi ſatis Religioſum delicatulum eſſe, diuitijs, et- ſi in Communitate, abundare, commoditatibus po- tiri, abſtinentia, ieiunijs Regularibus carere, Pſal- modiæ operam non dare, à vigilijs nocturnis abſti- nere, vitam in victu & veſtitu cum ijs, qui in ſæcu- lo degunt communem gerere: ſed etiam ex hoc ipſo, proh Deus, ijs ſeſe præfert, qui omnia propter Chri- ſtum ita reliquerunt, vt nihil etiam in communitate poſſideant, ſe ipſos abnegarunt: ea ipſa quibus victi- tent, & quibus operiantur, emendicant: penuriam, & defectum in ipſis etiam neceſſarijs patiuntur: pſalmo- diæ vacant, die, ac nocte, in lege Domini meditan- tes: quos denique mundo Crucifixos, & quibus

Mundum Crucifixum penitus dicas. Quod eò denique tendit, vt quæ Christus ad perfectionem spectare, & omninò necessaria esse docuit: contra, perfectioni detrahant, & prorsus aduersentur. Ecce quod delicatulus Theologus sapit, ecce quò denique viam auertit. Certè psalmodia in sacris Religionibus est thalamus sponsæ, lectulus floridus, hortulus delitiarum, caminus ignis, clibanus charitatis, domus Dei, porta cœli, scala ad Deum conscendens. Ascendunt, & descendunt ipsi psallentes ad diuinæ magnitudinis, ad propriæ vilitatis, & miseriæ confessionem. Ascendunt Angeli, efferentes vota, descendunt referentes dona. Excubant Cœlestes militiæ, suos clientes, à Principum tenebrarum incursibus defendentes.

Circumeunt habitaculum Dei cum hominibus, suo Regi eiusque domesticis famulantes exufflant in charitatis ignem sanctis inspirationibus, vt magis ardeat; legunt flores, ac fructus honoris, & honestatis, in odorem & saporem suauitatis: curant ne euigilare quis faciat dilectam, donec ipsa velit. Sed calculum hunc nouit qui accipit. Nouerat Sanctus Pater Augustinus, qui flebat vberrimè in Hymnis & canticis suauesonantis Ecclesiæ vocibus vehementer affectus. Nouit sanctus Dominicus Prædicatorum Pater, & Princeps, qui nocturnas horas in mediam noctem incidentes, ab initio noctis priuatis precibus præueniebat, quas ad diluculum vsque producebat, noctu cœli perlustrans limina, die terris dans verbi

semina

femina. Nouerunt eius posteri eius vitam æmulati. Nouit potissimum sanctus Hyacintus, qui Poloniam ac Germaniam, semine diuini verbi repleuit, & vberrimos fructus legit, qui migraturus in Cælum die Assumptioni Deiparæ Virginis sacro, in Chorum se deferri iussit, vnde Canonicis precibus recitatis, solutus carne sponsum complexus est. Quid plura? Quid moror in re clarissima? Tantùm non nouit, qui pluris facit eo carere, quàm eum accipere, quique eius carentia alijs se præfert, & gloriatur.

Plura in hanc sententiam Propositione 56. & 59.

PROPOSITIO IX.

Virtute Religionis ex qua deuotionis opera promanant, longè perfectior est virtus charitatis, vt expreßè docet S. Thom: 2. 2. quæ: 81. art: 5. & loco paulò ante citato.

Hæc Propositio est vera quantum ad hoc quod virtute Religionis, sit perfectior virtus charitatis, & quòd hoc doceat Sanctus Thomas ab Authore loco paulò ante citato. videlicet 2. 2. q. 23. ar. 6. Sed est falsa quantum ad hoc, quòd id expreßè doceat San.

Thom:

Thom. 2. 2. q. 81. art. 5. Aliud enim est expressè docere, aliud verò colligere aliquid, ex aliquâ doctrinâ. Ibi docet S. Thom. quòd Religio non est virtus Theologica, sed est virtus Moralis. Inde potest colligi, quòd est inferior charitate. Sed id non infert S. Thom. neque expressè ibi docet, vt legenti constabit. Ergo falsum Theologus dixit id expressè docere S. Thomam 2. 2. q. 81. art. 5. Vide, an Theologus sit versatus in lectione S. Thomæ, cuius doctrinam in hoc libro profitetur, cum in re vera malè citauerit locum S. Thomæ.

PROPOSITIO X.

Hinc secundò sequitur per opera pœnitentiæ, vt sunt ieiunia & his similia, cæteris paribus, minùs glorificari Deum, quàm per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Hæc Propositio eodē modo expēdēda est, ac octaua: quia est æquè friuola ac deceptoria. Supponit enim quasi opera pœnitētiæ infusæ, nō sint opera dilectionis

Dei,

Dei, & proximi propter Deum. Duplex enim est virtus pœnitentiæ, secundum Theologos, quædam infusa, quædam acquisita. Et opera pœnitentiæ infusæ sunt etiam opera dilectionis Dei, ex cuius motiuo operantur omnes virtutes infusæ: similiter sunt opera dilectionis proximi, quia possunt esse impetratoria, & satisfactoria pro peccatis aliorum. Dupliciter ergo potest comparari pœnitentia cum charitate. Vno modo vt seorsim consideretur vtraq; virtus. Alio modo vt charitas accipiatur secundum se, & pœnitentia secundum quod includit etiam charitatem: & ita non potest distingui contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Est etiam hæc Propositio contumeliosa in Religiones pœnitentiæ deditas, quia supponit quod à Religiosis opera pœnitentiæ, non ita exerceantur, quòd simul sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Certè potius debuisset dicere, Deum magis glorificari per opera pœnitentiæ, simul & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, quàm tantùm per opera dilectionis Dei; quia operibus plurium virtutum magis glorificatur Deus, quam operibus vnius virtutis, vt supra in simili dictum est.

PROPOSITIO XI.

Quin etiam S. Thomas in 4. dist. 15. ar. 2. &c. asserit Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium, & orationem.

Hæc Propositio continet malam citationem S. Thomę. Distinctio enim citata continet Quæstiones 4. & articulus non continet Quæstiones, sed quæstiunculas. Author autem non citat in qua Quæstione id doceat S. Thomas. De-

buiſſet ergo ſic citare: S.Thomas in 4. diſt. 15. Q. 2. art: 2. quæſtiuncula 2. aſſerit, Eleemoſynam plus eſſe ſatisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium & orationem. Conſultò id adducitur, vt appareat an Theologus ſit peritus in doctrina S.Thomæ, qui etiam citare eum non bene nouit, & fortaſſis in citando alienâ fide, non ſua operâ vſus eſt. Quoad rem verò ipſam attinet, non miretur Theologus docuiſſe S. Th. quod eleemoſyna ſit magis ſatisfactoria, quàm ieiunium, ſed conſideret rationem S. Tho. *Eleemoſyna,* inquit, *includit in ſe virtutem orationis & ieiunij dupliciratione. Primò, quia eleemoſyna, eum conſtituit, cui datur, debitorem ad orandum, & ieiunandum, & alia bona quæ poteſt, faciendum, pro eo qui dedit. Secundò, quia eleemoſyna propter Deum data, eſt quaſi quædam oblatio Deo facta. Vnde Philoſ. etiam dicit, in 1. Ethyc. cap: 14. Quod bona opera, habent aliquid ſimile Deo ſacratis; oblatio autem ipſi Deo facta vim orationis habet. Et ſimiliter in quantum bona exteriora ad corporis conſeruationem ordinantur, ſubtractio exteriorum bonorum per eleemoſynam, quaſi virtute continet ieiunium, quo maceratur corpus. Similiter etiam oratio virtute continet ieiunium, quia extenſio intellectus ad Deum, debilitatem corporis parit, vt dictum eſt. Vnde eleemoſyna completius habet vim ſatisfactionis, quàm oratio, & oratio, quàm ieiunium.* Hæc S.Thomas. Non ergo mirum eſt quod eleemoſyna ſit magis ſatisfactoria pro peccatis, quam ieiunium, & oratio, quia eleemoſyna claudit in ſe ieiunium, & orationem. Sicut non eſt mirum quod anima rationalis eſt præſtantior, quam ſenſibilis, & vegetabilis, quia anima rationalis claudit vtramque: quod exemplum adducit S.Tho. loco citato. Malè ergo & friuolè diſtinguit Theologus eleemoſynam vt eſt ſatisfactoria, contra ieiunium & orationem.

PROPOSITIO XII.

Imo quod mirabilius est S. Thomas 2. 2. q. 124. ar. 3. ad 3. ait: Actum ex charitate docendi & gubernandi subditos esse perfectiorẽ, quàm actum martyrij consideratum secundum propriam speciem actus.

Hæc Propositio continet falsissimam citationem. Ibi enim S. Thomas 3. loco obijcit sibi tale argumentum. *Melius esse videtur aliis prodesse, quàm seipsum in bono conseruare, quia bonum gentis melius est, quàm bonum vnius hominis, secundùm Philos. in 1. Ethyc. Sed ille qui martyrium sustinet sibi soli prodest: ille autem qui docet proficit multis. Ergo actus docendi & gubernandi subditos, est perfectior quàm martyrij.* Respondet ad hoc argumentum S. Tho. non verbis citatis à Theologo, sed alijs. *Dicendum*, inquit, *quod ratio illa procedit de martyrio, secundum propriam speciem actus, ex qua non habet excellentiam inter omnes actus virtutum: sicut nec fortitudo est excellentior inter omnes virtutes.* Hæc S. Thom. Sed inde apparet infidelitas maxima Theologi, qui alia verba, loco verborum S. Thomæ intrusit; imo & alium sensum: quia S. Th. in hac responsione docet, quod actus docendi & gubernandi subditos, secundum suam speciem est perfectior, quam martyrium secundum propriam speciem actus. Et nihil omnino meminit in hac responsione, de actu docendi & gubernandi subditos, vt est ex charitate: alia autem est consideratio actus docendi & gubernandi subditos, secundum propriam speciem actus, & alia consideratio secundum quod est ex charitate.

Cæterum, quia Theologus non explicando sufficienter doctrinam S. Tho. potest dare occasionem deceptionis & erroris

erroris (quod vtique cauere debuit) vt aliquis æstimet actum docendi, absolutè esse perfectiorem, quam martyrium: ideo pensanda est doctrina S. Th. quam loco citato in corpore articuli adfert. *De aliquo*, inquit, *actu virtutis loqui possumus dupliciter. Vno modo secundum speciem actus ipsius, prout comparatur ad virtutem proximè elicientẽ ipsum: & sic non potest esse, quod martyrium, quod consistit in debita tolerantia mortis, sit perfectissimus inter virtutis actus: quia tolerare mortem, non est laudabile secundum se, sed solum secundum quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu virtutis: puta, ad fidem, & ad dilectionem Dei: vnde ille actus virtutis cum sit finis, melior est. Alio modo potest considerari actus virtutis, secundum quod comparatur ad primum motiuũ, quod est amor charitatis. Et ex hac parte præcipuè aliquis actus habet, quod ad perfectionem vitæ pertineat: quia vt Apostolus ait ad Coloss. 3. Charitas est vinculum perfectionis. Martyrium autem inter omnes actus virtuosos maximè demonstrat perfectionem charitatis, quia tantò magis ostenditur aliquis aliquam rem amare, quantò pro ea rem magis amatam contemnit, & rem magis odiosam eligit. Manifestum est autem, quòd inter omnia alia bona præsentis vitæ, maximè amat homo ipsam vitam, & è contrario, maximè odit ipsam mortem, & præcipuè cum doloribus corporalium tormentorum, quorum metu etiam bruta animalia, à maximis voluptatibus abstrahuntur, vt Aug. dicit in lib. 83. Q. Et secundum hoc patet, quod martyrium inter cæteros actus humanos est perfectior secundum suum genus, quasi maximæ charitatis signum, secundum illud Ioan. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Hæc S. Thomas. Actus ergo martyrij ex charitate est perfectior secundum suum genus, quam actus docendi, & gubernandi subditos ex charitate: quam veritatem inuoluit & non explicuit Theologus.

PRO-

PROPOSITIO XIII.

Unde sequitur tertiò Illustriss: Domine, te ad tales personas, & opera, debere tuas facultates & nepotem conuertere, quæ magis versentur circa dilectionem Dei & proximi, quàm circa Psalmodias, & corporis macerationes.

Hæc Propositio est multipliciter deceptoria & friuola. Primò quidem, quia si secundum statum Religionum loquitur, falsissimum est, quod quædam Religiones magis versentur circa dilectionem Dei & proximi, quædam verò minus. Non enim sumenda est distinctio Religionum ex eo, in quo omnes Religiones conueniunt. Quia, vt bene inquit S. Tho. 2. 2. q. 184. art. 8. *Comparatio superemінentiæ, non habet locum inter aliquos, ex eâ parte in qua conueniunt: sed ex eâ parte, in quâ differunt.* Et in eadem 2. 2. q. 188. ar. 6. inquit. *Non potest quid dici altero potius, nisi secundum id, in quo ab eo differt.* Cùm ergo omnes Religiones conueniant in vno fine remoto & mediato, qui est dilectio Dei & proximi, non sub certo aliquo & determinato gradu, sed maior illa quæ potest in hac vita haberi: neque enim assignandus est terminus dilectionis Dei, videlicet tantus modus seu gradus dilectionis illius, vt ad maiorem Religiosi non debeant contendere, sed vt S. Bernard: ait libro de diligendo Deum. Modus diligendi Deum est sine modo diligere: vtique non potest institui comparatio inter Religiones penes charitatem, quasi maior & altior charitas non sit de ratione instituti alicuius Religionis. Non igitur potest dici quasdam Religiones, secundum suum statum magis versari circa dilectionem

Dei, & proximi propter Deum, quasdam verò minùs. (nam etiam dilectio proximi propter Deum est finis omnium Religionum vt Theologi docent, imo eadem est charitas, quâ diligitur Deus, & proximus propter Deum, & in eo etiam perfectio consistit iuxta doctrinam eorundem Theologorum.) Quod si dicas secundùm Theologos attendi præeminentiam vnius Religionis ad aliam secundùm finem; id quidem verum est secundum finem proprium & specialem, proximum & immediatum, vniuscuiusque Religionis, non autem secundùm finem communem, & vniuersalem, remotum & mediatum, in quo omnes conueniunt, qui est charitas.

Secundò propositio illa est deceptoria & friuola; quia si sumat dilectionem Dei & proximi, secundum actuale exercitium eius: tunc adhuc debet distingui Propositio; nempe debere Illustrissimum Dominum nepotem suum (nam de facultatibus terrenis, quarum vbique, & primo quidem loco meminit Theologus non est curandum) conuertere ad tales personas, quæ magis versentur circa dilectionem Dei & proximi, quę est perfectio. Non enim omnis dilectio Dei & proximi, est perfectio, vt supra dictum est. Quod si velis omnem dilectionem Dei & proximi dicere perfectionem, nota ex S. Th. 2. 2. q. 24. ar. 8. *quod quando aliquis studium suum deputat, ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermissis alijs, nisi quantum necessitas præsentis vitæ requirit, ista est perfectio charitatis, quæ est possibilis in via, non tamen est communis omnibus charitatem habentibus. Quando verò habitualiter aliquis totum cor suum ponit in Deo, ita scilicet quòd nihil cogitet, vel velit, quod diuinæ dilectioni sit contrarium, hæc perfectio communis est omnibus charitatem habentibus.* Sunt enim tres gradus charitatis, scilicet alia est incipiens, alia proficiens, alia perfecta; vt docet idem S. Thomas art. immediatè sequenti.

Quan-

Quando autem homo ad hoc principaliter intendit, (inquit S. Th.) *vt Deo inhæreat, & eo fruatur, hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissolui, & esse cum Christo.* Et in eadem 2. 2. q. 184. ar. 2. dicit, *quod est perfectio quantum ad hoc, quod excludantur ea, quæ repugnant motui dilectionis in Deum, sicut August. dicit in lib. 83 q. quod venenum charitatis est cupiditas; perfectio, nulla cupiditas. Et talis perfectio potest in hac vita haberi; & hoc dupliciter. Vno modo in quantum ab affectu hominis excluditur omne illud quod contrariatur charitati, sicut est peccatum mortale: & sine tali perfectione charitas esse non potest, vnde est de necessitate salutis. Alio modo in quantum ab affectu hominis excluditur, non solum illud quod est charitati contrarium, sed etiam omne illud quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur in Deum: sine qua perfectione charitas esse potest; puta, in incipientibus & proficientibus.* Clarius autem Opusc. 18. distinguit, quòd perfectio charitatis pro statu viæ est duplex. Alia quæ cadit sub præcepto, & est de necessitate salutis. Alia quæ cadit sub consilio, & quæ non est de necessitate salutis. Et hanc distinctionem ponit tam in dilectione Dei, quàm in dilectione proximi, & eam explicat multis capitibus. Perfectio autem dilectionis Dei, quæ cadit sub consilio secundum S. Tho. consistit in hoc, *vt æmulemur perfectionem comprehensorũ, & in similitudinem perfectionis illius, quantum possibile est, nos trahamus.* Colligit id ex verbis Apostoli: *Non quòd iam comprehenderim aut perfectus sim; sequor autem si quomodo comprehendam.* Postmodum verò subdit. *Quicunque ergo perfecti sumus hoc sentiamus. Et quia,* inquit S. Tho. *humanum cor tantò intensiùs in aliquid vnum fertur, quantò magis à multis reuocatur: sic igitur tantò perfectiùs animus hominis ad Deum diligendum fertur, quantò magis ab affectu corporalium reuocatur. Omnia autem consilia quibus ad perfectionem inuitamur, ad hoc pertinent, vt animus hominis, ab*

affectu rerum temporalium auertatur. vt sic liberiùs mens tendat in Deum, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo. Perfectio autem dilectionis proximi prout cadit sub consilio, secundum tria attenditur. Primò quidem secundum affectus extensionem. Secundò secundùm affectus intensionem. Tertiò secundùm ipsummet effectum. Hæc omnia S. Tho. Secundùm quæ limitando seu explicando Propositionem Theologi, talis debet formari. Illustrissime Domine, ad tales personas debes nepotem tuum conuertere, quæ magis versantur circa dilectionem Dei & proximi, quæ est Perfectio propria Religiosorũ, & cadit sub consilio, scilicet ad personas quæ suum studium deputàrunt ad vacandum Deo, & rebus diuinis; pretermissis aliis, nisi in quantum necessitas præsentis vitæ requirit, quę ad hoc principaliter intendunt, vt Deo inhæreant, & eo fruantur, & cupiunt dissolui, & esse cum Christo, quæ excludunt ea quæ repugnant motui dilectionis in Deum, non solùm ea quę sunt charitati contraria, scilicet peccata mortalia, sed etiam omnia illa, quæ impediunt, ne affectus mentis totaliter dirigatur in Deum: in quibus nulla est cupiditas: quæ æmulantur perfectionem comprehensorum, & in similitudinem perfectionis patriæ, quantum est possibile, se trahunt: & ideo ab affectu rerum temporalium se auertunt & reuocant, vt sic liberiùs mens eorũ tendat in Deum, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo: demum, quæ affectu extenso, & intenso, & efficaci, amant proximum. De quo S. Thom. opusc. 18. cap. 14.

Tertiò, Propositio dicta est friuola & deceptoria propter hoc, quia deberet distingui; ad tales, scilicet, personas conuertendum esse nepotem, quæ magis versantur circa dilectionem Dei extensam ad dilectionem proximi, cui tamen incumbant sine detrimento, non dico salu-

tis, sed etiam perfectionis Religiosæ. Vt enim ait S. Tho. quodlib. 3. q. 6. ar. 17. ad 6. *Etsi procurare salutem aliorum sit maius, quàm intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere saluti aliorum, præfertur ei quod est quocunque modo intendere suæ saluti. Si enim aliquis totaliter & perfectè intendit suæ saluti, multò maius est, quàm si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorũ: si saluti propriæ etsi sufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Th. Conformiter ad hanc doctrinam 2. 2. q. 182. ar. 2. ad 1. ait: *Labor exterior toleratus propter Christum, est quodam signum charitatis. Sed multô expreßiùs eius signum est, quod aliquis prætermißis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Hæc ibi.

Tanti ergo est perfectio propria vniuscuiusque, quod maius æstimatur sibi perfectè attendere, quàm multa circa salutem animarum laborare, cum sufficientia suæ salutis, sed non cum totali perfectione. Ad illas ergo personas conuertendus nepos quæ magis versantur, circa dilectionem proximi sine detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ.

Quartò, est friuola & deceptoria dicta Propositio: eo quod distinguit dilectionem Dei & proximi, contra Psalmodias & corporis macerationes, quasi Psalmodiæ & corporis macerationes, non sint actus dilectionis Dei & proximi. De quo iam circa præcedentes Propositiones dictũ est. Propositio quoque dicta continet insignem calumniam contra Religiones. Nam imputat quod sint quædam Religiones, quæ magis versantur circa Psalmodias & corporis macerationes, quàm circa dilectionem Dei & proximi: cum tamen dilectio Dei & proximi sit finis omnium Religionum, & ei fini omnes Religiones incumbant. Et omnes Religiones magis æstimant dilectionem Dei & proximi, quàm Psalmodias & corporis macerationes; imò

non aliter exercent Psalmodias & corporis macerationes, nisi quia Psalmodiæ & corporis macerationes, sunt actus dilectionis Dei, & proximi. Hanc ob rem huiusmodi Epistola, non est digna Catholico Authore, qui omnes Religiones deberet reuerenter suspicere, sed potius videtur à nequissimo spiritu præsumptionis, & odij profecta. Dum enim Theologus hic Religionem conformem suo palato exaltat, multas Religiones deprimit, imo verò omnes deprimit, vt postea clarum fiet.

Quintò, Propositio dicta est friuola & deceptoria in hoc, quia supponit proximum non iuuari, siue non exerceri dilectionem proximi, per Psalmodias & corporis macerationes, quod omnino falsissimum est. In primis enim S. Tho. 2. 2. q. 91. ar. 1. ait: *Prodest etiam laus oris ad hoc quòd aliorum affectus prouocetur in Deum. Vnde dicitur in Psal: 33. Semper laus eius in ore meo. Et postea subditur: Audiant mansueti & lætentur. Magnificate Dominum mecum.* Et S. August. lib: 9 Confes. cap. 6. de seipso testatur: *Quantum*, inquit, *fleui in hymnis & canticis tuis, suauesonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Et lib. 10. cap. 33. sic ait: *Cùm reminiscor lachrymas meas quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ, in primordijs recuperatæ fidei meæ, & nunc ipso commoueor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cùm liquida voce, & conuenientissima modulatione cantantur, magnam instituti huius vtilitatem rursus agnosco.* Et in Epist. 119. cap. 18. *Sine dubitatione*, inquit, *faciendum est, maximè illud, quod etiam de Scripturis defendi potest, sicut de Hymnis & Psalmis canendis, cùm & ipsius Domini & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta. De hac re tam vtili ad mouendum piè animum, & accendendum diuinæ dilectionis affectum, varia consuetudo*

est. Hæc Aug. Inter opera verò Iustini, in lib. Responsionum ad Orthodoxos resp. ad q. 107. sic habetur: *Excitat*, inquit, *Cantus*, (scilicet Ecclesiasticus) *cum voluptate quadam animum, ad flagrans eius quod carmine celebratur, desiderium: affectiones & concupiscentias carnis sedat, cogitationes malas inimicorum, quos cernere non est, suggestione obórientes amolitur. Mentem ad fructificationem diuinorum operum rigat: pietatis decertatores generosos, & fortes per constantiam in rebus aduersis efficit: Omnium rerum quæ in vita tristes & luctuosæ accidunt, pijs affert medicinam. Gladium spiritus hoc Paulus appellat, in armamentario; vbi contra inuisibiles aduersarios, milites veræ pietatis suis instruit armis. Verbum namq; Dei est, & id quod animi cogitatione, quod carminis præludio, quod carmine ipso celebratur, ac dæmones fugat, depellitq;. Et in rebus deniq; omnibus, quæ piis eueniunt, animus veræ pietatis virtutibus, per carmina Ecclesiastica perficitur.* Hæc ibi. Psalmodia ergo valet ad excitandos proximorum affectus. Quod verò operibus pœnitentiæ iuuetur proximus, & per ea exerceatur dilectio ergâ ipsum, est vniuersorum Theologorū consensus docentium, quòd opera pœnitentiæ possunt esse satisfactoria pro aliis. Docent id Sancti suo exemplo, qui se murum ponebant, inter Deum & peccatores, & sui corporis miserabilibus excruciationibus, Dei iram placabant, homines Deo coniungebant, & ad ipsum conuertebant. Huius rei speculum viuum S. Dominicus, gloriosissimus Patriarcha inclyti Ordinis Prædicatorum; qui singulis noctibus, ter catenâ ferreâ acriter se flagellabat: primò pro seipso, deinde pro peccatoribus in mundo degentibus, & demùm pro animabus Purgatorij. Quod verò magis mirandum est, multę fæminæ pœnitentijs conuerterunt plurimos peccatores ad Deū, vt palam loquuntur Historiæ S. Lotgardis, & S. Christinæ mirabilis, & aliarum. In ordine ad quem finem & S.

Mater

Mater nostra Theresia, fundauit Ordinem Discalceatarũ Monialium, vt macerationibus & orationibus prodessent saluti animarum, quam ardenter expetebat. Discant Prædicatores verbi Dei, non solùm verbo, sed etiam mortificationibus externis, conuertere peccatores; & si ipsi non indigere se arbitrantur pœnitentiâ exteriori, saltem in suo corpore aliena peccata castigent.

Sextò, est friuola & deceptoria Propositio in hoc, quòd distinguit dilectionem Dei & proximi, contra Psalmodias, & corporis macerationes, quasi hæc omnia simul non possint esse: vt de facto videmus, ea omnia reperiri in sanctissimis Religionibus. Quod si secundum Authorem, illa Religio est perfectior, quæ magis versatur circa dilectionem Dei & proximi, quàm circa Psalmodias & corporis macerationes: quantò magis perfectior erit illa Religio, quæ omnia ista complectitur; scilicet dilectionem Dei & proximi, Psalmodias, & corporis macerationes? Perfectior enim Religio est, quæ plura opera perfecta exercet, quam illa quæ pauciora. Si dicatur Psalmodiam impedire opera dilectionis erga proximum; hoc infra discutietur.

Deniq; dicta Propositio est subuersiua iuuentutis, nam per eam auocantur animi eorum, ne tradant se Religionibus, in quibus sunt Psalmodiæ, & corporis macerationes.

PROPOSITIO XIV.

Benè ait S. Greg. Papa lib. 6. c. 2. in lib. Regũ. Longè altioris est meriti, propriam voluntatem alienæ semper voluntati submittere, quàm magnis ieiuniis corpus atterere, aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare.

Hæc

Hæc authoritas impertinenter est adducta à Theologo. Dum enim suadet Illustrissimo, vt suas facultates, & nepotem suum conuertat ad tales personas, quæ magis versantur circa dilectionem Dei & proximi, quàm circa Psalmodias, & corporis macerationes, suadet id inde quia Obedientia melior est, quàm ieiunium & compunctio. Quæ enim est hæc illatio? Agitur de dilectione Dei & proximi; probatio verò adfertur de obedientiâ. Quod si dicatur inde colligi posse principale intentum; vtique id debuit fecisse Theologus, & non fecit. Sed & frustra laborat, & aërem (vt dicitur) verberat; nullus enim charitati præfert aliquam virtutem: neque aliquis dicet, Religiones aliquas profiteri Psalmodias, & pœnitentias, exclusâ obedientiâ. Verùm & hæ Religiones quę simul vacant Psalmodiæ, pœnitentijs, & obedientiæ: vtique loquendo ad hominem perfectiores erunt, quàm illæ Religiones, quæ profitentur Obedientiam, non item Psalmodias & pœnitentias: quia opera plurium virtutum, & consequenter plura ad perfectionem assequendam auxilia habent; in quo etiam ponit Theologus perfectionem Religionis, vt infra videbitur.

PROPOSITIO XV.

Considera & hoc Illustrissime Domine, si inueneris plures hominum piorum Ordines & Cōgregationes, quæ tibi viderentur bonæ & perfectæ, debere te potius iis bona tua cum nepote tuo offerre, qui sequuntur perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem.

Hæc Propositio est inepta, & imprudens consilium continet. Non enim vnicuique expedit perfectior Religio:

& ita non ſequitur debere Illuſtriſſimum offerre nepotem perfectiori Religioni. Jnter alias enim cauſas, propter quas Spiritus ſanctus ornauit Sponſam ſuam Eccleſiam varietate Ordinum, eſt iſta: quia non omnes vni Religioni, etiamſi perfectiſſimæ, apti ſunt. Varia enim ſunt hominum ingenia, variæ conditiones, variæ naturæ, variæ propenſiones, & affectiones. Aliqui enim magis ad contemplandum, alij verò magis ad operandum apti: alij Mariæ otium, & ſolitudinem, alij Marthæ negotium & ſolicitudinem quærunt: alij Cœnobiticam vitam in ſocietate viuentium, alij ſolitariam affectant: alij ſtrictiori & aſperiori vitæ ſunt idonei, alij verò minimè, etiamſi ad id aſpirent. Vnde multoties contingit, quòd aliquis non bene diſcuſſis rebus, indiſcriminatim ad quamcunque Religionem intrando, à ſpirituali profectu retardetur, & multa incommoda ſuſtineat. Ad quod propoſitum eſt illud quod dicit S. Gregor. lib. 6. Moral. cap: 17. *Magnoperè ſciendum eſt, quia valdè inter ſe diuerſæ ſunt conſperſiones animarum. Nonnulli enim hominum ita otioſæ mentis ſunt, vt ſi eos labor occupationis excipiat, in ipſa operis inchoatione ſuccumbant. Et nonnulli ita inquieti ſunt, vt ſi vacationem laboris habuerint, grauiùs laborent, quia tantò deteriores cordis tumultus tolerant, quantò eis licentiùs ad cogitationes vacat. Vnde neceſſe eſt, vt nec quieta mens ad exercitationem ſe immoderati operis dilatet, nec inquieta ad ſtudium contemplationis anguſtet. Sæpe enim qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus preſſi ceciderunt: & ſæpe qui occupati, benè humanis vſibus viuerent, gladio ſuæ quietis extincti ſunt. Hinc namq; eſt, quòd nonnulli inquieti ſpiritus, dum plus exquirunt contemplando, quàm capiunt, vſq; ad peruerſa dogmata erumpunt: & dum veritatis diſcipuli eſſe humiliter negligunt, magiſtri errorum fiunt. Hinc per ſemetipſam Veritas dicit: Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projce abs te.*

abs te. Bonum est tibi cum vno oculo in vitam intrare, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Duæ quippe vitæ, actiua videlicet & contemplatiua, cùm conseruantur in mente, quasi duo oculi habentur in facie. Dexter namq; oculus vita contemplatiua est, sinister actiua. Sed sunt nonnulli, vt diximus, qui discretè intueri summa & spiritualia nequaquam possunt, & tamen alta contemplationis assumunt, atq; idcirco in perfidiæ foueam, intellectus praui errore delabuntur. Hos itaq; contemplatiua vita, vltra vires assumpta, cogit à veritate cadere, quos in statu suæ rectitudinis, humiliter poterat sola actiua custodire. Quibus rectè hoc, quod præfati sumus, Veritas dicit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce abs te. Bonum tibi est, cum vno oculo in vitam intrare, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Ac si apertè diceret, cùm ad contemplatiuam vitam idonea discretione non sufficis, solam securiùs actiuam tene. Cumq; in hoc quod pro magno eligis, deficis, eo contentus esto, quod pro minimo attendis, vt si per contemplatiuam vitam, à veritatis agnitione compelleris cadere, regnum cœlorum per solam actiuam valeas saltem luscus intrare. Hæc Gregorius. & plura alia ad idem spectantia. Insipiens igitur dedit consilium Theologus Illustrissimo, quatenus suum nepotem offeret Ordini, vel Congregationi, quæ sequitur perfectius viuendi institutum; quandoquidem non quiuis Religioni altioris instituti, aptus reperitur.

PROPOSITIO XVI.

Porrò vt agnoscas quod vitæ institutum, & quis in eo viuendi modus sit perfectior, has regulas accipe, excerptas potissimùm ex receptâ ab omnibus S. Thomæ Doctoris Angelici doctrinâ.

Hæc Propoſitio infidelitatem, & fallaciam Authoris oſtendit. Infidelitatem quidem, quia minimè doctrinam S. Thomæ ſecutus eſt in hac Epiſtola, contra ſuum promiſſum, vt patuit, & amplius patebit. Omnino enim aliam Religionem perfectiſſimam S. Tho. agnouit, quàm ille depinxit. Sed bonum eſt, quod ſuo ſe gladio iuguleṯ. Fallaciam verò, quia ſub pallio doctrinæ S. Thomæ Angelici Doctoris, ſuam doctrinam propoſuit, & toti mundo imponere voluit: ſed radijs ſolis eiuſdem fulgentiſsimi, tenebræ eius, Dei adiutorio, diſcuſſæ manebunṯ.

PROPOSITIO XVII.

Primò docet S. Thomas 2. 2. quæſt. 188. art. 6. *Illam Religionem alteri præferri, quæ ordinatur ad finem abſolute potiorem; vel quia eſt magis bonum; vel quia ad plura bona ordinatur. Si verò ſit finis idem, ſecundariò attenditur præeminentia Religionis, non ſecundùm quantitatem exercitij, ſed ſecundùm proportionem eius, ad finem intentum. Vnde & in Collationibus Patrũ introducitur Sententia B. Antonij* (Collat. 2. c.3) *qui diſcretionem, per quam aliquis omnia moderatur, prætulit & ieiuniis, & vigiliis, & omnibus huiuſmodi obſeruantiis.* Et infra: *Sicut maius eſt illuminare quàm lucere ſolùm, ita maius eſt contemplata alijs tradere, quàm ſolùm contemplari. Ergo ſummum gradum in Religioni-*

bus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum, sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principiis secundorum, vt S. Diony. dicit 7. cap. de diuin. nomin. Secundum autem gradum tenent illæ Religiones, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertium est earũ, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum, potest attendi præeminentia, secundùm quòd vna Religio ordinatur ad altiorem actum in eodem genere: sicut inter opera actiuæ vitæ, potiùs est redimere captiuos, quàm recipere hospites. Et in operibus vitæ contemplatiuæ, potior est Oratio, quàm Lectio. Potest ergo attendi præeminentia, si vna earum ad plura horum ordinetur, quàm alia; vel si cõuenientiora statuta habeat, ad finem propositum consequendum. Hæc omnia S. Thomas.

Debuerat dicere Theologus Tertius, non Tertium.

Hæc Propositio continet summam infidelitatem, & fallaciam Authoris, in citando S. Thomâ: ea enim quæ sunt substantialia doctrinæ S. Thomæ, & ad rem multum facientia omisit: quod vt pateat, producendus est in primis textus integer S. Thomæ; vt quilibet collatione factâ aduertat, quàm mala fide egerit Theologus. Sic ergo habet S. Thomas loco citato: *Dicendum, quòd sicut supra di-*

ctum est, differentia vnius Religionis ad aliam, principaliter quidem attenditur ex parte finis, secundariò autem ex parte exercitij. Et quia non potest quid dici altero potius, nisi secundum id, in quo ab eo differt, ideo excellentia, vnius Religionis, super aliam, principaliter quidem attenditur secundùm Religionis finem; secundario autem secundùm exercitium. Diuersimodè tamen vtraq; comparatio attenditur. Nam comparatio quæ est secundùm finem, est absoluta; eo quòd finis propter se quæritur. Comparatio autem quæ est secundùm exercitium est respectiua, quia exercitium non quæritur propter se, sed propter finem: Et ideo illa Religio alteri præfertur, quæ ordinatur ad finem absolutè potiorem, vel quia est maius bonum, vel quia ad plura bona ordinatur. Si verò sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundùm quãtitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem intentum. Vnde & in Collationibus Patrum, inducitur sententia B. Antonij, qui prætulit discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, & ieiunijs & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruantijs. Sic ergo dicendum est, quod opus vitæ actiuæ est duplex. Vnum quidem quod ex plenitudine contemplationis deriuatur, sicut doctrina & prædicatio. Vnde & Greg. dicit in 5. Homil. super Ezech. quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Psal. 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt: & hoc præfertur simplici contemplationi. Sicut enim maius est illuminare, quàm lucere solùm, ita maius est contemplata aliis tradere, quàm solùm contemplari. Aliud autem opus est actiuæ vitæ, quod totaliter consistit in occupatione exteriori, sicut eleemosynas dare, hospites recipere, & alia huiusmodi, quæ sunt minora operibus contemplatiuis, nisi fortè in casu necessitatis, vt ex supra dictis patet. Sic ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum: sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur

tur principiis secundorum, vt Dionys. dicit 7. cap. de diuinis nominibus. Secundum autem gradum tenent illæ, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertius est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum, potest attendi præeminentia, secundùm quod vna religio, ordinatur ad altiorem actum, in eodem genere: sicut inter opera actiuæ vitæ, potiùs est redimere captiuos, quàm recipere hospites: & in operibus vitæ contemplatiuæ, potior est Oratio, quàm Lectio. Potest enim attendi præeminentia, si vna earum ad plura horum ordinetur, quàm alia, vel si conuenientiora statuta habeat ad finem propositum consequendum. Hæc S. Thom. Vnde patet quænam Theologus intermiserit: Illud verò ante omnia, quod maximi momenti est, posthabuit. Nimirum *Doctrinam & Prædicationem, ex plenitudine contemplationis, deriuari, & hoc opus vitæ Actiuæ, præferri simplici contemplationi.* Quibus clarè docetur, Religionem illam præferri, quæ ordinatur ad docendum, & prædicandum sic, quod doctrina & prædicatio deriuetur ex plenitudine contemplationis, & secundùm Gregorium perfecti viri, post contemplationem, redeant ad docendum, & prædicandum. Ideo notanter dixit: *tale opus vitæ actiuæ præferri simplici contemplationi,* quia nimirum tale opus præsupponit contemplationem. Mens etiam S. Thomæ potest constare aliunde. Sanctus enim Thomas in eadem 2.2.q.182. art. 1. docet, quòd *vita contemplatiua simpliciter melior est, quàm actiua.* Quando ergo S. Thomas docet doctrinam, & prædicationem, præferri simplici contemplationi, omnino intelligendus est (nisi eum sibi contradixisse dicamus, quod absit) quod doctrina deriuata ex contemplatione, præfertur simplici contemplationi. Et certè rei veritas ipsa sic habet. Vita enim mista, hoc est contemplatiua simul & actiua, præstantior est, quàm vita tantùm contemplatiua, vel vita tantùm actiua. Quod vel inde

patet: Quia vita Christi, Sanctissimæ Virginis, & Apostolorum, quæ absque dubio erat perfectissima, imo exemplar perfectionis, fuit mista, vt postea dicetur. Prolixum autem esset, & terminos huius tractationis excedens, Doctorum Scholasticorum turbam, in medium adferre, qui vitā mistam, super alias partes vitæ spiritualis extollunt. Credo quòd non diffitebitur Theologus. Quod si ita est, illæ sanè Religiones secundùm mentem Angelici Doctoris, & aliorum Theologorum, summum gradum tenent, quæ profitentur vitam mistam: id est simul actiuam & contemplatiuam.

Ne autem facilè credas, quamcunq; Religionem posse dici simpliciter contemplatiuam, & vt scias, vnde debet dici, simpliciter contemplatiua; nota diligenter ea, quæ docet S. Tho. loco iam adducto, & applicando doctrinam huic proposito; Aduertas primò, quod Religio potest dici contemplatiua, vel ex parte finis, vel ex parte exercitij. Aduertas secundò, quod Religio contemplatiua, principaliter dicitur secundùm finem, secundariò autem secundùm exercitium. Aduerte tertiò, quod Religio absolutè & simpliciter dicitur contemplatiua secundùm finem, ratione verò exercitiorum secundum quid dicitur contemplatiua. Ratio huius dicti petenda est, ex doctrina S. Thomæ citata. *Comparatio,* inquit, *secundùm finem est absoluta, eò quod finis propter se quæritur. Comparatio autem, quæ est secundùm exercitium, est respectiua, quia exercitium non quæritur propter se, sed propter finē.* Ex his collige quod absolutè & simpliciter illa est Religio contemplatiua, cuius finis est Contemplatio. Nam hoc modo (vt ait S. Th. 2. 2. q. 181. ar. 1. in corp.) *vita actiua & contemplatiua distinguuntur secundùm diuersa studia hominum intendentium ad diuersos fines, quorum vnum est consideratio veritatis, quæ est finis vitæ contemplatiuæ: aliud autem est exterior operatio, ad*

quam

quam ordinatur vita actiua. Quæ autem Religio non habet pro fine contemplationem, sed tamen vtitur exercitijs contemplatiuis, v. g. oratione, meditatione, examine conscientiæ, memoria Præsentiæ Dei, recollectione per aliquot dies, & his similibus: ista potest quidem dici secundùm quid contemplatiua, sed non absolutè contemplatiua. Ratio huius dicti est ex præcedentibus. Religio enim talis absolutè dicitur secundum finem, secundum autem exercitia respectiuè. Ergo si Religio non habeat pro fine contemplationem, quamuis habeat exercitia contemplatiua, non erit absolutè contemplatiua. Alia ratio huius est; Sunt enim in Ecclesia Dei Religiones, quas Theologi iudicant merè esse actiuas, vt Equestres seu Militares, Ministrantium infirmis, Redimentium captiuos, &c. tamen vtuntur exercitijs contemplatiuis, vt oratione, examine conscientiæ, recollectione ad tempus &c. Ergo non continuo Religio iudicanda est omnino contemplatiua, quia vtitur exercitijs contemplatiuis. Extenditur magis hæc ratio: Nam sæculares, etiam coniugati, etiam mercatores, etiam officiales, vtuntur his exercitijs contemplatiuis, videlicet meditatione, examine conscientiæ, & alijs, quæ communiter dicuntur exercitia: & tamen vita eorum non æstimatur Contemplatiua. Ergo non est dicenda Religio contemplatiua, ex solo vsu exercitiorum contemplatiuorum. *Contemplatiui enim* (vt ait S. Th. 2. 2. q. 81. art. 1. ad 5.) *dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suã deputant.* Imo si exercitia contemplatiua, vt oratio, meditatio, recollectio ad tempus, &c. ordinentur ad finem, qui est actio, eo ipso comprehenduntur sub vita actiua. Patet id ex S. Th. 2. 2. q 181. ar. 1. ad 3. vbi sic ait: *Sicut virtus quæ ordinatur in finem alterius virtutis, transit quodam modo in speciem eius: ita etiam quando aliquis vtitur his, quæ sunt vitæ actiuæ, solùm prout*

disponunt ad contemplationem, comprehenduntur sub vitâ Cōtemplatiua. Hæc S. Th. Et meritò: Plurimæ enim Religiones Ecclesiæ Dei recensentur à Theologis, inter merè tantum contemplatiuas, quæ tamen vtuntur exercitijs actiuæ vitæ, vt exercitio virtutum Moralium (nam virtutes morales essentialiter pertinent ad actiuam vitam, vt docet S. Th. 2.2. q.181. ar. 1. in corp.) labore manuum, &c. sed ideo tantùm dicuntur contemplatiuæ, quia vtuntur exercitijs vitæ actiuæ, prout disponunt ad contemplationem, & propterea etiam huiusmodi exercitia clauduntur sub vitâ contemplatiua. Ergo è contrario, quando aliquis vtitur his quæ sunt vitæ contemplatiuæ, prout disponunt ad actionem, ea comprehenduntur sub vitâ actiuâ. Ex his vlterius nota, quæ Religio absolutè dicatur profiteri vitam mistam: nimirum ea, quæ habet finem mistū, hoc est, habet pro fine, contemplationem simul & actionem. Quod si Religio habet pro fine tantum actionem, exercitia verò contemplatiua; simpliciter quidem erit actiua, secundum quid verò contemplatiua: siue principaliter actiua, secundario verò contemplatiua: quia Religio talis dicitur, primariò quidem secundùm finem, secundariò verò secundùm exercitia: siue talis Religio erit merè actiua, quia cum exercitia eius contemplatiua, ad actionem ordinentur, comprehenduntur quoque sub vita actiua: & ita consequenter talis Religio, non erit simpliciter mista, sed secundum quid, & imperfectè. Id totum manifestè infertur ex dictis, & præcipuè ex loco citato S. Thom. Sed his pensatis iudica quæso, an Theologus non nequiter & friuolè se gesserit, tum truncando textum S. Tho. tum eius mentem grauiter non exponendo, sed ad suum genium, detorquendo. Cur enim obsecro, non meminit eius quod doctrina, & prædicatio deriuatur ex plenitudine contemplationis; sed id ex medio textu S.

Tho.

Thomæ in sua Epistola sustulit? Cur nusquam in hac eadem sua Epistola expressè docuit, Religionem illam esse perfectiorem, quæ profitetur vitam mistam; hoc est, habet pro fine contemplationem & actionem, sed semper tantum inculcat actionem, prætermissâ potiori & magis meritoriâ ex suo genere parte perfectionis, videlicet contemplatione? Sed quilibet agnoscat ex vngue leonem.

PROPOSITIO XVIII.

Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumq́ tuis & bonis, & nepote orna.

Hæc Propositio imprudens dictum continet. Ornatus enim Religionis Paupertas est, non bona temporalia, & diuitiæ; nam & Christus hunc decorem indutus erat. Gloria Religionis est, pati incommoditates, non abundare possessionibus. Paupertatem enim Religiosi vouerunt, non bonorum acquisitionem & retentionem. Insipienter quoque poscitur nepos pro ornatu Religionis: ipse enim potius debet ornari à Religione, non illam ornare, quia nepos Illustrissimi. Tunc ornabit Religionem, quando factus religiosus, sanctus erit & perfectus. Væ Religiosis, si quęrunt ornatum religionis, ex nobilitate profitentium Ordinem. In Chronicis Minorum, vbi fit mentio de celebri illo Capitulo quod à storeis cognominatum est (eo quod cubicula fratrum in agris constructa, & storeis ab inuicem separata, singula essent) ad quod quinque propè fratrum millia conuenere, & cui item S. Dominicus interfuit; legimus, tantum tunc temporis Sanctorum illorum religiosorum feruorem, & pœnitentiæ studium fuisse, vt non tam calcaribus, quàm frenis opus haberent. Nam cùm S. Franciscus intellexisset multos eorum thoraces,

& loricas squammatas, & circulos ferreos ad nudam carnem gestare, atque inde non paucos morbum contraxisse, sciretque id asperitatis genus impedimento esse, quò min° prout oportebat, orationi insistere, & ministeria religiosa obire possent, atque adeo nonnullos inde emori, in virtute S. obedientiæ mandauit, vt quotquot thoraces & orbes illos ferratos gestarent, depositos eos ad se deferrent, & ecce quingentæ tam loricæ quàm circuli ferrei, inuentæ sunt. Cum ergo hoc in feruore ordo in dies procederet, & fratres eius Capitulo indicto de illius boni conseruatione ac progressu tractarent, cælitùs fuit B. Francisco reuelatũ, cacodæmones aliam in eius ruinam, quodam in nosodochio, quod inter Portiunculam & Assisium situm erat, congregationem celebrare, ad quam vno de viginti dæmonum millia & amplius conuenerant. In qua cum varij varias, tum S. Patri Francisco, tum eius Ordini, & sequacibus oppugnandis, atque expugnandis, artes & consilia proponerent, tandem quidam de turbâ dæmon cæteris vafrior & generosior, tale consilium dedit: Sanctus hic Pater Franciscus, eiusq; sectatores, tanto feruore mundum & mundana fugiunt, & abominantur, tamque contentè, ardenterque Deum cæli diligunt, orationi vacant, corpora atterunt, vt in præsens parum aut nihil omnia contra eos vestra valitura sint molimina: quare author vobis sum, vt ne nunc adeò casso vos labore fatigetis, sed patienter expectemus, donec Francisco ex hac vita sublato, maior fratrum sit numerus, tunc namq; Adolescentes quosdam, nullo perfectionis zelo succensos, senes honoribus conspicuos, nobiles delicatulos, Doctores ob doctrinam arrogantes, atq; alios debilioris valetudinis in eum ingredi faciemus. Hi deinde ad Religionis nomen & honorem conseruandum, eumq; ad augendum, passim quoslibet admittent. Hâc demum via eos ad suiipsorum, &

rerum mundanarum amorem, ad scientiarum desiderium, ad ambitionem pertrahemus: tuncque dilatam vindictam de ijs sumere fas erit, multos eorum sub potestatem, & ius nostrum redigendo. Placuit omnibus vafrum hocce & astutum consilium, & expectare aliquantulum satius visum fuit, quàm modò inani, cum incertâ spe fructus, labore sudare. Videant ergo Religiosi, quantum periculum eis immineat, si nepotes Illustrissimorum cum bonis tam auidè quærant, si per aggregationem nobilium, Religionis nomen, & honorem, & ornatum conseruare, & adaugere prætendant. Perpendat Theologus quàm ineptè & periculosè consilium dederit, quærendo ornatum Religionis ex nepote Illustrissimi; & in ipso non alias qualitates, sed nobilitatem considerando: & fortassis magis ad bona Illustrissimi attendendo.

PROPOSITIO XIX.

Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumq; tuis & bonis, & nepote orna, quē præ cæteris videris proximè accedere ad Episcopalem statum, docendo, & prædicando, & alias Ecclesiasticas functiones obeundo, pro dilatandâ diuina gloria, & S. Ecclesiæ incremento.

Hæc Propositio insufficiens est, & genium Authoris parum propensi ad contemplationem ostendit. Religio enim illa est perfectior, quæ proximè accedit ad Episcopalem statum, non solùm docendo & prædicando, sed etiam contemplando, imo prius contemplando, & deinde contemplata tradendo. Episcopus enim ex vi sui status, debet ducere vitam mistam; id est contemplatiuam simul

 & acti-

& actiuam. Quod egregiè monstrat S. Gregor. 2. Past. ca. 1. *Tantùm*, inquit, *debet actionem populi actio transcendere Præsulis, quantùm distare solet à grege vita Pastoris. Oportet namq; vt metiri se solicitè studeat, quantâ tenendæ rectitudinis necessitate cõstringitur, sub cuius æstimatione, populus grex vocatur. Sit ergo necesse est cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præcunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia, per zelum iustitiæ erectus, internorum curam, in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam, in internorũ solicitudine non relinquens.* Idem cum Gregorio sentit D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 7. ad 3. Cùm enim proposuisset sibi argumentum in contrarium huiusmodi. *Status Religiosorum, ordinatur ad vitam contemplatiuã, quæ potior est quàm vita actiua, ad quam ordinatur status Episcoporum. Dicit enim Gregor. in Pastor. quòd per vitam actiuam prodesse proximus cupiens Isaias, officium prædicationis appetijt. Per Contemplatiuam verò Ieremias amori conditoris sedulò inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Ergo videtur quòd status Religiosorum sit perfectior, quàm status Episcoporum.* Ad hoc argumentum respondet sic: *Ad tertium dicendum, quòd sicut Gregor. dicit in Pastor. Sit Præsul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus: quia ad ipsos pertinet, non solùm propter seipsos, sed propter instructionem aliorum contemplari. Vnde Gregor. dicit super Ezechielem: quod de perfectis viris, post contemplationem suam redeũtibus dicitur Psal. 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt.* Idem clariùs habet in eadem 2. 2. qu. 182. art. 1. ad 1. *Ad Prælatos*, inquit; *non solùm pertinet vita actiua, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplatiuâ. Vnde Gregor. dicit in Pastorali: Sit rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus.* Idem habet opusc. 18. cap. 18. *Cùm*, inquit,

quit, *Episcopus mediator inter Deum & homines constituitur, oportet ipsum & in actione præcellere, in quantum minister hominum constituitur, & in contemplatione præcipuum esse, vt ex Deo hauriat quod hominibus tradat.* Hæc S. Tho. Religio ergo perfectior debet accedere ad Episcopalem statum, non solùm docendo, & prædicando, sed etiam contemplando, quod debebat Theologus exprimere, & non fecit. Inde patet, quòd illa Religio proximè accedit ad statum Episcopalem, quę profitetur vitam mistam, hoc est contemplatiuam simul & actiuam: siquidem Episcopus ex vi sui status, tenetur ad vitam mistam. Et profectò si vita mista perfectissima est, etsi status Episcoporū perfectissimus est, vtique statui Episcoporum debetur vita mista, & consequenter Religionibus accedentibus proximè ad statum Episcopalem.

Sed præterire non possum, quin magnâ admiratione prosequar laborem Theologi varium & cassum. Dum enim imprudens suum consilium vult stabilire, magis illud destruit. Persuadet enim Illustrissimo, vt ei Religioni nepotem suum efferat, quam præ cæteris viderit proximè accedere ad statum Episcopalem. Vnde facilimè poterit suboriri cogitatio Illustrisimo, & non sine fundamento, vt potiùs suum nepotem addicat Episcopatui. Si enim perfectior Religio est, quia accedit propius ad statum Episcopalem; & si Religio diligenda, & eligenda, quæ proximè accedit ad statum Episcopalem: multò magis diligendus, & eligendus ipsemet Episcopatus. iuxta illud pronuntiatum Philosophicum: *Propter quod vnum quodque tale, & illud magis.* Quod si Illustrisimus discursu Theologi illectus, suum nepotem potiùs ministerio Episcopali deputauerit, profectò ipsius labor inanis & irritus erit.

PRO-

PROPOSITIO XX.

Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est.

Hæc Propositio si nudè vt sonat accipiatur, verissima est: Si autem secundum sensum authoris quem intendit, falsissima in vniuersum & absolutè loquendo. Ea autem mens est Theologi, vt patet ex præcedenti ptopositione: quòd Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, per institutum docendi & prædicandi, ea perfectior est. Quod simpliciter dictum, falsum est: Religio enim Eremitarum perfectior est, quàm quæcunque Religio etiam destinata doctrinæ & prædicationi. Sanè vita Eremitica est culmen & fastigium vitæ Religiosæ; nam omnes ferè Patres docent ad vitam Eremiticam non debere quemquam transire, nisi prius diligenter in Cœnobio se exercuerit; propterea quod eremus non adferat perfectionem, sed præsupponat: vt asserunt B. Hieronym. in Epistola ad Rusticum, Cassianus Colat. 19. c. 10. August. lib. 1. de moribus Ecclesiæ. c. 31. Benedictus in Reg. cap. 1. Bernar. ser. 3. de Circumcis. Sed quia Theologus fidem sibi conciliare voluit auctoritate S. Thomæ, audiat ipsum docentem in 2. 2. q. 188. ar. 8. *Considerandum est,* inquit, *quòd id quod est solitarium, debet esse sibi per se sufficiens. Hoc autem est, cui nihil deest; quod pertinet ad rationem perfecti. Et ideo solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere; sicut patet de Ioanne Baptista, qui fuit repletus Spiritu Sancto, adhuc ex vtero matris suæ: Vnde cùm adhuc esset puer, erat in desertis; vt dicitur Luc. 1. Alio modo per exercitium virtuosi actus, secundùm illud ad Hæbr. 5. Perfectorum est solidus cibus eorum, qui pro consuetudine exercitatos habēt*

sensus, ad discretionem boni ac mali. Ad exercitium autem huiusmodi, iuuatur homo ex aliorum societate dupliciter. Vno modo quantum ad intellectum, vt instruatur in his quæ sunt contemplanda. Vnde Hieronym. dicit ad Rusticum Monachū: Mihi placet, vt habeas Sanctorum contubernium, nec ipse te doceas. Secundò, quantùm ad affectum; vt scilicet noxiæ affectiones hominis, reprimantur exemplo, & correctione aliorū. Quia, vt dicit Greg. 30. Moral. super illud: Cui dedi in solitudine domum. Quid prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Et ideo vita socialis necessaria est ad exercitiū perfectionis. Solitudo autem competit iam perfectis, Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum. Solitariam vitam reprehendimus minimè: quippe quam sæpe laudauimus. Sed de nido monasteriorum huiuscemodi volumus egredi milites, quos Eremi dura rudimenta non terreant, qui specimen conuersationis suæ multo tempore didicerunt. Sicut ergo id quod iam perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur: ita vita solitariorum si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali. Hæc S. Thomas. Ex quibus clarè habetur, statum solitariorum esse statum perfectorum. Sed inde sic arguere licet. Id quod perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur. Sed solitudo competit perfectis, vita verò socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Ergo vita solitariorum, præeminet vitæ sociali. Hæc omnia & singula S. Thomas habet. Sed si adhuc Theologus reniteretur huic veritati, perpendat sua dicta. Nam ex his facillimè colligitur, Religionem solitariorum esse perfectiorem præ cæteris. In primis enim dicit potiorem & perfectiorem esse statum in Episcopis, quam in Religiosis, quia status Episcoporum, est status perfectorum; status verò Religiosorum, est status tendentium ad perfectionem. Sed etiam status solitariorum, est status perfectorum; status verò aliorum Religiosorum, est status ten-

dentium ad perfectionem. Ergo status solitariorum est potior & perfectior, quàm status aliorum Religiosorum. Deinde verò dicit, quòd Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est. Sed Religio Eremitarum statui Episcoporum propinquior est. Ergo Religio Eremitarum perfectior est. Minor huius argumenti patet inde, quia status Episcoporum, est status perfectorum. Status quoque Eremitarum, est status perfectorum. Magis ergo accedit ad statum Episcoporum, status Eremitarum, quàm status Religiosorum tendentium ad perfectionem.

Sed argues Theologe ad hominem. Supra enim dixi, vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam, esse perfectiorem vitâ tantùm contemplatiuâ, & quòd summum gradum in religionibus tenent etiam secũdùm S. Thomam, religiones illæ quæ tenent vitam mistam. Non ergò perfectior religio Eremitarum est, sed perfectiores religiones sunt, quæ attendunt simul contemplationi & actioni. Verùm hæc obiectio diluenda est ab ipsomet Theologo, qui potissimùm in sui defensionem assumpsit doctrinam S. Thomæ receptam (vt ait) ab omnibus. Vtrumque enim S. Tho. docuit in eadem 2. 2. q. 188. Nimirum in articulo 6. docuit: quòd *summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum.* In ar. verò 8. docuit, quòd *sicut perfectum præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur: ita vita solitariorum; si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali.* Si hæc Theologus iudicabit opposita, & repugnantia; omnino necesse est, quod iudicet S. Thomam sibiipsi esse contrarium. Quod si nefas iudicauerit dicere S. Thomam in eadem Quæst. apertè sibi contradixisse, necesse est quod dicat, hæc duo non esse sibi repugnantia, videlicet, quòd summum gradum in Religionibus teneant, quæ sunt ordinatæ ad prædicandum & docendum, & quod vita solitariorum, præ-

minet

minet vitæ sociali, sicut id quod perfectum est, pręeminet ei, quod ad perfectionem exercetur. Sed quia hæc primâ facie videntur sibi aduersari: ideo omnino concilianda sunt: nam vtrumque debet esse verum, quod ab interprete diuinæ voluntatis prolatum est. Illud tamen aduertat Theologus, non maiorem in verbis meis apparere oppositionem, quam in verbis S. Tho. quia verba mea non sunt mea, sed S. Thomæ. Vt ergo dicta S. Tho. & mea concordem. Notandum est quod status est duplex. Alius est perfectorum. Alius est tendentium ad perfectionem. Ex his status perfectorum, ex suo genere perfectior & excellentior est, quàm status tendentium ad perfectionem, vt per se patet. Vnusquisque verò horum statuum diuiditur per statum contemplatiuorum & actiuorum. v. g. Status perfectorum duplex est: alius est status perfectorum profitentium vitam mistam; id est, contemplatiuam simul & actiuam; sicut est status Episcoporum. Alius verò est status perfectorum, profitentium tantum vitam contemplatiuam, sicut est status Eremitarum. Rursus status tendentium ad perfectionem; alius est tendentium ad perfectionem vitæ mistæ, id est, contemplatiuæ simul & actiuæ: alius verò tendentium ad perfectionem tantum contemplatiuæ. Dupliciter ergo potest institui comparatio Religionum; vel Religionum vnius generis, ad Religiones alterius generis; vel certè Religionum intra idem genus differentium specie. Si fiat comparatio vnius religionis ad aliam religionem secundùm diuersum genus, tunc illa religio erit perfectior, cuius genus est potius & dignius. Et sic Religio Eremitarum est pręstantior, quàm quæcunque Religio tendentium ad perfectionem, quia status perfectorum ex suo genere est potior, quàm status exercentium se ad perfectionem. Si verò fiat comparatio intra idē genus secundùm diuersas species: tunc illa religio erit

perfectior cuius species est excellentior. Et sic intra genus religionum tendentium ad perfectionem, est perfectior religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ mistæ, contemplatiuæ scilicet & actiuæ, quàm illa religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ tantum contemplatiuæ. Is ergo est Ordo perfectionis statuum in Ecclesia Dei. Supremum gradum tenet status perfectorum: & ex hoc statu, potissimum gradum tenet status perfectorum contemplatiuorum & actiuorum; qui est status Episcoporum. Secundũ verò gradum tenet status perfectorum contemplatiuorũ; qui est status Eremitarum. Deinde hos status, sequitur status tendentium ad perfectionem. In quo genere primum locum tenet status tendentium ad perfectionem vitæ mistæ, id est, contemplatiuæ, simul & actiuæ: secundum verò locum tenet, status tendentium ad perfectionẽ vitæ tantum contemplatiuæ. Quando ergo S. Th. dixit, & ego ei assensi, quòd vita solitariorum præeminet vitæ sociali, fecit comparationem generis ad genus, quia vt dictum est, ex suo genere status perfectorum, est prestantior, quàm status exercentium se ad perfectionem. Quando verò dixit, quòd summum gradum in religionibus tenent quæ ordinatæ sunt ad docendum, & prædicandum, siue (vt ipse se explicauit in 2.2.q.188. ar.7.in corp.) *quæ sunt instituta ad contemplandum, & contemplata alijs tradendum*, locutus est in eodem genere; quasi dixisset: In religionibus tendentibus ad perfectionem, supremum gradum tenent, quæ ordinatæ sunt ad perfectionem vitæ mistæ. Et ita omnino oportet dicere, nisi velit asserere Theologus S. Th. in eadem Quæst. sui oblitum, docuisse aduersania sibi. Quod vtique puto non dicet, nam auctoritati doctrinæ Angelicæ se submisit.

Sed libet secundò respondere ad positam obiectionem sic: Eremitæ, quamuis in actuali exercitio, profiteantur

vitam

vitam tantum contemplatiuam, tamen in præparatione animi habent etiam vitam actiuam. Colligitur id ex S. Tho. 2. 2. q.182. ar. 1. ad 3. vbi ait: *Quòd ad opera vitæ actiuæ interdum aliquis à contemplatione auocatur, propter aliquã necessitatem præsentis vitæ: non tamen hoc modo, quòd cogatur aliquis, totaliter contemplationem deserere. Unde August. 19. de Ciuit. Dei. Otium sanctum quærit charitas veritatis, negotium iustum, scilicet actiuæ vitæ, suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atq; intuendæ vacandum est veritati, si autem imponitur suscipienda est propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnino veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas. Et sic patet, quòd cùm aliquis à contemplatiua vita, ad actiuam vocatur, non hoc fit per modum subtractionis, sed per modum additionis.* Et in eadem 2. 2. q.188. ar.8. in resp. ad 4. ait: *Quòd sicut August. dicit in 19. de Ciuit. Dei. A studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur: quod ad laudabile pertinet otium. Quòd autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad eius superiores. Quæ sarcina si non imponatur, vt August. ibidem subdit, contemplandæ veritati vacandum est, ad quam plurimùm valet solitudo.* Hæc S. Tho. In quibus clarè habetur quòd negotium vitæ actiuæ, suscipit necessitas charitatis, & quod si hæc sarcina non imponitur, vacandum est contemplationi; imponere autem pertinet ad Superiores. Eremitæ ergo habent in dispositione animi vitam actiuam, si vrgeat necessitas charitatis, & si iubeant Superiores: quia vt ait S. Tho. 2.2. q. 188. ar. 8. ad 3. *Habent obedientiam in præparatione animi.* & ita de facto Eremitæ necessitate charitatis vrgente è latebris prosiliebant. Sic de magno Antonio memoriæ proditum est, quod inualescente pessima secta Arrianorum, relictâ solitudine Alexandriam veniens, breuissimo temporis spatio, miram Arrianis intulerit cla-

 dem.

dem. Simile quid de Acepſema Eremita fertur, qui cum ſexaginta annis maneret reclusus, nullumque mortalium videret, tandem dum periclitaretur ſalus proximorum, relictâ illa tam ſtricta ſolitudine, cucurrit ad iuuandos illos. De Abbate Apollonio qui Thebaidem incolebat, refert Nicephorus lib.9.cap.14. & Palladius, quod relicta ſolitudine, perſecutionis tempore, curam ſuſcepit, confirmandi animos Christi confeſſorum, eoſque multum iuuit ad martyrij coronam. De S. Romualdo vitæ eremiticæ authore, eius præclara geſta teſtantur, quanto ardore ſalutis animarum flagrauerit: à quo ſimiliter zelo ſalutis animarum, & diſcipuli eius, eiuſdemque inſtituti eremitici ſectatores, minimè degenerarunt. Cuius vel vnicum ſaltem exemplum hoc loco producam, de quodam Bonifacio Camaldulenſi Eremita, qui vehementi deſiderio conuerſionis animarum inflammatus, cùm à Romano Pontifice conſecratus fuiſſet, prius Archiepiſcopus ſuæ nationis, magnam deinde partem ſuæ gentis, & ipſum denique Regem, cum grandi miraculo conuertit ad fidem Christi: quæ omnia luculenter nouiſſimè Fridericus Fornerus in Palma Triumphi lib.1.cap.7.refert. De Aphraate quoq; viro ſanctiſſimo, ſcribit Theodoretus lib.4. c.24. quòd quando Valens Imperator aduerſus Eccleſiam fureret, ipſe ex ſpelunca ſua, pallio vili ac ſordido indutus, prodiit in publicum, vt cauſam ſalutis proximorum ageret. *Ac cùm quidam dixiſſet*, inquit Theodoretus, *Hic eſt ille Aphraates, ex cuius nutu pendet ciuitas vniuerſa. Ibi tum Imperator: Cedo, inquit, quò te conferas? Ille tum ſapienter ſanè & appoſitè: Pro tuo, inquit, regno precaturus. Tum Imperator: At domi, inquit, tibi manendum eſt, & intra cellam, vti lex monaſtica poſtulat, orandum. Cui diuinus ille vir: Præclarè admodùm, inquit, dicis, ô Imperator; iſtud ſane mihi faciendum eſt, & hactenus feci, dum oues Seruatoris pace fruerentur.*

rentur. Verùm quoniam iam magnoperè conturbantur, & multùm eis impendet periculi, necesse est omnes vias persequi, non modò ne à feris capiantur, sed etiam vt conseruentur incolumes. Nam dicito mihi quæso, ô Imperator, si filia alicuius essem, & sederem in conclaui, vti ædes curarem, atque deinde cernerem, flammas in eas incidisse, ædesq; paternas, iam conflagrare: dicito mihi, inquam, quid mè facere oporteret, intusnè manere, & ædes incensas negligere, expectareq; donec flammæ impetus longiùs peruaderet: an relicto conclaui, sursum deorsumq; cursitare, & aquam afferre, quâ flammam extinguerem? Hoc certè te responsurum constat. Nam hæ sunt partes filiæ prudentis, & prouidæ. Atque hoc ipsum nos agimus, ô Imperator. Etenim cùm tu iam in Patris nostri ædes flammam inieceris, nos circumcursitamus, quò eam maturiùs possimus extinguere. Hæc sunt exempla, quæ probant, qualiter viri solitarij, in iuuanda proximorum salute, suâ operâ non defuerint. Denique aliquos etiam ex eremo, constat fuisse assumptos, ad Episcopale munus obeundū, & ad curam animarum suscipiendam: ex quibus multos commemorat Athanasius in epistola ad Dracont: Monach. quem cum ad ministerium animarum acceptandum, plurimum reluctantem confirmare vellet, hos in exemplum ei adducebat. *Neque enim*, inquit, *tu solus ex Monachis es constitutus, neq; solus monasterio præfuisti, neq; solus à Monachis dilectus es. Nosti enim Serapionem monachum esse, & quot Monachorum fuerit præfectus. Neq; à te ignoratur quot Monachorum Pater fuerit Apollonius. Nosti Agathonem. Neq; ignotum habes Aristhonem. Memor es Ammonij cum Serapione peregrè profecti. Fortaßis etiam audisti de Muite in superiore Thebaide. Poteris item rescíscere de Paulo, qui est apud Latos, & de alijs multis. Et tamen isti Episcopi constituti non contradixerunt: sed habentes pro exemplari Elisæum, & conscij quid Elias egerit; & eruditi quid discipuli Christi, Apostoli*-

liq; fecerint, susceperunt hanc curam, neque ministerium hoc aspernati sunt: neque propterea seipsis deteriores facti sunt; Sed & laboris mercedem expectant, proficientes ipsi, aliosq; proficere cohortantes. Quot ab idolis converterunt? quot à furiosa & dæmoniaca consuetudine, suis admonitionibus compescuerunt? quot adduxerunt Christo seruos? adeò vt qui ista signa conspiciant, admirentur. Hæc ibi. Ex his itaque patet, quòd non est alienum ab instituto eremitico, præcipuè in casu necessitatis, saluti proximorum etiam externis remedijs prouidere, quinimo maximè conueniens, quemadmodum etiam hoc fusiùs probat & explicat, R. P. F. Thomas à Iesu, Carmelita Discalceatus, in opere De procurandâ salute omnium gentium, lib. 2. cap. 5.

Tandem tertiò respondetur ad eandem obiectionem. Quòd Eremitę etiam de facto incumbunt saluti animarũ. Colligitur hoc ex S. Thoma 2. 2. q. *188*. ar. 8. ad 4. vbi ait: *Illi qui solitariam vitam agunt, multùm vtiles sunt generi humano. Vnde Aug. dicit in lib. de Mor. Ecclesiæ, de his loquens: Pane solo qui eis per certa interualla temporum adfertur, & aquâ contenti, desertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt. Videntur autem nonnullis res humanas, plusquam oporteret deseruisse, non intelligentibus, quantùm nobis eorum animus in orationibus prosit, & vita ad exemplum, quorum corpora videre non sinimur.* Hæc S. Tho. Et sanè quis dixerit sanctissimos Eremi cultores, ex eò quod à communi hominum consortio se subtraxerunt, protinùs eorum salutem neglexisse, & dilectionem non retinere? Profectò vita solitaria, quæ est perfectorum & consummatorum, non excludit dilectionem proximi. Quantò enim magis crescit dilectio Dei, tantò crescit magis dilectio proximi, Cum ergo Eremitæ, præsupponantur pertigisse ad talem dilectionem Dei, ad qualem Cœnobitæ tendunt: vtique oportet eos habere maiorem di-

lectionem

lectionem proximi, quàm Cœnobitas, & tanto ardentiori amore alios prosequi, quanto eminentiori. Ecce enim illi qui in occulta & secreta sedent eremo hominibus incogniti, soli Deo noti, quomodo putamus totius mundi peccata sustinent? quomodo Deum continuis gemitibus placant? quomodo iram & furorem eius reprimunt? quanta bona hominibus impetrant? quantum Ecclesiam Dei suis precibus promouent, & eius tranquillitatem procurant, & mille alia bona hominibus præstant? Vt merito Iustinianus Nouel. Authentic. Constit. 133. dixerit: *Solitaria vita atq; in ea contemplatio, res planè sacra est, & quæ suâpte naturâ animas ad Deum adducat, neq; ijs tantùm qui eas incolunt, commodet, sed etiam omnibus alijs, puritate sua, & apud Deum interpellatione competentem de se vtilitatem præbeat.* Et rursus prope finem de eisdem: *Si enim illi, puris nudisq; manibus, pro Republicâ preces Deo obtulerint: manifestū sanè quòd res militaris pulchrè se habebit, & ciuitates in bono statu erunt. Deo item propitio ac beneuolo constituto, quomodo non omnia in summa pace, & recta legum moderatione vigebunt? Terra quoq; nobis fructum feret, & celeriùs bona sua edet, per Dei beneuolentiam precibus illorum vniuersam Rempub. in vnum colligentibus. Sed & communis hominum figura venerabilior erit, quærentq; quod præstantius est, illorum puritatem reueriti.* Hæc ibi. Non ergo ex hoc, quòd Eremitæ non exercent externa opera vitæ actiuę, valet inde colligere, eos negligere salutem aliorum; & dilectionem proximi prorsus exclusisse; alioqui pari ratione dicere liceret, Beatos in cœlis non iam amplius nos diligere, aut non iam amplius nostri memores esse, quoniam ministeria sua nobis visibiliter non exhibent: at sicut dilectio eorum & solicitudo circa nos, maior est, quamuis eam nobis cernere non liceat; ita & dilectio eorum, qui vitam Eremiticam profitentur, & solicitudo circa salutem ho-

minum, multò præstantior est, multoq; ardentior, quàm sit eorum, qui visibiliter laborant.

PROPOSITIO XXI.

Pondera illum Ordinem qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedere etiam, proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt, qui procul dubiò fuit omnium perfectissimus.

Hæc Propositio absolutè est falsa & deceptoria. Pro cuius declaratione sciendum est: quòd aliud est viuendi institutum; aliud verò modus viuendi: quæ duo etiam ipsemet Theologus distinxit Consideratione 4. suæ Epist. vt patuit in Propositione XV. Quamuis ergo status Episcoporum, proximè accedat ad statum vitæ Christi & Apostolorum; & ideò est perfectissimus status, post statum Christi & Apostolorum: tamen modus viuendi Episcoporum, non accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum; & ideò non sequitur, quod Ordo ille, qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedat etiam proximè, ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt. Quòd autem modus viuendi Episcoporum, non accedat proximè, ad modum viuendi Christi & Apostolorum, patet ex inductione modi viuendi Christi & Apostolorum.

Vt ergo priùs loquamur de Christo capite: hic certè pauperrimã vitam duxit. Apostolus enim 2 ad Corin. c. 8 *Scitis*, inquit, *gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter nos egenus factus est cùm esset diues.* Supra quem locum dicit Glossa: *Respice pauperrimum habitaculum eius,*

 qui

qui ditat cælum. Vide præsepe sedentis super Cherubin. Vide pannis obsitum eum, qui pelagus arenæ iunxit. Vide deorsum paupertatem, diuitias eius sursum considerans. In progressu etiam vitæ, Christus pauper fuit, quia Matth: 8. dixit: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Quasi diceret secundùm Hieronym. *Quid me propter diuitias & sæculi lucra cupis sequi, cùm tantæ sim paupertatis, vt ne hospitiolum quidem habeam, & tecto non vtar meo.* Vel secundùm Chrysost. Hom. 28. in Matth. quasi vellet dicere. *Quid pecunias credis collecturum, si me sequaris. Nonnè vides nec diuersorium mihi esse, nec tantum quidem, quantum auibus.* Matth: verò 17. habetur, quòd cùm peteretur ab eo vt solueret didrachma dixit Petro: *Vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens da eis, pro me, & te.* Supra quem locum Glo. dicit: *Dominus tantæ paupertatis fuit, vt vnde tributa solueret, non haberet.* Id ipsum etiam colligitur ex eo, quod Christus paupertatem commendauit, & Apostolis iniunxit. Scriptum est autem Act. 1. *Cæpit Iesus facere, & docere.* quia horum quæ docuit, in se exemplum præbuit. Singulare autem paupertatis testimonium Christus in passione monstrauit, quando omnibus rebus exterioribus priuatus, in cruce pependit. Quam totius vitæ Christi paupertatem pulcherrimè complexus est S. Anselmus lib. de diuer. Sacram. *Pauper,* inquit, *ita fuit Christus, vt veniens in mundum, non in sua sed in aliena domo nasceretur, & natus propter inopiam loci, in præsepio brutorum animalium poneretur, & viuens in mundo non haberet vbi caput suum reclinaret; nec moriens, vnde nuditatem suam tegeret; nec mortuus, vnde inuolueretur, nec sepulchrum, aut locum, vbi corpus mortuum locaretur.* Hæc Anselmus. Christus ergo pauperem vitam duxit. Et quia Theologus in primis doctrinæ S.

Thomæ vult inhærere: ideo adiungo quòd ex sententia S. Thomæ Christus Dominus fuit pauper, non solùm in particulari, sed etiam in communi, hoc est, taliter à se rerum omnium dominium abdicauerat, vt nullius rei proprietatem, non modò in particulari, sed neque in communi, habuerit, sed tantummodo simplicem rerum vsum retinuerit. Ita opusc. 19. cap. 6. ait: *Primordium perfectionis in Christo & in Apostolis fuit: sed ipsi non leguntur sua relinquentes aliquas possessiones habuisse in communi, imò potius legitur, quòd nec etiam domus habebant ad manendum. Ergò perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes.* Vide si placet eundem S. Thomam opusc. 17. cap. 15. Et S. Bonauent. latissimè Opusc. de Paupertate Christi, & in Apologia Pauperum, tractantem hanc sententiam. Sed quod caput est Nicolaus IV. in cap. Exijt. de verborum significatione in 6. definiuit, Christum verbo & exemplo docuisse perfectam paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi dominio relicto, nec in particulari, nec in communi; ac proinde talem paupertatem esse sanctam, & meritoriam. Et quamuis hoc falsum esse & hæreticum docuerit Ioannes 22. in Extrauag. Cum inter nonnullos. tamen vt docet Bellarm. lib. 4. de Romano Pontifice cap. 14. non dissentiunt Nicolaus & Ioannes. Nam Nicolaus IV. dicit: Christum aliquando perfectissimam illam paupertatem, verbo & exemplo docuisse: aliquando autem paupertatem minùs rigidam exemplo demonstrasse, tanquam communem omnium Patrem, & Doctorem. Ioannes autem definit esse hæreticum asserere, Christum nihil vnquam hìc in terris habuisse proprij, saltem in communi, sed negat semper talem vitam Christum egisse. Ioannesquoq; non negat Christum aliquando nihil habuisse proprij, nec in speciali, nec in communi, sed negat semper talem vitam Christum egisse.

Deniq;

Denique Christus adeo pauperem vitam duxit, quod etiam ex tali paupertate ad mendicandum descenderit. Proferam testimonium S. Thomæ, quia Theologus vult doctrinam excerptam ex S. Thoma. Hic ergo in opusc. 19. cap. 7 ait: *Nunc tertiò restat ostendere, quòd prædicti non solùm viuere possint de eleemosynis spontè oblatis, sed etiam eas petere mendicando. Quod probatur exemplo Christi, in cuius persona in Psal. 33. dicitur: Ego autem mendicus sum, & pauper. Glo. hoc dicit Christus de se, ex forma serui. Et infra. Mendicus est qui ab alio petit, & pauper, qui sibi non sufficit. Item in alio Psal. 69. Ego verò egenus & pauper sum. Glo. Sum egenus, id est, petens: & pauper sum, id est, insufficiens mihi: quia & mundanas copias non habet, & intus vbi est diues, semper ambit, desiderat, accipit. Item in alio Psal. 108. Persecutus est hominem inopem & mendicum. Glo. scilicet Christum. Et alia glo. Pauperes insequi sola sæuitia est: alij pro diuitijs, & honoribus interdum huiusmodi patiuntur. Istæ duæ vltimæ glossæ ostendunt manifestè, quòd de mendicitate rerum temporalium, prædicta verba intelligere oportet. Item 2. Corint. 8. Scitis gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est: Glo. in mundo. Et quod in hoc Christus sit imitandus, patet per gl. quæ ibidem dicit: Nemo se contemnat, pauper in cella, diues in conscientia, securior dormit in terra, quàm cum auro diues in purpura. Non ergo expauescas cum tua mendicitate ad eum accedere, qui indutus est nostra paupertate. Item quod Dominus victum petierit, expresse habetur Luc. 19. vbi Dominus dixit ad Zachæum, Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua, oportet me manere. Glossa. Non inuitatus inuitat, quia etsi nondum audierat vocem inuitantis, audierat tamen affectum. Item Marci 11. Circumspectis omnibus, cùm iam vespere esset &c. Glo. Circumspectis omnibus si quis eum hospitio susciperet. Tantæ enim paupertatis fuit, & ita nullis adulatus, vt in tanta vrbe, nullum hospitium inueniret.*

ueniret. Ex quo patet, quòd Christus ita pauper erat, quòd hospitium conducere non posset: sed ab alijs hospitium petebat, & expectabat. Hæc S. Thomas. Vide si placet Thomam Valdensem lib. 4. Doctrin. Fidei, vbi acerrimè contra hæreticos quosdam, qui vt mendicitatem damnarent, Christum mendicasse negabant, defendit Christum, actualiter, personaliter, & vocaliter mendicasse. Et hæc quidem de Christo.

De Apostolis autem certum est in primis eos paupertatem coluisse, vt colligunt SS. Patres & Theologi, ex illis verbis: *Ecce nos reliquimus omnia.* Et iterum Matth. 10. dicitur: *Nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis vestris, neq; peram in via, neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgam.* Et Mar. 6. *Præcepit eis ne quid tollerent in via, &c.* Et Luc. 9. *Nihil tuleritis in via, neq; virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.* Paulus verò 2. ad Corint. 6. ait: *Sicut egentes multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* Supra quem locum Ambrosius inquit: *Quantùm ad præsentem vitam pertinet pauperes videbantur, sed spirituales diuitias credentibus largiebantur. Egeni in terris, in cœlis diuites.* S. verò Thomas lect. 2. supra idem caput dicit: *In his temporalibus sumus sicut egentes, id est, ab alijs accipientes: sed tamen quantùm ad spiritualia, sumus multos locupletantes.* Et post pauca. *Tanquam nihil habentes, scilicet in temporalibus; quia omnia dimiserunt propter Christum. Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, &c. Sed interius & in spiritualibus, omnia possidentes, scilicet, per interiorem magnitudinem cordis. Et hoc ideo est, quia ipsi viuebant non sibi, sed Christo: & ideo omnia quæ sunt Christi, reputabant vt sua. Vnde cum Christo omnia sint subiecta, omnia possidebant, & omnia tendebant in eorum gloriam.* Idem quoque Apostolus 1. ad Corint. 4. ait: *Puto*

enim quòd Deus nos Apostolos nouißimos ostendit, tanquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus, mundo, & Angelis, & hominibus: Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo. Nos infirmi, vos autem fortes. Vos nobiles, nos autem ignobiles. Et demum subdit: *Vsque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* Pauperes ergo fuerunt Apostoli. Imo quòd plus est, paupertatem suam voto firmârunt, vt docent SS. Patres & Theologi. Ex his S. August. lib. 17. cap. 4. de Ciuit. Dei sic ait: *Dixerant enim potentes illi. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hoc votum potentißimi vouerant. Sed vnde hoc eis, nisi ab illo, de quo hîc continuò dictum est: Dans votum vouenti? Alioquin ex illis essent potentibus, quorum infirmatus est arcus. Dans, inquit votum vouenti. Non enim Domino quisquam quicquam ratum voueret, nisi qui ab illo acciperet, quod voueret.* Et quia Theologus vult S. Thomam audire, profero ipsum loquentem 2. 2. q. 88 ar. 4. ad 3. *Apostoli,* inquit, *intelliguntur vouisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt secuti.* Imo necesse est, quod Theologus dicat secundùm mentem S. Thomæ, quod Apostoli duxerunt vitam pauperem, non solùm in particulari, sed etiam in communi: quia id docuit Opusc. 17. cap. 15. & Opusc. 19. cap 6. verba ipsius supra citata sunt. Hîc adducam duntaxat verba ex Opusc. 17. cap. 15. *Manifestum est.* inquit, *secundùm expositiones præmissas, Apostolis interdictum fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia poßiderent.* Vide etiam si placet S. Bonauent. in Apologia Paup. Tandem debet docere Theologus, secundùm mentem S. Thomæ Apostolos mendicasse. Opusc. enim 19. cap. 7. sic ait: *Item hoc probatur exemplo Apostolorum, qui iussi sunt à Domino necessaria ad victum in via nõ ferre, vt patet Matth. 10. Mar. 6. Constat autem, quod ipsi imperiosè non poterant accipere. Ergo satis euidens est, quòd necessaria*

cessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare. *Item. hoc etiam patet de discipulis Apostolorum, post resurrectionem Christi. Dicitur enim in 3. c. Io. Pro nomine eius profecti sunt. Glo. Pro nomine Christi ampliando profecti sunt. glo. Alienati à rebus proprijs, ergo sine necessarijs viæ ibant: ex quo patet, quòd necesse habebant petere.* Hæc S. Thomas de Apostolis. Ex quibus omnibus patet, qualis fuerit modus viuendi Christi, & Apostolorum.

Iam verò de Episcopis certum est, eos non colere, neq; profiteri paupertatem, & eam non habere annexam suo statui: tantùm abest, quòd debeant eam vouere, vel exercere etiam in communi, aut mendicato pane viuere. Non ergo modus viuendi Episcoporum accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum. Ideo & S. Thomas docet, (vt infra videbitur) quod Episcopi habent possessiones, non ex vi institutionis suæ à Christo, sed per dispensationem Ecclesiæ. Falsum ergo est, quod supposuit Theologus in sua Propositione, nempè modum viuendi Episcoporum accedere proximè, ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt.

Denique hæc Præpositio hæresim redolere videtur. Quia enim Christum, & Apostolos, paupertatem seruasse & coluisse, de fide est, & traditum in Decreris Pontificum: & quia manifestum est, Episcopos paupertatem non seruare: inde ex propositione certâ de fide, & assumptione certâ naturaliter: infertur Conclusio Theologicè scientifica quæ aliquomodo pertinet ad fidem, quod videlicet modus viuendi Episcoporum, non accedit proximè ad modum viuendi Christi & Apostolorum: Cuius contrarium quia supposuit Theologus in suâ Propositione, contra fidem indirectè docuisse videtur.

Vltimo aduertat Theologus, quod dicit modum viuendi Chri-

di Christi & Apostolorum, proculdubio fuisse omnium perfectissimum. Quia enim monstratum est ex S. Thoma, modum viuendi Christi & Apostolorum fuisse in paupertate, non solùm in particulari, sed etiam in communi: consequens est quod debet fateri secundum mentem S. Thomæ, modum viuendi in paupertate tam in particulari, quàm in communi, esse perfectissimum: quod & S. Thomas dissertis verbis docuit, vt postea monstrabitur. Non diffiteberis Theologe, si te doctrinâ S. Thomæ tuam Epistolam muniuisse non pœniteat.

At inde ego sic vlterius arguo. Religioni perfectissimæ conuenit modus viuendi perfectissimus; vt patet ex tuâ Consideratione 4. vbi coniungis perfectius viuendi institutum, cum modo viuendi perfectiore; vt visum est Propositione XV. Sed modus viuendi perfectissimus ex S. Thoma est viuere in paupertate, tam in particulari quàm in communi: quia is fuit modus viuendi Christi, & Apostolorum, qui proculdubio fuit omnium perfectissimus: ergo modus viuendi in paupertate, tam in particulari, quàm in communi, competit Religioni perfectissimæ. Quid ais Theologe? negas? an concedis? An necesse est quòd concedas tum propter dicta: tum quia S. Thomas Opusc. 17. cap. 15. ait: *Summa paupertatis est perfectio, vt ad exemplum Christi, aliqui homines possessionibus careant*. Cap. verò 16. ait: *Possessiones communes expedit posideri propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omninò negligendi non erant: vnde & apud illos, qui summam perfectionem sectabantur, possessiones non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant loculos habuit propter necessitatem aliorum, quia scilicet eius Ecclesiæ loculos habitura erat: sicut Aug. dicit super Io. Vnde si qua sit Congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non*

 habere.

habere. Hæc S. Thomas. Sed tu Theologe vel inuitus concedas, quod perfectisimæ religioni, competit modus viuendi in paupertate tam in particulari, quam in communi. Iterum à te peto Theologe quid dicis? Negas, vel concedis? Negare non potes, quia secundum formam, bene infertur consequentia, & infertur ex tuis dictis, & ex dictis Sancti Thomæ quibus te voluntariè alligasti. Si verò concedis: quomodo docuisti in hac Epistola, quòd Religionibus ordinatis ad prædicandum & docendum, competit & expedit habere possessiones & reditus? I nunc Theologe, & primùm discas regulas ex doctrina S. Thomæ excerpere, antequam præsumas Theologorum, præcipuè verò Thomistarum lectioni eas præsentare.

PROPOSITIO XXII.

In quo clarè expressus est finis salutis animarum, quàm plurimarum.

Hæc Propositio est insufficiens. In vita enim Christi & Apostolorum non solùm relucet finis salutis animarum, sed etiam Contemplatio. Christus enim Dominus vitam mistam, id est contemplatiuam simul & actiuam duxit, vt docet S. Thomas 3. p. q. 40. ar. 1. ad 2. *Vita*, inquit, *contemplatiua, simpliciter est melior, quàm actiua, quæ occupatur circa corporales actus: sed vita actiua, secundùm quam aliquis prædicando, & docendo contemplata aliis tradit, est perfectior, quàm vita, quæ solùm contemplatur: quia talis vita præsupponit abundantiam contemplationis; & ideò Christus talem vitam elegit.* Hæc S. Thomas. Et quidem quod Christus duxerit vitam contemplatiuam, manifestum est. Triginta namque annos priusquam prædicare cœpit, in silentio & contemplatione transegit. Sed quid dico triginta an-

nos, quandoquidem omnes Theologi, cum S. Thomâ 3. p. q. 9. ar. 2. Et totâ ferè Quæst. 10. docent, Sanctissimam animam Christi, à primo instanti conceptionis, & deinceps continuò, habuisse scientiam beatorum, seu comprehensorum, quæ in clara Dei visione consistit. Baptizatus verò à Ioanne in desertum recessit, & in eo quadraginta diebus manens ieiunauit. Postmodum verò Euangelium prædicare cæpit, ita tamen, quod sæpius in desertum secedebat, sæpius in montem ascendebat, sæpius in oratione Dei pernoctabat. Et quemadmodum sol per diem nos illuminat, & radijs lucis suæ, ac calore huius hemisipherij corpora fouet: nocte autem discedit, seq; à nobis abscondit, non vt otiosus maneat, sed vt in alio mundi tractu viuentibus splendeat: Ita Christus verus iustitiæ sol in die hominibus doctrinæ suæ splendore lucebat, & eos beneficiorum calore fouebat; noctu verò in montibus, & locis solitarijs delitescens, à mortalibus se subtrahebat, vt cum æterno Patre, nostra negotia perageret. Id autem eo fine fecit, quem S. Gregor. lib. 6. Moral. cap. 17. notauit. *Humani*, inquit, *generis Redemptor, per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad orationis studium, in monte pernoctat, vt perfectis videlicet prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam, amore speculationis funditùs deserant, nec contemplationis gaudia, penitus operationis nimietate contemnant: sed quieti contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant.* Hæc Gregor.

Quod verò Apostoli duxerint vitam contemplatiuam, patet ex hoc, quia ad Rom. 8. dicitur. *Primitias spiritus habentes.* Vnde colligunt Theologi eos septem dona Spiritus S. habuisse in eminentissimo gradu, non solum secundùm habitum, sed etiam secundum actum. Actus autem doni sapientiæ est contemplatio. Ad Philip. quoque 3. dicitur. *Nostra autem conuersatio in cælis est.* vtique per

contemplationem, vt notat S. Thomas ſupra hunc locum. Philo vero Iudæus antiquiſsimus ſcriptor in lib. de Contemplatiuâ vita, ſiue de ſupplic. virtut. hoc teſtimonium perhibet de Apoſtolis, atq; de illorum etiam ſectatoribus, quod eo vſque fuerint diuinarum rerum contemplationi dediti, vt abieci ſe curam carnis omnem, ac reficiendi etiam corpuſculi, per continuos dies aliquot obliti prorſus eſſe viderentur, vix vt quandoque ſexto aut ſeptimo die cibum caperent. Dictum quoque Philonis, approbat Illuſtriſſ. Cardinalis Hoſius, lumen noſtræ Poloniæ Tom. I. ſuorum eruditiſsimorum operum cap. 74. Et ſubiungit: *Et quidem ita eos decebat, quos Christus lumina mundi conſtituerat, quiq; vniuerſum orbem, diuinæ ſapientiæ ſale condere debebant.* Et rurſus: *Neque verò*, inquit, *ipſi ſoli fuêre diuinitatis contemplatores: ſed quos in fide Chriſti inſtituerant, eos quoq; ſpiritualium donorum ſpeculatores eſſe cupiebant.* Hæc ille. Non minus illuſtre alterius Cardinalis Roberti Bellarmini teſtimonium, in hac eadem materia placet adferre. Ipſe enim tomo 4. ſuarum Diſp. lib. I. de bonis Operib. in partic. cap. 19. ſic inquit: *In teſtamento nouo Apoſtoli primi fuerunt, qui relictâ curâ temporalium rerum, munus ſuū proprium eſſe dixerunt, verbo Dei & orationi ſine intermiſſione inſtare, Nos inquiunt Actor. 6. orationi, & verbo Dei inſtantes erimus.* Conſtat autem, quod oratio maximè ſpectat ad Contemplationem, vnde cùm Apoſtoli ſine intermiſsione, orationi inſtantes eſſe dicuntur, quaſi continuo contemplatiui eſſe intelliguntur. Vnde & de S. Iacobo fratre Domini noſtri teſtatur Egeſippus lib. 5. ſuæ Hiſtoriæ, vt refert Baronius tomo primo Annalium circa annum Chriſti 63. quod videlicet ſolus in templum intrare ſolitus erat, atque ibi genibus humi poſitis, aſsiduo in oratione perſiſtebat, adeo quidem quòd etiam genua eius Cameli inſtar, tuberculis contractis, obduruerant. Sanctus

verò Chryſoſt. apud eundem Baron. ibidem addit etiam, non tantùm eius genua, ſed & frontem, ob iugem in pauimento proſtrationem, calo obductam fuiſſe. Non ſolùm autem Apoſtoli contemplabantur, ſed etiam Saluator ſolitus erat, ſæpius eos, à turbis ſeorſum ſubducere in deſerta, vt conſtat ex Euangeliſtis. Imò & ante paſſionem ſuam, egreſſus fuit cum diſcipulis ſuis, trans torrentem Cedron, vbi erat hortus. Ioannis verò 18. dicitur. *Sciebat autem & Iudas locum quia frequenter Ieſus conuenerat illuc, cum diſcipulis ſuis.* Lucæ verò 22. dicitur. *Et egreſſus, ibat ſecundùm conſuetudinem, in montem oliuarum. Secuti ſunt autem illum, & diſcipuli.* Duxerunt ergo Apoſtoli vitam contemplatiuam. Quod autem ſimul & actiuam; res ipſa, vocatio, videlicet, noſtra ex gentibus, & adoptio in libertatem filiorum Dei loquitur.

Diſce hinc Theologe, à Religione ad docendũ & prædicandum deſtinatá, ac verè Apoſtolicam vitam profitente; non eſſe alienum, aliquando in deſerta ſecedere, longa contemplationi tempora tradere, noctes in ſomnes in oratione ducere, vel ſaltem noctis ſilentia, ſurgendo ad laudandum Deum, & orandum pro proximis rumpere. Talis enim modus viuendi fuit Chriſti, & Apoſtolorum.

PROPOSITIO XXIII.

Ordines Eccleſiaſtici, & eorum variæ functiones, per conciones, confeſſiones, lectiones, &c.

Non poſſum non admirari, quod Theologus, inter actus, & functiones Prædicatorum verbi Dei, non meminerit præcipuarum conditionum viri Apoſtolici, vt ſcilicet iuuet proximos, maximè bono exemplo, & feruenti oratione pro eis fuſá. Sanè potiſſima & prima functio, attendentis ſaluti animarum, eſt bona & Sanctá vitá præ-

lucere. *Cæpit*, inquit S. Luc. Act. 1. *IESVS facere & docere*: Triginta annis fecit, vt triennio doceret; sed & in ipsomet triennio fecit. Ioannes quoque vt Christum prædicaret secessit in desertum, & adeo duram (vt notum est) vitam egit: ideoque erat lucerna ardens, & lucens: ardens sibi, lucens proximo. Tritum est illud Senecæ dictum: *Longum iter est per præcepta, breue & efficax per exempla: quia homines amplius oculis, quàm auribus credunt.* Sanctus vero Bernar. serm. de S. Benedicto ait: *Sermo viuus & efficax, exemplum operis est; plurimùm faciens suadibile, quod monstratur factibile.* Certè Euangelicus Doctor, & Prædicator talis esse debet, vt possit confidenter dicere. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* 1. Cor. 4. Alias si vita à doctrina discrepat, prædicator histrionem agit, qui Regis personam repræsentat, Rex tamen non est. Si scitè repræsentat humilitatem, nec tamen est humilis, si honoris contemptum prædicat, quem nondum spreuit, si silentium & recollectionem commendat, est tamen garrulus & vagus, si ad pœnitentiam inuitat, quam minimè præsefert, aut facit: histrio est, & mimus, non prædicator Euangelicus: Est sicut pictor, qui licet sit deformis, egregiè tamen alterius pulchritudinem in tabula delineat. Est sicut terminus saxeus qui in agro defixus viam demonstrat, ipse nihilominus fixus suo loco manet. Est sicut cymbalum tinniens, quod alios ad templum conuocat, ipsum verò minimè intrat. Talis Prædicator vnâ manu animas aduocat, aliâ auocat; vnâ impellit, alterâ repellit; vnâ extruit, alterâ destruit. Væ illis qui dicunt, & non faciunt. *Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Matth. 5. Ideo & Apost. 1. Corinth. 2. ait: *Sermo meus, & prædicatio, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, vt fides vestra, non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.*

Altera verò conditio pro Christi legatione fungentis est, vt proximum iuuet suis orationibus. Magis certè oratio Moysis Amalecitas prostrauit, quam vniuersæ bellatorum hastæ, & gladij. Magis expugnabit dæmones oratio feruens, quàm abundantia verborum. Dixerat Deus, vt disperderet Israelitas, si non Moyses electus eius, stetisset in confractione in conspectu eius, & auerteret iram eius, ne disperderet eos. Sapientiæ quoque 18. dicitur: *Sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querelâ deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum, orationē, & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ, & finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.* Sic prædicator debet esse medius inter Deum, & Auditores. Propterea Deus per Ezechielem expostulat cap. 22. *Et quæsiui de ijs virum qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: & non inueni. Et effudi super eos indignationem meam: in igne iræ meæ consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.* Et cap. 13. inquit: *Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel.* Isaias quoque cap. 64. conqueritur: *Non est qui inuocet nomen tuum, qui consurgat & teneat te.* Sic oratio iusti tenet Deum.

Cæterum, quantum iusti prosint in medio nationis prauæ & peruersæ, clarissimè demonstrat illud colloquium Dei & Abrahæ, quod habetur Genesis 18. *Nunquid*, inquit Abraham, *perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribunt simul? & non parces loco illi, propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit à te vt rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatq; iustus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram, nequaquā facies iudicium hoc. Dixitq; Dominus ad eum: Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensq; Abraham ait: Quia semel cæpi,*

loquar ad Dominum meum, cum sim puluis & cinis. Quid si minùs quinquaginta iustis, quinq; fuerint? delebis propter quadraginta quinque vniuersam vrbem? Et ait: Non delebo, si inuenero ibi quadraginta quinque. Rursumq; locutus est ad eũ: Sin autem quadraginta ibi inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne quæso, inquit, indigneris Domine si loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si inuenero ibi triginta. Quia semel ait, cæpi, loquar ad Dominum meum. Quid si ibi iunenti fuerint viginti? Ait: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inuenti fuerint ibi decem? Et dixit, non delebo propter decem. Sed mirabilius est quod Dominus per Ieremiam cap 5. ait: *Circuite vias Ierusalem, & aspicite, & considerate, & quærite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudiciũ, & quærentem fidem, & propitius ero ei.* Supra quem locum exclamat S. Hieronym. *Grandis,* inquit, *amor iustitiæ, vt nequaquam iuxta interrogationem Abrahæ, & responsionem Dei pro decem viris iustis, Deus liberauerit ciuitatem; sed si vnum inuenerit, iam iamq; peritura Hierusalem, qui faciat iudicium, & quærat fidem, siue, vt Symmachus transtulit, veritatem, tamen Deus misereatur Hierusalem.* Quanti interest, vt in Republica aliqua sint iusti. Ideo & Religiosi reclusi, atque è claustro, & cella sua non egredientes; ideo & Eremitæ æstimandi sunt: nam in illo etiam angulo latentes, maximè prosunt Reipublicæ, quam Deus Opt. Max. ob paucos illos tolerat. Sinit enim zizania & triticum crescere, vsque ad messem, ne fortè colligenda zizania, eradicetur simul cum eis triticum. Horum orationes, reddunt efficaces labores aliorum concionatorum, & confessariorum. Sæpè æstimabit Prædicator se fructum facere, sed non ipse fecit; at is qui feruidas preces Deo obtulit. Quàm plures spirituales filios, viri abstracti sibi vendicabunt, præ multis

tis ministris verbi Dei. Hos quidem isti suos esse putant, sed in die iudicij apparebit non esse ipsorum, sed aliorum: & Ioseph verum pueri patrem non esse, sed tantum putatiuum. (*Et putabatur filius Ioseph.* Luc. 3.) Tunc apparebit, quod sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata est. Tunc dicetur: Lætare sterilis, Eremitica Religio, quæ non paris, erumpe, & clama, quæ non parturis; quia multi filij desertæ magis, quàm eius, quæ habet virum, quæ nupsit actiuam vitam contemplatiuæ. Tunc videbis te, ô sacra Eremus, manipulis filiorum & coronâ prolis vallari. Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego sterilis & non pariens. Ego non prædicationi, non administrationi Sacramentorum, insisto: & istos, quis enutriuit? Dicam: Orationes, suspiria, lachrymæ, gemitus vestri, ô Angeli terrestres, imò cælestes. ô Eremitæ. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Oratio humilis vestra penetrauit cœlos. Deus voluntatem timentium se fecit, & deprecationem eorum exaudiuit. Non ergo se extollant Religiones actiuam vitam profitétes, quod maximum fructum in Ecclesia Dei faciunt, nam sæpè non suis impensis, sed alienâ industriâ interueniente, eum faciunt. Nam neque qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Vt autem det incrementum, orationes Sanctorum faciunt. Tu verò, o Theologe, disce deinceps viris Apostolicis, sanctam vitam, & exemplarem, indefessum & iuge orationis studium inculcare, & inter potiores functiones, incumbentium conuersioni animarum, numerare.

PROPOSITIO XXIV.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest; tum ex fine omnium operum eius, qui

erat gloriam Dei dilatare, abstrahendo homines ab infidelitate, & falsâ fide, ad rectam fidem, & à vitâ impiâ ad piam, & ita salutem eorum procurare.

Hæc Propositio in duobus deficit. Primò quidem: quia finis operum Christi primarius erat dilectio Dei; secundarius verò salus animarum. Deinde etiam, quia Christus non tantùm intendebat conuersionem à fide falsa, & impiâ vitâ, sed etiam profectum, imò & perfectionem ipsorum. Magis quippe gloria Dei dilatatur procurando perfectionem paucorum, quàm conuersionem multorum. De quo supra dictum est.

PROPOSITIO XXV.

Perfectio vitæ Christi & Apostolorum agnosci potest, tum ex medijs quibus vsus est cum Apostolis, ad salutem humanam procurandam, & fructum meritorum suorum ijs communicandũ, scilicet per prædicationes, disputationes cum Pharisæis, per Sacramenta &c.

Hæc Propositio redolet eundem spiritum, quem Propositio xxiij. Cur enim Theologus non meminit Passionis Christi, quæ est potissimum medium, quo vsus est Christus ad salutem humanam procurandam, virtute cuius alia media efficaciam habent? Cur non meminit exemplorum Christi? Inter alios enim fines incarnationis Christi, erat iste, (vt ait S. Thomas 3. p. q. 1. ar. 2. in corp.) *vt nobis exemplum se præberet.* Vnde Augustinus dicit in

quodam sermone de Natiuitate Domini. *Homo sequendus non erat, qui videri poterat. Deus sequendus erat, qui videri non poterat. vt ergò exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo.*

PROPOSITIO XXVI.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest, tum ex ratione viuendi, quàm in personâ suâ tenuit, communem in victu & vestitu, cum honestis hominibus.

Hæc Propositio monstrat Theologum delicatum. Quare enim non dixit Perfectionem vitæ Christi agnosci ex ratione viuendi, quam in suâ personâ tenuit pauperrimam, vt ostensum est: sed potius communem in victu & vestitu cum honestis hominibus, perpendit? Cur non meminit ieiunij quadragenarij, secessûs in desertum, pernoctationis in Oratione, fatigationis itinerum, eius quod non habebat vbi reclinaret caput, non habebat vbi nasceretur; vilitatis pannorum, atrocitatis flagellorum, asperitatis spinarum, acerbitatis denique crucis? Sed potius id aduertit, quod aduerterunt & Pharisæi. *Ecce Magister vester manducat cum peccatoribus.* O Pharisæi, cur non dicitis: Ecce Magister vester circuit castella & regiones? Ecce Magister vester ascendit in montem dimissis turbis solus orare? Ecce Magister vester fugit in montem? cognouerat enim quod venturi essent, vt facerent eum Regem? Ecce Magister vester ieiunans, non vult facere ex lapidibus panes? Ecce Magister vester fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem? Ecce Magister vester sitit? Ecce Magister vester quærit fructum in ficulnea; & non inuenit? Vobis autem tantum admirationi est quod manducat.

Ex horum numero est Theologus, qui manducationi Christi attendit, cruci verò minimè; carnem vult, non ossa dura tangere. Est ex his multis, qui volunt sequi Christum ad fractionem panis. Non ex his paucis, qui sequebantur ad calicem passionis. Sed qua ratione Theologus perfectionem in ratione viuendi communi, quoad victum & vestitum ponit? Vt enim notat S. Bonauen. in Apolog. Paup. Resp. 1. *Refulgēt à Christo tanquā à totius nostræ salutis exemplari, & originali principio, actus multiformes. Nā quidam actus in ipso respiciunt sublimitatem potentiæ, quidam sapientiæ lucem, quidā seueritatem iudicij, quidā officij dignitatem, quidam cōdescensionem miseriæ, quidā informationem vitæ perfectæ, vt paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus seipsum subijcere, noctes in Oratione peruigiles ducere, pro crucifixoribus exorare, & morti se summâ charitate, etiam pro inimicis offerre. Cum igitur sex sint huiusmodi actuum varietates, in his vltimis dumtaxat, ipsum imitari est perfectum. Nam in istis quæ sunt excellentiæ singularis, est impium, & luciferianum, nisi fuerit alicui priuilegij singularis dono concessum. In his autem quæ sunt seueritatis & dignitatis, est præsidentium, & prælatorum. In his quæ condescensionis, est infirmorum, in quantùm loquimur ad actum extrinsecum. Nequaquam igitur, vt dogmatizat, summa Christianæ perfectionis consistit in vniuersali imitatione actuum Christi: sed tantum illorum, qui vitæ perfectæ imitationem respiciunt. Ex quo apparet quòd huiusmodi veritatis ignorantia, prima fuit in eo causa erroris.* Hæc S. Bonauent. Vide Theologe quam graui censurâ, à S. Bonauen. perstringaris: nimirum te errasse asserit; quia docuisti perfectionem Christianæ vitæ consistere in imitatione actuum Christi, eorum qui condescensionem ipsius respiciunt: cùm tantum imitari in ijs, quæ ad informationem vitæ perfectæ pertinent, sit perfectum. Sed persistis in tuâ sententiâ, & ais manducatio-

ducationem, & potum Christi, esse opera informationem perfectæ vitæ respicientia: nam hoc est quod dixisti. *Perfectionem vitæ Christi agnosci ex ratione viuendi, quam tenuit communem in victu.* At idem S. Bonauen. te condemnat in eadem Apolog. Paup. auctoritate S. Chrysost. super Matth. hom. 27. *Vides*, ait, *quanta est Christi in condescensione diligentia: sicut cùm comedat & bibat; cùm videatur ex aduerso Ioanni faciens; & hæc Iudæorum gratia salutis facit, magis autem orbis terrarum vniuersi. Quid his clarius*, subiungit Bonauent. *dici potest. In quibus asseritChristum condescendisse in cibo & potu Iudæis, qui vtiq; infirmi erant, non tàm carne, quàm mente. Nam & infirmitatem carnis, ipse Ioannes habebat.* Ex mente igitur Chrysostomi & Bonauenturæ victus Christi, scilicet cibus & potus, opus condescensionis erat. Non ergo imitari Christum in victu perfectum est. Falsum ergo dixit Theologus, imò errauit, quod perfectio vitæ Christi agnosci possit, ex ratione communi viuendi, quam tenuit communem in victu. Sed iam descendamus ad singula puncta huius Propositionis: & causâ distinctionis & claritatis, eam diuidamus per aliquot Propositiones.

PROPOSITIO XXVII.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem.

Quamuis Theologus non dixerit absolutè, Christum tenuisse rationem communem viuendi; sed cum limitatione, scilicet in victu & vestitu: quia tamen aliqui Authores, absolutè scriptum reliquerunt, quòd Christus cōmunem vitam duxerit; & hæc vox aliquibus potest esse occasio erroris: ideo Propositio hæc trutinanda est. Nam in primis Christus, non solùm vt Deus, sed etiam vt ho-

mo, erat verè Rex Regum, & Dominus Dominantium: siue (vt Theologi docent) etiam secundùm humanitatem, habebat dominium verum, & directum, omnium rerum, imò totius vniuersi. *Postula*, inquit Psal. 2. *à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam*, alij legunt *Osculamini filium*. Ideo statim adduxit Deus Reges ad præsepe infantis, vt filium oscularentur, & adorarent. Sed nunquid Christus communem vitam egit cum Regibus? Veritas ipsa rei clarè loquitur. Princeps erat, quare non communem vitam duxit cum Principibus? Summus Sacerdos erat, quare non duxit communem vitam cum Summis sacerdotibus? Sed nec cum hominibus honestis vitam duxit communem; cum ijs dico, qui non sunt principes, nec tamen sunt pauperes. In mundum enim veniens pauperrimam Matrem elegit, pauperem nutricium adhibuit, in summa paupertate nasci voluit; quod & stabulum & præsepe ab ipsis bestijs mutuatum, & comitatus earundem bestiarum, & panniculi, & visitatio pastorum, vilium vtique personarum, abundè testantur. Sæuitiam quoq; Herodis fugiendo, non resistendo, vt pauper declinauit. Sustentabatur laboribus & operâ patris sui putatiui, vtiq; pauperis. Fors etiam vt aliqui Doctores existimant, arte fabrili, stipem sibi parabat. Nam propterea videtur vocatus faber. Mar. 6. *Nonnè hic est faber, filius Mariæ?* Postmodum duxit vitam pauperrimam, vt supra probatum: & non solùm in particulari, sed etiam in communi, vt docet S. Thomas, ideo necesse habebat mendicare, & ex eleemosynis viuere; vt idem S. Doctor asserit; & supra dictum est. Virginitatem quoque coluit, quam Pharisæi, Saducæi, Sacerdotes, non

serua-

seruabant. Si autem Christus communem vitam duxit, maximè debuit illam ducere communem cum Sacerdotibus, Legisperitis, Scribis, Doctoribus, Pharisæis. Erat enim Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Melchisedech: & sacerdoti iudicatur congruum, conformitatem vitæ habere, cum alijs Sacerdotibus; & ij maximè possunt intelligi nomine honestorum hominum, dum agitur de Prædicatorum verbi diuini qualitatibus. Sed & ab eisdem Sacerdotibus, plurimùm se discreuerat paupertate. In deserta quoque sæpius secedebat, quod non faciebant Pharisæi & Sacerdotes. Ieiunauit quoque quadraginta diebus & noctibus, qui ieiunij modus non erat communis. Et præter illa ieiunia, quæ in veteri lege Iudæis communia fuere, quæ quoque Christus seruauit, vt Doctores docent, *quia non venerat soluere legem, sed adimplere.* Matth. 5. arbitratur quoque Abulen. supra Matth. cap. 4. Q. 14. Quod interdum aliqua alia, quamuis breuiora, quàm fuerit illud quadragesimale, super erogatoria obseruauit. Quod quãuis scriptum non sit, sicut nec de obseruatione illorum ieiuniorum, quæ erant ex lege cunctis Iudæis communia, id tamen nil obstare, quominus aliquis teneat à Christo obseruata fuisse, probat Abulen. Christus quoque non est vsus pretiosis vestibus, quod apertè docet S. Thomas Opusc. XIX contra Impugnantes Religionem cap. 8. *Non est credibile,* inquit, *quòd Dominus* I E S V S *Christus pretiosis vestibus indueretur, qui Ioannem commendabilem ostendit, quod non erat mollibus indutus: Alioquin Pharisæi, qui exteriorem sanctitatem ostentabant, sicut de eo dicebant, quòd erat vorax, & potator vini, & publicanorum amator; ita & de eo dixissent, quòd esset mollibus indutus. Milites etiam qui ei illudebant, non eum veste purpureâ induissent, in signum regiæ dignitatis, si tunica inconsutilis, auro & serico contexta fuisset. Sed quod tunicam eius milites diuidere noluerunt, hoc non fuit propter*

pretiosi-

pretiositatem vestis, sed propter numerum; quia quatuor partibus superfuerat, quas milites de vestibus Christi fecerunt. Et si diuisa fuisset, omninò fuisset inutilis: in quo manifestè apparet, quòd non erat de pretiosâ materiâ. Hæc S. Thomas. Non solum autem vestis Christi pretiosa non erat, sed etiam vilis fuit, sicut pauperum. Qui enim natus, vilibus pannis fuit inuolutus, non potuit postea indui nisi vili veste; ne dissonantem à natiuitate vitam institueret: qui pauperem vitam duxit, vtique pauperum veste tegi debuit. Non est etiam Christus vsus mutatorijs vestibus, vt apertè colligitur ex Magistro Historiarum, super Euangelia; cum quo etiam multi alij concordant, inter quos est Valdensis lib. 3. Doctr. Antiq. Fid. cap. 27. Hi dicunt de veste inconsutili Christi, quòd eam nunquam dimiserit ex quo adhuc puero sibi, proprijs manibus mater sua, Regina generosa eam texuit; sed semper eo crescente, creuit & ipsa.

Denique Christus non adhibuit multiplicitatem vestium. Censet enim Euthymius super Ioan. 13. & 19. Et Matth. 27. Non nisi tres vestes Christum habuisse, nimirum interiorem tunicam, siue subuculum, & aliud vestimentum quod super hanc gestari solet, & pallium, quod est extremum operimentum aliarum vestium. In hoc tamen non egisse Christum contra consilium, quod dederat Apostolis Matth. 10. *ne duas tunicas haberent:* hoc enim intellexit de pluribus vestibus mutatorijs, eiusdem rationis, & non de pluribus vestibus, diuersarum rationum, quæ veluti vnum indumentum constituunt, quo homo integrè & decenter vestiatur. Cæterũ erat tale tempus, quando Christus non solùm omni multiplicitate carebat vestium, sed neque vnicum habebat vestimentum, dum scilicet ipso in cruce nudo pendente, vestimenta eius inter se milites diuiserunt. In qua diuisione non spectârunt vtilitatem suam, & vt vult S. Chrysost. non tam ex auaritia, nec propter

pter vestium æstimationem, moti fuerunt ad diuidendas vel sortiendas eas: (alioqui idem fecissent, de vestibus latronum. quæ pretiosiores fuerunt, iuxta Euthymium supra citatum. *Indumenta*, inquit, *Christi viliora fuerũt, quàm latronum, qui cum ipso crucifixi erant*) sed id fecisse eos in nouam irrisionem Christi, ipsum nimirum subsanando; ac si ea vestimenta essent eo digna, qui se Regem prædicauerat. Quod similiter & Theoph. in cap. 15. Marci sentit. Magis hoc ad opprobrium, & ex quadam lasciuiâ fecisse illos: quasi subsanatiuè dicerent. Quia iste dixit se Regem, habeamus singuli aliquid de regalibus vestimentis eius. Vel certè dicendum est, fecisse hoc illos. (vt alij tradunt) quia Christus totaliter omnibus fortunæ bonis, in cruce spoliatus, voluit perfectissimæ paupertatis exemplum proponere, & loco testamenti, suis imitatoribus relinquere. Non ergo Christus communẽ vitam duxit, quoad vestitũ. Ad quod etiam pertinet, quòd Christus Dominus nudis pedibus incessit, & calceamentis non est vsus, sed tantum sandalijs, quod multi SS. Patres docuerunt, & ex professo, ac fusè, probat S. Bonauen. in Opusculo, in quo ostendit, Christum & Apostolos incessisse discalceatos, vbi inter alia citat verba S. Gregorij Nazianzeni. *Optabam*, inquit, *homines videre, qui viuerent, ad exemplum prædicatoris Euangelij Christi, nudis pedibus incedentes, propter regnum pauperes, propter paupertatem reges.* In eodem Opusc. ea quæ videntur esse in contrarium, sufficientissimè & eruditissimè soluit.

Christus quoque nec domicilium proprium habuit, vt patet ex eo, quòd non in sua domo natus, imò nascenti *nõ erat locus in diuersorio*: ab alijs etiam sæpè emendicauit hospitium, vt à Zachæo, Marthâ, & ab eo apud quem celebraturus erat Pascha, cum discipulis: Denique proprio sepulchro caruit. Sed magis id exprimunt verba ipsius Saluatoris

uatoris nostri. Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Non dixit: Homines huius sæculi, habent sua prædia, possessiones, & domos: ego verò nequaquam. Sed bestias produxit; vt ostenderet, se etiam hac re illis inferiorem: neq; magnas bestias, vt leones, elephantes, boues, & equos, & alia huiusmodi attulit, sed minores, scilicet vulpeculas, & aues cœli. Tam arctam paupertatem monstrauit Dominus mundi: vt non putem posse remanere locum ambigendi apud aliquem, an Christus habuerit possessiones, prædia, cæteraué huiusmodi bona immobilia? posteaquã ipsemet, tam illustre testimonium de se perhibuit; scilicet se nec habere, vbi caput suum reclinaret.

Christus etiam quamuis cum hominibus conuersatus fuerit, tamen frequenter in loca secretiora se recipiebat, & à consortio illorum sæpius se subtrahebat: & hoc quidem ipso etiam tempore prædicationis. Vt plurimùm, quoque cum pauperrimis & simplicibus conuersabatur; secundùm illud Prouerb. 3. *Cum simplicibus sermocinatio eius.* Ideoq; discipulos pauperes & simplices, non diuites & nobiles, in suum collegium assumpsit, & cum illis ordinariè conuersatus est: Nonnunquam etiam cum peccatoribus & publicanis, quorum (vt ait Chrysost. Hom. 38. in Matth.) *Mensas elegit, vt publicanos & peccatores saluaret.* Cæterùm in aulis diuitum, aut Regum, vt minimùm commoratus fuit. Et inuitatus à Regulo Ioan 4. vt descenderet in domum suam, & sanaret filium suum, ire noluit. Sed & tempore passionis, nullum signum coram Herode ostendere voluit, nec aliquam prædicationem instituere. Vnde pulcherrimè quidam author inquit: *Cur silet verbum Dei, in aula Herodis Tetrarchæ, quod in desertis locis turbas docet, & iuxta mare ex naui Petri? O Domine, eximiam nobilemq́; habes Auditorum copiam, in hac aulâ. Regem habes*

bes Herodem, Sacerdotum Principes, Herodis exercitum. Rex ipse te rogat; Diuinum os aperi, rerum diuinarum imperitos Auditores doce. Tacet verbum Dei, nil respondet Herodi interroganti. Noluit Christus respondere, & miraculum facere coram Rege, eiusq; nobilibus, vt exemplum nobis præberet fugiendi ostentationem coram Magnatibus. Vtinam concionatores iactantiam declinent, vtinam pauperibus cupiant euangelizare, (cæteris paribus) potiùs quàm Regibus. Hæc ille. Sic igitur patet, quomodo Christus, minimè se familiarem exhibuerit, Regibus & Magnatibus huius sæculi. Vnde & ipsemet de Ioanne loquens Matth. 11 inquit: *Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus Regum sunt:* seu vt Lucæ 7. habetur: *Ecce qui in veste pretiosa sunt, & in delitiis, in domibus Regum sunt.* Quibus verbis indicabat non decere eos in aulis Regum morari, qui mollibus & pretiosis non vestiuntur, & in delitijs non sunt. Certè Christus nunquam locum in aula habere potuit, in qua veritas locum non habet, vt videre est ex illo, quod cum Pilatus quæsijsset à Christo: *Quid est veritas?* responsum tamen veritatis de veritate minimè expectare voluit. Et sanè Christus vt in plurimùm in aulis Regum & Magnatum male tractatur. Ibi deridetur, ibi contemnitur, ibi exsugillatur, & inde turpiter eijcitur; quemadmodum hæc Christo contigisse tempore passionis legimus, & modò spiritualiter contingere videmus. Meritò Christus declinabat aulas Regum, & Magnatum, & Principum, vbi sua doctrina exulare cogebatur; ac proinde cum pauperibus magis conuersatus est, eisque Euangelium prædicauit, secundum illud quod de seipso in synagoga, ex Isaia legit, vt habetur Luc. 4. *Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me.* Non enim diuites quæsiuit, aut potentes, quibus lætissimum Euangelij nuntium, promulgaret, sed plebem. Ideo & Principes plebis Iudæorum,

 potius

potius eius prædicationi restiterunt, & tandem cruci eum addixerunt. Quare & pauperes elegit Prædicatores iuxta illud Matthæi 11. *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.* Ecce inter alia signa, quod ipse esset verus Christus, posuit pauperum prædicationem:(per hoc enim quod dicit, *pauperes euangelizantur*, intelligit Theophilactus, ipsos Apostolos prædicantes.) prædicatores nempe Christi pauperes esse debent, & inde gaudere, quod à Regibus & Principibus contemnuntur & exsuggilantur.

Illud etiam notãdum est, quod Christus quamuis cum hominibus conuersatus fuerit, non tamen negotijs sæcularibus se implicuerit. Quod claré colligitur ex historia Euangelica. Vt enim habetur Lucæ 12. *Quidam de turba dixit ei: Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem. At ille dixit illi: Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Dixitq; ad illos: Videte, & cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex his quæ possidet.* Vbi duo singulariter aduertenda sunt. Primum est, quod à Christo requisitum fuit, non vt diuideret hæreditatem; sed vt diceret fratri, vt diuideret hæreditatem: quod non videbatur esse alienum à prædicatione Euangelij; vt quamuis ipsimet diuisioni non se immiscuisset; tamen consilium de ea facienda suggesisset: quod tamen renuit. Aliud est, quod statim subiunxit: vt caueamus ad omni auaritia: quia facile nota & suspicio auaritiæ cadit in eos, qui consilijs dandis, de substantiarum distributione se ingerunt. Quod debuit cauere Theologus scriptor huius Epistolæ, ne hæc nota caderet in illum, sed potius Illustrissimo sciscitanti, quomodo posset bona sua distribuere? respondere cum Christo potuit, ne dicam debuit. *Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem?* eò magis quia Christus voluit, vt sui imitatores, non se intricarent

tricarent curis mundanis. Quod poteſt patere ex eo quod habetur Lucæ 9. Dixerat enim Dominus ad quendam: *Sequere me; ille autem dixit: Domine, permitte mihi primùm ire, & ſepelire patrem meum. Dixitq; ei Ieſus: Sine vt mortui ſepeliant mortuos ſuos: tu autem vade, & annuntia regnum Dei. Et ait alter: Sequar te Domine, ſed permitte mihi primum renuntiare his, qui domi ſunt. Ait ad illum Ieſus. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.* Vnde & ex hoc fonte hauſit, quod deinde eructauit, Paulus 2. ad Thimot. 2. *Nemo militans Deo, implicat ſe ſæcularibus negotijs.* Non ergo Chriſtus communem vitam duxit quoad negotiorum tractationem.

Sed tandem quomodo omnino communem vitam duxit, etiam quoad exteriorem hominem, qui nequaquam communi morte, vt eſt res clariſſima, mortuus eſt, & (vt ſupra dictum eſt) non communem natiuitatem elegit? niſi aliquis dicat, quod progreſſus vitę ipſius diſſonabat à principio, & fine: quod aſſerere, neſcio ſi audeat aliquis Chriſtianus, ne dicam Catholicus. Verendum eſt ergo, ne detur occaſio errori, pronuntiando abſolutè Chriſtum communem vitam duxiſſe, quoad exteriorem conuerſationem. Sed ſi placet alicui, quòd Chriſtus communem vitam duxerit, (quod etiam aliqui ſcriptum reliquerunt) intelligat Chriſtum communem vitam duxiſſe cum pauperibus; vt patet ex tota ſerie eius vitæ; & eſt definitum in decretis Pontificum: Chriſtum pauperem vitam duxiſſe. Conforme eſt id Sancto Thomæ 3. par. qu. 40. art. 3. ad 2. vt infra citabitur. Sed quia Theologus, cum limitatione protulit dictam Propoſitionem, ideo rurſum expendenda eſt.

PROPOSITIO XXVIII.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in victu, & vestitu, cum honestis hominibus.

Hæc Propositio, videndum est, ne sit occasio deceptionis. Nomine enim honestorum hominum, non intelligũtur Pauperes; sed homines mediocres, siue medij inter diuites & pauperes: quamuis & huiusmodi conditionis homines, scilicet, qui videntur ex suo statu esse mediocris fortunæ, aliquando soleant esse diuites, vt patet in artificibus: siue ducant vitam indifferentem ad paupertatem & diuitias, hoc est, cui coniungi possint, & diuitiæ, & paupertas. De fide autem est, quod Christus pauperem vitam duxerit: & consequenter dicendum, quòd vitam cõmunem duxerit in victu, & vestitu cum pauperibus. Maximè enim paupertas exterior apparet in victu & vestitu. Non ergo Christus duxit communem vitam in victu & vestitu, cum mediocribus hominibus, siue cum his quorum status est indifferens, ad diuitias & paupertatem. Quod si Theologus attendat ad mentem S. Thomæ; iam quod secundùm ipsum (vt visum est) Christus Dominus fuit pauper, non solùm in particulari, sed etiam in communi; multò magis inde infertur, quòd Christus non duxerit vitam communem, in victu, & vestitu, cum mediocribus hominibus, qui nomine honestorum hominum videntur intelligi; sed duxit communem vitam cum pauperibus. Ita expressè S. Thomas 3. p. q. 40. ar. 3. ad 2. *Communi*, inquit, *vitá vti quantum ad victum & vestitum, potest aliquis, non solùm diuitias possidendo, seu etiam à mulieribus & diuitibus necessaria accipiendo, quòd etiam circa*

Chri-

Christum factum est: dicitur enim Lucæ 8. Quòd mulieres quædam sequebantur Christum quæ ministrabant ei, de facultatibus suis. Sed placet adhuc diuisam per membra trutinare Propositionem Theologi.

PROPOSITIO XXIX.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit cõmunem in victu cum honestis hominibus.

Hæc Propositio eodem modo expendenda est vt priùs. Nam vt omittamus ieiunia Christi, esuriẽ, & sitim ipsius: certè quando legitur non ad mensas diuitum, sed cum discipulis manducasse, fit mentio de cibis vilibus, vt pannibus hordeaceis, piscibus, melle. Et id debet attendi, vt æquum iudicium feratur, an Christus communem vitam duxerit in victu cum alijs. Quando enim vescebatur ad mensas aliorum: non mirum est, quòd ille qui dixit: *manducate quæ apponuntur vobis.* id ipsum perficeret. & quòd more pauperum mendicantium, quæcunque oblata sibi manducaret. Eo igitur modo diceretur Christum communem vitam duxisse in victu cum honestis hominibus, quo diceretur pauperem ex eleemosyna viuentem, communem vitam in victu cum Rege ducere, quando oblatũ sibi cibum de mensa Regis manducat. vel communem vitam in victu cum quibusuis diuitibus, quia de mensa quorumcunque diuitum sibi cibum offerentium, epulatur. Christus autem, (vt suprà dictum est) ex eleemosynis, & mendicato pane viuebat.

PROPOSITIO XXX.

Christus rationem viuendi in persona sua, tenuit cõmunem in vestitu cũ honestis hominibus.

Hæc

Hæc Propositio trutinanda est, eo modo, quo & præcedens. Chrysost. enim Hom. 84 in Ioannem de tunica Christi contexta desuper per totum, ait: *In Palæstina ex duobus pannis vestes contexunt: quod significans Ioannes, inquit, Desuper contexta. Quod mihi dicere videtur, vt vestimentorum vilitatem ostenderet. Nam quemadmodum in aliis omnibus, ita in habitu vilem speciem præferebat.* Euthymius etiam supra citatus censet: indumenta Christi viliora fuisse, quàm latronum, qui cum ipso crucifixi erant. Sed audiamus S. Isidorum Pelusiotam lib. 1. Epist. 74. ad Cratonem Monachum hac de re loquentem. *Quod vestitus mollities, & subtilitas colorq́; elegans, religiosæ ac Deo gratæ exercitationis, regulam minimè seruent, Theologum Ioannem interroga, Domini tunicam describentem: ac tibi dicet. Erat autem tunica eius inconsutilis desuper contexta per totum. Quis autem vestis illius vilitatem ignorat? vt quâ Galilæorum pauperes vtantur: apud quos etiam maximè huiusmodi vestis genus fieri solet, arte quadam, vt pectoralia, retractim consutum. Audi etiam Matth. cum de Ioanne Baptista verba facit, ac tibi dicet. Ipse autem Ioannes habebat vestimentum ex pilis camelorum. Vide item illum animi magnitudine præditum, ac diuino spiritu afflatum Lucam, Herodis fastum narrantem, atque eam, quâ indutus erat, vestem traducentem, eosque qui mollia indumenta gerunt, in Regum domibus versari dicentem. At huiusmodi vestimenta, spirituali illo thalamo fulguris in modum rutilante minimè digna sunt. Quamobrem si huius desiderio teneris, vilem Dei nostri IESV vestitum imitare. Nam mollities præsentis lasciuiæ est, non cælestis splendoris.* Hæc ille. Ecce clarissimè vilem Christi vestitum & communem cum pauperibus asserit.

PROPO-

PROPOSITIO XXXI.

Vt ponderat S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. vbi quærit: Vtrum Christus austeram vitam in hoc mundo ducere debuerit? Et respondet; Conuenientissimum fuisse, vt se Christus in conuersatione, hominibus conformaret. secundùm illud Apostoli ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus sum, vt omnes lucrifaciam. Ideoq́; congruũ fuisse, vt Christus in cibo potuq́; communiter se sicut alij haberet. Idq́; probat verbis Christi Matt. 11. Venit Ioannes non manducans, neq; bibens. Venit filius hominis manducans & bibens; & dicũt: Ecce homo vorax, & potator vini.

Hæc Propositio falsè & incongruè assumit auctoritatem S. Thomæ ad probationem intenti. Theologus enim dicit, quòd Christus Dominus, rationem viuendi in persona sua, tenuerit communem in victu & vestitu. Sanctus autem Thomas nihil meminit de vestitu; sed tantum de cibo & potu; vt legenti constabit. Theologus vult, quòd Christus Dominus, rationem viuendi in persona sua tenuerit communem in victu & vestitu cum honestis hominibus. S. autem Thomas docet Christum in cibo potuq́ue communiter se, sicut alios habuisse. Quod non est alienũ à statu pauperum. Rectè enim pauperes dicuntur, communiter se habere in cibo potuq́ue sicut alij, quia manducant de cibis sibi oblatis à quibuscunq;. Et certè si in hoc sensu,

diceret aliquis, Christum communem vitam in victu duxisse cum alijs, quia manducabat sibi oblata à quibuscunque, & ex eleemosynis quorumcunq; victitabat, non erit alienus à modo loquendi S. Thomæ, & à mente ipsius; vt visum est.

PROPOSITIO XXXII.

Ex quo loco colligunt alij quoq; SS. Patres, cõsulto instituisse Christum, vitam minùs seueram ac rigidam, quàm Ioannem, vt facilius omnes lucrifaceret.

Hæc Propositio vera quidem est, cum aliquibus limitationibus: potest tamẽ simplicibus præbere occasionem erroris, vt æstiment Christum non duxisse vitam seueram & rigidam. Absolutè enim loquendo falsum est, Christũ non duxisse vitam austeram, & rigidam: comparatiuè tamen loquendo, verum est quòd Christus minùs seueram & rigidam vitam instituit, quàm Ioannes: non quidem pro toto tempore vitæ suæ, sed pro tempore prædicationis: neque quoad omnes austeritates, sed quoad aliquas, vt ieiunium, abstractiones ab hominibus, & similes: & hoc quoad exteriorem apparentiam, non quoad afflictiones carnis, quæ passim non videtur ab aliis, vt ponderant aliqui pij Theologij. Porrò quòd absolutè loquendo Christus duxerit vitam austeram, demonstrat ipsius natiuitas in paupertate, in incommoditate, frigore; durissima lex circumcisionis, fuga in Ægyptum, & exilium, ieiunium quadragenarium, summa paupertas, scilicet cum abdicatione omnium, tam in particulari, quàm in communi, nuditas pedum, peregrinatio tot regionum sine vllo vehiculo, frequens fatigatio, tolerantia famis & sitis, prolixitas

vigiliarum, siue pernoctatio in oratione, cubatio in nudâ humo, priuatio domicilij proprij, deniq; clarissimè ipsa mors & crux, cuius dolores adeo intensi fuerunt, vt non desit opinio aliquorum existimantium eos excesisse, intensiue omnes dolores, omnium martyrũ collectiuè sumptos. S. autem Thomas 3. p. q. 46. art. 6. ait: *Vterque dolor in Christo* (scilicet & dolor sensibilis & dolor interior) *fuit maximus, inter dolores præsentis vitæ.* Sed quis dubitet, tormenta & supplicia Christi fuisse horrenda, & atrocissima, ac mortem acerbissimam? Deniq; Saluator noster initium prædicationis suæ, fecit de pœnitentia agenda, Matth. 4. *Exinde Iesus cæpit prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite.* Constat autem quòd Christus prius faciebat, quàm docebat. Priùs ergo pœnitentiæ exemplum, alijs præbuit, per quam non propria, sed aliena exoluebat peccata. Hinc est quòd aliqui Theologi æstimant Christum non solùm austeritate, quæ est manifesta, respectu hominum, vsum fuisse, sed etiam secretis & ocultis corporis castigationibus & afflictionibus: hoc enim non indecens, neque incredibile esse videtur, imò conuenientissimum ardori, quo tenebatur salutis & redemptionis nostræ, & desiderio satisfaciendi abundantissimè pro peccatis nostris. Si enim quamuis gutta vna sanguinis eius, sufficientissima ac efficacissima fuit, ad redemptionem generis humani, tamen totum sanguinem profudit; ita quamuis exterior vitæ austeritas, nota hominibus, abundantissimè sufficeret ad satisfactionem pro peccatis nostris, tamen verisimile est, quòd amor extorserit ab illo secretas macerationes corporis. Illud etiam aduertendum est, ex S. Thõ. loco citato, quòd ea quæ erant afflictiua corporis Christi, etsi minora quoad apparentiam, quàm rigores Ioannis Baptistæ, videbantur, ex alio tamen capite, plurimùm proponderabant. Sanctissimum enim Saluatoris nostri corpus,

 pus,

pus, quia erat optimæ ac subtilissimæ complexionis, ac tactus perceptibilissimi (vt pote quod formatū fuerat miraculosè, operatione Spiritus sancti) omnes totius vitæ molestias, omnes fatigationes, omnes afflictiones, omnes cruciatus, tantò acrius sentit, tantoque vehementius pertulit, quàm alius quiuis ex hominibus; quantò constitutio corporis illius excellebat, & præeminebat, cuiusuis alterius complexioni. Quod ergo ex vna parte videbatur deesse austeritati, ex alia parte supplebatur.

Sed quia Theologus dicit aliquos SS. Patres docuisse, quòd Christus minus seueram vitam instituit, quàm Ioannes Baptista: sciendum est, quòd hoc in Christo fuit condescensionis & conniuentiæ, propter infirmitatem quorundam, non tam corporis quàm mentis, qui Christum in arduis, nō possunt imitari. Hanc rationem dat S. Bonauen. loco citato supra, circa propositionem xxvj. Et Abulen. in Matth. cap. 11. Q. 43. & supra cap. 4. eiusdem Matth. qu. 13. *Quia*, inquit, *plures hominum futuri erant mediocris, quàm excellentis vitæ & propositi: ideo Christus pauco tempore secutus est vitam arduam, & ab omnibus separatam; reliquo autem tempore mediocritatem tenuit.* Hæc Abulensis. Perfectis ergo vitę austerę dedit exemplum, ieiunando quadraginta diebus & noctibus, & manendo in solitudine; imperfectis autem condescendit, seruando mediocritatem: vt supra dictum est.

Notent hìc Prædicatores, vt antequam muneri prædicationis se accingant, priùs per vitæ contemplationem & austeritatem, vitia carnis in se perfectè mortificent. *Hoc enim conuenit vitæ*, (vt ait S. Tho. 3. p. q. 40. ar. 2. ad 3.) *secundùm quam aliquis contemplata alijs tradit; quàm Christus dicitur assumpsisse, vt primo contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat alijs conniuendo.* Quæstione verò 41. ar. 3. ad 1. ait: *Nullus debet assumere prædicationis officium,*

cium, nisi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus, sicut & de Christo dicitur Actor. 1. Quòd cœpit IESVS facere & docere. Et ideo Christus statim post baptismum austeritatem vitæ assumpsit, vt doceret post carnem edomitam, oportere alios ad prædicationis officium transire; secundùm illud Apostoli. Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero ipse reprobus efficiar. Hæc S. Thomas. Imprimant suis cordibus, (per viscera Christi oro & obtestor) has tres aureas sententias ab Angelico Doctore exaratas, iuxta prototypum omnis perfectionis, Christum. Prima est, *Prædicator primò contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat, alijs conniuendo.* Secunda est, *Nullus debet assumere Prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus.* Tertia est, *Post carnem edomitam, oportere ad prædicationis officium transire.*

PROPOSITIO XXXIII.

Quemadmodum ait S. Chrysost. hom. 38. in Matthæum.

Hæc Propositio falsissimam citationem continet, & magnam infidelitatem Authoris ostendit, ipsiusque doctrinam potiùs redarguit quàm defendit. Quod vt pateat necessarium est, in primis producere integrum locum S. Chrysostomi. Sic ergo ille inquit Aniano interpr. *Cui autem assimilabo generationem hanc? similis est pueris sedentibus in foro, qui acclamantes sodalibus suis dicunt: Tibiâ cecinimus vobis, & non saltastis; lamentati sumus, & non planxistis. Hæc rursus, quamuis suspendi, separarique à Superioribus videantur, valde tamen illis coniuncta sunt, & ad illum locum pertinent, quo sibiipsi consona, Ioannem facere ostendebat, etiamsi ea quæ fiebant, contraria essent. Probat igitur nihil spectare ad salutem ipsorum, quod iam diligenter adhibitum non sit, & in medium*

illud quasi adducit Propheticum. Quid oportebat facere huic vineæ, & non feci? Cui enim, ait similem existimabo hanc generationem? Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes cum æqualibus dicunt: Cecinimus vobis & non saltastis: lamentati sumus, & non planxistis. Venit enim Ioannes, neque manducans, neque bibens: & dicunt dæmonium habet. Venit filius hominis manducans, & bibens: & dicunt. Ecce homo vorax, & vini potator, publicanorum amicus, & peccatorum. Huiusmodi autem est quod dicitur. Oppositis quibusdam itineribus, ego & Ioannes ad vos venimus, idemq; fecimus, quod venatores solent facere; qui quando fugacissima, captuq; difficillima, insectantur animalia, non vnâ viâ, sed diuersis, & non diuersis solùm, sed per contraria plerunq; aggrediuntur, vt si alterum effugerint, in alterum incidant. Nam quoniam vniuersum penè genus hominum, maximè ieiunantes solet admirari, & duritiem viuendi nimiùm approbare: idcirco statim à teneris vnguiculis, dispensatione diuinâ duriter vixit Ioannes, ad hoc, vt ad credendum verbis suis, populi ducerentur. Sed cuiusnam rei gratiâ inquies, hoc ipse iter viuendi ingressus non est? Imò verò hanc quoque viam ipse confecit, cum quadraginta diebus ieiunauerit, & circumierit ita docens, vt non haberet vbi caput reclinaret. Sed tamen etiam aliter idipsum præparauit, vt faciliùs omnes lucrifaceret. Idem enim erat, aut etiam maius, testimonio eius, qui durissimâ disciplinâ viuendi fuerat vsus approbari, quàm ipsum ieiunare, atq; duriter viuere. Præterea præter vitæ sanctimoniam, nihil aliud magni Ioannes ostendit. Nullum enim, ait, signum Ioannes fecit: Christus verò signorum, atque miraculorum testimonio claruit. Illam autem aliam viuendi viam, quæ ieiunio claros effecit, Ioanni omninò postea dimisit: ipse verò publicanorum, atq; peccatorum mensas elegit, vt publicanos & peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudæos, si ieiunium admirantur, atq; collaudant: cur Ioanni ieiunanti non crediderunt, cuius verba ad IESVM

apertis-

apertiſſimè illos adducebant? Quod ſi grauis quædam res, atque triſtis ieiunium ipſis videtur; cur IESVM *comedentem, atq; bibentem repulerunt? vtraq; enim via, ſiue Ioannem ſiue* IESVM *recepiſſent, ſalutem conſequebantur. Illi autem quaſi crudelis quædam beſtia, contumelijs vtrumq; lacerârunt. Non erat ergo culpa eorum, quibus non credebatur, ſed eorum qui credere nolebant. Nemo enim non inſanus, contraria ſimul vituperare, ac laudare ſtudet. Quod autem dico huiuſmodi eſt: qui remiſſos lætosq; homines laudant, hi ſeueros, atq; triſtes ferre non poſſunt: & qui ſeueros laudant, hi lætos repudiant. Non enim poſſumus vtrosq; ſimul iudicio noſtro approbare. Propterea etiam ipſe ait: Tibia cecinimus vobis, & non ſaltaſtis: id eſt, remiſſiore viuendi diſciplinâ volui vos attrahere, & noluiſtis: lamentati ſumus, & non planxiſtis: id eſt noluiſtis attentam Ioanni mentem adhibere, qui duriſſimâ diſciplinâ viuendi ad vos venit. Non enim ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco: quippe vnum eſt vtriuſq; conſilium, etiamſi viuendi ſtudia contraria videantur. Quapropter ea quæ ab vtriſque facta ſunt, communia ſunt. Non enim à diſcrepantia, ſed à ſummâ concordiâ contrarias vias elegimus, quæ tamen ad vnũ exitum omninò perducunt. Quâ igitur excuſatione vti poteritis?* Hæc S. Chryſoſt. Quibus perpenſis iudicet æquanimis Lector, an S. Ioannes Chryſoſt. dixerit Chriſtum inſtituiſſe vitam minùs ſeueram, ac rigidam, quàm Ioannem? ad quod vtiq; intentum Theologus citat hanc auctoritatem. Imo verò oppoſitum S. Chryſoſt. expreſſè aſſerit, quando ait Chriſtum quoq; viam duræ vitæ confeciſſe, cum quadraginta dies ieiunauit, & circuiuit, ita docens vt non haberet vbi caput reclinaret. Et quamuis aſſerat, Chriſtùm Ioanni dimiſiſſe viam viuendi, quę ieiunio claros effecit; tamen in altero duritiam vitæ Chriſti conſiderat; nempe in circumeundo regiones, ita vt non haberet vbi caput reclinaret. Sic ergo Chriſtus, quamuis in vno, auſteri-

austeritatem vitæ Ioannis,sectatus non fuerit, in altero tamen excessit. Non est autem necesse asserere Christum dimisisse omnes austeritates Ioanni: & non est necesse virum,cuius austera vita iudicatur, omnes austeritates assumere: sed secundum exigentiam rerum & officiorum,quę gerit,has assumere,alias intermittere. Videat ergo Theologus an rectè citauerit S. Chrysostomum? Videat an ex mente Chrysost. Christus vitam minùs seueram, & rigidam,quàm Ioannes absolutè loquendo, hoc est, in omni, instituerit? Imò potiùs discat ex S.Chrysost.Christum vitam etiam austeram duxisse: & si placet ei perfectionem vitæ Christi ponere, in ratione viuendi communi, ponat etiam perfectionem vitæ Christi, in ratione viuendi austerâ,si non est delicatus,non suspiciat vitam tantum Christi communem, sed etiam austeram. Sed video semper blanda prædicat.Sciat deinceps ordinem vitæ quem debet tenere Prædicator, ad imitationem vitæ Christi, vt scilicet ad exemplum ipsius,prius ducat vitam austeram,deinde verò communem. Hoc enim vult S. Thomas citatus 3.p. q.41. ar. 3. ad 1. cuius ipse coloribus depingere studuit suam Epistolam. Statuat ergo hanc Maximam, & hoc primum principium. *Prædicator Euangelij, ad exemplum Christi, debet priùs ducere vitam austeram, deinde verò edomitâ carne communem.* Non igitur Prædicator Euangelij debet nusquam exercuisse vitam austeram, sed semper tantum communem. *Ideò enim Christus*, ait Sanctus Thomas, (vt non negligatur, quod non frequenter inculcatur) *statim post baptismum, austeritatem vitæ assumpsit, vt doceret post carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium transire.*

PROPO-

PROPOSITIO XXXIV.

Illam ergo religionem perfectissimam ne dubita, quæ est vitæ, & muneri Apostolico simillima.

Propositio equidem verissima & certissima. Sed non est talis Religio vitę & muneri Apostolico simillima qualem in hac Epistola depinxit Theologus. Quod vt pateat necesse est priùs inducere, qualis vita fuerit Apostolorum. Deinde verò cum eâ, Religionis à Theologo probatæ Idæam Platonicam conferre. In primis ergo certum est, quòd vita Apostolorum fuerit contemplatiua, simul & actiua, & taliter disposita, qualiter conuenit vitæ, secundum quam aliquis contemplata alijs tradit, qualem etiam Christus dicitur assumpsisse, (vt ait S. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. ad 3.) *vt primò contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat, alijs conniuendo.* Vnde & Apostoli longis orationibus se priùs occupabant, vt supra habitum est. Deinde etiam sæpius secretiora loca, & ab hominum consortio abstracta petebant, vt Oecumenius de illis testatur. *Segregata*, inquit, *ab vrbibus loca sectabantur Apostoli, vt potè solitudinis & quietis amici.* Singulariter autem quando onus prædicationis suscepturi erant, & in omnes mundi partes Euangelij seminandi gratiâ mittendi, vacârunt solitudini, manentes in cænaculo, *perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & MARIA Matre IESV, & fratribus eius*, secundùm præceptum Domini. *Sedete hîc in ciuitate donec induamini virtute ex alto.* Noluit quippe Christus (quemadmodum ait S. Chrysost. supra hunc locum) discipulos suos, ante aduentum Spiritus sancti, tanquam inermes, & sicut absque aurigâ equos prodire in publicum. Vnde & dixit, quòd sederent. Sedere autem est quasi quiescere ab exteriori occupatione,

quod maximè solitarijs competit. secundum illud quod dicitur Threnor. 3. *Sedebit solitarius & tacebit.* Apostoli quoq; pauperem vitam duxerunt, vt passim SS. Patres & Theologi docent, & etiam supra dictum est. Et sanè si inspiciamus testimonia SS. Patrum & Hystorias de Apostolis, eos summæ paupertatis fuisse, quilibet iudicabit. In primis enim S. Gregor. Nazian. in Oratione de amore Paupertatis, adeò pauperem viuendi normam S. Petrum sibi præscripsisse ait, vt lupinis famem vrgentem expelleret, nempe, quia aliquid aliud ei deerat, præ inopiâ summâ, quo se reficeret. Sanctus quoque Paulus de seipso ait Act. 20. *Argentum, & aurum aut vestem nullius concupiui.* Hinc S. Chrysost. de laudibus Pauli, sic inter alia, habet: *Paulus pecuniam non possedit. Nam ipse hoc testatur. Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et quid dico pecuniam, cum ipse necessarium sæpe nō haberet cibum, nec quo circumdaretur indumentum.* Et rursus ibidem. *Iob cum boues & oues haberet innumeras, erat in pauperes liberalis. Paulus verò nihil aliud corpore suo possidens de hoc ipso sufficienter indigentibus ministrabat.* Sanctus quoque Ambrosius in 2. Corint. cap. 11 ait: *Cùm in ciuitate Diabolus eum occidere non posset, latrones sibi excitabat in via, cùm nihil ferret, quod latrones caperent.* Consentit S. Bonauen. in Apol. Paup. Res. 3. cap. 1. vbi sic de eodem Apostolo inquit: *Quomodo ergo dicit habere omnia & abundare? Nec debet, nec potest intelligi, quantùm ad opulentiam, siue affluentiam rerum, sed quantùm ad sufficientiam mentis. De qua S. August. in lib. de Beata vita. Nullus perfectus aliquo eget; & quod videtur corpori necessarium sumet, si affuerit, si non affuerit, istarum rerum non frangetur inopia.* Hæc S. Bonauent. Qui etiam paulò ante in eodem loco, testatur de S. Ioanne Euangelista, eandem formulam Paupertatis, & ipsum cū discipulis suis tenuisse, ex quibus aliqui qui magnas re-

 linque-

liquerant opes, dum postmodum præ nimiâ egestate tentarentur, sic eis fertur dixisse, vt in eius legenda habetur. *Nunquid non valet manus Domini, vt faciat seruos suos diuitijs affluentes? Sed in hoc certamen statuit animarum, vt sciant se æternas habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerunt.* Quamuis autem dicatur S. hic Euangelista, Virginem matrem à Christo in cruce sibi demandatam in sua recepisse; non tamen inde sequitur, ipsum verè pauperem non fuisse, vel aliquid suum possedisse; quemadmodum hoc pulchrè ostendit S. Ambrosius tomo 1. in lib. Exhort. ad Virg. *Quid est in sua*, inquit, *cùm reliquerit patrem & Christum secutus sit? Aut quomodo in sua, cùm ipsi Apostoli dixerint: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Quæ sua habebat Ioannes, qui mundana & sæcularia non habebat, quia de mundo non erat? Quæ ergo habebat sua, nisi ea, quæ à Christo acceperat? Bonus verbi sapientiæq́; possessor, bonus receptor gratiæ. Audite quæ Apostoli à Christo acceperint. Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remissa erunt: & quorum detinueritis detenta. Neque enim mater Domini* IESV *nisi ad possessorem gratiæ demigraret, vbi Christus habebat habitaculum.* Hæc S. Ambrosius. Cui consentit in eadem explicatione Valden. lib. 4. Doct. Fid. Ant. ar. 1 cap. 5. *Videte*, inquit, *confessionem S. Ambrosii, quod S. Ioannes vi professionis illius, Ecce reliquimus omnia: nihil sibi reseruauit de mundo, non aurum, nec argentum, non agrum, nec domum, sed omnibus his contemptis pauper & nudus, in solum hospitium gratiæ, quod accepit, matrem Domini recollegit, quæ vtique ad eum non diuerteret, si quidpiam præter gratiam possideret: quia non est conuentio Dei ad Belial.* Hæc Valdensis. Eandem Paupertatis districtionem B. Thadæum Apostolum seruasse ostendit S. Bonauent. vbi supra ex Euseb. lib. 1. Eccl. Hist cap. 13. *Cùm enim*, inquit, *post Christi ascensionem Abagarus Rex sanatus à præ-*

 fato

sato Apostolo, praeciperet eidem dari aurum & argentum, ille non accepit, dicens: Si nostra reliquimus, quomodo accipiemus aliena? Et quamuis Eusebius Thadæum hunc non existimet Apostolum, sed vnum ex numero septuaginta discipulorum Christi; nihilominus S. Hieronym. in Matth. ca. 10. vnà cum S. Benauen. hoc loco, eum potius ex duodenario numero Apostolorum fuisse tradit. Vide Baron. tomo 1. Ecclesiast. Annal. circa annum Domini 43. Demùm S. Ambrosius quorundam Apostolorum in speciali commendat paupertatem, lib. 9 in Luc. cap. 20. vbi sic inquit: *Imaginem Cæsaris non habet Petrus, quia dixit reliquimus omnia, & secuti sumus te. Imago Cæsaris non reperitur in Iacobo & Ioanne, quia filij tonitrui sunt.* Per imaginem verò Cæsaris apertè intelligit diuitias sæculi, vt patet, tum ex præcedentibus verbis illius, tum ex subsequentibus ibidem. Sic enim postea subinfert: *Et si tu vis non esse obnoxius Cæsari, noli habere quæ mundi sunt. Sed si habes diuitias obnoxius es Cæsari. Si vis nil Regi debere terreno, relinque omnia, & sequere Christum.* Sanctus quoq; Bernard. supra illud, *Ecce nos reliquimus omnia,* sic ait: *Habetur in Euangelio, & perfectionis consilium, & infirmitatis remedium. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Hæc perfectio est. Siquidem filius hominis vbi caput reclinaret non habebat. Petro & Ioanni nec aurum, nec argentum erat. Paulus simplici victu & vestitu contentus, hæc ipsa labore manuum acquirebat.* Hæc igitur omnia satis superque demonstrant, quàm verè pauperes, & egeni fuerint Apostoli, vt meritò de eis dixerit S. Hieronym. in Epist. 35. ad Exuper. *Nemo Apostolis pauperior fuit, & nemo tantum pro Domino dereliquit.*

Eo vsq; autem Apostoli paupertatem sectati sunt, quòd non solùm in particulari, sed etiam in communi pauperem vitam duxerunt: Hoc est, ita fuerunt pauperes, quòd dominium rerum quibus vtebantur, penes ipsos nulla tenus re-

nus remanebat, vt supra probatum est ex S. Thomâ. Et sanè si Christus fuit pauper in particulari & in communi: vtique Apostoli qui Christi vitam maximè imitati sunt, & perfectissimè in se expresserunt, debuerunt esse pauperes, & in particulari & in communi. Eo magis quòd Apostoli fuerunt professores perfectionis excelsæ, atque adeo in summo fastigio perfectionis erant constituti: Vnde meliora semper charismata æmulati sunt, & ea, quæ maioris perfectionis sunt, obseruârunt. Maioris autem perfectionis est paupertas illa, quæ est sine possessionibus in communi, quàm illa quæ possessiones in communi habet, vt expressè docet S. Thomas Opusc. 19. cap. 6. vbi multoties id repetit & pluribus rationibus probat. Apostoli ergo paupertatem quæ possessiones in communi excludit, coluerunt: Imò paupertatem voto firmarunt, vt supra dictum est. Mendicârunt etiam, vt probat Valdensis, lib. 4. Doctr. Fid. ar. 1. c. 6. Hoc manifestè colligit Theoph. ex illo Luc. 9. *Nihil tuleritis in via.* supra quæ verba sic inquit: *Sic ipsos mendicos mittit, quòd neq; panem ipsos portare vult, neq; aliquid aliud, quibus indigent multi.* Et rursus super illud Luc. 10. *In eadem domo manete. Vide,* inquit, *qualiter discipulos mendicare instituit, & pro pretio eos nutrimentum habere noluit.* Sed quia Theologo sufficit auctoritas S. Thomæ, ea iam est supra producta ex Opusc. 19. cap. 7.

Paupertatem quoq; Apostolorum manifestè commendat victus illorum simplex & tenuis, qualis solet esse Pauperum, & è mendicato comparatus. Talem enim fuisse colligitur ex eo quod habetur Matth. 12. & Mar. 2. & Luc. 6. Apostolos quadam vice transeuntes per sata, dum esurirent cæpisse vellere spicas, & confricantes eas manibus suis, manducasse crudas segetes. Supra quem locum Matt. 12. S. Hieron. *Quòd spicas,* inquit, *segetum manibus confricant, & inediam consolantur, vitæ austerioris inditium est.*

Non præparatas epulas, sed simplicem cibum quærentium. Et S. Chrysost. in eundem locum: *Tu verò,* inquit, *abstinentiam discipulorum mecum admirare: admirare, inquam, quomodo nullam corporis curam, nullum studium habeant; sed sine præmeditatione aliquâ ac præparatione mensam sibi sic constituunt, vt continuâ ferè, cogantur inediâ premi.* Ad hoc etiam facit, quòd quotiescunq; discipulos Christi mensas instruxi se legimus in Euangelio, toties ac semper frugalissimi victus mentionem fieri scimus, vt potè solius panis appositionem cum paucis pisciculis, sicut habetur Matth. 14 & 15. & Luc. 9. & etiam Ioan. 21. vbi similiter post resurrectionem, leguntur obtulisse Christo ad manducandum, partem assi piscis & fauum mellis. Præterea ad confirmandum adhuc magis frugalitatem mensę Apostolorum, & tenuitatem victus ipsorum, plurimum facit id, quod de aliquibus eorum in speciali, proditum Historiis legimus. Ac in primis de ipso Principe Apostolorum B. Petro constat ex Gregor. Nazianzeno in Orat. de Amore Paup. *ipsum lupinis minuto asse veneuntibus famem pellere consueuisse.* Deinde de Iacobo fratre Domini Ægesippus apud Euseb. lib. 2. cap. 22. affirmat, ipsum *nec carnes in cibum, nec vinũ in potum, vnquam adhibere solitum fuisse.* Quod etiam complures alij conformiter de hoc Apostolo tradunt. De Matthæo etiam Clemens Alexandr. lib. 2. Pædag. c. 1 testatur his verbis: *Matthæus Apostolus, seminibus, baccis, & oleribus, absque carnibus vtebatur.* Timothæum etiam discipulum Pauli à vino ordinariè abstinuisse, colligunt SS. Doctores, & præcipuè S. Chrysost. ex illis verbis Apostoli. 1. ad Tim. 5. *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum & frequentes infirmitates tuas.* Imò & ipsum Apostolum abstemium fuisse scribit Baron. To. 1. Annal. Eccl. circa annum Christi 58. Eius verba sunt hæc: *Ex his igitur colligi planè posse videtur, Paulum, qui magnâ ex necessitate*

sitate Timotheo languenti stomacho, prohibuit aquam bibere, & ut medico vino uteretur, præcepit, à vino penitus temperasse; Sicq; haud impossibile ei fuisse (quòd abstemius semper esse soleret) Nazaræorum in templo munus explere. Demùm idem Apostolus ad Rom. 14. maximè commendat ciborũ delectum, dicens: *Bonum est, non manducare carnem, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Vnde credibile est, quod hic Apostolus sanctus, id quod adeo commendabat alijs, ipsemet quoq; obseruauerit. Quemadmodum hoc etiam haud obscure colligere licet, ex illo 1. Corinth. 8. vbi sic ait: *Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Supra quem locum S. Thomas scribens, ait: *Proponit se in exemplum abstinentiæ, vbi primò implicat scandalum: secundò ex hoc explicat abstinentiæ propositum. ibi. Non manducabo. &c.*

Denique communiter tradunt antiquissimi Historici, & plures ex Sanctis Doctoribus, familiare admodum fuisse Christianis, in illa florentissima Ecclesia primitiua, nec carnes manducare, nec vinum bibere, quantumlibet his legitimè vti possent: quod sanè non nisi ex institutione Apostolorum, & ab eis sumpto exemplo ipsos fecisse putandum est. Et sic de illis primis Christianis, qui in Alexandria à S. Marco erudiebantur, referunt. Eusebius lib. 2. Histor. cap. 17. S. Hieronym. in lib. de viris illustrib. in Philone. & plures alij citati à Bellarmino tomo 4. de bonis Operib. lib. 2. cap. 5. quod ad vesperam tantum cibum sumere, & à carnibus ac vino abstinere solebant. S. quoque Epiphanius in Compend. Doctr. quæ habetur in fine libri aduersus hæreses, testatur multos fuisse, qui spontè abstinerent à carnibus per totum annũ: sed in hebdomadâ quę S. Pascha præcedit, totam Ecclesiam perseuerare solitam in esu siccorum; & idem plures alij SS. Patres tradunt.

Non

Non solum autem Apostoli victu modico reficiebantur, sed etiam arctissima ieiunia coluerunt. Cum enim illi certa quædam ieiunia, obseruari in Ecclesia statuerint; consequenter ipsimet eadem obseruârunt. Sed & vltra statuta ieiunia sæpè etiam fit mentio de alijs ieiunijs Apostolorum in Actibus. Imò S. Chrysost. Hom. 71. de sancto Quadragesimali ieiunio, inquit, *quòd Apostoli fermè semper ieiunabant*. Ruper. similiter lib. 4. de Diuin. Offic. cap. 9. Tomo 2. *in perpetuo luctu & ieiunio ipsos vixisse*, scribit. Greg. Nazian. docet *S. Petrum Principem Apostolorum, penè semper ieiunasse*. Idem sentiendum de aliis Apostolis; ipsos videlicet summo ieiunio deditos fuisse. Ad hoc etiam facit testimonium Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus*. S. Thomas supra hunc locum ait: *Vsque in hanc horam: id est continuò, & esurimus, & sitimus*. Idem Apostolus sæpius in suis Epistolis innuit de ieiunijs multis, quæ sustinebat; præcipuè verò 2. ad Corint. 6. & 11. vbi inter alia quæ perpessus est, recenset ieiunia multa. Supra quem locum S. Thomas ait: *In ieiunijs multis; scilicet voluntariè assumptis, & propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis. 1. Corinth. 9. castigo corpus meum. &c.* Denique Apostolos ieiunijs fuisse deditos, maximè apparet ex eo quod habetur Matth. 9. Mar. 2. & Luc. 5. Quæsierant enim à Christo, discipuli Ioannis, quare discipuli sui non ieiunarent. Respondit Saluator noster: *Nunquid possunt filij sponsi lugere, quàm diu cum illis est sponsus? Venient autem dies cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.* Non autem arguebantur Apostoli de ieiunijs ex lege statutis, vt aduertit Abulen. supra Matth. 9. Q. 72. Certum est enim quod Apostoli, sicut & de Christo supra dictum est, obseruabant omnia ieiunia necessitatis, quæ à lege vel alias instituta fuerunt, cum & ipsi erant quoq; Iudæi; & consequenter ijsdem legibus tenebantur, quibus & alij. Et postea

ftea cum adhæſerunt Chriſto,non eſt veriſimile eos, ab illo fuiſſe à ieiunijs abſolutos; cùm & ipſe ea ſeruauerit, & nequaquam ſe ad ſoluendũ legem, ſed ad adimplendum legem veniſſe teſtatus fuerit. Arguebantur ergo Apoſtoli,quòd non ieiunarent, de ieiunijs ſupererogatorijs. Conſequenter itaque,quando reſpondit Chriſtus, *quòd venient dies, quando & ipſi ieiunabunt:* intelligendum eſt, de ieiunijs ſupererogatorijs,quæ facturi erant Apoſtoli poſt Chriſti diſceſſum. Quod autem Apoſtoli manente Chriſto ſecum corporaliter non ieiunârunt,hoc S. Thomas Opuſc. 18. cap. 9. ait diſpenſationis cuiuſdam fuiſſe. Cui conſentiunt alij.

Ad paupertatem quoq; Apoſtolorum ſpectat,quod illi vilibus & abiectis veſtibus vtebantur, tum vt Chriſto Domino & Magiſtro,ſerui & diſcipuli conformem habitum geſtarent, tum quia etiam vilis veſtis maximè decet prædicatorem, vt gloſ. ſuper illud Marci 1. *Erat Ioannes veſtitus pilis*,inquit: *Conueniens veſtis Prædicatori.* Hanc vilitatem veſtium indicare videtur Paulus 1. ad Timoth. 6. his verbis: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* Quaſi diceret; Non ſumptuoſos cibos quærimus, ſed quibus fames tantummodo pellatur, his contenti ſumus: Non item pretioſiores veſtes conquirimus, ſed quibus frigus arceatur, & membra debitè tegantur, his contenti ſumus. Sed clarè Chryſoſt. hom. 56. ad populum Antiochenum de ſaccis & cilicijs Monachorum ſui temporis loquens, eos talia veſtimenta geſtaſſe teſtatur, non ſolùm ad imitationem Eliæ, & Eliſæi, & Ioannis Baptiſtæ, ſed etiam Apoſtolorum. Sic enim inquit: *Veſtis autem eis fortitudine digna: Non enim caudatis vtentes veſtibus, iuxta eneruatos & molles, induuntur: ſed iuxta Beatos illos Angelos, Eliam, Eliſæum, Ioannem, ſecundùm Apoſtolos: cùm veſtimenta ſint ipſis parata, his quidem ex caprarum pilis, his au-*

tem ex pilis camelorum. Sunt autem & quibus solæ sufficiunt pelles, & hæ iam dudum confectæ. Hæc Chrysost. Si ergo Monachi vilissimis & abiectissimis vestibus, ad exemplū Apostolorum vsi sunt; vtique & ipsi Apostoli similibus induebantur. Et sanè hæc erat maior potentia Christi, per homines vilissimos, pauperrimos, & abiectos, quibus nullus mundi ornatus erat, & in quibus maximus contemptus eiusdem resplendebat, attrahere ad se vniuersum orbem terrarum.

Non solum autē Apostoli pretiosis vestibus nō sunt vsi, sed neq; etiam vestibus duplicatis seu mutatorijs eiusdem rationis; quamuis non sit inconueniens, eos vsos fuisse pluribus vestibus diuersarum rationum, quæ velut vnicum indumentum constituunt, quo homo integrè & decenter uestiatur: sicut etiam supra de vestitu Christi, dictum est. Hoc enim modo intelligunt Theologi, præceptum Domini Matth. 10 Mar 6. & Luc. 9. Ne Apostoli duas tunicas haberent. Et sanè quis dixerit Paulum, plura vestium genera habuisse, qui sæpius de sua nuditate, & frigoris molestiâ, conquestus est? 1. Enim ad Corinth. 4. ait *Vsque in hanc horam, & esurimus, & sitimus & nudi sumus.* 2. vero ad Corinth. Cap. 11. inquit *In frigore & nuditate.* Non ergò habuit vestes duplicatas, cui necessariæ defuerant. Hinc Chrysost. de eodem Paulo ait. *Eum necessarium sæpe non habuisse cibū, nec quo circūdaretur, indumentum.*

Porrò de calceamentis Apostolorum, non est opus plura fusè dicere; sed sufficit remittere Lectorem ad Opusculum S. Bonauenturæ, quod inscribitur de sandalijs Apostolorum: vbi Seraphicus Doctor ex professo probat, & luculentissimè deducit Apostolos Domini, non habuisse vsum calceamentorum, sed solum sandalijs calceatos incessisse, ad exemplum Christi; idque ex multis capitibus ostendit; nempe ex Euangelij contextu, quia præcepit

cepit eis Christus Matth. 10. *Nolite possidere calceamenta.* Et Mar. 6. *Calceatos sandalijs misit eos.* Et rursum. *Nolite portare sacculum, ne que peram, neque calceamenta.* Idem quoque Luc. 9. habetur. Deinde verò authoritatibus Sanctorum. S. Chrysost. supra Matth aientis. *Apostoli cum vnâ tunicâ & discalceati, circuibant totum mundum, & superabant.* S. Hieronymi asserentis, *Apostolos, non habuisse caligas in pedibus.* Et iterum. *Apostoli sine vinculis pellium, & onere calceamentorum, ad prædicationem noui destinantur. Euangelij.* Tandem S. Augustini & aliorum auctoritatibus, quas longum esset referre. Tertiò ex testimonijs antiquissimarum picturarum, seu cælaturarum, vel etiam nouarum, in quibus Apostoli vel cum soleis, vel cum nudis pedibus exprimũtur. Vnde Bonauentura subdit. *Ridiculosum est valde, quòd litteratus hoc neget, quod clamant lapides, & testantur.* Vltimò ex non nullis traditionibus; quia nimirùm, plerisque in locis, vsque in hodiernum diem, sandalia Apostolorum & Christi discipulorum, & præcipuè Romæ S. Petri, & in Hispania in Ciuitate Ouedensi, S. Andreæ, ad deuotionem fidelium, & eius veritatis adstipulationem reseruantur. Speciatim verò de SS. Petro, Paulo & Iacobo fratre Domini, eos nudis pedibus incessisse, ostendit S. Bonauent. At quia Theologus faciliùs authoritati S. Thomæ acquiescit eam adduco. Sanctus ergò Doctor in commentar. supra Matth. 10. non solùm id expressè docet, sed etiam huius duplicem rationem ponit. *Primo quidem,* inquit, *vt apud omnes pauperes reputarentur: secundùm illud Apost. 1. Corinth. 1. Non multum potentes elegit Deus: ideo voluit quod abiecti essent: pauperes enim in partibus Orientis vadunt discalceati; vtuntur tamen quibusdam, quæ sandalia dicuntur, & fiunt de paleis: ideò volebat, vt irent sicut pauperes illius patriæ.* Deinde verò etiam inquit. *Ideò præcepit eos ire discalceatos vt firmaret eos, vt magis*

gis robusti essent, ad sustinendum; secundùm quod etiam Plato docuit, quod homines non multùm cooperirent pedes, nec caput. Hæc S. Th. De Platonis verò præcepto, habes in S. Hieronymo, supra illum Euangelij locum: *Nolite portare calceamenta*; testimonium. vbi sic ait. *Et Plato etiam præcepit illas duas corporis summitates, non esse velandas, nec assuefieri debere mollitiei capitis, & pedum: cùm enim hæc habuerint firmitatem, cætera robustiora sunt.*

Ad paupertatem quoque Apostolorum spectat, quod propria domicilia non habuerunt; vt expressè docet S. Bonauen. in Apologia Pauper. In primis verò id colligitur ex eo, quod quando Christus misit eos ad prædicandum, non eos certam aliquam domum, habere permisit, sed in quamcunque ciuitatem seu castellum intrauerint, & quemcunque illic dignum inuenirent, ad quem diuerterent, illic præcepit, vt manerent, vt habetur Matth. 10. Deinde verò ex eo, quod si Apostoli habuissent certa & propria domicilia, non fuisset necesse Christo, quando vixit cum eis, quærere locum quo diuerteret, neque ab alijs extraneis hospitium mendicare, quemadmodùm sæpiùs eum fecisse constat. Sed neque tantæ paupertatis fuisset Saluator noster, vt neque, vbi caput suum reclinaret, haberet, si tales in comitatu suo discipulos teneret, qui domos possiderent. Neque præterea oportuisset solicitos fuisse Apostolos, vbi pararent Pascha, si interim ipsi suas habuissent domos, vbi commode possent celebrare illud. Quod enim scriptum est de Ioanne. *Accepit eam in sua.* suprà monstratum est ex S. Ambrosio, qualiter intelligendum sit.

Sed vt in omnibus satisfaciamus Theologo, testimonium S. Thomæ exhibeo, cuius doctrinæ non potest non subscribere, quia eam in sui munimentum assumpsit. Hic ergò Opus 19. Cap. 6. *Primordium* inquit, *perfectionis in*

Christo & in Apostolis fuit. Sed ipsi non legitur sua relinquentes, aliquas possessiones habuisse in communi; imò potiùs legitur quod nec etiam domos habebant ad manendum, vt supra probatum est. Ergò perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Hæc S. Thomas.

Ex dictis infertur, Apostolos duxisse vitam satis austeram, & rigidam. Tanta enim paupertas ipsorum, penuria rerum omnium, in victu parcitas, in ieiunijs perpetuitas, in vigilis diuturnitas, in vestimentis ruditas, in nuditate pedum asperitas, sunt signa vitæ rigidæ, & à consolatione terrenâ prosùs alienæ. Sane D. Hieroym. supra illa verba Matth. 12. *Discipuli esurientes, cœperunt vellere spicas & manducare;* sic inquit. *Quod segetum spicas manibus confricant, & inediam consolantur, vitæ austerioris indicium est, non præparatas epulas sed cibos simplices quærentium.* Hæc omnia prædicta si attentius considerabimus, & præter illa alias quoque corporis macerationes voluntarias, ac varias tribulationes, manifestè videbimus, quam austera fuerit vita illorum. Expressit id Paulus 1. ad Cor. 4. dicens. *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos; quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur & obsecramus: tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema, vsque adhuc.* Supra quem locum S. Thomas ait: *Vsque in hanc horam: id est continuè à conuersione nostrâ, vsque in præsens tempus, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus,* Ad Corinth. quoque 2. cap. 4. ait: *Semper mortificationem IESV in corpore nostro circumferentes, vt & vita IESV manifestetur in corporibus nostris* S. Thomas super hunc locum ait. *mortificationem circumferentes: id est vbiq;*

portan-

portantes & sustinentes, quia quocunque eamus patimur. Et in eadem Epist. 2. ad Corinth. cap. 6. ait: *Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multâ patientiâ, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs*, S. Thomas ait. *In ieiunijs aliquando voluntarijs, aliquando inuoluntarijs, propter penuriam* I. verô ad Corinth. 9. de seipso sic inquit. *Castigo corpus meum & in seruitutem redigo; ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Supra quem locum S. Thomas dicit. *Castigo corpus meum: tangit rationem prædictorum vtriusque: vbi primò tangit austeritatem vitæ &c.* Cassianus verò in eadem verba. Apostoli lib. 5. de Instit. Renunt. cap. 17. *Vis audire*, inquit. *verum athletam Christi legittimo agonis iure certantem? Ego igitur, inquit, sic curro non quasi in incertum: sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & seruituti subijcio, ne alijs prædicans, ipse reprobus efficiar. Vides vt in seipso, id est in carne suâ colluctationum summam, velut in base quâdam firmissimâ, statuerit, & prouentum pugnæ, in solâ castigatione carnis, & in subiectione sui corporis collocarit?* Et Cap. 18. cùm hæc eadem verba Apostoli iterasset, subdit. *Quod propriè ad continentiæ labores, & corporale ieiunium, atque afflictionem carnis pertinet, per hanc se pugilem quendam strenuum suæ carnis esse describens, nec in vanum aduersus eam ictus continẽtiæ exercuisse designans; sed triumphum pugnæ, mortificatione sui corporis acquisisse, quo verberibus continentiæ castigato, & cæstibus ieiuniorum eliso, victori spiritui, immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam* Et paucis interiectis. *Sic pugnat, ieiunijs scilicet, & afflictione carnali, non quasi aërem verberans, id est, in vanum, &c.* Sanctus verò Hieronymus eo pertinere hæc verba Apostoli putat, quo illa quæ alibi de seipso scribit.

2. ad

2. ad Corinth. 11. *In ieiunijs multis, in vigilijs in fame & siti, in frigore, & nuditate, in laboribus, in carceribus* Supra quem etiam locum S. Thomas sic inquit. *Hic consequenter enumerat mala sponte assumpta, quæ sustinentur in domibus. Et enumerat tria mala, opposita tribus bonis, quæ sunt necessaria ad vitam domesticam. Primum bonum est requies somni. Secundum est sustentatio cibi. Tertium est fomentum vestis. Requiei ergò somni, opponit laborem, & vigilias &c. Sustentationi verò cibi, opponit duplicem subtractionem cibi: vnam quæ est ex necessitate. Vnde dicit: in fame, & siti: quia scilicet ad litt: deficiebat sibi aliquando cibus & potus. Aliam quæ est ex voluntate. Vnde dicit in ieiunijs multis, scilicet volũtariè assumptis, propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis &c. Fomẽto verò vestis, opponit duo: Vnum ex parte naturæ. Vnde dicit: in frigore. Aliud ex parte inopiæ. Vnde dicit: & nuditate.* Hæc S. Thomas. Austera ergò erat, & rigida vita Apostolorum.

Denique non est omittendum, Apostolos, sicut & Christum, Psalmodijs vsos fuisse. Quod in primis patet ex Matth. 26. vbi dicitur. *Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti.* Constat autem ex Concil. Toletano 4. cap. 12. hymnum hunc non simpliciter pronuntiatum fuisse, sed verè & propriè à Christo, & Apostolis decantatum. Verba Concilij ad hunc scripturæ locum attendentis, sunt hæc. *De hymnis etiam canendis, & Saluatoris, & Apostolorum, habemus exemplum.* Et alias quoque constat, quod hymnus non potest vocari, nisi canatur. August. enim explicans titulum Psalmi 72. dicit *Hymni, cantus sunt continentes laudes Dei. Si sit laus, & non sit Dei, non est hymnus. Si sit & laus, & Dei laus, & non cantetur, non est hymnus. Oportet ergò vt si sit hymnus habeat hæc tria: Et laudem, & Dei, & canticum.* Idem S. August. Epist. 119. cap. 18. sic ait. *Sine dubitatione faciendum est maximè illud, quod etiam de scripturis defendi potest. sicut de hymnis & Psalmis canendis, cum*

& ipsius

& ipsius Domini, & Apostolorum, habeamus documenta, & exempla, & praecepta. Et profecto Act. 16. habetur, quod Paulus & Syllas mediâ nocte orantes, laudabant Deum. Hilarius, Beda, Historia Scholastica, & nonnulli alij, eos tunc cecinisse, & hymnos decantasse censent; atque adeò clarâ, & elatâ voce, quod etiam *audiebant eos qui in custodiâ erant*, vt ibidem in Act. habetur. Ipse etiam Paulus ad Ephes. 5. & ad Coloss. 3. monet Christianos, vt in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus se exerceant. Vide si placet hâc de re fusissime tractantem Thomam Vualdensem lib. 3. de Sacram. cap. 17. & 18. Ex his ergò omnibus collige, quæ nam Religio sit vitæ, & muneri Apostolico simillima, videlicet ea, quæ profitetur vitam Contemplatiuam simul & actiuam, ita vt primò contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat. Ea quæ suos operarios, aliquando ad deserta subducit, & à consortio hominum interdum subtrahit. Ea quæ profitetur vitam pauperrimam, non solùm in particulari, sed etiam in communi, ita quod non acceptet possessiones. Ea quæ mendicato pane sustentatur, victu tenui & vili vtitur, & ieiunijs frequentibus occupatur. Ea quæ vestitum rudem & abiectum præsefert. Ea quæ est rigida, & austera, & cum Apostolo, in vigilijs multis, in fame, & siti, in frigore, & nuditate exercetur. Ea denique quæ Psalmodiæ vacat. Talem enim omninò vitam Apostolos duxisse, iam fusè monstratum est.

At quia Theologus non talem in suâ Epistolâ expressit, vt legenti constat, & vel ex hoc capite manifestissimè apparet, quia vult eam habere reditus ac possessiones, & ob id ab Illustrissimo Nepotem, cum bonis, ei vendicare conatur; vtique sequitur eum non proposuisse Nepoti Illustrissimi Religionem vitæ & muneri Apostolico simillimam, ac proinde nec Religionem perfectissimam; quod tamen

tamen erat suum intentum. Aduerte lector, ne facile fucatâ vitæ Apostolicæ imagine decipiaris; nã quod Theologus tuo palato exhibet, videtur esse mel, sed reuerà est fel; quod oculis tuis obijcit, videtur esse aurum, sed reuera est aurichalcum. Sic Theologus scitè personam impostoris exequitur. Sed benè est, quia sua spe frustratur, intentio eius collabitur, atque artes eius, & imposturæ, passim discooperiuntur.

PROPOSITIO XXXV.

Illa Religio est perfectior alijs, quæ, cæteris paribus, habet media efficaciora ad consecutionem eius finis; propter quem est instituta.

Hæc Propositio est insufficiens, & satis inuoluta, & ita potest esse deceptoria: quãobrem est explicanda. Perfectio enim Religionis ex medijs attenditur, non simpliciter, & absolutè sed tantum respectiuè: quia media nõ quæruntur propter se, sed propter finem. Simpliciter autem & absolutè perfectio Religionis attenditur ex fine, quia finis quæritur propter se ipsum. Illa ergo Religio simpliciter perfectior, quæ ordinatur ad finẽ perfectiorem. Quæ autem habet media efficaciora ad consecutionẽ eius finis, propter quem est instituta, secundum quid erit perfectior: quia perfectio Religionis primario attenditur ex fine, secundario ex mediis. Vnde potest esse Religio ordinata ad finem minus perfectũ, quæ tamen efficaciora media habeat, ad consecutionem sui finis, quam alia, quæ est ordinata ad finem perfectiorem, non tamen talis Religio dicetur perfectior simpliciter, sed tantum secũdum quid. Tota hæc doctrina deducitur ex S. Thomâ. 2. 2. q. 188. ar. 6. Locus ipsius supra citatus est circa

Propos. xxvII. Nec excusant illa verba, *Cæteris paribus* Theologum: debuerat enim singula clarè & enucleatè proponere, non autem inuoluere, & simplicibus implicata, & indigesta obtrudere.

Aduerte Theologum sibi ipsi è diametro repugnantem. Infra enim docet Perfectionem Religionis, nō metiendam ex vitæ austeritate externâ, neque ex paupertate; quæ duo sunt media ad consecutionem finis ordinata: nam paupertas ordinatur ad perfectionem Charitatis: austeritas verò vitæ externa, ad conseruationem castitatis, quæ etiam est instrumentum perfectionis. Hic verò expressè docet, illam Religionem esse perfectiorem, quæ habet media efficaciora, ad consecutionem sui finis. Sed de hoc iterum redibit sermo. Tu verò Theologe, considera, quo spiritu scripseris, quandoquidem diuisum in te cor repertum est: nisi velis austeritatem vitæ externam, & paupertatem, non esse media, perfectioni assequendæ, subseruientia; quod sane non audebis dicere, ne SS. Patrum seueris sententijs, delicatum tuum ingenium elidatur.

PROPOSITIO XXXVI.

Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus, non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum, sed etiam plura talia & magis ordinata.

Hæc sane Regula, mi Theologe, nō est excerpta ex receptâ ab ōnibus S. Thomæ Doctoris Angelici, doctrinâ, ac proinde tuę promissioni non satisfecisti. Quod vt palam videas, en profero textum S. Thomæ ex 2 2. q. 188. ar. 6. in Corp. vbi sic inquit, *Si sit finis idem, secundario attenditur*

tenditur præeminentia Religionis, non secundùm quantitatem exercitij, sed secundùm proportionem eius ad finem intentum. Hæc Sanctus Thomas. Constat autem, quòd pluralitas mediorum pertinet ad quantitatem, vt ipse Aristoteles te docebit. Magis ergo debuisses dicere. *Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus, habet media efficatiora, & suo fini magis proportionata.* Sed video, quod in tua Epistola magis ad quantitatem, quàm ad proportionem regularum attendisti: & ideo etiam circa quantitatem errasti.

Demum quia Author vitæ communis Christi imitatione, suam alijs omnibus Religionibus præfert, quæcunque illa sit, præsens hic punctus tractandus est, vt eius Achilles penitus cadat, antequam huius puncti tractatio nobis è manibus elabatur. Porrò Christum vitam duxisse communem inficiari non possumus: affirmat S. Thomas 3. p. qu. 40. art. 2. vbi ex hoc, quod decuit ex fine Incarnationis Christum cum hominibus conuersari, conuenientissimum fuisse deducit, vt se eis in conuersatione conformaret, secundùm illud Apostoli. 1. Corin: 9. *Omnibus omnia factus sum.* Et hinc vlterius infert, conuenientissimum fuisse, vt Christus in cibo, & potu communiter se sicut alij haberet, id quod Sanctus Augustinus. lib: 16. contra faustum cap: 30. probat ex eo quòd de se, ac de Ioanne Dominus dicit; quia enim Ioannes nō vtebatur illo cibo, quo vtebantur Iudæi dicit. *Venit Ioannes non manducans, neque bibens:* cum ergo de seipso dicat. *Venit filius hominis manducans, & bibens,* consequens est quod eo cibo vteretur, quo cōmuniter vtebantur Iudæi. Cæterum vt huius sententiæ malum intellectum, ex quo delicatulus Theologus alijs omnibus, Religiosis

austeriorem vitam ducentibus se vnum præfert funditus cuertamus, ea quæ sequuntur in communem Christi vitam adnotanda sunt.

Primò, vitam communem duxisse Christum post austeram. Nam illicò post baptismum secessit in desertũ, ibiq́. ieiunauit quadraginta dieb. & quadraginta noctibus nõ mãducans, neq́. bibens, nõ vt Ioannes, quòd nõ vteretur cibo, quo cõmuniter Iudæi vtebãtur, sed nullũ prorsus cibũ, nullum potũ capiens. Ratio autẽ quare sic ieiunauit, altera est, vt ait Chrysostomus in Matt: Hõ: 13. *vt nos institueret quàm magnũ bonũ est ieiuniũ, & qualiter est scutum aduersus Diabolum & quomodo post baptismum non lasciuiæ, sed ieiunio intendere oportet. Non vltra autem processit ieiunando, quàm Moyses, & Elias, ne incredibilis videretur carnis assumptio.* altera; vt nos instrueret, quòd nullus debet assumere prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virture perfectus, sicut dicitur de Christo Actuum 1. *Cœpit IEZVS facere, & docere* & quòd post edomitam carnem, opportet alios ad prædicationis Officium transire, quòd Diuus etiam Paulus docuit: *Castigo*, inquit, *corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar.* Quare cum Author huius Epistolæ profiteatur vitam ducere communem non præmissa vita austera, non potest se vita communi Christi, qui austeram præmisit, sufficienter tueri.

Secundo, Christus vitam cõmunem duxit, non cũ Regibus, & Principibus, licet ipse esset Rex Regum, & Dominus Dominantium, & Princeps Regum terræ: neque cum diuitibus, imò ipse cum esset diues, pro nobis inops factus est, vt nos sua inopia diuites essemus; eademque ratione, nec cum honestis hominibus, vt proprio

marte

marte dixit Author, honesti enim homines sunt homines mediocres, qui scilicet, nec Principatu, nec diuitijs, alijs præeminent, nec pauperie omnibus subsunt, sed mediũ statum obtinent, quem Salomon expetebat inquiens *Nec diuitias, nec paupertatem dederis mihi, sed tantum tribue: victui meo necessaria*, extrema enim non solùm mutuò, sed etiam medio opponuntur, quatenus alterius extremi participationem habet. Cum quibus ergo Christus cõmunem vitam duxit? Cum pauperibus. Atque hoc sensu dixit D. Thom: 3. p. q. 40. art: 3. ad 2. Christum communem vitam duxisse nempè cum pauperibus. *Cõmuni*, inquit, *vita vti quantum ad victum, & vestitum potest aliquis non solum diuitias possidendo, sed etiam à mulieribus, & diuitibus accipiendo, quòd etiam circa Christum factum est, dicitur enim Lucæ 8. quòd mulieres quædam sequebantur Christũ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Sicut ergo pauper non diceretur communem vitam cum Regibus, & diuitibus ducere, quia aliquando in mensa Regis, vel diuitis comederet quæ apposita erant, vel quia oblata de mẽsa Regis, vel diuitis per se comederet, ita Christus ex hoc, quod interdum in mensa diuitum, vel honestorum hominum, quæ apponebantur comedebat, vel quæ à Diuitibus, aut honestis viris oblata erant cum discipulis suis comedebat, non est propterea dicendus, communem vitam cum diuitibus, vel cum honestis viris duxisse. Quare non potest Author, se cum veritate de communi vita Christi iactare, cùm ipse profiteatur non oblata indies, nec emendicata comedere, sed quæ sibi præparantur à Religione diuitias in communi possidente.

Tertio spectandæ sunt rationes ob quas Christus, & discipuli eius præ Ioanne & discipulis eius vitam agerent

communem. Vtrumque enim verum est. Nam Christus de se ac de Ioanne dicit Matth: 11. *Venit Ioannes non manducans, neq; bibens, & venit filius hominis manducans, & bibens.* Et discipuli Ioannis quæruntur Marci 2. *Quare Discipuli Ioannis, & Pharisæorum ieiunant; discipuli autem tui non ieiunant?*

S. Thomas 3. par: q. 40. art: 2. ad secundùm hanc reddit rationem, *Quòd sicuti alij homines per abstinentiam consequuntur virtutem continendi, ita Christus in se, & in suis discipulis, per virtutem suæ Diuinitatis carnem comprimebat.* Quam rationem accipit à Beda super locum præfatum Ioannis Marci 2. vbi ait: *quòd Ioannes Vinum, & Siceram non bibit, qui illi abstinentiæ meritum auget, cui potentia nulla inerat naturæ. Dominus autem cui naturaliter suppetebat delicta donare, cur eos declinaret, quos abstinentibus poterat reddere puriores?* Hæc autem ratio non suffragatur Authori huius Epistolæ, cum in ipso non minus ac in Ioanne, & eius discipulis sit corrupta, ac vitiata natura, nec per virtutem diuinitatis immediatè comprimatur, vt à Christo in suis discipulis comprimebatur. Quare non est ex hac ratione, cur ipse vitam communem cum Christo, & discipulis eius præ Ioanne, & discipulis eius ducat.

Hinc etiam constat id quòd ex Apostolo inquiente. *Non est Regnum Dei esca, & potus.* ait S. Thomas, *quòd abstinentia in cibo, & potu non pertinet, per se ad salutem* non suffragari Authori ad alliciendos adolescentes in suam vitam communem non præmissa austeriori vita, licèt enim abstinentia in cibo, & potu non spectet ad salutem per se, id est solitariè sumpta quoad subtractionem ciborum, (potest enim hæc benè, & malè fieri) spectat tamen ad salutem, quatenus ex recta ratione fit, nempe vt oportet ad

tet ad valetudinem, & ad comprimendam carnem; ne voluntatem à bono rationis deijciat propter delectationes, quæ sunt in cibis, vel in rebus venereis quibus gula deseruit, nec non ad satisfaciendum Deo pro offensis in ipsum commissis, per voluntariam corporis castigationem. Quomodo autem nosse potest Author, adolescentibus in suam Religionem admittendis, ijsdemq. suis Professoribus, non fore opus in adolescentia, in iuuentute, in virilitate propter dictos effectus abstinentia in cibo, & potu? Numquid enim forte in sua Religione caro comprimitur per virtutem Diuinitatis immediatè, vt in Apostolis, Christo cum eis degente? Aut forte sua Religio, non est status pœnitentiæ vt reliquæ omnes?

Aliam rationem reddit Christus, Marci 2. de suis discipulis, quod præ discipulis Ioannis, & Pharisæorum non ieiunarent, *Numquid enim*, ait, *possunt filij Nuptiarum ieiunare quamdiu sponsus cum illis est? Venient autem dies in quibus auferetur ab illis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus.* Est enim Christus Ecclesiæ Sponsus, vt Baptista eum appellauit Ioan: 3. *Qui habet Sponsam, sponsus est*, quam sibi Christus fide desponsauit, & charitate copulauit, vt filios, fideles, iustos, electos, per Baptismum, & gratiam ex ea sibi generet. Filij Nuptiarum sunt domestici sponsi, apud quos Nuptiæ celebrantur, quarum tempus non lugubre, sed lætum, ac fæstiuum est. Vt cecinit Sponsa Canticorum 1. *Exultabimus, & lætabimur in te, memores vberum tuorum.* Et ideò *non poßunt filij sponsi lugere, quamdiu Sponsus cum illis est*: vt ait Matt: cap: 1. atq. ideò nec ieiunare; ieiunia enim non sunt læti temporis, ac festiui quale est Nuptiarum. Acsi ergo diceret Christus, cum mei discipuli in Nuptijs sint quam diu ipse Sponsus cum

eis ver-

cis versor, arguendi non sunt, quòd ieiunia non obseruent, sed nec semper cum eis versabitur sponsus, nec semper ieiunia non obseruabunt. Tempus enim erit cùm ab eis auferetur sponsus, scilicet cùm ego in cœlum discedam, illosque quoad præsentiam attinet, corporalem, & visibilem relinquam, tunc ieiunabunt, erit illud tempus laborum, tristitiæ, ac ieiuniorum, hoc verò nuptiale est lætitiæ. In eandem sententiam Chrysologus sermone 31. de Christo ait. *Ecclesiam tunc desponsabat, ideò indulgebat se mensis, conuiuantibus se non negabat, humanum comitem, blandum se pia charitate reddebat, donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena societate cœleste consortium.* Constat autem Professores Religionis Authoris huius Epistolæ non esse filios Nuptiarum, nec Christum Sponsum cum eis modò esse, secundùm corporalem, & visibilem præsentiam. Immeritò ergo Author de vita communi Christi, & discipulorum eius, præ Ioanne, & discipulis eius gloriatur, eisq. & alijs omnibus Religiosis se præfert. Cùm Religiosi successerint Apostolis in vita Apostolica, non pro statu quem habuerunt præsente cum eis Christo in carne visibili, sed pro statu, quo ab eis secundùm carnem visibilem abfuit, quo pacto etiam à nobis abest modò Christus sponsus. In quo absentiæ statu non vitam communem, vt cum Christo degentes, duxerunt Apostoli, sed arctissimam, & maximè austeram Quòd in alia propositione multis iam iam ostendimus.

Quartò, Christus vitam duxit communem, non vt secundùm eam exemplar perfectionis esset, sed vt sicut secundùm austeram vitam se perfectionis exemplar præbuerat ijs, qui ad perfectionem contenderent, ita secundùm

dùm vitam communem exemplar infirmis esset omnibus omnia factus. Licet enim omnia opera Christi ex dignitate personali maximæ dignitatis, & perfectionis essent, tamen si quæque ex proprio genere considerentur, quædam erant informationis perfectæ vt cum Seraphico Doctore loquar: nimirum paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus seipsum subijcere, noctes in Oratione peruigiles ducere, pro Crucifixorib. exorare, & Morti se humana charitate etiãpro inimicis offerre. Alia nõnulla cõdescensionis erant, vt ait Chrisostomus in Matt: Homil: 27. *Vides*, inquit, *quanta est Christi in condescensione diligentia, sicut cùm comedat, & bibat, cùm videatur ex aduerso Ioanni faciens, & hæc Iudæorũ gratiâ salutis facit, magis autem orbis terrarum vniuersi.* Malè ergò Author, ex imitatione vitæ communis Christi se alijs omnibus quoad vitæ perfectionem præfert, cùm potiùs quoad infirmitatem, se eis præferre ex hoc debeat. Quam infirmitatem non carnis, quæ omnibus est communis, Patres vocant, sed mentis, quia scilicet validam, & magnam voluntatem magna perfectaque opera faciendi non habentes, minus perfecta opera facere contenti sunt instar turbarum in campestribus, idest, in humiliori, & infirmiori vitæ genere Christum sequentes, cùm nõ valeant cum Apostolis in montẽ conscendentibus Christum in sublimi vitę genere imitari.

Quinto demum vitam communem non cum honestis hominibus, sed cum pauperibus duxit Christus, & duxerunt Apostoli, vt conuenientiorem ad ipsum etiam effectum sanctæ prædicationis exercendæ, etenim Lucæ 9. Dominus mittens suos discipulos prædicare Regnũ Dei, ait ad illos: *nihiltuleritis inuia, neque virgam, neque pecuni-*

am, ne-

am, neque panem, neque duas tunicas habeatis. Post Christi verò ascensionem, multò austeriorem, quàm communē pauperum vitam Apostoli seruauerunt, vt mox in sequentem propositionem dicemus, multisque confirmauimus in Propositionem 30. austeritatem vitæ muneri, & Officio sanctæ prædicationis non modò non officere, sed etiam mirum in modum conducere, nimirum si pro animabus Christo lucrandis non pro vana gloria sit exercenda, quam delicatuli prædicatores aucupantur. Quare cum S. Thoma supradiximus Christum priùs in desertum secessisse, ibique 40. diebus, & 40. noctibus ieiunasse vt nos instrueret, quòd nullus debet prædicationis Officium assumere, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus, & vitam communem debere in Prædicatore præcedi à vita austera, vt etiam Apostolus suo exemplo nos monuit: *castigo*, inquiens, *corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar.* Maneat ergo, Authorem de communi vita cum honestis hominibus, etiam vt conuenientiori ad sanctę prædicationis exercitium, nequiterse omnibus aliis Religionibus prætulisse.

[PROPOSITIO XXXVII.]

Illa perfectior est Religio, quæ cæteris paribus, habet auxilia plura & meliora ad consequendum finem suum, & mediorum suorum vsum in suo ordine præscripta.

Hæc Propositio æqui est implicata ac Propositio xxxv & defici

& deficit in duobus. Primò quia perfectio Religionis ex auxilijs respectiuè, siue secundariò desumitur, absolute autem & primario ex fine, vt iam dictum est. secundò in hoc quia perfectionem Religionis ponit in pluralitate auxiliorum: quod vtique est contra S. Thomam, vt visum est. Sic ergo dicere debuisses Theologe. *Illa perfectior est Religio, quæ cæteris paribus habet auxilia magis proportionata ad consequendum suum finem perfectissimum.*

PROPOSITIO XXXVIII.

Illa Religio perfectior est, quæ cæteris paribus, pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad submouenda omnia impedimenta felici vsui mediorum ad sui finis consecutionem sese opponentia.

Hæc Propositio in ijsdem deficit, in quibus & præcedentes. Nam & perfectio Religionis ex præsidijs, est tantum respectiua, ex fine verò, absoluta: & præeminentia Religionis non attenditur secundùm pluralitatem præsidiorum, sed secundùm proportionem ad finem intentum. Sic ergo Theologe debuisses dicere. *Illa Religio est perfectior, quæ cæteris paribus, magis proportionatis est fulta præsidijs ad consecutionem sui finis perfectissimi.*

Sed iam vide, quàm verum sit, quod paulò ante dixi, te magis quantitatem Regularum, quàm propor-

sionem earum attendisse: vt enim multiplicasses regulas, quas graphicè vna propositione conclusisses, distinguis præsidia ab auxilijs, & hæc à medijs; & ita noua quadam ratione, aliud tibi sunt præsidia aliud auxilia, & ab his aliud media. Ni fortè te excuses, quòd præsidia, & auxilia das in ordine ad media; quem sanè processum potuisses secundùm Philosophos formare in infinitum: quod si aduertisses, magis forsan regulas multiplicasses, & quantitati quam attendisti, meliùs prouidisses.

PROPOSITIO XXXIX.

Jllum ordinem Illustriß: Domine, puta perfectiorem, qui cæteris paribus, maiorem fructum in Ecclesia DEI facit, verbis, scriptis, factis, exemplis, &c.

Hæc Propositio est vafra; inuoluta, & insufficiens. Inprimis, quia maior fructus dupliciter potest dici. vel maior intesiue: vel maior extensiuè. Siuè maior aut secundùm quantitem molis vel quasi molis: aut secundùm quantitatem virtutis. Ille ergo Ordo est perfectior, qui cæteris paribus, maiorem intensiuè fructum in Ecclesia D E I facit. Siue maiorem secundùm quantitatem virtutis. Vt enim ex supradictis patet, maius est paucos perfectos facere, quàm multos conuertere à statu peccato ad statum gratiæ: ita quod conuersi abstineant quidem à delictis mortalibus, non tamen sint perfecti. Secundò. Ordo aliquis maiorem fructum facit in

Eccle-

Ecclesia Dei dupliciter. Primo suis impensis. Secundò alienis. Dictum est enim supra, quod prædicatores in Ecclesia Dei faciunt fructum propter Orationes Eremitarum. Ille ergo Ordo est perfectior, qui proprijs impensis & non alienis, facit fructum in Ecclesia Dei. Qua ratione dictum est secundùm doctrinam S. Thomæ, 2. 2. qu. 188. art: 8. vitam Eremitarum esse perfectiorē, quàm sit quæcunque vita in societate viuentium. Eremitæ autem faciunt fructum in Ecclesia Dei per orationes; & virtute orationum ab ipsis fusarum alij operarij. Nam neq. qui plantat est aliquid, neq. qui rigat, sed qui incrementum dat Deus, qui exoratur ab Eremitis, vt det in crementum. Et mirum est, quod Theologus inter media fructificandi non expresserit orationes. Sed aliunde nil mirum, quia inimicus longarum orationum, amicus autem longorum discursuum videtur hanc Epistolam scripsisse. Tertiò, Ordo aliquis potest facere fructum in Ecclesia Dei dupliciter. Vel cùm detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ. Vel certè sine detrimento perfectionis propriæ. Maius est autem, minorem fructum in Ecclesia Dei facere sine detrimento perfectionis propriæ, quàm maiorem fructum cū sufficientia quidem salutis, sed tamen cum detrimento perfectionis propriæ, colligitur id manifeste ex S. Thoma Quodlib: 3. qu. 6. art: 17. in resp: ad 6. *Etsi*, inquit, *procurare salutem aliorum sit maius, quàm intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere saluti aliorum præfertur ei, quòd est quocunq; modo intendere suæ saluti: Si enim aliquis totaliter, & perfecte intendit suæ saluti, multò maius est, quàm si aliquis multa particularia opera*

 agat

agat ad salutem aliorum, si saluti propriæ, & si sufficienter, non tamen perfectè intendat. Hæc S. Thomas. Et meritò vt aliunde patet. Vita enim contemplatiua ex suo genere est maioris meriti, quàm Actiua, vt docet idem S. Thomas in eodem loco, & 2. 2. qu. 182, art: 2. Maius ergò ex suo genere facit ille, qui se ipsum perfectè tradit contemplationi, quàm qui alios applicat actioni, siue conuersioni ad Deum. Et sic ille Ordo perfectior erit, quia salua sua integra, ac totali perfectione, attēdit etiam saluti aliorum. Et sanè secundùm S. Thomam, (vt multoties repetatur id, quòd est maximi momenti) 3 p. q. 41. art: 3. ad 1. *Nullus debet aßumere prædicationis Officium, nisi prius fuerit purgatus: & in virtute perfectus.* Propositio ergò Theologi absolute dicta est satis deceptoria, nedicā falsa. Discant Religiosi ex dictis, non sibi blandiri de sūma perfectione, ex eo quòd videantur sibi, maiorem fructū in Ecclesia Dei facere.

PROPOSITIO XL.

Unde sequitur, illam esse meliorē, quæ plures, & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis ac personis, fructus edit, & per ipsos fructus tales à se editos, alios fructus nouos, & nouos, in alijs multiplicat.

Hæc Propositio in ijsdem deficit, in quibus & alię præcedentes. In primis quia supponit pluralitatem præstantium fructuum: cùm tamen fructus præstantissimi paucissimi sint. Fructus enim præstantissimus, perfectio est, quæ in paucis reperitur, vt supradictum est, circa Propos: IV. Secundò, quia supponit pluralitatem via

rum

rum, & modorum, pertinere ad perfectionem: cùm tamen secundùm doctrinam S. Thomæ supra recensitam, præeminentia Religionis non attendatur, secundùm quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad intentum finem. Tertiò, quia vult illam Religionem esse meliorem, quæ alios applicat operibus vitæ actiuæ, cùm tamen secundum S. Thomam 2. 2. q. 182. ar. 2. ad 3. *Magis acceptum sit Deo, quod aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quam actioni.*

PROPOSITIO XLI.

Quæ omnia sunt certissima signa summæ perfectionis.

Hæc Propositio certissimò est falsa, & ideo magnam præsumptionem, & temeritatem Authoris ostendit. Plurimi enim in statu peccati mortalis constituti, ac proinde dilectione Dei carentes, in quâ cosistit perfectio, faciunt magnum fructum in Ecclesia Dei, per plures vias, & modos, & pro pluribus locis, ac personis; & tamen tantum abest, quod sint in summâ perfectione, vt ne quidem sint in aliquo perfectionis gradu. Patet hoc ex contextu Euangelico Matth. 7. *Multi*, inquit Christus, *dicent mihi in illa die. Domine, Domine, nonne in nomine tuo, dæmonia eiecimus, & in nomine tuo, virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis. Quià nunquam noui vos. Discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Ergò secundùm mentem Christi, multi possunt virtutes multas facere, imo & prophetare, imo & dæmonia eijcere, qui operantur iniquitatem. Quod si ita est, vtique Propositio Theologi repugnat Euangelio, & consequenter fidei. Idem deducitur ex loco S. Pauli ad Philip. Cap. 1. *Quidam quidem*, inquit, *& propter inuidiam, & contentionem: quidam*

autem

autem, & propter bonam voluntatem Christum prædicant: quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Euangelij positus sum: quidam autem ex contentione Christum annuntiant, non sincerè, existimantes, pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur; & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Hæc Paulus. Supra quem locum S. Thomas lect. 3. sic inquit. *In Ecclesiâ prouenit vtilitas quandoque per bonos Prædicatores, quoad bonam intentionem, quandoque per malos, quoad malam; & de vtraque gaudendum est. Per occasionem annuntiat Christum, qui non intendit hoc principaliter, sed propter aliud, puta, lucrum, vel gloriam, per veritatem autem, quando ex rectâ intentione. Sed hoc vtroque modo fit ad vtilitatem Ecclesiæ.* Hæc S. Thomas. Ecce clarè ex mente Pauli docet S. Doctor, per malos Prædicatores, prouenire vtilitatem Ecclesiæ. Et sanè experientia ipsa docet, quod multi sint, qui non sincerè, sed propter inuidiam, & ex contentione Christum annuntiant; qui proinde non sunt in summo perfectionis; quia scriptum est Iacob. 3. *Vbi zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prauum.* Et iterum. 1. Corinth. 3. *Cum sit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales estis?* Et tamen tales prædicatores, faciunt fructum in Ecclesiâ Dei. Falsissimum ergo est, quod fructificatio in Ecclesia Dei, sit certissimum signum summæ perfectionis. Et certè etiam si Theologo non opponeremus Prædicatores in statu peccati existentes, sed solos prædicatores tepidos, & imperfectos, qui & non sunt in summitate perfectionis, & tamen faciũt fructum magnum in Ecclesia Dei, vel inde facillimè possit conuinci falsitatis. Sed nostro Theologo illa sunt certissima, quæ sunt falsissima; ita tenebras lucem, & lucem tenebras dicit; ita absorptus est â spiritu præsumptionis. Promiserat monita ex certâ SS. PP. doctrinâ excerpta, cognitio-

cognitionem sine errore, & certam lucem: & ecce repugnantia sacro Euangelio, & doctrinæ Sanctorum, errores, & tenebras protulit. Quis deinceps promissis Theologi adhibebit fidem? Nullus sanè nisi similis Theologo.

PROPOSITIO XLII.

Quæ sita est non in verbis, & gestibus, sed in factis heroicis: quia vt ait S. Gregor. Papa Hom. 30. in Euãg. Probatio dilectionis, exhibitio est operis.

Plurimùm sanè debet Orbis Theologo, quod ab eo depulerit tenebras inscitiæ. Inualuerat enim opinio apud plerosque, summam perfectionem consistere in gestibus, quibus, sicut & verbis, repræsentantur animi sensa. Hunc errorem, primus Theologus conatur elidere, vt nullus deinceps sentiat perfectionem summam, consistere in gestibus. Sed sanè quis saltim vel vnus, adeò delirus fuit, qui id existimauit? Non indigebat sanè mundus hâc doctrina nouâ, cui oppositam, nec per suspicionem aliquando amplexatus est. Sed iam audiamus docentem Theologum, in quonam consistat summa perfectio. *Summa* inquit, *perfectio sita est in factis heroicis*. Hìc mihi Theologus videtur suiipsius omninò oblitus. Et non mirum. Nam fortasse ex gyratione in circulo, mens illi turbata est. Attendite enim circulum nostri Theologi. *Signa*, inquit superius, *summæ perfectionis sunt facta*. At in quo sita est summa perfectio? *In factis*. inquit Perinde ac si quis diceret. Fauillam esse signum combustionis ignis; combustionem autem ignis consistere in fauillâ. Videte quod Theologus sit vnus de numero illorum, de quibus scriptum est Psal. 139. *Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos*. Et iterum Psal. 11. *In circuitu impij ambulant*

ambulant. Mi Theologe, quomodo non es recordatus te dixisse: Perfectionem Christianæ vitæ consistere in dilectione Dei & proximi. Non ergo in factis heroicis, quæ præsupponunt dilectionem Dei & proximi. Et vt magis agnoscas crassitiem rudis ingenioli tui, attende quam inepte subiunxeris authoritatem S. Gregorij. Quale enim est hoc argumentum. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Ergo summa perfectio sita est in factis heroicis? Perinde ac si aliquis argumentaretur. Probatio ignis est fumus. Ergo ignis consistit in fumo. Profectò egregium argumentum, ostendit tuum animum satis argutum. Debebas ergò dicere, quod probatio summæ perfectionis, sunt facta heroica, non autem quod summa perfectio sita est in factis heroicis. Sed iam si perfectio sita est in factis heroicis: quare infrà docuisti, perfectionem non esse agnoscendam ex austeritate, & paupertate? Fors austeritas, & paupertas, non sunt tibi facta heroica? Quod si sunt: Ergo & in eis perfectio secundùm te sita est. Quomodo ergo oppositum docuisti?

PROPOSITIO XLIII.

Sicut plus donat ille, qui arborem fructiferã donat, quàm qui sola poma; ita & status, & persona, cæteris paribus melior est, Deoq; magis grata, quæ non tantum fructum fert bonum, sed facit res fructiferas quamplurimas, ex quibus fructus innumeri, perpetua successione, & multiplicatione nascantur.

Hæc Propositio, est contraria doctrinæ S. Thomæ. 2. 2. q. 182.

q. 182. ar. 2. ad 3. vbi ait. *Quantò homo animam suam, vel alterius propinquius Deo coniungit, tantò sacrificium est Deo magis acceptum. Vnde magis acceptum est Deo, quod aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quam actioni.* Hæc S. Thomas. Ergo ex mente ipsius, ea persona, cæteris paribus, est magis Deo grata, quæ animam suam, & aliorum, applicat contemplatiuæ vitæ, quam ea quæ animam suam, & aliorum applicat actiuæ vitæ; quod est ex mente Theologi fructum facere bonum, & res fructiferas reddere.

PROPOSITIO XLIV.

Illa Religio est melior, quæ, cæteris paribus, habet, & offert plures occasiones heroicas virtutum, & laborum, pro Dei gloria, siue in iuuādis animabus, per varios modos, siue in tolerandis persecutionibus, & aduersitatibus ob studia pietatis.

Hæc Propositio absolutè est falsa. Vita enim Solitariorum, est simpliciter, & ex suo genere perfectior, quam vita in societate viuentium: quia vita solitariorum est vita perfectorum vita verò in societate viuentium, est vita ad perfectioné se se exercentiū. Quæ omnia habet S. Th. 2. 2. q. 188. ar. 8. Et tamen facile dicet Theologus, quod vita socialis offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloriâ, siue in iuuandis animabus per varios modos, siue in tolerandis persecutionibus & aduersitatibus ob studia pietatis. Plures quoque possent dicere, quod Ordo Equitum, v. g. Hierosolimitanorum, S. Iacobi, S. Ioannis &c. plures habet occasiones laborum, & virtu-

tum heroicarum, præ illis Religionibus quæ sunt purè contemplatiuæ: & tamen nullus audebit præferre Religiones purè actiuas, quales sunt Equestres, Religionibus merè contemplatiuis. Et reuera argumentum Theologi non concludit. Rectè enim consideranti, videbitur ratiocinatio Theologi esse eadem, quam sibi obijcit S. Thomas 2. 2. q. 182. ar. 2. 1. loco. *Meritum*, inquit, *dicitur respectu mercedis. Merces autem debetur labori: secundùm illud 1. ad Corinth. 3. Vnusquisq; propriam mercedem accipiet, secundùm suum laborem. Sed vitæ actiuæ attribuitur labor, contemplatiuæ verò quies. Dicit enim Gregorius super Ezech. Omnis qui ad Deum conuertitur, priùs necesse est vt desudet in labore, id est, Liam accipiat, vt post ad videndũ principium in Rachel amplexibus conquiescat. Ergò vita actiua est maioris meriti, quàm contemplatiua.* Hoc est argumentum in contrarium. Sed iam audiat Theologus & diligenter consideret responsionem Sancti Thomæ. *Labor*, inquit, *exterior operatur ad augmentum præmij accidentalis. Sed augmentum meriti respectu præmij essentialis, consistit principaliter in charitate: cuius quoddam signum est labor exterior toleratus propter Christum. Sed multò expressiùs eius signum est, quod aliquis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Hæc S. Thomas. Notet quilibet aurea verba S. Thomæ. *Expressius signum charitatis esse, prætermissis omnibus, soli diuinæ contemplationi vacare, quam laborem exteriorem tolerare propter Christum.* Quod si expressiùs signum charitatis. Ergò & perfectionis, quia perfectio in charitate consistit. Non ergò secundùm mentem S. Thomæ, Theologus docuit, quod illa Religio sit melior, quæ offert plures occasiones laborum pro Dei gloria.

PROPO-

PROPOSITIO XLV.

Ideo meritò S. Ioannes Climacus scribit gradu quarto. Noli citius accurrere, neq; eleueris facile cùm enarrari audis solitariorum Patrum vitas, tu enim protomartyris militia incedis.

Hæc Propositio, potest esse occasio erroris, & deceptionis: inde enim aliquis potest existimare, vitam in societate viuentium esse perfectiorem, vitâ Eremitarum. Cuius oppositum docuit S. Thomas sæpius citatus in 2. 2. q.188. ar.8. Loquitur ergò Climacus ad eum qui nondum est exercitatus in virtutibus: quia vt docet S. Thomas loco citato. *Solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere. Sicut patet de Ioanne Baptista, qui fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex vtero matris suæ: vnde cùm adhuc esset puer, erat in desertis. vt dicitur Luc. 1. Alio modo, per exercitium virtuosi actus: secundum illud ad Hæbreos 5. Perfectorum est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus, ad discretionem boni, ac mali.* Ad quod exercitium, docet ibidem S. Thomas, iuuari hominem ex aliorum societate, & quantùm ad intellectum, & quantùm ad affectum. Ac postmodum subiungit. *Et ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo autem competit iam perfectis. Vnde Hieron. dicit ad Rustic. Monach. De nido Monasteriorum huiusmodi volumus egredi milites, quos Eremi dura rudimenta non terreant, qui speciem conuersationis suæ, multo tempore didicerunt.*

PROPOSITIO XLVI.

Hæc enim quæ famam & honorem lædunt, grauiora sunt viris honestis, & ingenuis, ipsa mortis acerbitate, quam multi mallent subire, quàm famæ & honoris pati iacturam.

Hæc Propositio demonstrat Theologum pessimum sanè Consiliarium. Esto enim, ea quæ famam, & honorem lædunt, grauiora sint viris ingenuis & honestis, ipsa mortis acerbitate: at non viris Religiosis & Apostolicis. Esto quod viri honesti & ingenui mallent potius subire mortem, quam famæ aut honoris pati iacturam: at non viri Religiosi & Apostolici, qui pridem famam & honorem conculcârunt, & sub pedibus posuerunt; & ad hoc vocati sunt, vt lapidentur importunitate tentationum & contumelijs verborum, vt tu Theologe refers ex Commentatore S. Climaci. Hi potiùs sitiunt, & anhelant, ad contemptum sui, & tanquam epulas desideratissimas suscipiunt iniurias, more Apostolorum, qui, vt habetur Act. 5. *Ibant gaudentes a conspectu concilij quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati.* More Pauli, qui dixit ad Galat. 6. *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri IESV Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Et 2. ad Corinth 12. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo.* Quo sanè Spiritu Apostolico imbuta S. Mater nostra TERESIA, solebat sæpius ingeminare. *Aut pati, aut mori.* Id est. Si nõ debeo pati moriar. Si non debeo mori, patiar. Quem etiã Spiritũ hausit ex eodẽ fonte B. Ioannes à Cruce, eius filius primogenit9, & fidelis in reformatione socius: cui cũ Dominus apparens dixisset *Ioannes*

quid uis pro laboribus? respondit: *non aliud Domine, nisi pati & contemni pro te.* O animũ præclarum, & verè Apostolicum, cui merces passionum, passiones, & merces contemptuum, contemptus: ita adamauerat Crucem Christi. Quomodo ergo viri Apostolici mallent potius subire mortem, quàm famæ aut honoris pati iacturam? Imò potius eligent viuere, vt iacturam famæ & honoris patiantur.

PROPOSITIO XLVII.

Quæ causa est vt grauissimi quiq; Theologi & Iurisperiti, expressè doceant, quibusdam in casibus sine vllo peccato posse occidi alterum, ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, seu honoris iacturam.

O Deus immortalis, quam nociuum Consiliarium agit Theologus? Vt quid enim viris Religiosis, & Apostolicam vitam profitentibus obtrudit, quibusdam in casibus, licere occidere alterum sine vllo peccato, ob defensionem honoris proprij? Ad hoc fortassis, vt viri Religiosi, euadant honoris iacturam occisione? O pestiferum & exitiale officium Theologi, qui nociua depromit, salutifera inuoluit, & abscondit. Quis dicat nisi insanus vocationi virorum Apostolicorum congruere occidere alios, ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, seu honoris iacturam? Vt quid ergo hanc doctrinam ingessit? Vt quid eam supposuit, dum de viris Apostolicis tractauit? Quare legentibus ansam, scandalum, & occasionem homicidiorum præbuit? Quid enim aliud fecisse videtur Theologus profe-

rendo hæc verba, nisi acuisse gladios, instruxisse bombardas, ob defensionem honoris, ad euadendas contumelias? Vtinam tenebrionis istius, sicut nomen, ita & Epistola in tenebris delituisset, & nunquam lucem aspexisset; Epistola, inquam adeò scandalosa, & morum corruptiua.

PROPOSITIO XLVIII.

Ideoq; & S. Propheta Elias 3. Reg. 19. vers. 4. Optabat potius mortem, quàm molestias persecutionis, quam patiebatur à Iesabel.

Vide quam extra propositum Theologus adducit exemplum S. Patris nostri Eliæ. Dum enim immediatè locutus fuisset, de iactura famæ & proprij honoris, asseuerans, quod hæc grauior sit nonnullis ipsa morte, & aliqando euadenda occisione aliorum: subiungit exemplum Sancti Eliæ, cui nec de iactura famæ & honoris proprij agebatur, nec alios occidere gestiebat; sed potius petijt animæ suæ, vt moreretur. Voluit tamen Theologus exemplum hocconnectere cum præcedentibus verbis; & propterea apposuit particulam connexionis: *Ideoq;*. Sed quàm ineptè rem rei subdiderit, vnusquisque iudicet. Cæterùm accedendo ad rem ipsam: maius certè est & intolerabilius, quòd S. Patri Eliæ imposuerit, ipsum optasse mortem propter molestias persecutionis, quam patiebatur à Iesabel. Quod sanè minimè decet de S. Propheta existimare. Certum est enim, quod & iacturam famæ, & mille persecutiones, laudabilius est libenter tolerare Sanctis pro gloria Dei, quam ab his omnibus per mortem absolui cupere; imò alterum hoc, est culpabile iuxta aliquos. Quod cum Theologus attribuat S. Eliæ, videat quantum

atquantum ei detrahat. Potius ergò dicendum, quod S. Pater Elias desiderabat mortem, non propterea, quia ipse mala patiebatur, sed quia contra Deum multa mala fieri videbat; quia videlicet Prophetæ Domini occidebantur, altaria eius destruebantur, peribat lex, & cultus Dei de terra; ideo inquam melior sibi videbatur mors, quam cernere mala ista in diebus suis. Sic Abulensis supra hunc locum q. 4. Qui & vlterius probat, istud verè fuisse motiuum illius ad petendam mortem: quia cum postmodum Deus diceret illi. *Quid hîc agis Elia?* Respondit; *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum &c.* Quasi dicat: Pro zelo quem habeo pro Domino Deo exercituum, facio omnia hæc, fugiendo in desertum, & desiderando mortem. Et mox subiungit Abulen. *Quod si aliquis dicat Eliam propter tædium vitæ laboriosæ, desiderasse mortem, secundum hunc non excusabitur S. Elias à peccato saltem veniali.* Hæc Abulensis. Idem motiuum alij Expositores docent habuisse S. Eliam, ad expetendam mortem: specialiter Nicolaus de Lyra inquit: *Petiuit à Deo, quòd animam suam de corpore acciperet: Optabat enim magis mori, quàm videre per idololatras contemptum Dei.*

PROPOSITIO XLIX.

Et Sanctus Paulus, ob labores vitæ Apostolicæ animarum causa susceptos, dicebat, Rom. 7. vers. 24. Infælix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

Hæc Propositio est falsissima, & maximam inscitiam Authoris ostendit: repugnat enim euidentissimè textui citato: quod vt pateat, proferendus est integer textus. Sic ergò inquit ibi Paulus. *Velle adiacet mihi: perficere autem*

tem bonum, non inuenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Inuenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet: Condelector enim legi Dei, secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem, in membris meis repugnantem legi mentis meæ, quæ est in membris meis. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per IESVM Christum Dominum nostrum, Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Hæc Paulus. Sed & si placet euoluat lector totũ contextum Cap. & iudicet si vel minimum eius, quod dixit Theologus, vestigium, aut indicium illic reperitur: Paulum sc. ob labores vitæ Apostolicæ dixisse. *Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* & non magis propter legem in membris repugnantem legi mentis, & captiuantẽ in lege peccati. Certè clarissima sunt verba allata & nullus ambigendi locus potest superesse. Ego autem sincerè loquendo, multoties miror, Theologum se audacter obtulisse, ad consilia Illustr., qui in multis insigniter, vel potiꝰ turpiter, errauit. Grauiter autem criminis falsi condemnandus est, qui S. Paulo id imposuerit, quod omninô falsissimum esse, textus illius apertissimè demonstrat. Aliquibus verò hæc Propositio Authoris, videtur posse notari suspicione hæreseos, eo quod manifestè est contraria, textui Sacræ Scripturæ. Ego autem inaduertentiæ Authoris parco, quamuis reuera materialem hæresim videatur sonare, ista Propositio. Hæreticum enim profectò est & contumeliosum, asserere, quod S. Paulus, propter labores vitæ Apostolicæ, animarum causa susceptos, diceret se infœlicem, cum alias dixisset. 2. ad Thimot. 4. *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruari. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Do-*

minus

minus, in illa die iustus iudex. Sed id potest etiam ex ipsomet textu argui erroris. Ad illa enim verba: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* subiungit Paulus. *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum*. Non est autem dignum asserere, quod Apostolus censuerit esse gratiam liberari ab Apostolatu: quandoquidem ipse Apostolatus erat gratia gratis data, quam commendat ipsemet Theologus ex S. Chrysostomo.

PROPOSITIO L.

Et 1. Cor. 8 Non volumus ignorare vos fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere.

Sed & ex hoc loco inepte satis colligit Theologus, quasi Apostolus tale tædium in tribulatione habuisset, vt mori potius optasset, quam eas perpeti. Non enim sic intelligendus est locus Pauli: sed potius, quemadmodum legit Tertullianus de Resurect. Carnis Cap. 48. *Volumus vos*, inquit, *ignorare fratres de pressurâ nostrâ apud Asiam, quòd super quàm grauati sumus supra vires, vti de vitâ hæsitaremus*. Cui expositioni consentit Iustinianus Societ. IESV. in Paraphrasi. *Grauati sumus*, inquit, *adeò vt prorsus perplexi atq; impediti, & consilij inopes essemus, neq; vllum appareret refugium, quo periculum vitæ euaderemus*. Vel certè & coincidit in idem: *vt tæderet nos etiam viuere*: id est, *vt desperaremus nos etiam viuere*, prout vertit S. Ambrosius: Et eundem sensum, horum verborum Apostoli, sequuntur Theophil. Theodor. neque dissentit Chrysost. A quorum omnium intellectu maximè recedit Theologus, dum imponit Apostolo, quasi propter labores Apostolicæ vitæ tæderet

tæ, tæderet eum viuere. A quá calumniá, ipsemet Paulus se vindicat. ad Philip 1. *Mihi*, inquit, *viuere Christus est, & mori lucrum. Quod si viuere in carne hîc mihi fructus operis est, & quid eligam ignoro. Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolui, & esse cum Christo; multò magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis, ad profectum vestrum. & gaudium fidei.* Hæc S. Paulus. Et certè si Beatus Martinus, non recusabat laborem, si adhuc populo Dei esset necessarius; & nec mori timuit, nec viuere recusauit; multò magis Paulus, qui primitias spiritus acceperat.

Sed iam vide quàm grauiter Epistola Authoris sit contumeliosa, & iniuriosa in Sanctos, vt ex dictis ipsius, circa Eliam, & Paulum patet: indig na certè, quòd aliquando viderit solem, digna verò quod perpetuæ obliuioni tradatur, & nocti quam Ægyptiacæ tenebræ occuparent, & caligo obscurissima inuolueret; dedicetur; vt potè, quæ etiam Sanctis non parcit.

PROPOSITIO LI.

Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria, etiamsi morte naturali extincti sint, inter Martyres computatos.

At mihi mirum est, Theologum adeò delicatum Martyrem, qui mallet acerbitatem mortis subire, quam famæ, & honoris pati iacturam: imò potius vellet occidere alterum, ob defensionem honoris proprij, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, hæc tàm inconcionnè tam sine connexione subdentem, vt dissolutas compages, corporis infirmi, huius Epistolæ, non possit

Lector

Lector non obstupescere. Dùm enim tractasset Theologus, de perpessione infamiæ, aut inhonorationis, & postmodùm de laboribus vitæ Apostolicæ, ecce adducit quosdam multa passos, morte naturali extinctos, inter Martyres tamen computatos. Mi Theologe, ad quid enim hæc subiunxisti? Hi quos inducis passi sunt, non solius honoris & famæ iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ; sed etiam passiones merè corporales exterius illatas; & computati sunt inter Martyres, non quia honoris, aut famæ passi sunt iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ sustinuerunt; alioquin & Confessores, & Doctores essent Martyres; sed quia sustinuerunt passiones exterius illatas, & eas vicerunt. Vt enim docet S. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. ar. 3. quæstiun. 2. Martyrij aureola, debetur, propter perfectissimam victoriam, de exterioribus passionibus. Et in resp. ad 4 ait. *Difficultati illi, quæ accidit in sustinendo dolores tactus, puta, qui sunt in uerberibus, & huiusmodi, debetur aureola magis, quam difficultati sustinendi interiores dolores, pro quibus tamen aliquis non propriè dicitur Martyr, nisi secundum quandam similitudinem.* Et in resp. ad 5. ait. *Soli iniuriæ, quæ irrogatur circa corpus proprium, ex quâ nata est mors sequi, debetur aureola. Siue igitur aliquis propter Christum res temporales, siue famam, vel quicquid huiusmodi, amittat, non efficitur propter hoc, propriè Martyr, nec meretur aureolam. Nec plùs aliquis potest ordinatè res exteriores diligere, quàm proprium corpus. Amor autem inordinatus, non coadiuuat ad meritum aureolæ. Nec etiam potest dolor de amissione rerum, coæquari dolori de corporis occisione, & alijs huiusmodi.* Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe aperi oculos, & vide, an Propositiones tuas ex doctrinâ S. Thomæ decerpseris, vt pollicitus eras. Sed condonandum est tibi: lippos enim oculos habes, & nõ valuisti fortiter infigere aciẽ visus tui, in solẽ splendidissimũ, radiantem è pectore Thomæ Aquinatis.

PROPOSITIO LII.

Sic Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarii, S. Fœlicem 14. Iauar. & S. Higinium Papam 11. Ianuar.

Hæc Propositio imperitiam Authoris ostendit, eumq; prodit Historiarum minimè gnarum. Si tacuisset, nunquam pœnituisset eum silentij. at fortassis nunc pœnitebit eum locutum fuisse. Vt autem in apertò cernas inscitiam eius; euolue historias singulorum, quos adducit. Et in primis S. Marcelli Papæ: de quo Martyrologium Romanum sic habet. *Romæ viâ Salariâ natalis Sancti Marcelli Papæ & Martyris, qui ob Catholicæ fidei confessionem, iubente Maxentio tyranno, primò fustibus cæsus, deinde ad seruitium animalium, cum custodiâ publicâ deputatus, ibidem seruiendo, amictu indutus cilicino, defunctus est.* In primo verò Tomo Conciliorum, sic de ipso habetur. *In seruitio animalium, nudus, amictus cilicio, defunctus est.* Platina verò in libro de vitis Pontificum sic ait. *Mense nono captiuitatis suæ, à clericis nocte à catabulo liberatus est. Quâ ex re maiori percitus irâ Maxentius, Sanctissimum virum in catabulum redegit: vbi cum fœdè & incommodè habitaret, pædore & situ mortuus est.* S. vero Thomas in 4. Dist. 49. q. 5. ar. 3. quæstiun. 2. ad 7. ait. *Si ex vulnere mortali suscepto, non moriatur aliquo casu contingenti, vel etiam vulnera non mortalia susceperit, & adhuc carcerem sustinens moriatur, adhuc aureolam meretur: vnde & quorundam Sanctorum Martyria in Ecclesiâ celebrantur, qui in carcere mortui sunt, aliquibus verberibus longè ante susceptis; sicut patet de Marcello Papa. Qualitercunq; igitur afflictio propter Christum illata, vsq; ad mortem continuetur, siue mors inde sequatur, siue non, ali-*

quis Martyr efficitur, & aureolam meretur. Si verò non continuetur vsq; ad mortem, non propter hoc aliquis dicetur Martyr. Sicut patet de Syluestro, de quo non solemnizat Ecclesia, sicut de Martyre, quia in pace vitam finiuit, quamuis prius aliquas passiones sustinuerit. Hæc S. Thomas Ex his omnibus habes, S. Marcellum, passiones exteriùs illatas sustinuisse, imo & vsque ad mortem eas continuatas fuisse, & amplius easdem causam mortis eius extitisse. Loci enim fœditate multisque ærumnis afflictus obijt. Non ergo omninò morte naturali, vt ait Theologus, extinctus est. De S. verò Fœlice sic habet Martyrologium Romanum. *Nolæ in Campaniâ natalis S. Fœlicis præsbyteri, qui vt S. Paulinus Episcopus scribit, cùm à persecutoribus post tormenta in carcerem mitteretur, & cochleis ac testulis vinctus superpositus iaceret, nocte ab Angelo solutus, atq; eductus fuit: postmodum verò cessante persecutione, cùm vitæ exemplo ac doctrinâ, multos ad fidem Christi conuertisset, clarus miraculis in pace quieuit.* Ex quo patet S. Fœlicem, non solum iacturam honoris, aut famæ, & labores vitæ Apostolicæ sustinuisse, sed etiã afflictiones corporis ab extra illatas, perpessũ fuisse. Tandem de S. Hygino sic Martyrologium Rom. habet. *Romæ natalis S. Higini Papæ, qui in persecutione Antonini gloriosè martyrium consummauit.* Baronius verò in Annotationib. dicit. *Sub persecutione Antonini coronatum esse martyrio. Idem lib. Roman: Pontif. Euseb. in Chron. & alij omnes testantur.* In Annalibus vero sic ait. *Christi anno. 158. Syluano & Augurino Coss. vndecimâ Ianuar. Higinius Romanus Pontifex, cùm sedisset annos quatuor duobus minùs diebus (vt colligitur ex tempore ingressus eius, vsq; ad diem qui natalitio ipsius adscriptus est, in Romano Martyrologio) moritur Martyr.* Hæc ille. Et licet quòd ad res Higini spectat, remanserunt (vt ait idem Baronius. loco citato) sicut & aliorum quorundam antiquorum Romanorum Pontificum, prorsus obscuræ:
non

non tamen ambigendum est eum Martyrio vitam finiuisse. Sicut etiam quorundam Sanctorum Historiæ, non sunt prorsus indubitatæ, vt Christophori, Georgij, Catherinæ: non tamen dubitandum est, eos verè Sanctos Martyres fuisse. Turpissimè ergò errauit, & contrà manifestam veritatem Historiæ, locutus est Theologus, Sanctum Higinum Papam morte naturali extinctum fuisse, & ex hoc solo conuincitur maxima ignorantia Authoris in Historijs.

PROPOSITIO LIII.

Et S. Lutgardis Virgo Ordinis Cisterciensis, ad æqualem gloriam cum S. Catherina Virgine & Martyre electa fuit, & si sine ferro & sanguine obierit, teste Thoma Cantipratano, apud Surium 16. Iunii.

Hæc Propositio incongruè adducitur ab Authore, cuius intentio est monstrare quosdam multa passos pro Dei gloriâ, etiamsi morte naturali extinctos, tamen inter Martyres computatos. Aliud est enim aurea, aliud est aureola, vt docet S. Thomas in 4. Sentent. Dist. 49. q. 5. ar. 1. Cuius solius auctoritas citatur, quia Theologo sufficere creditur, vt assentiatur, eo quod addictissimum eidem S. Doctori se ipsum esse, mentitur. Verba S. Doctoris sunt hæc. *Opus meritorium rationem meriti ex duobus habet, ex quibus habet etiam bonitatis rationem, scilicet ex radice charitatis, quæ refertur in finem vltimum: & sic debetur ei essentiale præmium, scilicet peruentio ad finem, quæ est aurea: & ex ipso genere actus, quod laudabilitatem quandam habet ex debitis circumstantijs, & ex habitu eliciente, & proximo fine; & sic debetur ei, quoddam accidentale præmium, quod*

aureola

aureola dicitur. In fine verò corporis articuli dicit. *Vnde oportet aureolam ab aureâ differre.* In responsione verò ad 2. dicit. *Non ipsum præmium essentiale magis intensum dicitur aureola, sed id quod præmio essentiali superadditur indifferenter, siue sit maius præmium essentiale habentis aureolam, siue minus, siue æquale præmio essentiali non habentis.* Et in respons. ad 5. ait: *Maior est excellentia meriti quæ consurgit ex charitate, quàm illa quæ consurgit ex genere actus: sicut finis ad quem ordinatur charitas, est potior ijs quæ sunt ad finem, circa quæ actus nostri consistunt, vnde etiam præmium respondens merito ratione charitatis, quantumcunque sit paruum, est maius quolibet præmio respondente actui, ratione sui generis; & ideo aureola diminutiuè dicitur, respectu aureæ.* Articulo vero 3. quæstiunc. 2. in resp. ad 3. ait. *Cum actus Martyrij maximam difficultatem habeat, voluntas Martyrij, non pertingit ad illud meritum, quod actui Martyrum debetur, ratione difficultatis; quamuis possit etiam peruenire ad alterius præmium, considerata radice merendi: quia aliquis ex maiori charitate, potest velle sustinere Martyrium, quàm alius sustineat; vnde voluntariè Martyr, potest mereri sua voluntate, præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur: sed aureola debetur difficultati, quæ est in ipsâ pugnâ Martyrij vnde aureola voluntariè tantum Martyribus, non debetur.* Conformiter ad id ar. 5. eiusdem. q. quæstiunc. 3. inquit. *Sciendum quòd meritum aureolæ potest intendi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: Alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorum vnus ex minori charitate, maius tormentum martyrij sustinet, vel magis prædicationi instat, aut etiam magis se à delectabilibus carnis elongat. Intensioni ergò meriti, quæ attenditur pænes radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio aureæ: Sed intensioni meriti quæ est ex genere actus, respondet intensio aureolæ: vnde potest esse quod aliquis, qui minus in martyrio meretur, quantum ad essentiale*

præmium

præmium, habebit pro Martyrio maiorem aureolam. Hæc S. Thomas. Ex quibus habetur, quod S. Lutgardis, ad æqualem gloriam essentialem, siue ad æqualem auream, seu ad æquale præmium essentiale, cum S. Catherina Virgine & Martyre, electa est; non tamen ad æqualem aureolam Martyrij, cum sine ferro & sanguine obierit. Quia autem Theologus omnia inuoluit, & minimè distinguit, ideo hoc nomine meritò reprehensibilis censetur.

PROPOSITIO LIV.

Eandemq; ob causam S. Damascenus in vita S. Barlaam & Iosaphat scriptum reliquit, Religiosos animo ac voluntate Martyres effectos, ea gloria, quam martyres obtinent, minime carere.

Hæc Propositio æquè est incongrua, & inuoluta ac præcedens; Religiosi enim animo ac voluntate Martyres effecti, ea gloria essentiali, quam Martyres obtinent, minime carent, at carent ea gloria, quæ dicitur aureola. Martyres enim animo ac voluntate tantum, non sunt propriè Martyres, vt docet S. Thomas in 4. Sent. D. 49. q. 5. ar. 3. quæstiunc. 2. ad 5. *Afflictio* inquit, *pœnitentiæ non est propriè loquendo martyrium, quia non consistit in his, quæ ad mortem inferendam ordinantur, cum ordinetur solum ad carnem domandam, quam mensuram si excesserit, erit afflictio culpanda. Dicitur ergo propter similitudinem afflictionis Martyrium, quæ quidem afflictio, ex cedit Martyrij afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione.* Articulo vero 5. quæstiunc. 1. in resp. ad 2. ait. *Paupertas quamuis sit opus perfectionis, nō tamen tenet summum locum in aliqua spirituali pugna, quia amor corporalium minus impugnat, quam concupiscentia*

piscentia carnis, vel persecutio inflicta, in corpus proprium. Vnde paupertati non debetur aureola, sed debetur ei, iudiciaria potestas, ratione humiliationis, quæ consequitur paupertatem, vt supra dictum est. Glossa autem inducta, largè accipit aureolam, pro quolibet præmio quod redditur merito excellenti. Et similiter inquit, *dicendum ad 3. & 4.* Tertium autem argumentum erat de obedientia. Quartum de operibus supererrogationis. Sed in vniuersum docuit S. Thomas, quod aureola voluntariè tantum Martyribus non debetur, vt circa Propositionem præcedentem visum est.

PROPOSITIO LV.

Quod certe magis locum habet in iis, qui iuxta signum bonorum à S. Bernardo traditum, plura quam alii bona faciunt, & plura quam alii mala patiuntur, & minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant.

Hæc Propositio æquè ac præcedentes est implicata. Jj enim qui plura quam alij bona faciunt, & plura quam alij mala patiuntur, & minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant, etsi ea gloria essentiali, qua Martyres, minimè carent, aureolam tamen Martyrij non obtinent; alioquin & Confessores essent Martyres. Cæterum ne quis in signis bonorum deficiat, expendenda sunt ea, & limitanda iuxta Sacram Scripturam, & doctrinam Sanctorum. Jj ergo sunt boni, qui plura & perfectiora, quam alij bona faciunt, secundum mentem eiusdem Theologi, expressam in Propositione IV. Plus enim est, aliquot opera perfecta facere, quam plurima imperfecta & tepida. Illi sunt boni, qui plura quam alij mala patiun-

tur, sed patienter patiuntur: nam plurimi non patienter patiuntur, imò inuiti patiuntur; & ideò patiendo non merentur, quia meritum non est in sola passione, sed in patienti perpessione: siue plura, quam alij, mala patiuntur; at non faciunt alios pati. Sæpe enim aliqui ideo patiuntur, quia alios pati faciunt, quando videlicet angustiantur vasa carnis, quia non dilatantur spatia charitatis: Siue plura quam alij mala patiuntur, sed non resistunt, ad imitationem Christi, qui vicit non resistendo sed patiendo, & ad exemplum Martyrum à Theologo inductorum, qui si restitissent, minimè Martyres fuissent; vt vel inde agnoscas, eos qui resistunt, neque inter voluntariè Martyres computandos; vt pote qui non satisfaciunt præcepto Christi Math. 5. *Esto* inquit, *consentiens aduersario tuo.* Et iterum. *Ego autem dico vobis non resistere malo sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram: & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Neque satisfaciunt consilio Pauli ad Roman. 12. *Nulli malum pro malo reddentes prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Siue plura quam alij mala patiuntur, sed non patiuntur sicut ille cui dictum est Ioan. 5. *Noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat*: multi enim mali, plura quam alij mala patiuntur: sed patiuntur boni sicut ille cui dictum est: Ioan. 9. *Neq; hic peccauit neq; parentes eius; sed vt manifestentur opera Dei in illo.* Denique plura quam alij mala patiuntur, nomine Christi, & propter Christum, secundum quod scriptum est 1. Pet. 4. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam quod est ho-*

noris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus, non erubescat; glorificet autem Deum in isto nomine, quoniam tempus est, vt incipiat iudicium à domo Dei. Ji sunt boni qui minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant, sed eos minimè quærunt. Pleriq; enim ideo iusto Dei iudicio, minores fauores, & applausus humanos reportant, quia eos quærunt: secundum dictum Chrysostomi hom. 39. ad popul. Antioch. *Gloriam*, inquit, *aliter assequi non licet nisi gloriam fugiendo, nam donec quidem eam sectamur, nos fugit, cum autem eam fugimus, nos ipsa sequitur.* Quamobrem hom. 72. in Cap. 22. Matth. dicit. *Ita contraria tibi eueniunt, quam desideras. Tu quidem maximè cupis, vt de te admirans, ille misericors ille humanus, ille benignus, dicat: Ipse autē istud non dicet: sed, ille inanis gloriæ cupidus prædicabit, ille qui omnibus quouis modo placere hominibus studet, cæteraque his deteriora. Si verò tu celabis: tunc exclamabit. O misericordem illum atq; humanum. Non enim grande aliquid, aut præcipuum occultari diutius Deus patitur: sed si tu celabis, ille manifestabit, ita & mirabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria est omnino ostentatio. Nam ad quod festinanter pergimus, ad illud impedimento solet maximè esse: Non enim beneficentiæ gloriam solum amittimus, sed contrarium quoq; acquirimus, & adhæc non paruis nos incommodis subijcimus.* Et Hom. 35. imperfecti operis in Matth. *Primatus* inquit, *fugientem se desiderat, desiderantem se odit.* Et Hom. 29. in Epist. 2. ad. Corinth. ait. *Si vis gloria fulgere, gloriam contemne, si gloriam sectaberis, gloria excides.* Consonat his Gregor. Mag. lib. 31. Moral. cap. 7. *Benè* inquit, *de superbis dicitur: quòd eorum facies in foueam demerguntur; quia ima petunt, dum superbiendo altiora appetunt; & quo magis extollen-*

extollendo se erigunt, eo magis ruendo inferius tendunt. Conformiter ad idem Prouerb. 29. dicitur. *Superbum sequitur humilitas, & humilem Spiritu, suscipiet gloria.* Et Prouerb. 16. *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur Spiritus.* Ecclesiastici quoq; 10. *Radices gentium superbarum arefecit Dominus, & plantauit humiles.*

PROPOSITIO LVI.

Illas Religiones pluris facias, in quibus maius est orationis studium, quam Psalmodiæ.

Hæc Propositio est contumeliosa, & iniuriosa in Religiones; supponit enim, quòd in aliquibus Religionibus maius est studium Psalmodiæ, quam Orationis. Item est subuersiua iuuentutis, quæ inde potest habere occasionem, vt abhorreat à Religionibus profitentibus Psalmodiam.

Jtem est friuola, & deceptoria; præscindit enim studium Psalmodiæ, à studio Orationis, quasi Psalmodia non inuoluat orationem, non tantum eam quæ dicitur vocalis, sed etiam eam, quæ dicitur mentalis. Imo de ratione perfectæ Psalmodiæ Ecclesiasticæ est, vt non solùm aliquis spiritu, sed & mente Psallat Deo, secundum illud Apostoli 1. Corinth. 14. *Psallam spiritu, psallam & mente.* Psallere enim spiritu hoc loco accipiunt Ambrosius, & Anselmus, pro sono linguæ, & externa voce: nam etiam spiritus, de spiritu corporali dicitur: vt sit sensus; psallam lingua, psallam & mente. Et iterum ad Ephes. 5. dicitur. *Loquentes vobismetipsis, in Psalmis, & hymnis, & canticis, spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino.* Denique ad Coloss. 3. *Docentes & commonentes vosmetipsos in Psalmis hymnis & canticis spiritualibus, in gratiâ cantantes in cordibus vestris Deo.* Quibus in locis coniungit

Aposto-

Apostolus, (vt patet) Psalmodiæ siue Orationi vocali, internam orationem. Ineptè igitur ista duo disiunxit Theologus. Quamuis enim aliquando contingat, quod ex Psalmodiâ aliquis minus lucretur, vel à deuotione retrahatur, id prorsus est per accidens, ex vitio, & defectu quorundam. Et vt inquit S. Thomas super Epist. ad Eph. cap. 5. Lect. 7. *Si ex hoc aliquis commoueatur ad dissolutionem vel in gloriam inanem, hoc est, contra intentionem Ecclesiæ.* Et 2. 2. q. 91. ar. 2. ad. 5. ait. *Per cantum, quo quis studiosè ad delectandum vtitur, abstrahitur animus à consideratione eorum, quæ cantantur. Sed si aliquis cantet propter deuotionem, attentiùs considerat quæ dicuntur: tùm quia diutius moratur super eodem, tum quia, vt August. dicit in 10. Confess. omnes affectus spiritus nostri pro sua diuersitate habent proprios modos in voce atq; cantu, quorum occulta familiaritate excitantur. Et eadem etiam est ratio de audientibus; in quibus etsi aliquando non intelligant quæ cantantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad laudem Dei, & hoc sufficit ad deuotionem excitandam.* Hæc S. Thomas.

Item Propositio dicta, est friuola, & deceptoria, ex hoc quasi Religiones illæ non sint pluris faciendæ, in quibus simul est studium Orationis, & studium Psalmodiæ; & maius Orationis studium, quam Psalmodiæ, præ illis Religionibus, in quibus est tantum studium Orationis, non item Psalmodiæ. Si enim illa Religio secundum Theologum est perfectior, quæ habet plura, media ad assequendum finem suum, & magis ordinata siue auxilia plura & meliora; vtique illa Religio, quæ habet Orationem simul & Psalmodiam erit perfectior, quia plura adiumenta habet ad assecutionem eius finis, ad quem est instituta. Neque enim Psalmodia officit in Religionibus, quin possint incumbere conuersioni animarum, vt postea patebit: imò Psalmodia multum confert, ad prouo-

ad prouocandos affectus proximorum in Deum, vt supra monstratum est, circa Propositionem XIII. Item dicta Propositio est friuola & deceptoria ex hoc, quod videtur supponere non pertinere ad statum Religionis Psalmodiam, & non subseruire perfectioni Religionis. Quorum vtrumq; falsum est. Primo enim Psalmodia non solum est non aliena, à statu Religionum, etiam conuersioni animarum incumbentium, vt patet ex consuetudine Religionum à Sancta Sede approbatarum, & ad obeundas functiones, & ministeria, circa salutem proximorum destinatarum, Psalmodiam tamen retinentium; Religionem inquam Sanctissimi Dominici, & Seraphici Francisci, & aliorum; sed etiam spectat ad statum Religionis. *Religio enim* (vt habet S. Thomas 2.2. q. 81. ar. 1. in corp.) *videtur dicta à relegendo ea, quæ sunt diuini cultus: quia huiusmodi sunt frequenter in corde reuoluenda. secundum illud Prouerb. 3. In omnibus vijs tuis cogita illum, Quamuis etiam possit intelligi Religio ex hoc dicta quod Deum reeligere debemus, quem amiseramus negligentes. Sicut August. dicit in 10. de Ciuitate Dei vel potest intelligi Religio à religando dicta. Vnde August. dicit in lib. de vera Religione. Religet nos Religio vni omnipotenti Deo. Siue autem Religio dicatur, à frequenti relectione, siue ex iterata electione eius, quod negligenter amissum est, siue dicatur à religatione: Religio propriè importat ordinem ad Deum. Ipse enim est, cui principaliter alligari debemus, tanquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assiduè dirigi debet, sicut in vltimum finem: quem etiam negligenter peccando amittimus, & credendo, & fidem protestando recuperare debemus*. Hæc ibi. In Opusc. verò 19. Cap. 1. sic ait. *Primò & principaliter ad veram Religionem pertinere noscuntur, quæcunq; ad fidem integram pertinent, & debitam latriæ seruitutem. Sed secundo ad Religionem pertinere*

nere noſcuntur illa omnia, in quibus poſſumus ſeruitium Deo exhibere: quia vt Auguſt. dicit in Enchirid. Deus colitur non ſolum fide, ſed ſpe, & charitate, vt ſic omnia charitatis opera, Religionis eſſe dicantur. Vnde Iacob. 1. Religio munda, & immaculata, apud Deum & Patrem, hæc eſt, viſitare pupillos, & viduas in tribulatione earum &c. Ex his ergo patet, quod duplex eſt Religionis acceptio. vna ſecundum ſui nominis primam inſtitutionem, ſecundum quod aliquis Deo ſe ligat, per fidem ad debitum cultum: & ſic quilibet Chriſtianæ Religionis ſit particeps in baptiſmo, abrenuntians Sathanæ, & omnibus pompis eius. Secunda prout aliquis ad aliqua charitatis opera ſe obligat, quibus ſpecialiter Deo ſeruitur, abrenuntians ſæcularibus: & hoc modo Religionis nomine ad præſens vtimur. Hæc omnia S. Thomas. Huic ergo Religioni conſentanea eſt Pſalmodia; tum quia Pſalmodia eſt vere & propriè actus virtutis Religionis; tum quia eſt actus quidam ex charitate Dei prouenienς, & ad extra prorumpens, ſecundum quod vulgo quos vehementer diligimus, laudare conſueuimus. Vnde S. Thomas. 2. 2. q. 83. ar. 12. in corp. ait. *Adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, ſecundum illud Pſal. 15. Lætatum eſt cor meum, & exultauit lingua mea.* Habetur autem ex eodem S. Thomâ, quod omnia Charitatis opera, Religionis eſſe dicuntur. Sicut ergò actus proprius elicitus ab aliqua virtute, conſentaneus ei dicitur, & nequaquam alienus ab eâ; ita Pſalmodia eſt actus conſentaneus virtuti Religionis, & nequaquam ab eâ alienus, & conſequenter neque alienus à Religione, vt ſonat ſtatum perſonarum Deo religatarum, ſiue virtuti Religionis deditarum. *Religioſi enim,* (inquit S. Thomas 2. 2. q. 81. ar. 1. ad 5.) *dicuntur, qui totam vitam ſuam, diuino cultui dedicant, à mundanis negotijs ſe abſtrahentes.* Quis ergò audeat dicere, Pſalmodiam eſſe alienam ab inſtituto Reli-

gionum, etiam actioni deputatarum? aut quis audeat dicere, non pertinere Psalmodiam ad Religionem? Et sanè si Psalmodia non est aliena à ministerio Angelorum, secundum illud quod habetur Luc. 2. *Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentium. Gloria in Altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*: ex quo verba illa, Canticum Angelorum nominari cæperunt, vt notat Valfridus Strabo in lib. de reb. Eccl. cap. 22. & constat ex Concilio Toletano 4. Canone 12; quomodo erit aliena à ministerijs Religiosorum? Si Psalmodia non erat aliena à statu Prophetarum & Leuitarum, vt constat ex veteri Testamento, quomodo erit aliena à statu Religiosorum, qui sunt successores Prophetarum, & Leuitæ noui Testamenti? Si Christus excepit gratanter voces clamantium. *Osanna Benedictus qui venit in nomine Domini:* & ægrè ferentes compescuit illis verbis. *Dico vobis quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.* quid debent expectare Religiosi tacendo, & non clamando? nempè id, vt lapides clament. Si Christus ipse cum Apostolis hymnum cecinit; quare Religiosi imitatores Christi & Apostolorum non cantent? Si Psalmodia ab Ecclesiâ recepta, à Concilijs approbata; à SS. Patribus mirificè commendata, quomodo ab instituto Religionis erit aliena? Nemo ergò præsumat sentire, aut dicere ad Religionem non pertinere Psalmodiam.

Secundum quod monstrandum erat, Psalmodiam sc. subseruire perfectioni, facillimè conuincitur. S. enim Thomas 2. 2. q. 91. ar. 1. ad 2. ait. *Valet exterior laus oris ad excitandum interiorem affectum laudantis.* Et Q. 83. ar. 12. in corp. ait. *Adiungitur vox Orationi, triplici ratione. Primò quidem ad excitandum interiorem deuotionem, qua mens orantis eleuatur in Deum: quia per exteriora signa siue vocum, siue etiam aliquorum factorum, mouetur mens hominis, &*

secundum

secundùm apprehensionem, & consequenter secundùm affectionem. Vnde August. dicit ad Probam, quòd verbis & alijs signis, ad augendum desiderium sanctum nos ipsos acriùs excitamus. Hæc ille. Si ergo Psalmodia excitat affectum & promouet amorem Dei; vtique promouet & perfectionem; quia perfectio consistit in dilectione, quod aliquoties repetit Theologus. Et certè si Psalmodia, non conducit ad perfectionem Religiosæ vitæ, vtique posset æstimari à statu Religionis aliena. Cum enim status Religiosus sit status perfectionis, inde est quod quicquid à perfectione alienum erit, siue priuatiuè, siue negatiuè, id est, siue contrarium perfectioni, siue non pertinens ad perfectionem, etiam à statu Religionis erit alienum, hoc est vel ei contrarium, vel ad ipsum non pertinens.

PROPOSITIO LVII.

Proinde S. Thomas 2. 2. 91. ar2.. ad 3. ait nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quam per cantum.

Hæc Propositio, ineptè est subnexa præcedenti, ab Authore. Quid enim connexionis habet, vt dum prætendit Religiones pluris faciendas, in quibus est maius studium Orationis quam Psalmodiæ, subdat, nobiliorem modum prouocandi homines ad deuotionem, per doctrinam & prædicationem, quam per cantum? Nonne aliud est Oratio, aliud prædicatio, & doctrina? Et tamen Theologus suum studium connexionis monstrauit, apponendo illam particulam connexionis: *proinde*. Sed ad rem ipsam accedo. Equidem nobilior est modus, prouocandi ho-

mines ad deuotionem, per doctrinam, & prædicationem, quam per cantum: at multo nobilior est modus, prouocandi homines ad deuotionem, per vtrumque simul, scilicet & per prædicationem, & per cantum. Et consequenter illa Religio pluris facienda, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem & cantum, quam illa, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem tantum, non etiam per cantum. Ipse enim Theologus supra dixit: Religionem illam esse meliorem, quæ plures & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis ac personis, fructus reddit. Plures autem viæ, & modi sunt, prouocare homines ad deuotionem per prædicationem, & per cantum, quam per solam prædicationem, sine cantu. Iterum Theologus dixit, quod illa Religio est melior, quæ habet plura media, & magis ordinata, siue auxilia plura & meliora, ad consequendum suum finem: plura autem sunt media, siue plura auxilia ad conuersionem animarum, prædicatio & cantus, quam sola prædicatio. Psalmodia enim confert etiam ad prouocandos affectus proximorum ad Deum, vt supra ex S. Thoma monstratum est, circa Propositionem XIII. Sed age aliam rationem inibo cum Theologo. Nulla est Religio in Ecclesia Dei, quæ homines non prouocat ad deuotionem aliquo modo per sonum saltem artificialem. Quamuis enim aliquæ Religiones, dictæ Equestres, seu militares, careant Choro, adhibent tamen in suis Ecclesiis, musicam instrumentalem, circa celebrationem Missarum, & Vesperarum. Quæro quis nobilior modus prouocandi homines ad deuotionem, per cantum, an per organa? Si ambigat, resoluet mentem eius dubiam, S. Thomas, qui 2.2. q. 91. ar. 2. ad. 4. de musica instrumentali sic loquitur. *Sicut Philosophus dicit in octauo Politicorum. Neque fistulas ad disciplinam est adducendum, neq; aliquod aliud artificiale organum*

ganum, puta cytharam, & si quid tale alterum est: sed quæcunque faciunt Auditores bonos. Huiusmodi enim Musica instrumenta, magis animum mouent ad delectationem, quam per ea formetur interius bona dispositio. In veteri autem Testamento, vsus erat talium instrumentorum: tum quia populus erat magis durus, & carnalis; vnde erat per huiusmodi instrumenta prouocandus, sicut & per promissiones terrenas: tum etiam quia huiusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant. Hæc de musica instrumentali. De cantu vero in corp. art. idem S. Thomas sic ait. *Salubriter fuit institutum, vt in diuinas laudes cantus assumerentur, vt animi infirmorum magis prouocarentur ad deuotionem. Vnde August. dicit in 10 Confess. Adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesiâ, vt per oblectamenta aurium, infirmorum animus in affectum pietatis assurgat. Et de seipso dicit in 9. Confess. Fleui in hymnis, & canticis tuis, suauesonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter.* Hæc S. Thomas. Quibus auditis concedat, vel neget Theologus, nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per cantum, quam per organa. Atqui necesse est concedat propter authoritatem S. Thomæ, cuius dictis, tanquam floribus suaueolentibus, & nitidis, campum suæ Epistolæ, spinis & tribulis refertum, respersit, & tanquam lapidibus pretiosis, opus suum rude, & informe perpolire conatus est; sed magis imperfectionem eius prodidit. Quod si concedat, vt quid notat Religiones, in quibus est Psalmodiæ studium? siquidem eæ Religiones nobiliori & excellentiori modo, prouocant homines ad deuotionem, quam eæ Religiones, quæ omisso Psalmodiæ studio, incumbunt curæ prouocandi homines ad deuotionem per organa.

PROPOSITIO LVIII.

Et ſubdit: Ideò Diaconi, & Prælati quibus cõpetit, per prædicationem, & doctrinam, animos hominum prouocare in Deũ, non debent cantibus inſiſtere; ne per hoc à maioribus retrahantur. Vnde S. Greg. Papa lib. 4. Regiſ. cap. 88. quod etiam poſitum eſt in Decret. Diſt. 92. Can. in San. Rom. Eccleſiâ, præſenti decreto conſtituto, vt in ſede hac ſacri Altaris miniſtri, cantare non debeant. Et vt ibidem additur. Conſuetudo eſt valde reprehenſibilis vt in Diaconatus ordine conſtituti, modulationi vocis inſeruiant, quos ad prædicationis officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare congruebat, &c. Hæc, S. Tho.

Hæc Propoſitio malam citationem continet. Neq; enim in reſponſione ad 3. citatá ab Authore, habentur iſta verba: *lib. 4. Regiſtri Cap. 88. quod etiam poſitum eſt in Decret. diſt. 92. Can. in San. Rom. Eccleſia præſenti decreto conſtituto vt in ſede hâc ſacri altaris miniſtri, cantare non debeant*; quod vt agnoſcas, en produco totum textum S. Thomæ. *Ad tertium dicendum quòd nobilior modus eſt prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quam per cantum. Et ideò Diaconi & Prælati quibus competit per prædicationem & doctrinam, animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus inſiſtere, ne per hoc à maioribus retrahantur. Vnde ibidem Gregorius dicit. Conſuetudo eſt valde reprehenſibilis, vt in*

Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad Prædicationis officium, & eleemosynarum studium vacare congruebat. Hæc S. Thomas. Tu autem vide manifestam infidelitatem Auctoris. Nam vt inquit S. Chrysost. Homil. 21. in Cap. Genes. 4. *Si inscriptis, quæ de sæcularibus negotijs ab hominibus conficiuntur, sæpeq; tempore corrumpuntur, vel vnam Proœmij syllabam deesse, multum momenti habet:* atq; par ratio videtur aliquid superesse, quanto magis scriptis alicuius Sancti Patris, aliquid detrahere vel addere, pluris intererit.

Quod vero ad rem ipsam attinet, incongruè sanè hunc locum S. Thomæ Theologus adducit: ipsius enim intentum est, monstrare Religiones quæ attendunt conuersioni animarum, non debere studere Psalmodiæ; argumentum verò adfert de Prælatis & Diaconis: aliud autem est loqui de singularibus personis, an debeant abstinere à cantibus, ne per hoc à prædicatione & doctrinâ retrahantur: aliud verò loqui de Communitate aliqua, seu Congregatione. Sic enim in praxi videmus, quòd quamuis Episcopi non intersint Choro, tamen Congregationes Clericorum, quibus ex instituto incumbit cura animarum peragunt officia Chori. Similiter Religio potest simul attendere, & Choro, & conuersioni animarum; vel quia vtrumque simul commodè perficere potest, distribuendo tempora ordinatè: vel quia saltem non omnes apti & idonei Prædicationi actuali sunt, & hi possunt Choro deputari: vel quia non est tanta necessitas Prædicationis, vt omnes exponi cogat. Sic videre est tot Sanctissimas Religiones, simul & Choro, & actioni incumbere; vt patet de inclyto Ordine Prædicatorum, & præclaro Ordine S. Francisci, & tot alijs Ordinibus in Ecclesiâ Dei insignibus. Et certè nullâ ratione æstimandum est, de S. Thomâ professore Religionis attendentis Choro, quòd voluerit Religiosos Prædicatores, non insistere Psalmodiæ.

PRO-

PROPOSITIO LIX.

Quod si propter Eleemosynas corporales sacra Psalmodia debet omitti, multò magis propter spirituales, vti sunt, peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, consolari mæstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione S. Ecclesiæ, & alios similes, pro dilatanda Diuina gloria conscribere, &c.

Hæc Propositio absolutè est falsa. Aliud est enim, an ab aliqua Religione, Sacra Psalmodia possit omitti: aliud vero an debeat omitti. Potest quidem ab aliqua Religione Sacra Psalmodia, propter eleemosynas spirituales licitè & laudabiliter omitti; sed tamen non est obligatio omittendi illam; alioquin omnes Religiones vacantes spiritualibus eleemosynis, huic obligationi subiacerent, & sacram Psalmodiam omittere deberent. Cui debito tantùm abest vt subsint, imò simul & spirituales eleemosynas faciunt, & Sacræ Psalmodiæ attendunt; vt inde liquescat certò, Religionem posse simul & peccantes corrigere, & ignorantes docere, & Sacramenta administrare, & libros pro dilatanda Dei gloria conscribere; nihilominus tamen & Sacræ Psalmodiæ insistere. Inde est, quod & Religiones Choro deputatæ, insignes fructus in Ecclesiâ Dei ediderunt. Quod vt manifestum fiat, breuem inductionem exemplorum adferam, desumptam ex opere Hieronymi Plati de Statu Religionis, paucis quibusdam aliunde additis, ex qua liquescet quantum Religiones Chorum profitentes, Ecclesiæ Dei vtiles fuerint.

Primum ergo loquendo de S. Benedicti familiâ; B. Remigius Anno fere. 530. Clodoueum Regem, & Franciam vniuersam, ab idolorum cultu ad fidem Christianam adduxit; hic ab in eunte ætate Monachus fuit, ac postea Remensis Archiepiscopus. Item Martinus Monachus anno. 540. Sueuos ab Arriano errore sanauit. De Anglia notissimũ est, quod ab Augustino informata, quem Gregorius Pontifex, cum alijs sex Monachis, nempe S. Melito, S. Petro, S. Iusto, S. Paulino, S. Laurentio, S. Ioanne eô legârat, ad Deum sese conuertit, vnâ cum Rege Eterbero. Anno 603. Nec prætercam ipsum Pontificem Magnum Gregorium. (vt in eius vita lib. 1. refert Ioannes Diaconus) qui cum Monachus adhuc esset, & Anglicos pueros forma pulcherimos, Romæ venales conspiceret, agnosceretque illos esse infidelitatis tenebris immersos, tactus dolore cordis intrinsecus, mox à Benedicto Pontifice vehemementer cæpit expetere, vt sibi licentiam in illam Regionem, ad prædicandum Sanctum Euangelium, proficiscendi concederet, quâ obtinentâ profectus est; postea verò tota acclamante Roma, ab eodem Pontifice, post triduum itineris, coactus est ad proprium Monasterium reuerti. Anno autem 622. Lambertus Leodinensis Monachus, Taxandriam Germaniæ Prouinciam; eodemque tempore Kilianus Monachus, Francorum gentem, ad fidelium numerum aggregârunt: atque hic quidem, in eo opere, etiam Martyrium subijt. Wilfridus ex Hierpuensi Monasterio in Anglia. postea Eboracensis Episcopus, anno circiter 683. cum Romam peteret, tempestate in Frisiam & Hollandiam eiectus est, ne hyemem illic infructuosè degeret, aggressus est Euangelium, quod nullus adhuc ibi auditus fuerat prædicare. Idemque in patriam reuersus, cum ab improbo Rege Egfrido in sua sede hærere non sineretur, diuertit ad Au-

ſtrales Saxones, adhuc in infidelitatis tenebris iacentes, iiſq; fidei lumen importauit, & ſimul toti Inſulæ, quæ Vecula dicitur. Cæterùm quod hic opus in Friſia cæperat, id deinde continuauit Wilibrodus, ex Monaſterio Rupenſi in Anglia, qui Traiectenſis Epiſcopus etiam creatus eſt. Eodem tempore Svvitbertus Lindiſſæ in celebri cænobio Angliæ educatus, vna cum vndecim alis, ad Apoſtolicum numerum repræſentandum, ad Saxones ſe contulit, ex quibus innumerabiles in Chriſti fide inſtituiſſe fertur: idemq; poſtea Verdenſi Eccleſiæ præpoſitus fuit; nec tamen à laboribus ſuis vnquam ceſſauit. Inſignis quoque in hoc genere fuit Bonifacius, qui adhuc meritò tanquam Germaniæ Apoſtolus colitur. Hic patria Scotus, cum adhuc quinquennis à parentibus ipſis oblatus, diu vitam in ſanctiſſimis clauſtris egiſſet, à Gregorio Secundo Pontifice, in Germaniam miſſus eſt, Haſiam Chriſto adiunxit, anno fermè 717, quam ob cauſam, ad eos quos docuerat regendos, Moguntino Archiepiſcopatu ornatus eſt: quanquam maius ornamentum poſtea ex Martyrio accepit. Willehadus item, & Lugderus ex Monaſterio S. Willibrodi in Galliâ, in Franconiam Germaniæ Prouinciam profecti, annum circiter 800, & plurimos illic filios Chriſto Domino pepererunt, ipſique plurimos ea de cauſa labores pertulerunt. Paulò poſt etiam, annos videlicet decem, Anſcharius cum tribus ſocijs, ex Monaſterio Corbeienſi in Galliâ Belicâ, plures regiones Euangelij cauſâ peragrauerunt, Daciam, Suetiam, Gotthiam, Groenlandiam: in quibus omnibus vix credi poteſt, quantum fructus reliquerint. Ex quo eodem Monaſterio prodijt etiam Stephanus, qui primùm Anſchario in Sueticâ meſſe ſucceſſit. Deinde in Helinguenſem Prouinciam ſe contulit, quam totam ab erroribus ad viam veritatis adduxit; atque ibidem tandem ab im-

pijs

pijs quibuſdam mactatus, ad Martyrij palmam euolauit. Quo etiam referri debet Abbas Floriacenſis Monaſterij, Albus dictus, quod à S. Mauro in pago Flori Comitis ædificatum fertur: is enim in Vaſconia, Galliæ parte Religionis propagādæ cauſâ, ſtrenuè laborauit, vir eloquentia inſignis, nec minus ſanctitate præſtans; ad extremum etiam Martyrio glorioſiſſimus. Vixit anno ferme 970 Religioſam vitam diu profeſſus, vna cum Gaudentio fratre, Monacho item S. Alexij Romæ, in Pannoniam abijt, ad diſſeminandam Chriſti fidem, vbi in Gerſam Regem incidit, diuino iam ante oraculo monitum de eius aduentu: itaque ab illo cum honore exceptus, totam illam gentem, antea feram, & duram, Chriſti cultu imbuit. Mox ad Sarmatas digreſſus, Ruſſis, Lithuanis, Moſchis, Pruſſianis, ſed plerumque Polonis, eorumque Regi Boleſlao, Euangelium promulgauit. Denique in Pruſia cum ab impijs ad ſtipitem alligatus, ſeptemque lanceis confixus palpitaret, egiſſe Deo gratias dicitur, quod ſe Martyrij, quod tam diu iam optârat, compotem feciſſet. At Bruno ex Ducali familia, nempe Lotharij Saxoniæ Ducis filius, Monaſticam vitam Romæ profeſſus, in Cœnobio S. Alexij, à Ioanne XIX. ad Ruthenos miſſus, annum circiter 1025. multos populos ad ſalutis viam reuocauit. Quâ in cauſa, ne quid, ad laudem deeſſet, Martyrij quoq; gloria ornatus eſt. Eodem quoque tempore Bonifacius Romualdi diſcipulus in Ruſſiam profectus, Ruſſianum Regem, eiusque Regnum, præter Fratrem, conuertit, à quo impiè cæſus, vineam à ſe plantatam etiam ſanguine irrigauit. Anno verò 1050. Humbertus ex Ordine S. Benedicti Conſtantinopolim à Pontifice legatus, ad Græcorum ſchiſma confutandum, cum Nicetâ congreſſus coram Conſtatino Imperatore, ita eum diſputando conuicit, vt librum quem ſcripſerat comburere coegerit. Otho

etiam ex Monasterio Babembergensi, quæ est Germaniæ Ciuitas anno 1125. à Calisto secundo in Pomeraniam missus, Bracislaum Principem conuertit, cum suis: quin idem etiam loca omnia maritima, Daciæ, Poloniæque finitima, cum magna animarum conuersione peragrauit. Denique complures Saxoniæ Ciuitates obiens, magnos vbique ad salutem motus effecit. Huic similis fuit Vicelinus, qui non multo post, vna cum quatuor socijs, ex Gallia ad Vandalos profectus, triginta totis annis incredibili labore, uniuersam illam regionem, in qua innumeri fermè erant populi, Christianis imbuit præceptis, & in ijs insignia complura fundauit Cœnobia.

Non recensuimus Bernardum; quia singulariter ponendus est, eo quod hic solus pro plurimis sufficiat: eius enim beneficia in vniuersam Ecclesiam, vix æstimari possunt. Is in tetro illo schismate aduersus Innocentium, ita elaborauit, vt verè dici possit, illius vnius opera, & auctoritate, tandem sublatum esse. Primum enim Gallias ei solus coniunxit, cum Stampensis Synodus ad hanc rem, ex omnibus Episcopis, & Rege, & Principibus, conflata, omne suum iudicium, in illius iudicium reiecisset. Denique Henricum Angliæ Regem idem conciliauit, & quidem renitentibus, & aduersantibus omnibus prouincialibus Episcopis: deinde Germaniam quoque omnem. Postea venit ad Concilium Pisanum, quo omnes Occidentales Episcopi conuenerant: cuius actis omnibus de rebus grauissimis & maximis, non solum interfuit, sed etiam quodammodo præfuit, cum scilicet ad eum omnia referrentur. Exinde cùm Burdegalensis Ecclesia, perditorum hominum factione agitaretur, & pluribus iam locis legittimi Episcopi pellerentur, ipse à Pontificis Nuncio, Carnotensi Episcopo excitus, flammam illam, Oratione, miraculis, auctoritate

extinxit. Post quæ ad vrbem Romam, publicis calamitatibus afflictam, Pontificis, pluriumque Cardinalium, literis evocatus, publica disputatione, Rogerium Siciliæ Regem, confutauit: tùm Petri Leonis Antipapæ partes, ita consilio, ac sapientia, debilitauit, vt ille ab omnibus desertus, ad extremum miserrimè perierit. Sed & Petrum Abailardum Hæreticum, doctrina atque eloquentia præsidentem, cùm iam vix esset, qui resistere posset, quomodo primum in priuato congressu, deinde in Senonensi Concilio abiecit? Mox Gilbertum Porretanum, cuius item celebre nomen erat, quomodo in Concilio Rhemensi conuicit, vt ipsemet errorem suum, palam condemnaret? Denique Henricum Apostatam, qui Tolesanam Diœcesim, impietate sua infecerat, & inficere pergebat, solus ipse fudit, ac fugauit. Ex quâ ipsâ fugâ retractus in vinculis, atque Episcopo traditus est. Quid aliæ peregrinationes, modò Mediolanum, modò Geneuam, modò ad Galliæ Regem, omnes pro arduis Ecclesiæ negotijs, omnes etiam, cum fœlicissimo exitu? In his autem itineribus, quæ ad eum vbique causæ deferebantur? qui concursus fiebant? cùm perpetuò eius domus euntium ac venientium, ac sese inuicem comprimentium, multitudine compleretur. Fructus verò qui ex eius concionibus ad populum existebat, ne cogitari quidem potest: quam innumerabiles videlicet, ex vitijs ad bonam frugem se receperint, quam multi dissidentes sint eius oratione reconciliati, quam multi è Sathanæ faucibus erepti; cum quocunque ille accederet, diuini amoris faces inijcere videretur: quod vel ex hoc apparet, quod præter eos qui illius opera, ad alios Religiosos Ordines, se è sæculi vanitate recipiebant, nunquam ille Claramuallem redijsse dicitur, nisi magna stipatus caterua Nouitiorum, quos illius sermones in rete Domini compulerant

pulerant; & quidem fermè Theologia, & eloquentiâ, rùm etiam nobilitate insignium: inter quos Henricum, numerant Franciæ Regis Germanum fratrem, & alterum Herueum nomine, ex sanguine item regio. Atque hæc de Bernardo.

Denique non solùm Benedictus, Asiam, Africam, ac præcipue Europam suis seminibus impleuit, Regna & Prouincias sua prædicatione conuertens, verùm etiam, Americam, nunquam antea cognitam, bonorum suorum operum radijs illustrauit. Nam vt refert Genebrar. in Chronolog. sua lib. 4. & alij quamplures Historiographi, primus noui Orbis Apostolus electus, ab Alexandro VI. Summo Pontifice, Betseil Monachus Benedictinus, natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiusdem familiæ socijs, Vicarius Generalis Summi Pontificis, apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij prædicationem, ex Hispania, anno. 1495. discessit, illisq; Prouincijs, omnium primus, lumen fidei intulit. Multa præterea similia commemorari possent, ex Monachorum Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum, sub regula S. Basilij militantium, quorum, ope & doctrina conuersa Græcia, aliæ etiam Orientales nationes, in fide, & moribus sustentantur: quibus breuitatis causâ omissis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam, attendentibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuersioni insudauerint, quantumque à suo ortu & origine, totius orbis salutem procurauerint, & in quantas regiones ob hanc rem fuerint sparsi, facile erit, colligere ex Bulla Innocentij IV. & Nicolai IV. Fratribus Prædicatoribus in conuersione animarum laborantibus concessa

concessa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Æthyopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gotthorum, Zicocorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mosselitarum, Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Christianorum, captiuorum apud Tartaros, aliarumque infidelium nationum Orientis, seu quarumcunque partium proficiscentibus, salutem &c.* Hæc Innocentius. Quos fructus Ordo iste tulerit, ex tam copioso, tamque vniuersali verbi Dei semine, non facile erit dinumerare. Nam cum aliqui Religiosi ad aliquas prædictarum regiones fuissent destinati, multas peragrarunt barbarorum Prouincias, in quibus Christi nulla adhuc notitia erat, idque eo fructu, vt scriptum sit, iniri non posse numerum animarum, ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cummanorum gente. Vnde Benedictus qui cæteris præerat Fratribus, ad Magistrum Generalem scribens, (quæ adhuc extant literæ,) narrat multa hominum millia, non solum ex plebe, sed etiam ex primaria nobilitate baptismum suscepisse. Quare hoc sufficiat, quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia Dei tulit, fertque in dies, quibus recensendis iusta iam volumina scripta sunt.

Non possum tamen dissimulare Vincentium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata est, vt mirum fuerit, tam multas regiones potuisse vnius hominis passibus percurri, quot ille euangelizando peragrauit. Primum enim in Hispania, Valentiæ Regnum, Cataloniam, Arragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Lusitantia, quibus ob certas causas abstinuit, singulas Prouincias, singulas Vrbes, singula

fermè oppida, obijt. Hinc Galliam ingressus, Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiam, Norrmaniam, Prouinciam, Aluerniam, Vasconiam, Britaniam, & Flandriam ipsam ac totam Sabaudiam, postea in Italiam descendens, Pedemontum, Insubriam, Liguriam, & omnia eius littora adijt: postremò etiam ad Baleares Insulas nauigauit. Deinde ab Henrico Galliæ Rege humanissimis litteris, ac nuntijs, & naui ad hoc ipsum missa inuitatus, eam primum Insulam totam, mox Scotiam, postremò etiam Hiberniam lustrauit, & quidem vt ante dixi, non Metropoles tantum, aut maiores Ciuitates, sed vbique villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum cæno, ex ipsis inferni portis euocauit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus & Prouincijs eradicarit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat Iudæorum tantum, contra quorum perfidiam, cum eo tempore abundaret, illius *zelus* exarserat, supra viginti quinque millia, Sarracenorum octo millia, ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum vero qui se ab bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed facilius & certius sit Prouincias & regiones, quam animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enim scribitur, quod quocunque is pedē intulisset, statim ibi sequi consueuisse, generalem pœnitentiam priorum delictorum, generalemque morum reformationem, aleam, blasphemias, periuria, aliaque flagitia, imò vero etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, vt ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem, Religionem Modestiam, nec solum dùm ipse adesset, sed aliquamdiu postea, vt prisca illa Apostolorum ætas redijsse videretur. Itaque si nullos

alios

alios habuiſſet iſta Religio viros, præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam poſuiſſent, & de Eccleſia bene meriti eſſent, nonne hoc ad eius laudem, & gloriam, ſatis magnum & illuſtre fuiſſet?

De Franciſcana etiam familia, plurima dicenda eſſent, ſed pauca depromamus. Anno igitur. 1270. miſſus eſt Conſtantinopolim, ad tractandam illius Græcę Eccleſię reconciliationem Hieronymus Eſculus, is qui poſtea ad Summum Pontificatum euectus, Nicolaus IV. eſt appelatus: & quidem fœlici ſucceſſu; quippe qui Imperatori, & genti illi, veritatis legem perſuaſerit, ſecumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Iidem etiam ad Tartaros non ſemel adierunt, primum ab Innocentio IV. miſſi Anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus, Euangelium admiſiſſet, paulò poſt plures operarij eo deſtinati, Monaſteria multa inſtituta, denique res Chriſtiana fœliciter prorſus adminiſtrata eſt. Iterum deinde Anno. 1341. à Benedicto X. Pontifice, duo ex eiſdem miſſi, tanquam Apoſtolici legati, cum alijs ſocijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denuo & templa, & Monaſteria, cum diuini cultus propagatione, multaque animarum conuerſione inſtruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipſam penetrauit, inter quos præcipuum fuiſſe ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctiſſimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuerſis multum profecit. Eodem etiam fermè tempore & Paſchalem, inter Medos, & Gentilem inter Perſas,

ſas, verſatos eſſe accepimus. Et illius quidem extat Epiſtola, qua narrat ſe, cum munera, & vxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias conſtanter repuliſſet, tentatum deinde eſſe contumeliјs; bis etiam lapidatum, faciem & plantas igne aduſtas; quibus tamen rebus ſe ita nunquam territum, vt nec habitum depoſuerit, nec à prædicando deſtiterit. Atque etiam circa idem tempus Boſna vrbs Dalmatiæ, Gerardi Generalis Miniſtri operâ, conuerſa eſt ab hæreſi, cùm illac forte iter habuiſſet; qui deinde etiam pluribus eò miſſis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta expurgauit, & ad Chriſti ouile reduxit. Odoricus autem Foroliuienſis eodem ipſe fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, tùm feruenti animarum zelo adductus, impetrata à ſuperioribus facultate, contulit ſe inter infideles, vbi per varias excurrens Prouincias, verſus Orientem, & Meridiẽ, eo in opere; annis ſeptem & decem poſitis, viginti millia animarum, ſolus baptizaſſe, & ſalutari doctrina inſtituiſſe dicitur. At verò circiter annum 1379. Guilielmus Petrus Cataium miſſus, euangelizandi cauſa, plures quàm ſexaginta è ſuis adduxit. In Hungaria autem, cum Rex ille finitimas quaſdam Prouincias, recenter ſubieciſſet, deſtinatis eo Franciſcanis octo, non pluribus diebus, quàm quinquaginta, ducenta hominum millia ad Chriſtum adduxerunt. Quo ſucceſſu impulſus Rex Optimus, ad Ordinis Generalem diligenter ſcripſit, vt duo millia Fratrum ad ſe mitteret, quoniam nulli opus eſſet defuturum: legiturque adhuc huius Generalis Epiſtola, qua ſuos ad tam optabiles, & glorioſos labores, piè & feruenter inuitat. Nec tacendus Ioannes Capiſtranus, qui annum circi-

circiter 1450. vna excursione, duodecim millia infideli-um, & multos præterea schismaticos, Ecclesiæ aggregauit. Taceo gloriosum ipsum Patriarcham S. Franciscum, de quo mirabilia in hoc genere accepimus, Antonium Patauínum, Bernardinum Senensem, vtrumque Vincentio Ferrerio, de quo supra, penè æqualem, aut etiam fortasse æqualem, & alios quoque, quos longissimum esset recensere.

Atque hæc quanquam ita sunt gloriosa, & honorifica Religiosis; nihil tamen præclarius aut gloriosus, quàm noui Orbis conuersio, quæ opera Religiosorum Choro incumbentium, inchoata est, & eorum adhuc opera propagatur. Quamuis etiam Societas IESV, à Choro auctoritate Apostolica exempta, insignem huic rei operam nauarit, & nauet. sed mihi animus est, tantùm agere de vtilitate Ordinum Choro attendentium. Primos ergo omnium, qui prædicationem Euangelij in nouo Orbe aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eosdem etiam de ijs regionibus inueniendis, cum antea ne de nomine quidem auditæ essent, magnopere contulisse. Cum enim Christophorus Columbus de eâ nauigatione instituenda, apud Ferdinandum Hispaniæ Regem ageret, nec ei vt in re tam noua, atque incertâ, multum fidei haberetur, Patres duo Franciscani valde eum iuuisse dicuntur: tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, vt eam occasionem omninò tentaret. Itaque cùm impetrata classe Columbus, Mexicana Regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam, tam lætæ rei nuntius reuersus esset, statim aliquot eius familiæ Patres, in ea loca nauigarunt, annum circiter à Christo nato, 1493 Atq.

eodem fermè tempore, ad Occidentalem Indiam Emanuelis Lusitani Regis auspiciis, à Vasco Gama patefactam, anno videlicet, 1500. missi sunt Euangelii causa ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præstantes. Ab his initiis hic Ordo per eas regiones diffussus, multiplicatis breui tempore domiciliis, tredecim Prouincias, instituere, in quibus magnam Christianæ rei operam impenderunt, & adhuc impendunt. Ex his fuere aliqui insigni sanctitate conspicui. Videlicet Martinus Valentinus, Toriuius Mitolinia, Ioannes à Sancto Francisco, Andreas ex Olmo, Franciscus Colmenarius, Franciscus Soto ac Martinus Iesus qui præ cæteris virtutibus diuinissimis florentes, ac prodigiis clari innumeros ad Christum populos Verbi diuini efficacia, & Apostolici Spiritus plenitudine perduxerunt. De quibus qui plura scire desiderat, legat Historiam Francisci Gonzagæ Episcopi Zephaleni, & Marcum Vlissiponensem Episcopum Porti in Lusitania. Ad eosdem etiam labores, nauigauere Dominicani, deinde Augustiniani, & etiam Carmelitæ Excalceati. Ex his ergo patet, quantum prædicationi institerint Ordines Choro addicti, quibus ad prædicationis aureolam, Deus addidit vt & pro ipso mortem sub carnificibus passi fuerint. Nullus enim fuit ex Ordinibus prænominatis, qui Martyres non protulerit, in nostræ fidei, & sanctitatis propriæ confirmationem. Ex sola Franciscanorum familiâ, Franciscus Gonzaga, numerat centum quatuordecim, eorum tantum qui hoc sæculo floruerunt: quibus si adiungantur alii ad alia sæcula attinentes, de quibus Bosius sig: 27. numerum ducentorum

excedent. Diui vero Benedicti ad certum numerum, non ita facile redigi poterunt. Aliorum autem Ordinum, nominatim numerum scire, penitus impossibile. Præcipuè tamen S. Dominici, è quo sanctitate florentissimi viri prodierunt quàm plurimi, qui & superioribus sæculis, & nostro, durissimam mortem perpessi sunt.

Non solùm autem sanctitas, sed & eruditio, ita in Religionibus Choro addictis floruisse videtur, vt verè dicere possimus, ab iis etiam eruditionem factam esse eruditiorem, maioremque in modum illustratam, vt facilior & planior posteris traderetur. Ij enim, tum viuentes docendo, disputãdo, interpretãdo literarijs studiis incredibile lumẽ attulere; tum verò ea etiã scripta, tãque multa post vitã reliquere, quæ omnes ferè scientias planiores facilioresq; fecerint, quas quidem dignas statuissent, in quibus elaborauerint. Libet igitur quasi cursim omnem Religionum ætatem ab initio inspicere, vt eorum multitudinem ac copiam videamus, qui in doctrinarum studijs magni fuerunt. Et vt à Benedictino Ordine antiquissimo incipiamus, iam sunt mille & amplius anni, ex quo hic Ordo natus est. His igitur vndecim ferè sæculis, mirum certè est, quam multos semper, & quam præstantes in omni genere produxerit viros. Primo enim sæculo, id est, vsque ad annum Domini sexcentesimum, viguit vir summus Cassiodorus, eique æqualis Dyonisius, cognomento Parius, vir sui temporis eruditissimus tum humanis, tum etiam diuinis literis, quod ostendunt scripta ab eo relicta. Eodemq. tempore Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, & Leander Hispalensis, satis adhuc per se noti. Secundo sæculo à sexcentesimo ad se-

ptingentesimum, multũ (vt accepimus) claruit Cæsarius in Gallia, Eutropius in Hispania, in Lusitania Ioannes Gerondensis Episcopus, in Scotia Adamanus Abbas, in Anglia Theodorus, qui Romæ Monasticam vitam professus, à Vitaliano Pontifice, Cantuariam destinatus est septimus Archiepiscopus, cuius de laudibus Beda sæpe. Tertio sæculo vsque ad anum octingentesimum, Beda ipse notissimus libris scriptis. Tum Bonifacius ille Germaniæ Apostolus, quem non sola sanctitas sed (vt traditum est) insuper etiam eruditio, illustrauit. Deinde Ægidius Abbas, natione Græcus, idemque Philosophus ac Poëta, quin etiam Medicus insignis, quippe qui multa de arte Medicâ carmine scripserit. Inprimis autem Alcuinus, qui suæ ætatis doctissimus habitus est, Caroli Magni Magister, ita ei charus, vt eum suas delitias appellaret, cuius etiam prudentiæ, Parisiensem Academiam, quã Româ illuc transtulerat, commisit ordinandam. Idemque multa edidit, tum in Sacram Scripturam, tum suopte ingenio. Quo eodem tempore floruit etiam Paulus Diaconus, author celebris hymni in S. Ioannem Baptistam, pluriumque librorum, quorum pars adhuc extat: hic prius Desiderij Regis Longobardi familiaris, & Secretarius fuit, deinde verò vna cum ipso, à Carolo Imperatore captus, & in Italiam abductus: seruatus tamen est ab ipso hoste, ob ingenij famam: postea in Insulam relegatus, cum fuga euasisset, etsi Beneuenti ab Aldeberga Desiderij filia, exceptus esset benignè & honorificè, tamen sæculo contẽpto, in Casinense Monasterium sese recepit: quod Carolus audiens, magis eum etiam amasse, & coluisse dicitur, ac cùm eo sæpe per literas humanissimè communicasse. Quarto sæculo

 vsq.

vſque ad annum nongenteſimum, inſignis fuit Haymo Monachus Fuldenſis, poſtea etiam Epiſcopus, Alcuini auditor, omninò inter doctiſsimos numerandus, qui totam Scripturam Commentarijs illuſtrauit, aliaque propria ingenij monimenta reliquit. Neque huic inferior Rabbanus ex Fuldenſi Abbate, Archiepiſcopus Moguntinus, qui iuſtam pene Bibliothecam ſolus edidit. Nam cū puer adhuc, ab ipſis parentibus Fuldenſi Monaſterio oblatus eſſet, tantum in Pòéſi, in Philoſophia, & in ſacris literis profecit, vt in totâ Germania, fortaſſe etiam in toto Orbe, nullus ei æqualis putaretur. Cui tamen vt tempore ſic ingenio proximi fuere, (vt alios complures omittamus) Angelomus Luxouienſis, notus quoque ipſe ex libris, ſcriptis: & Strabus Fuldenſis, cuius opus dicitur eſſe Gloſſa, quæ Ordinaria vocatur, ex Sanctorum Patrum ſcriptis concinnata. Quinto ſæculo ab anno nongenteſimo ad Milleſimum, celebratur inprimis Odo Abbas Cluniacenſis, diuinis & humanis literis eruditus, Herigerus Abbas Lobigenſis, non in Gallia ſolùm, ſed tota Italiâ & Germania, ob doctrinæ opinionem celeberrimus: tum Raderius ex Monacho Lobigēſi, Epiſcopus Veronenſis, qui miræ ſimplicitatis, ſed magnæ literaturæ fuiſſe traditur, & alij denique permulti: inter quos tamen nihil ita enituit, vt Radulphus Monachus Fuldenſis, de quo in Eccleſia tota hæc erat conſtans opinio, nullum ei vel in Philoſophia, vel in Theologia parem eſſe, vt propterea ad eum, ex toto fermè Orbe, difficillimæ queq. Quæſtiones referrentur. Sed multò etiam feracius talium ingeniorum, fuit ſextum ſæculum: in quo præter alios multos, quorum adhuc extant nomina, floruit Marianus Scotus, qui Fuldæ vndecim

cim annos, quindecim Moguntiæ inclusus durauit, quo tempore Chronica scripsit, ab initio mundi, ad sua vsq. tempora: fuitque ob doctrinæ,& multò magis ob sanctitatis nomen,in magnâ omnium veneratione. Ac eodem tempore celebris etiam fuit Lanfrancus,qui in Dialecticis, & totâ Philosophiâ, sui temporis Princeps habitus est, idemque lumen, ac Magister Theologorum. Hunc tradunt, cum Papiâ vbi natus erat,& vbi publicam scholam cum laude habuerat, in Galliam proficisceretur, à latronibus spoliatum, & abductum, priùs impatienter tulisse, deinde in se reuersum damnare cæpisse seipsum, quòd tam diuturnum studiū Sacræ Scripturæ impendisset, neque adhuc Deum in tribulatione laudare didicisset: statimque vouisse, si euaderet se deinceps Deo famulaturum. Liberatus igitur venit ad Monasterium Beccense, vbi aliquandiu ita latuit, quasi idiota & illiteratus, donec ab Italis mercatoribus agnitus & patefactus, primùm à suis adhibitus est ad domestica studia moderanda, deinde etiam à Summo Pontifice, Cantuariensi Ecclesiæ præpositus. Huic omnino simillimus fuit is qui ei proximè in sede successit, Anselmus eius auditor, & in Beccensi itē Scholâ successor. De cuius Anselmi eruditione, nihil attinet dicere, cum eam libri editi satis ostendant. His adscribendi duo Cardinales, eiusdem temporis, Humbertus Monachus Tulensis,quē Leo IX. ob excellentem doctrinam, & pietatem ad eum honorem prouexit, & Constantinopolim legauit, vt Leonis Bulgarorum Episcopi audaciam frangeret. Alter fuit Petrus Damianus, cuius adhuc eruditio, & facundia ex eius plurimis scriptis nota est. Illud sanctitatis fuit, quòd diu Cardinalis & Episcopi Hostiensis munere functus deinde pertæsus eius vitæ, Nazianzeni exemplo,ad pristina

se rece-

se recepit Monachorum studia, cuius etiam facti rationem luculento scripto reddidit. Denique vt alios omnes ommittamus, magnus etiam fuit per ea tempora Hermanus, cognomento Contractus, cuius doctrina eò mirabilior fuit, quod eam insigni miraculo, adeptus est. Ita enim scriptum est, hunc in Sueuiâ ex nobili Comite ortum, ab ineunte ætate omnibus membris captum fuisse, atque ob eam causam, nomen illud quod diximus Contracti accepisse. Quare cum Monachus factus esset, multis precibus B. Virginem rogare institit, vt ipsum eo morbo liberaret. Illa verò clarâ luce se ei visendam præbens, optionem obtulit, vtrum è duobus mallet, sanusne fieri, sed vt erat rudis, & indoctus permanere; an perseuerare in morbo, & omnibus scientijs insignis euadere. Cum autem Hermanus, vt debebat hoc posterius prætulisset, ab eo tempore mirabiles progressus in omni genere literarum facere cæpit, adeò vt neminem in his superiorem, vix etiam æqualem habere crederetur, ac nominatim tres linguas, Latinam, Græcam, Hæbraicam, ita calleret, ac si in his natus esset. In septimo sæculo vsque ad annum Millesimum ducentesimum. multos item accepimus fuisse, omnium doctrinâ atque optimarum artium studio eruditissimos. Quo in numero præcipuè ponitur Petrus Abbas Cluniacensis, cuius tum alij libri extant, tum vnus, de mirabilibus & reuolutionibus suo tempore factis. Tum vero Sigibertus ex Gemblacensi Cænobio, & Gratianus ex Bononiensi, quorum ille insigne Chronicon conscripsit, & alias insuper historias: hic nobile illud opus Decretorum, ex Patrum Sententijs, & Pontificum responsis digessit, approbatum deinde ab Eugenio III. Inter omnes autem maximè celebres illi duo Hugo è Cœnobio S. Victoris Parisiensis, & Rupertus Abbas Tuitiensis, cuius doctrinæ excellentiam, non solum multa volumina ab eo

scripta indicant, sed etiam miraculum; quo eam doctrinam accepit. Nam cum ingenio tardior esset, instaretq; precibus apud Virginem Dei Matrem, vt sibi à Filio Scripturarum intelligentiam impetraret, apparuit ei Mater illa gratiæ, denuntians eius preces abs se auditas, tantumq; ei lumen impertitum iri, vt nullus eius ætatis, doctrinâ ei æquari possit; tantum videret ne id talentum in terrâ defoderet, sed strenuè exerceret: quod quidem ab illo abundè perfectum constat: nunquam enim deinceps à legendo, vel scribendo cessauit. Octauo sæculo, ab anno millesimo ducentesimo, vsque ad annum millesimum trecentesimum, floruisse accepimus Helmandum Monachum Beluacensem, in diuinis Scripturis eruditissimum, & in sæcularibus etiam literis, ac multis quoque libris scriptis nobilitatum. Eodemq; tempore Guilielmum Abbatem Pictauiensem, non solùm Theologiæ, sed iuris etiam peritissimum. Deinde Philippum Pergamum in Cœnobio Patauino, egregium virum, tum doctrina, tum eloquentia; tum etiam Petrum Bercorium Monachum Parisiensem, cuius librorum grandis extat cathalogus. Ab anno autem millesimo trecentesimo, vsque ad millesimum quadringentesimum toto hoc sæculo multi item celebrantur, vt Lapus Abbas S. Miniatis, in Theologiâ, insuper in vtroque iure peritissimus. Petrus Boherij Abbas Auianensis, ipse quoque Decretorum Doctor: præcipuè verò Petrus Rogerius, is qui postea ad Pontificatum euectus, Clemens VI. vocatus est, quem acerrimo ingenio, ac tum omni doctrina, tum etiam dicendi facultate, egregiè instructum fuisse ferunt: ita vt populum quo vellet, concionando impelleret, quare nil mirum, si eum tot merita, ad summam Ecclesiæ dignitatem, extulerunt. Sæculum decimum vsque ad annum millesimum quingentesimum, præter alios insignes viros, aliquot etiam

 habuit

habuit in iure Canonico admodum excellentes, vt Henricum Abbatem Nurembergensem, Ioannem Rotæ Abbatem Treuerensem, cuius egregia opera constitit in Concilio Basiliensi; tum verò Nicolaum illum, qui prius Abbas Monacensis, postea Archiepiscopus Panormitanus, denique etiam Cardinalis factus est. Scripsit autem multa consilia, & vberrima Commentaria, in vniuersum Corpus Iuris Canonici, quorum tanta est hodie auctoritas, vt nullus in hoc genere, notior & celebratior sit. Denique vndecimo sæculo, quod ab anno millesimo quingentesimo, vsq; ad annum millesimum sexcentesimum labitur, non paucos scimus eminentes viros, vt Ignatium ex Cœnobio Florentino, ex Parmensi Ioannem Baptistam, vtrumq; Abbatem, vtrumq; magno progressu, in diuinis, & humanis literis. In Hispaniâ verò Pasqualem, qui in Salmaticensi Academiâ, publicam Theologiæ scholam, cum ingenti approbatione, professus est. Postremò ne longiores simus, multum etiam hoc tempore viguit Gregorius, qui prius in nobili illo Mantuano Cœnobio Abbas, deinde etiam Cardinalis á Paulo III. creatus est. Hunc verò omnibus scientijs excultum tradunt, vtrâq; etiam linguâ Græcâ, & Latinâ peritissimum, ita vt loqueretur & scriberet expedite, atq; eleganter. Atq; hi quidem ex Benedictino Ordine, quos de multis paucos nominauimus.

In alijs autem institutis, eo etiam magis viguerunt literæ, quod omnia fermè ad aliorum quoque hominum salutem dirigebantur; quod sine literis agi non poterat. Itaq; mirum est, quanta deinceps in omnibus ingeniorum, quanta Doctorum hominum, seges extiterit. Sed hi quo recentiores, eo notiores, ideoque strictim attingendi, & tantummodò nominandi.

Ex Dominicano Ordine qui viri & quales prodiere? Albertus qui Magni cognomen adeptus est, Herueus, Du-

randus, Hugo Cardinalis, qui totam Scripturam Sacram, optimis Commentarijs illustrauit, Raymundus, is qui vt scribit Antoninus, Decretales libros, iussu Gregorij Pontificis ordinauit, Antoninus ipse non minori eruditione, quam sanctitate, Capreolus, Petrus Tarantasius, idem postea Innocentius IV. Pontifex Maximus, Petrus Paludanus, Chrysostomus Iauellus, Ferrariensis, Sotus vterq;, duo Cardinales, Turrecremata, & Caietanus alijq; per multi, quos nimis longum esset recensere. Sed js præcipuè, quem meritò ab aliorum numero secreuimus, omnium Princeps S. Thomas, cuius scientiæ copiam, claritatem, profunditatem, quis pro dignitate collaudet? Ac præter hos quorum nomina ex eorum scriptis celebrantur, quis deinde eos numeret, qui omni ætate in scholis docendo, partim consilijs dandis, deq; dubijs rebus respondendo, magnam operam Ecclesiæ, & proximis nauârunt, ipsique in summâ omnium laude vixerunt, quorum quidem est pœnè infinita multitudo?

Franciscani paulò seriùs, neque adeò generaliter initiò hæc literarum studia acceperunt. Eorum enim Author & Caput S. Franciscus cum ipse sapientiâ potius de cælo infusâ, quam humano labore quæsita, vteretur, eodem etiam modo suos institui volebat. Idem tamen Antonium, cui postea Patauini cognomen additum est, cum iam benè doctus ad eam familiam accessisset, passus est docere inter suos Theologiam, extatq; breuis Epistola, quâ hoc ei permittit; ita tamen, vt caueat, ne orationis (sic enim ait) spiritum, occupatio illa extinguat. Itaque tum hoc exemplo, tum etiam necessitate adducti, vt proximos iuuare possent, alij quoque literariam exercitationem complexi sunt, in quâ breui magnos fecère progressus. Nam & paulò post, id est anno fermè millesimo ducentesimo quadragesimo quinto extitit Alexander ille Ha-

lensis, quo nemo illa ætate eruditior; & huius auditor, Bonauentura, tum plenus omni scientia, tum etiam dilucidus, & ad difficillima quæque explicanda aptissimus. Nec multò post Richardus Media Villa, annum circiter millesimum ducentesimum octuagesimum, & Ioannes Dunscius, is qui Scotus est apellatus, anno millesimo trecentesimo, cuius acumine, & subtilitate, quid mirabilius? deinde eius discipuli Guilelmus Ocham, vir ingeniosissimus, Franciscus Maironius, is qui in Parisiensi Academiâ Illuminati nomen obtinuit, eodemque tempore Aluarus Pelagius vtriusque Iuris peritissimus, simulque diuinarum literarum, cuius præstans doctrina, magno in pretio fuit apud omnes, & præcipuè apud Pontificem Ioannem XXII. His addi potest Petrus Aureolus, quem eruditio, ad Aquensem Cathedram prouexit; tum Nicolaus Lyrensis, genere Iudæus, cuius ingenium eluxit, in totâ Scripturâ ad literalem sensum explanandâ, anno circiter millesimo trecentesimo trigesimo. Denique omnium recentissimi Alphonsus Castrensis, Michael Medina, Franciscus Titelmanus optimus planè sacrorum librorum interpres, & alij quamplurimi, ijque adeò noti, vt pigeat hìc commemorare.

Idem dicere licet de alijs familijs, quæ omnes multos semper doctos, aliquos etiam interdum admodum eminentes habuère, vt Augustiniana Ægidium Romanum, præter innumeros alios: Carmelitana, Thomam Waldensem, præter sexaginta & amplius, qui supra libros Sententiarum Petri Lombardi scripserunt, & plurimos alios: Carthusiensis, Dyonisium, & alios satis multos. Vt autem supra notaui, nihil hìc commemoratum est, de Sanctitate, eruditione, & vtilitate Religionum à Choro exemptarum, quia institutum fuit, solùm monstrare, quantum Religiones Chorum profitentes, conuersioni anima-

 rum

rum, & prædicationi Euangelij incumbant: vt inde liquescat, non esse obligationem, & debitum in Religionibus omittendi Psalmodiam, propter eleemosynas spirituales; vti sunt peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, consolari mæstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione Sanctæ Ecclesiæ, & alios similes pro dilatanda Dei gloria conscribere. Videmus enim hæc omnia strenuè perfici à Religionibus prædictis, in quibus tamen est Chori studium. Quamuis alijs etiam Religionibus sua laus relinquatur, & à me opportunior locus, vel occasio eas pertractandi expectetur: semper enim colui, & colam donec vixero omnes Religiones.

Falsum igitur dixit Theologus, quod propter eleemosynas spirituales, quas enumerauit, debeat ommitti Psalmodia. Ad cuius maiorem expugnationem vltimo loco adduco, vnum insigne exemplum de Laurentio Surio Carthusiano, quo pateat Sacram Psalmodiam non impedire scriptionem librorum, pro dilatandâ gloriâ Dei, & proximorum profectu, neque alia spiritualia opera, ad eorundem proximorum vtilitatem, impendenda. In eius ergò vitâ quæ habetur in principio Tomi 1. vitarum Sanctorum, quas ipse conscripsit, sic habetur. *Iam vero qui nouit, quot horas Religiosi viri istius sacri Ordinis, concinendis in Choro, diurno nocturnoq; tempore precibus, sacroq; Missæ officio, præter priuatas statutasq; preces tribuunt, iurè mirabitur, à Patre Surio, tot tantaq; volumina, triginta sex quibus in Ordine vixit annis, conscribi potuisse. Nam ab his Ordinis exercitijs, ieiunijs item, alijsq; austeritatibus corpori molestis, nullam exemptionem petijt, ne cui suorum offendiculum præberet, sed omnibus quod imitarentur exemplum illustre domesticum relinqueret. Id modo illi tributum fuisse ferunt, vt dùm preces Primæ, alij in Choro concinerent, ipse priuatim sacrum Missæ perageret. Nil hîc dico quantum ipsi à studijs*

temporis suffurati sint, viri visitantes illum, amici, omnis conditionis viri, Principes illustres, nobiles, docti, Clerici, & sæculares, variarum nationum studiosi, qui nunquam desunt in Academia, quos omnes & benignè excipiebat, ac pijs colloquijs, ad salutis animæ curam habendam, incitabat. Hæc ibi.

PROPOSITIO LX.

Ideo illæ Religiones, cæteris paribus, præferendæ sunt alijs, quæ habent ex suo instituto, maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quàm Psalmodiæ.

Non dixit Theologus, quod illæ Religiones præferendæ sunt alijs, quæ nullam habent rationem Psalmodiæ, sed quod illæ sunt præferendæ, quæ habent maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quam Psalmodiæ. Illæ ergo Religiones potius sunt præferendæ, quæ ex suo instituto habent rationem Prædicationis, Orationis, & Psalmodiæ; maiorem tamen rationem, Prædicationis, & Orationis, quam Psalmodiæ. Tales enim Religiones habent plura media, & auxilia, ad consequendum suum finem; & consequenter secundum regulas Theologi, quas tradidit, sunt perfectiores, quam illæ, quæ habent pauciora media, & auxilia. Propositio ergò dicta friuola est, & deceptoria.

PROPOSITIO LXI.

Perfectionem Religionis non metiaris, Illustrissime Domine, ex vitæ austeritate externâ.

Hæc

Hæc Propositio manifestam falsitatem inuoluit, perfectionem scilicet Religionis nequaquam metiendam esse ex vitæ austeritate externâ. Cuius quidem dicti falsitas ex multis colligitur capitibus. Et primò ex proprijs ipsiusmet Theologi. Ipse enim in præcedentibus docuit perfectionem vitæ Christi, & Apostolorum, cognoscendam esse ex medijs. Ergo & perfectio vitæ Religiosæ, quæ profitetur imitationem Christi & Apostolorum, potest cognosci ex medijs. Atqui vnum ex medijs ad perfectionem assequendam est austeritas. Ergo ex austeritate potest cognosci perfectio Religionis: tanto magis quia austeritas est vnum ex medijs, quibus vsus est Christus & Apostoli. Nam & Christus & Apostoli, vitam austeram duxerunt, vt supra ostensum est. Præterea docuit eandem Christi & Apostolorum perfectionem, ex modo viuendi ipsorum cognoscendam esse. Constat autem, quod non ex modo condescensiuo, quo infirmioribus sese Christus & Apostoli accomodabant; vt supra ex S. Bonauen. ostensum est circa Proposit. XXVI. Igitur ex modo viuēdi arctiori, perfectio vitæ Christi & Apostolorum cognoscenda est, vt loco citato monstratum est. Tandem ipse Theologus illam Religionem perfectiorem esse tradidit, quæ media efficaciora habet ad consequendum finem suum. Austeritas autem vitæ externa, est medium efficax ad consequendum finem Religionis cuiuscunque vt ex infra dicendis patebit. Igitur ex austeritate vitæ externâ, metienda est perfectio vitæ Religiosæ. Demum ipsemet Theologus adduxit ex S. Thoma, id quod in Collationibus Patrum Collat. I. Cap. 7. Abbas Moyses dicit. *Ieiunia vigiliæ, meditatio scripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.* Ergò perfectio Religionis instrumentaliter, & dispositiuè consistit in austeritate externâ; & ita erit etiam metienda, ex austeritate externâ, tanquam ex medio.

Eiusdem

Eiusdem Propositionis falsitas, ex alijs capitibus deducitur. Ac inprimis ex auctoritate S. Thomæ, cuius doctrinæ pallio, sua dicta velare conatus est Theologus. Sanctus ergò Doctor 2. 2. q.187. ar.6. Et Opusc. 18. Cap. 11. & Opusc. 19. Cap. 1. docet quamlibet Religionem non solum esse statum perfectionis, sed etiam statum pœnitentiæ; seu quòd Religiosus status, non solum perfectionem charitatis, sed etiam perfectionem pœnitentiæ continet. Inde etiam consequenter docet loco vltimo citato, perfectiorem Religionem, ex maioribus austeritatibus esse pensandam. Verba illius sunt. *Qualibet Religio, per quam homo nouam vitam inchoat, quidam pœnitentiæ status est, vt homo à veteri vita purgetur: & hoc tertio modo possunt comparari Religiones, vt illa dicatur perfectior, quæ maiores austeritates habet, sicut in ieiunio, uel paupertate, vel alijs huiusmodi.*

Item falsitas dictæ propositionis, ex communi Canonistarum sententia declaratur, qui maiorem vitæ perfectionem ex austeritatibus & vitæ rigore pensant. Vnde quando à iure permittitur transitus ad perfectiorem Religionem, nomine perfectioris, intelligunt asperiorem, arctiorem, ac duriorem. Ita Ioan. Andr. C. sanè n. 8. ad fin. de Regul. Et ibi Anton. n. 7. Anchar. n 6. Abbas in fine. Card. q. vlt. Henric. n. 17. Rosella ℣. Religio 4. n. 8. fine. Angelus ℣. Religiosus n. 34. Passarellus in Priuil. minim. C. 39. Quibus maximè fauet Ca. Licet, de Regul. vbi sanctior vita, dicitur arctior. Et Cap. 1. 20. q 4. dicitur ex Conc. Triburiensi *Virgines sacræ si pro lucro animæ suæ, propter districtiorem vitam, ad aliud Monasterium pergere disposuerint, synodus concedit.* Præterea Extrau. viam, de Regul. conceditur transitus ab omnibus Mendicantibus, ad Carthusiam. Et in Religionum Priuilegijs denegantibus transitum ad aliam Religionem, semper excipitur

pitur Carthusia, propter maiorem austeritatem vitæ. Ergò secundum Canonistas, maior perfectio Religionum attenditur ex austeritate vitæ externâ.

Postremo tandem, falsitas eiusdem Propositionis, ratione conuincitur. Instrumenta enim perfectionis, dispositiuè ad perfectionem ordinantur, vt docet S. Tho. 2. 2. q. 184. ar. 3. Sed austeritas vitæ externa, est etiam instrumentum, ad acquirendam perfectionem, aptissimum. Igitur & ipsa pertinebit ad perfectionem vitæ Religiosæ dispositiuè; & consequenter perfectio vitæ Religiosæ ex ipsa pensanda erit, tanquam ex medio. Cùm enim austeritates & macerationes carnis, directè ordinentur ad votum continentiæ obseruandum, prout S. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 7. ad 2. expressè docet Et Opusc. 18. Cap. 9. *Oportet*, inquit, *continentiæ viam assumentibus, carnem propriam abstractis delitijs, vigilijs, & ieiunijs, & huiusmodi exercitijs castigare.* Et idem quoque plures alij tradunt, vt mox ostendam: Castitas autem, cùm plurimùm faciat, ad perfectionem vitæ Religiosæ, (vnde & sub voto solemni Religionis cadit, & statum Religiosum cum alijs duobus, Obedientia scilicet, & Paupertate integrat.) consequenter austeritas quoque vitæ externa, ad perfectionem comparandam multùm conducet. Et quidem austeritatem externam ad tuendam Castitatem esse necessariam, præter supra adductam auctoritatem S. Thomæ, plurima etiam tum SS. PP. tum aliorum dicta comprobant. Ac inprimis S. Aug. ser. de Ieiunio inter multas alias ieiunij laudes, (quod etiam est vnum non postremum austerioris vitæ exercitium) illud adfert; *Ieiunium concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis verò lumen accendit.* S. verò Hieronym. *Nihil* inquit, *scias conferre Christianis adolescentibus, vt esum oleorum, ardorq; corporis, frigidioribus epulis, temperandus est.* Cui consonat quod alibi

inquit

inquit. *Sine carne & vino, cito friget Venus, & à patre Libero ad inconcessam Venerem, proximus est intemperantiæ socius* Sanctus quoque Chrysost. super Epist. ad Gal. *Concupiscentia*, inquit, *saginato corpore efferuescit.* Et S. Gregor. lib. 3. Moral. *De ventris*, inquit, *ingluuie luxuria nascitur.* Et Cassiodorus sup. Matth. *Sex sunt*, inquit, *quæ incorruptam conseruant castitatem, scilicet sobrietas, operatio, asperitas cultus, inhibitio sensuum, raritas sermonis cùm honestate, euitatio opportunitatis, & personæ, & loci, & temporis.* Ad hoc etiam facit, quod inquit Isidorus Pelusiota, scribens ad quendam, vt habetur in Epist. eius. *Risu perfectò dignus est mì homo, quando precaris: Confige timore tuo carnes meas. Eorum enim est hæc precatio, qui quod in se est conferunt, & ieiunant, & qui sua sorte contenti, paruoq; beati viuunt, eaq; ratione carnis exultantem lasciuiam castigant, & compescunt, quiq; cælitus opem & auxilium suæ exercitationis mitti postulant: & illis minimè conuenit, qui quemadmodum tu facis, crapulâ immodicâ corpus saginant, & varijs omnimodisq; delitijs, eius petulantiam, tantum abest vt reprimant, vt potiùs excitent.* Ad idem quoque facit id, quod habet Hugo de Claustro animæ Cap. 2. *Ecce*, inquit, *Diabolus Physicam docet, ecce Medicus factus est, de complexionibus loquitur, infirmitates diuersas, si teneatur Religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non vt mederi velit, sed vt occidere possit. Videt ex subtractione ciborum, luxuriæ vires posse minui, ideò non tardat minari ægritudines &c.* Hæc ille. Et quamuis ferè omnes istæ authoritates Patrum, procedant de abstinentiâ, seu ieiunio, nihilominus tamen nomine ieiunij, vniuersam corporis castigationem intelligi docent Theologi cum S. Augustino, sicut per eleemosynas omnem beneuolentiam & beneficentiam, & per Orationem, omnes regulas sancti desiderij: vnde & omnia bona opera ad tria genera, scilicet ieiunium, Orationem, & eleemosynam,

 quibus

quibus Deo pro peccatis satisfit, reuocârunt. Cæterùm hoc idem Mortificationem scilicet externam, ad edomandas concupiscentias carnis plurimùm conferre, non solum doctrina, sed & opere SS. Patres, & alij Sancti viri, comprobârunt; qui dum acribus quandoque vrerentur tentationibus carnis, grauissimis seipsos diuexabant mortificationibus. Sic inter alios legitur de S. Francisco, quod cum quodam tempore vehemens eum tentatio carnis apprehendisset, eam vt præsensit, mox deposita veste, chorda cæpit se verberare fortissimè. De Machario quoque Alexandrino refert, Pallad. sect. 17. quod domandi sui causa, toto sexennio, nihil præter cruda olera, & legumina humefacta sumpsit: viginti diebus & noctibus tectum non ingressus, vt somnum vinceret, cum interdiu quidem arderet æstu, noctu verò frigore rigeret. Deinde cum aliquando ei spiritus fornicationis molestiam exhibuisset, castigauit hoc pacto corpus suum, quod fuit instrumentum, & receptaculum talis tentationis, vt nudus sex menses sederet in palude, quæ erat in solitudine: quo in loco ita à culicibus, quæ magnitudine æquant vespas, corpus eius demorsum fuit, vt videretur leprosus. Simile quid de S. Hieronymo, Benedicto, Bernardo, & Iacobo Eremita memoriæ proditum est, qui dum vehementibus tentationibus infestarentur, alij quidem in vepribus, & vrticis se se volutabant, alij igne corpus adurebant, alij longissimis ieiunijs, verberibus, cæterisque austeritatibus seipsos diuexabant, atque ita libidinis flammas extinguebant. Quod certè minimè fecissent, nisi austeritatem corporis externam, castitati tuendæ, quæ ad perfectionem status Religiosi ordinatur, multùm conducere intellexissent. Sed vt clarius pateat, omnibus Religionibus, tam contemplationem, quam actionem, & illam potissimùm spiritualem, quæ est conuersio animarum, profitentibus,

austeri-

austeritatem vitæ externam, ad consequendam perfectionem proprij finis vniuscuiusq; esse necessariam, breuiter id ostendo.

Et inprimis de Religionibus contemplationi deditis, quantùm ipsis proficiat, austeritas vitæ externa, colligitur ex S. Bernardo super Cantica. vbi ille sic inquit. *Abstinebo à vino, quia in vino luxuria est: aut si infirmus sum, modico vtar, iuxta consilium Apostoli. Abstinebo & à carnibus, ne dum mihi nimis carnem nutriunt, simul & carnis nutriant vitia: panem quoq; ipsum cum mensura sumere studebo, ne onerato ventre, stare ad orandum tædeat.* Idem alibi. *Oratio virtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi: ieiunium Orationem roborat, Oratio ieiunium sanctificat.* Cui consonat S. Aug. serm. de Ieiun. *Ieiunium*, inquit, *purgat mentem, subleuat sensum.* Et S. Gregor. exponens illa verba Iob. 28. *Non inuenitur in terrâ suauiter viuentium*, sic ait. *Qui huius vitæ voluptatibus pascitur, ab æternæ sapientiæ intellectu separatur.* Sanctus quoque Hieronym. Epist. ad Nepotian. *Pulchrè* inquit, *dicitur apud Græcos. Pinguis venter, tenuem non gignit mentem.* Idem alibi in Epistola sic inquit. *Galenus vel doctissimus Galeni interpres ait. Eos quorum vita, & ars sagina est, nec viuere posse diu, nec sanos esse: animasq; ità nimis sanguine, & adipibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cæleste, sed semper de carnalibus eructare, ventris ingluuiem cogitare.* Item S. Basilius Homil. in illa verba Psalm. 29. *Nunquid confitebitur tibi puluis aut annuntiabit veritatem tuam? Quomodo* inquit, *terrestris homo ac carneus confitebitur tibi Deo? Quomodo item annuntiabit veritatem is, qui disciplinis nullam dedit operam, & in tantâ carnis mole, suam ipsius mentem oppressam tenet? Iure itaq; meam extenuo ac macero carnem, nec meo sanguini parco, qui in carnem coagulari solet, ne mihi uel ad confessionem, vel ad veritatis cognitionem sit impedimento.*

 Deniq;

Denique vt multos alios omittam. Richardus de S. Victo-ctore. in lib. de Contemp. *Voluntatem* inquit, *nostram nunquam perfectè desiderio bonorum cælestium inflammari posse, nec intellectum nostrum rerum diuinarum contemplatione, plenè posse illustrari, & purgari, nisi diligẽtes simus, in reprimendis commodis, & cupiditatibus corporis, etiam licitis, & necessarijs*, Hanc doctrinam Sancti ipso opere amplexati sunt. Sic de S. Machario Alexandrino Palladius supra citatus testatur. *His exercitationibus corporis* (quas scilicet paulo ante descripsit, prout iam visum est) *ad tantam* inquit, *Macarius peruenerat contemplationem, vt in eâ sæpius noctem integram cum die transierit.* De Polichronio quoque scribit Theodor. Cap. 24. *Mortificabat se,* inquit, *aspero cilicio, viliq; & nullius pretij habitu; sicq; inopem vitam agebat, vt nec necessarium semper haberet nutrimentum, ac totam noctem vigil in precibus stans, consumebat. Ad augendam quoq; Mortificationem, habebat in cellâ grandem truncum ex quercu, quem die noctuq; imponebat humeris, & sic in Oratione persistebat. Paupertatem tanto studio coluit, vt existimaret, quouis regno magis expetendam.* Et tandem subdit. *His alijsq; id genus exercitijs in extremam vsq; ætatem vsurpatis, ad tantam rerum diuinarum notitiam, & memoriam venit, vt mentem à contemplatione diuellere non posset.* Hæc ille. Quibus etiam ratio non incongrua suffragatur. Constat enim, quod corpus hoc corruptibile, maximè aggrauat animam; vbi ergò illud varijs mortificationibus & austeritatibus extenuatum fuerit, tunc demum mens facilius ad supernorum contemplationem leuabitur. Sed quia Theologo sola auctoritas S. Thomæ pro omnibus sufficiet, ideò iterum verba illius ex 2. 2. q. 147. ar. 1. depromo. *Assumitur*, inquit, *ieiunium principaliter ad tria. Primò quidem ad concupiscentias carnis reprimendas. Vnde Apost. dicit in authoritate inductâ. In ieiunijs, in castitate, quia per ieiunia castitas con-*

 seruatur

seruatur. vt enim Hieronymus dicit. Sine Cerere & Baccho friget Venus: id est, per abstinentiam cibi & potus, tepescit luxuria. Secundo assumitur ad hoc, quòd mens liberiùs eleuetur ad sublimia contemplanda. Vnde dicitur Daniel. 10. quòd post ieiunium trium hebdomadarum, reuelationem accepit à Deo. Tertiò, ad satisfaciendum pro peccatis. vnde dicitur Ioel 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu. Hæc ille. Austeritas igitur vitæ externa Religionibus contemplatiuam vitam profitentibus, ad consequendam perfectionem sui finis, maximè est proficua. Inde est quòd palam videmus Religiones Contemplatiuas, plurimùm austeritati deditas, vt cernere est, inspiciendo Angelicos Ordines Eremitarum, & nominatim Camaldulensium, qui vt secundùm visionem Sanctissimi Patris sui, repræsentent Angelos ascendentes in cælum; procurant animas suas, quantum possibile est, leuare pondere carnis, vt expediti, & minimè grauati, liberiùs, tanquam leues Spiritus, cælos ascendere queant: & ob id corpus varijs mortificationibus extenuant. Porrò quantum etiam Religionibus, ad actionem spiritualem, quæ est conuersio animarum, destinatis, austeritas vitæ externa conducat, infra monstrabitur.

Aduertat autem Theologus, se non solum falsam doctrinam, verum & contumeliosam, in Religiones austeritatem vitæ externam profitentes, intulisse, & earum perfectioni non modicùm derogasse: se verò inimicum pœnitentiæ apertè monstrasse. Certè Theologus est ex illis de quibus ait S. Gregor. lib. 7. Moral. Cap. 12. *Qui esse humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti proprijs, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes sed sine contumelijs volunt. Cumq; adipisci virtutes quærunt, sed labores virtutum fugiunt, quid aliud, quam exhibere belli certamina in campo nesciunt, & triumphare in*

vrbibus

vrbibus de bello concupiscunt? Hæc Gregorius. Id verò grauissimè ferendum est, doctrinam hanc Theologi, etiam iuuentutis peruersiuam esse, quæ à Religiosâ vitâ amplectendâ, (ad quam plurimi austeriori vitæ ratione, frequenter inducuntur) retrahere, præcipuè verò ab ijs Religionibus, quæ ex instituto austeritatem profitentur, mentem auocare potest. Quod certè non est gloriam Dei propagare, & salutem proximorum promouere; quibus rebus sæpius gloriatur Theologus: sed potius est gloriam Dei diminuere, & salutem multorum impedire. Ita Theologus dum exaltat Religiones, per quas maximè gloria Dei propagatur, & salus hominum procuratur, ipse insipienter, & gloriæ Dei detrimentum suo scripto infert, & saluti proximorum impedimentum ponit.

PROPOSITIO LXII.

Sed potissimùm ex dilectione Dei, quæ se prodit amplâ & multiplici propagatione diuini cultus, & gloriæ, & multarum animarum salute.

Hæc Propositio secundum mentem Theologi est falsa: Eius enim intentio est monstrare perfectionem vnius Religionis super aliam, quæ non est petenda ex his, in quibus omnes Religiones conueniunt: & quia conueniunt omnes Religiones in dilectione Dei, tanquam in fine remoto, & mediato; ideò non est instituenda comparatio, inter Religiones penes dilectionem Dei, vt supra monstratum est circa Propositionem XIII. Expressè id tradit S. Thomas 2.2. q. 188. ar. 1. ad 1. *Est*, inquit, *commune in omni Religione quod aliquis totaliter se debet præbere ad seruiendum Deo. Vnde ex hac parte, non est diuersitas inter Religiones, vt scilicet in vna Religione, aliquis retineat aliquid*

sui &

sui, & in aliâ aliud. Est autem diuersitas secundum diuersa, in quibus homo Deo seruire potest, & secundum quod ad hoc homo se potest diuersimode disponere. Hæc S. Tho. Est etiam Propositio dicta friuola, & deceptoria: quia supponit austeritatem, non esse opus dilectionis Dei, aut proximi, eo ipso quòd distinguit, contra austeritatem, dilectionem Dei, & proximi. Cum tamen austeritas propter Deum suscepta, informetur dilectione Dei; & ita sit verè opus dilectionis Dei, & etiam sit satisfactoria, & impetratoria pro proximis. Vide dicta de pœnitentiâ circà Propositionem XIII.

PROPOSITIO LXIII.

Et laboribus difficlibus earum causa constanter, & perseueranter propter Deum susceptis, & inuicta virtute in occasionibus peccatorum declaratur.

Hæc Propositio trutinanda est secundum doctrinam S. Tho. 2. 2. q. 27. ar. 8. ad 3. *Plus*, inquit, *facit ad rationem meriti, & virtutis bonum, quam difficile; Vnde non oportet quòd omne difficilius sit magis meritorium, sed quòd sic est difficilius, quod etiam sit melius.* Hæc S. Thomas. Ex quo infertur non oportere omnem Religionem, quæ laboribus difficilibus occupatur esse perfectiorem, sed quæ sic rebus difficilioribus occupatur, quòd & melioribus. Et eadem 22. q. 182. ar. 2. ad 1. ait. *Labor exterior toleratus propter Christum, operatur ad augmentum præmij accidentalis: sed augmentum meriti respectu præmij essentialis consistit principaliter in charitate, cuius quoddam signum est labor exterior.* Conformiter ad id in 4. Dist. 49. q. 5. ar. 3. quæstiun. 2. ad 3. docet, quòd difficultati in sustinendo dolores tactus debetur au-

reola, & quod voluntas Martyrij, non pertingit ad illud meritum, quod actui Martyrum debetur ratione difficultatis, quamuis possit etiam peruenire ad alterius præmium, considerata radice merendi; quia aliquis ex maiori charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat. Vnde voluntariè Martyr, potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur. Secundum quæ insistendo paritati rationis dico, quod aliquis potest peruenire ad præmium Prædicatoris, & Doctoris considerata radice merendi: quia aliquis ex maiori charitate, potest velle, amplè, & multipliciter propagare diuinam gloriam, & multarum animarum salutem procurare, earumque causa labores difficiles subire, quam alius ipso facto id perficiat. Vnde voluntariè Doctor, potest mereri suâ voluntate, præmium essentiale æquale, vel maius eo quod Doctori debetur. Vide Theologe an sit bona illatio. Sed & hanc aliam perpende. Si illa Religio quæ profitetur dilectionem Dei, & multipliciter propagat diuinam gloriam, & multarum animarum salutem, & labores difficiles sustinet, est perfectior, etiamsi externâ vitæ austeritate non vtatur; nonne multò magis illa Religio erit perfectior, quæ omnia ista simul complectitur; videlicet austeritatem vitæ externam, & dilectionem Dei, & propagationem gloriæ ipsius, & curam salutis animarum, & laborum difficilium tolerantiam? Necesse est concedas illationem Theologe, quia alias docuisti illam Religionem esse perfectiorem, quæ per plures modos, & vias, fructus facit, & plura media, siue plura auxilia, siue plura præsidia, (nam hæc omnia inter se distinxisti) ad consecutionem sui finis ordinata habet.

PRO-

PROPOSITIO LXIV.

Arctitudo obseruantiarum, inquit S. Thomas 2. 2. q. 188. ar. 6. ad 3. non est illud quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit: & ideo non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quod ex maiori discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ ad finem Religionis.

Hæc Propositio continet mutilatam citationem, & ostendit maximam infidelitatem authoris, qui pro suo libitu, ea quæ arridere videbantur, adduxit, quæ vero aduersantia menti, vel potius carni ipsius, vel certè ideò menti, quia carni, respuit. Ingenium eius clarè agnosces, expenso textu integro S. Thomæ: sic ergo inquit ibi S. Doctor. *Ad tertium dicendum, quòd arctitudo obseruantiarum, non est illud quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit. Et Isaiæ 58. dicitur. Nunquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Assumitur tamen in Religione vt necessaria ad carnis macerationem, quæ si sine discretione fit, periculum deficiendi habet annexum, sicut B. Antonius dicit. Et ideo non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quòd ex maiori discretione sunt eius obseruantiæ ordinatæ, ad finem Religionis: sicut ad continentiam efficaciùs ordinatur maceratio carnis, per abstinentiam cibi & potus, (quæ pertinent ad famem & sitim) quàm per subtractionem vestium, (quæ pertinent ad frigus & nuditatem,) & quàm per corporalem laborem.* Hæc S. Thomas. Sed quam delicatus Theologus, (vt nihil dicam de manifestâ infidelitate ipsius,) qui omnia aspera & mo-

lesta carni, præscindit. *Arctitudo* inquit S. Thomas. *assumitur in Religione, vt necessaria ad carnis macerationem:* subticet ille, & quasi inobseruatam Propositionem transit. *Ad continentiam*, inquit S. Thomas, *efficaciùs ordinatur, maceratio carnis, per abstinentiam cibi & potus:* non attendit ille, & lippis oculis, gustu tamen perceptibili, discreuit inter amara, & dulcia. Sed iam mi Theologe considera, an non potior erit Religio ex hoc, quod simul vtrumq; retinet; videlicet & arctiores obseruantias habet, & hæ eædem eius obseruantiæ, ex maiori discretione sunt ordinatæ ad finem illius?

PROPOSITIO LXV.

Et 2. 2. q. 184. ar. 3. & lib. de Perfect. vitæ spiritualis Cap. 2. idem S. Doctor ait. Primum & principaliter consistit spiritualis vitæ perfectio, in dilectione Dei, secundario in proximi dilectione.

O egregium argumentatorem Theologum. Primum, inquit, & principaliter consistit perfectio spiritualis vitæ in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergo perfectio Religionis non est metienda ex vitæ austeritate externâ. Repono simile argumentum, vt monstretur vis & efficacia consequentiæ illatæ. Primùm & principaliter consistit spiritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundariò in dilectione proximi. Ergò perfectio Religionis non est metienda ex doctrinâ & prædicatione. Quid dicis Theologe? Fortassis probabis tuam consequentiam, ex loco Pauli ad Rom. 14. quem adfert S. Bernard. à te infra citatus. *Non est regnum Dei, esca & potus: sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* At ego insi-

sto &

sto, & similiter probo meam consequentiam, ex loco Pauli 1. ad Corinth. 4. *Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute.*

PROPOSITIO LXVI.

Caue inquit S. Hieronymus Epist. 41. ad Celantiam cap. 6. ne si ieiunare, aut abstinere cæperis, te putes esse iam sanctam: hæc enim virtus, adiumentum est, non perfectio sanctitatis.

At & tu Theologe caue, ne si prædicare aut docere cæperis, te putes esse iam sanctum: quia scriptum est Matth. 23. *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate, & facite: secundum opera verò eorum, nolite facere. Dicunt enim & non faciunt, alligant autem onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua, & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cænis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Et iterum Matth. 7. scriptum est. *Multi dicent mihi in illâ die. Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam noui vos. Discedite à me qui operamini iniquitatem.* Vanissima ergò esset præsumptio, putantis se esse Sanctum, ex eo solo, quod prædicaret, & doceret.

PROPOSITIO LXVII

Hinc S. Franciſcus teſte S. Bonauenturâ eius vitæ Cap. 6. ſæpe dicebat Fratribus. De omni eo quod peccator poteſt, nemo ſibi debet iniquo applauſu blãdiri: peccator, ait, ieiunare poteſt, orare, plangere, carnemq; propriam macerare, hoc ſolùm non poteſt, Domino, ſcilicet, ſuo eſſe fidelis.

Et tu Theologe, de omni eo quod peccator poteſt, tibi iniquo applauſu blandiri non debes. Peccator autem prædicare poteſt, docere poteſt, Sacramenta adminiſtrare, poteſt, libros pro defenſione Eccleſiæ conſcribere poteſt, animas conuertere poteſt (vt ex præcedentibus conſtat) hoc ſolùm non poteſt, Domino ſcilicet ſuo eſſe fidelis. Ecce & Epiſtolam pro dilatatione gloriæ Dei, vt putabas, conſcripſiſti; at dubito, an pro hoc labore auditurus ſis à Domino. *Euge ſerue bone, & fidelis.*

PROPOSITIO LXVIII.

Hinc in libro octauo in vitis Patrum apud Roſuueydum. Cap. 63. Oranti B. Paphnutio Abbati, qui in ſumma vitæ auſteritate, & multo maiore, quam nunc in vllo Religioſo Ordine ſeruetur, vitam Eremiticam ſectabatur, ſeparatus à conſortio hominum, diuinitus reuelatum eſt, eum non exceſſiſſe perfectionem cuiusdam in

Ciuita-

Ciuitate tibicinis, qui non ita pridem vacabat latrocinijs, ebrietati, & scortationi. Cùm autem accuratè examinaretur, quidnam vnquam ab eo rectè gestum esset: hoc solùm inuenit; quòd cum aliquandò latronis vitam ageret, Christi Virginem, cui erat à latronibus vitium afferendum, liberauit; & alteri formosæ mulieri erranti in solitudine vim non intulerit, sed trecentis aureis donatam dimisserit, vt maritum cum liberis, ob debita in carcerem coniectum liberaret.

Debebat vlterius legisse Theologus. Post quam ergo loco citato Palladius recitasset historias, de tibicine, protocomite, & mercatore, ad quos Angelus remiserat Paphnutium, & per eum dictos induxerat ad vitam Ereniticam; tandem subdit. *Assistens autem Angelus dixit ei.* (sc. Paphnutio.) *Huc deinceps accede ô Beate, in æterna Dei tabernacula: venerunt enim Prophetæ, te in suos choros accepturi. Hoc autem non tibi prius reuelaui: ne si fuisses elatus, de tuis detraheretur meritis. Cùm ergo vno solo die superuixisset, & per reuelationem, ad eum venissent quidam presbyteri, omnibus illis narratis, tradidit animam. Apertè autem videntes presbyteri, eum assumi in choris iustorum, & Angelorum, Deum laudabant.* Hæc ibi. Ex quibus manifestè colligitur, Angelum ideò non declarasse B. Paphnutio, eminentiam, & quantitatem meritorum suorum ne detrimentum eorum, per elationem subiret. Quando ergo declarabat eum similem tibicini, protocomiti, mercatori, intelligenda dicta Angeli, de quadam æqualitate, non Mathematicâ, aut Metaphysicâ, sed Morali, & de eâ

æquali-

æqualitate, non simpliciter, sed secundùm quid; siue Paphnutium non excessisse perfectionem illorum, quantum ad aliqua duntaxat, non verò quasi à toto genere, & absolutè loquendo non excessisset: Quod aduertendum erat Theologo, ne vnde B. Paphnutius, in suis retinebatur meritis, inde ipse ei detraheret; & quod B. Paphnutio occasio erat conseruandæ humilitatis, Theologo fieret ansa minuendi perfectionem suæ sanctitatis.

PROPOSITIO LXIX.

Si ergò hominem tam antea malum opera charitatis pauca, æquarunt meritis, tam Sancti Eremitæ, in summo rigore ieiuniorum, & paupertatis, aliisq; carnis macerationibus vitam traducenti, quantò maiorem meritorum cumulum, parient innumera opera charitatis spiritualis, &c.

At qui multo magis est, mi Theologe, dimissis omnibus perfectè & totaliter suæ saluti intendere. Manifestè id habetur, ex historiâ B. Paphnutij â te citatâ. Is enim declaratus ab Angelo similis tibicini, protocomiti, mercatori; primò tamen eorum dixit. *Si ô frater non parua, à diuinitate tui habetur ratio, ne tuam animam temerè neglexeris.* Et mox subditur ibi. *Is autem statim proiectis quas habuit in manibus tibijs, & lyræ Musicæ harmoniâ, in spiritualem traducta melodiam, virum secutus est in desertum.* Secundo verò dixit. *In ijs te rectè gessisti: Vnum tamen tibi restat quod est caput virtutum: nempè Dei omni ex parte sapiens cognitio, quam non poteris sine labore consequi, nisi cùm te ipsum à mundo abnegaris, crucem accipias, & sequaris*

seruato-

Seruatorem. Et subditur. *Is autem vbi hæc audiuit, statim nec suis quidem valere iussis, virum secutus est in montem.* Tertio verò dixit. *Quovsq; tu terrenam exerces negotiationem, nec cælestia attingis mercimonia; sed hæc quidem es alijs dimissurus, tu verò illis te adiungens, quæ sunt maximè opportuna, sequere Seruatorem, ad eum venturus paulò post.* Et subditur. *Is verò nihil differens, iussit filios suos reliqua diuidere pauperibus, ipse autem cùm in montem ascendisset, & seipsum in eo loco inclusisset, vbi duo priores consummati fuerant, perseuerabat in orationibus.* Ex his habetur multò perfectius esse, abdicatis omnibus sibi perfectè vacare; quandoquidem B. Paphnutius præfatis illum viuendi modum persuasit, quem nisi perfectiorem censeret, nequaquam facere attentaret.

Sed ne Theologo ambigendi locus supersit, profero duo loca S. Thomæ, à me sæpius consultò citata; nam expediret ea versari continuò, ante oculos, & mentes, incumbentium saluti animarum. Primus locus est 2.2.q.182. ar. 2. ad 1. *Labor* inquit, *exterior operatur ad augmentum præmij accidentalis, sed augmentum respectu præmij essentialis, consistit principaliter in charitate, cuius quoddam signum est, labor exterior toleratus propter Christum. Sed multò expressius eius signum est, quòd aliquis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Secundus locus est Quodlib.3. q.6 ar.17. ad 6. *Etsi* inquit, *procurare salutem aliorum sit maius, quàm intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunq; modo intendere saluti aliorum præfertur ei, quod est quocunq; modo intendere suæ saluti. Si enim aliquis totaliter & perfectè, intendit suæ saluti, multò maius est, quam si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum, si saluti propriæ etsi sufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Thomas. Vtinam Theologus consilium eius amplexus fuisset, & potius perfectè & to-

 taliter

taliter dimiſſis omnibus intendere ſuæ ſaluti elegiſſet, quam hanc opellam ad ſalutem aliorum edidiſſet; vtiq; non ita erraſſet. Deinceps ergò curet attendere ſibi perfectè, & particularia opera circa ſalutem aliorum dimittat; nam rectius faciet: ne ſaluti aliorum nimis intentus & ſuæ perfectionis obliuioſus, ſimilis efficiatur viro, qui congregat merces in ſacculum pertuſum, vt dúm plurima vult congregare, nihil inueniat in manibus ſuis.

PROPOSITIO LXX.

Etſi vitæ externa aſperitate, cæteris non antecellant.

Inſpice Theologe exemplaria Prædicatoribus à te propoſita, & inde iudica, an prædicatores non debeant excellere auſteritate vitæ. Et inprimis omnis perfectionis prototypum Chriſtum Dominum, qui vtique vitam ſatis auſteram & rigidam duxit, vt ſuo loco monſtratum eſt. Hinc S. Thomas 3. p. q. 41. ar. 3. ad primum inquit. *Nullus debet aſſumere Prædicationis officium, niſi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus, ſicut & de Chriſto dicitur Act 1. Quòd cæpit IESVS facere & docere: & ideò Chriſtus, ſtatim poſt baptiſmum auſteritatem vitæ aſſumpſit, vt doceret, poſt carnem edomitam, oportere alios ad prædicationis officium tranſire.* Conſonat Abulen. ſupra Matth. 4. q. 10. *Ieiunium* inquit, *hoc Chriſti neceſſarium fuit, ad inſtructionem Prædicatorum: voluit enim Chriſtus ex operibus ſuis oſtendere, quid in Prædicatore præcedere debet, antequam prædicet, vt dignè prædicare poſſit, ſecundum illud Actor. 1. Cæpit IESVS facere & docere; id eſt prius facere ea, quæ debet facere bonus Prædicator, & poſtea prædicare ea, quæ debet dicere verus Doctor.* Inſpiciat & Apoſtolos, de quibus etiam ſupra probatum

eſt.

est, eos rigidam vitam egisse. Non solum autem vitam Christi & Apostolorum contempletur: sed etiam initia prædicationis eorum diligenter penset, & reperiet eos prædicationem suam à pœnitentia inchoasse. Sic de Christo scriptum est Matth. 4. *Cœpit IESVS prædicare & dicere: Pœnitentiam agite.* Sic & de Apostolis Actor. 2. *Compuncti sunt corde, ac dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos. Pœnitentiam, inquit, agite.* Idem & de Ioanne scriptum est Matth. 3. *In diebus illis venit Ioannes Baptista, prædicans in deserto Iudææ, & dicens. Pœnitentiam agite.* Frustra autem pœnitentiam prædicator euangelizat, quam opere reprobat, vel saltem non exhibet. *Sermo*, inquit Bernardus, *viuus & efficax exemplum operis est, plurimum faciens suadibile, quod monstratur factibile.* Hinc Prosper lib. 1. de vitâ Contemp. cap. 23. ait. *Hoc specialiter Doctor Ecclesiasticus elaboret, quo fiant, qui audiunt eum, suis disputationibus meliores, non vanâ assentatione fautores. Lachrymas quas vult à suis Auditoribus fundi, ipse primitus fundat, & sic eos compunctione sui cordis accendat.* Idem dicendum de alijs. Mundi contemptum, quem vult in suis auditoribus excitare Prædicator, ipse prius præseferat: odium & castigationem carnis, quam vult auditoribus suadere, ipse prius in suo corpore exerceat. Auditores citius sequentur facta, quam verba. Non solum autem austeritas vitæ prædicatori necessaria, vt sua prædicatio sit efficax, sed etiam vt sit libera & expedita. Quâ enim fronte, quo ausu animi, quâ fiduciâ ad pœnitentiæ fructus dignos reddendos perurgebit, si in se nullum pœnitentiæ, & austeritatis vestigium exhibebit? quomodo persuadebit sacco indui, cinerem tanquam panem manducare, potum cum fletu miscere, lachrimis stratum rigare, disciplinis, catenis ferreis, cilicijs, corpus diuexare, vigilijs atterere, peregrinationibus con-

ficere. is qui mollibus induitur, loco fabarum, & olerum, mensam perdicibus, caponibus, & varij generis carnibus instructam habet, potum cum vino miscet, in strato commodo cubat, macerationes carnis non exercet? Quâ libertate prædicabit ieiunia supererogationis, abstinentiam à conuiuijs, & commessationibus, is qui communia tantum Ecclesiæ ieiunia obseruat, & ita vt præ abundanti refectione, & copia piscium, famis vexationem non sentiat, is qui sæpenumero fit vnus ex discumbentibus, & conuiuantibus, & aliquando eius caput calore vini corripitur, & lingua in multiloquium, vel etiam vaniloquium, & fortasse amplius soluitur? Rectè S. Hieronym. in Mich. 2. ait. *An non summa confusio & ignominia est IESVM crucifixum, magistrum pauperem atq; esurientem, fartis prædicare corporibus, ieiuniorumq; doctrinam, rubentes buccas, tumentiaq; ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoq; & abstinentiam, amplectamur.* Idem in Epist. 2. ad Nepotianum. *Non confundant*, inquit, *opera tua, sermonem tuum, ne cum in Ecclesiâ loqueris, tacitus quilibet respondeat. Cur ergo quæ dicis, ipse non facis? Delicatus Magister est, qui pleno ventre de ieiunijs disputat: accusare auaritiam, & latro potest. Sacerdotis Christi, os, mens, manusq; concordent.* Hæc S. Hieronym: Sed vt prædicator non solum alios inducat ad exercitium pœnitentiæ, verum etiam de suâ salute securus sit, necessaria est ei exterior vitæ austeritas. *Castigo* inquit Apostolus 1. Corinth. 9. *corpus meum & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Supra quem locum S. Thomas ait. *Tangit austeritatem vitæ, & implet facto, quod docet verbo, ne se damnet ore proprio.* S. August. verò *Suo timore*, inquit. *nos terruit Apostolus: quid enim faciet agnus, vbi aries timet, & tremit?* Et S. Chrysost. *Si Paulus hoc timuit, qui tam multos docuit, & timuit postquam*

quam prædicauit, & factus est Angelus, & totius orbis defensionem suscepit, & patrocinium, quid nos dixerimus? Ne enim inquit, existimetis, quoniam credidistis, hoc vobis sufficere ad salutem. Nam si mihi prædicasse, docuisse, innumerabiles adduxisse, non satis est ad salutem, nisi quoq; meæ actiones sint huiusmodi, vt in eas nulla cadat reprehensio: longè minus vobis. Denique vel inde potest colligi austeritatem vitæ externam esse necessariam Prædicatoribus, quia est necessaria, vitam contemplatiuam profitentibus. Ne autem aliquis dubitet Prædicatores debere excellere Contemplatione, profero aliqua testimonia SS. Patrum. Inprimis ergò S. Greg. lib. 3. Expos. in 1. Regum cap. 7. explicans illa verba. *Et circuibat Bethel, & Galgal & Masphath, & iudicabat Israelem, in supra dictis locis*, sic inquit. *Quidquid Doctor subditis proponit ad normam rectitudinis, aut de exemplis electorum accipit, aut doctrinâ sacri eloquij, aut ex reuelatione internæ contemplationis. Quibus perfectò verbis ostenditur, non tantùm quæ Doctor perfectus agat, sed etiam quia perfectus non sit, si agere hæc non possit. Nam si solum bonorum exempla nouerit, aut si Sacræ Scripturæ etiam quis eruditus sit, & contemplationis reuelatione caruerit, in ordine Prædicationis, vir perfectus non erit.* Et paulo post. *Bene ergo dicitur. Et iudicabat Israelem in prædictis locis: nam non solum in Bethel, & Galgal, sed etiam in Masphath, vt qui ad perfectionem prædicationis innititur, dum per humilitatem exempla maiorum sequitur, dum per studium sacri eloquij eruditione fulcitur, curet omninò necesse est, vt puritate mentis, ea quæ disponenda sunt, contemplando cognoscat. Dei namq; debet esse docibilis, qui suscepto Prædicationis officio docere homines cupit.* Idem in Moralib. lib. 6. Cap. 17. ait. *Neq; enim perfectus prædicator est, qui vel propter contemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instantiam, contemplanda postponit.* Et paulò post. *Hinc est quòd humani generis Redem-*

ptor per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad Orationis studium in nocte pernoctat: vt perfectis videlicet prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam, amore speculationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant: sed quieti contemplantes sorbeant, quòd occupati erga proximos loquentes refundant. Præterea homil. 5. in Ezech. dicit. *Ad locum de quo exeunt flumina, reuertuntur vt iterum fluant. Siue enim in virtutibus, seu in doctrinâ, quid aliud sunt Sancti viri, quam flumina, quæ terram cordis carnalium aridam rigant? Sed siue in operatione quam faciunt, seu in doctrinæ verbis citius siccarentur, nisi per intentionem cordis semper solicitè ad locum, de quo exeunt, redirent. Si enim introrsus ad cor non redeant, ac se se in amore Conditoris, desideriorum vinculis non adstringant, & manus ab eo, quod agebat, deficit, & lingua ab eo quod loquebatur arescit. Sed intus semper per amorem redeunt, & hoc quod in publico operantes atq; loquentes fundunt, in secreto suo de fonte amoris hauriunt: amando enim discunt, quod loquendo proferunt. Ad locum ergo, de quo exeunt flumina, reuertuntur, vt iterum fluant, quia aquam sapientiæ inde semper hauriunt, vnde oritur, ne cùm cucurrerit, exsiccetur.* Hæc S. Gregorius. Sanctus verò August. lib 4. de Doctr. Christ. Cap. 15. *Agit,* inquit, *noster iste eloquens, cum & iusta, & sancta, & bona dicit (neq; enim alia debet dicere) agit ergò quantum potest cùm ista dicit, vt intelligenter, vt libenter, vt obedienter audiatur: & hæc se posse, si potuerit, & in quantum potuerit, pietate magis Orationum, quàm Oratorum facultate non dubitet, vt orando pro se, ac pro illis, quos est allocuturus, sit orator, antequam dictor. Ipsâ horâ iam vt dicat accedens, priusquàm exerat proferentem linguam, ad Deum leuet animam sitientem, vt eructet quòd biberit, vel quod impleuerit fundat.* Sanctus quoque Bernard. super Cantica. *Prædicatores* ait, *sumpto contemplationis, & orationis gustu, tantò valentiùs ad anima-*

animarum lucra conquirenda egrediuntur. Demum vt multos alios omittam Abulen. in Matth. cap. 4. quæst. 5. *Eum qui prædicat oportet* inquit, *considerare in lege Dei, die ac nocte; ne si diuertat ab huiusmodi contemplatione, postmodum conuertatur ad fabulas inanes.* Hæc ille. Ex quibus habetur prædicatorem debere contemplatione alijs esse excellentem. Atqui austeritas vitæ externa necessaria est contemplationi dedito, vt supra probatum est. Ergo & prædicatori.

Sed tandem necesse est vt assignem proximam causam, quare Prædicator debeat excellere austeritate vitæ externâ: & est huiusmodi, vt nimirum conseruet castitatem, quæ sine castigatione carnis, difficillimè potest custodiri, vt supra habitum est circa Propositionem LXI. *Sanè inter omnia certamina Christianorum*, inquit August. *duriora sunt prælia castitatis nam ibi continua pugna, & rarior victoria.* Et Isidorus. *Summum*, inquit, *nobis, adiutorium præstabit, cilicium & cinis, totisq; noctibus statio immobilis, panis desiderium, ardens lingua, modiceq; irrorata, sepulchrorum habitatio.* Et certè si S. Hieronym. de seipso fatetur. *O quoties ipse in Eremo constitutus, in illâ vastâ atq; horrendâ Eremi solitudine, quæ exusta solis ardoribus, Monachis horridum præbet habitaculum, putabam me Romanis interesse delitijs. Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squallida cutis situm Æthyopicæ carnis obduxerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nudâ humo vix horrentia ossa collidebam. De cibo verò & potu taceo, cum etiam languentes Monachi, aquâ frigidâ vtantur, & coctum aliquid comedisse luxuriæ sit. Ille igitur ego qui ob gehennæ metum tali me carceri damnaueram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat. In frigido corpore, & ante hominem suum,*

iam

iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Itaq; omni auxilio destitutus, ad IESV iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte: nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret Domino imperante tranquillitas. Hæc S. Hieronymus de seipso. Si hoc patiuntur illi, qui exesis corporibus, in solitudine solis impugnantur cogitationibus, quid patientur illi, qui incommoditatibus carnis viuunt? *Quanti & quales Episcopi & Clerici*, inquit S. August. *post confessionem & victoriarum, calcata certamina, post magnalia & signa mirabilia vsquequaq; monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, cum volunt in naui fragili nauigare? quantos leones domuit vna infirmitas delicata, id est, luxuria, quæ cum sit vilis & misera, de magnis efficit prædam. Quod columnæ cæli ceciderunt Sanctissimi illi Eremitæ, multorum annorum experientia probati, in solitudinibus morantes, ætate prouecti, imò & miraculis coruscantes: & tamen eos de fastigio conuersationis cælestis, mulieres deturbarunt. Quid est mulier.* quærit à seipso Ephrem: & respondet. *Naufragium super terram fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conuersatio, atq; confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, iuuenum perditio, sceptrum inferni, & concupiscentia præceps.* S. Ambrosius item de Muliere. *Ianua Diaboli*, inquit *via iniquitatis, scorpionis percussio, nociuum genus est fœmina, cum proximat, stimulat, ignem accendit, flammigero igne percutit, conscientiam pariter habitantis, & exurit fundamenta montium.* Item S. Augustinus. *De ferro* inquit, *rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam: in risum aliquando dissoluitur, nunc blanditias exhibet: & quod est venenosiùs super cuncta psallere delectatur aut cantare; cuius cantu tolerabiliùs est audire basiliscum sibilantem. Grauem*

inimicum

inimicum sortita est castitas, cui non solum resistendum, sed dimisso freno longius fugiendum. Nec eo minus fœminæ fugiendæ sunt, quia Religiosæ videntur: quia quanto religiosiores tanto citius alliciunt: & sub prætextu pietatis latet viscus libidinis. Experto crede, expertus loquor, coram Deo non mentior: Cedros Libani, duces gregum, sub hâc peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspicabar, quàm Ambrosij, vel Hieronymi impudica turpitudine. Tam diu Diabolus sopitum ignem sine vllis flammis occultat, donec duas faculas iungens, simul ambas accendat, & tam diu cessat sæuitiæ suæ tela supponere, donec sicut peritus venator, quod occisurus est, laquei vinculis alliget. Hæc August. Ad idem Hieronym. *Omnes puellas, & virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige, nec in præterita castitate confidas, Neq; enim sanctior Dauide, neq; Salomone potes esse sapientior. Memento semper quòd paradysi colonum, de possessione sua eiecit mulier. Solus cum solâ, absq; arbitro & teste non sedeas, etiam si secretum aliquod intersit. Caueto omnes suspiciones, & quicquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante deuita. Muliebria munuscula, & sudariola, & vestes ori applicatas, & oblatos ac degustatos cibos, blandasq; ac dulces literulas, sanctus amor non habet.* Ad excusationes quæ adferri solent, respondet Hieronym. *Quod si dixeris: Mihi sufficit conscientia mea; habeo Deum iudicem, qui meæ vitæ est testis, non curo, quid loquantur homines. Audi Apostolum. Prouidentes bona non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Et Bernard. *Esto, sis continens; sed ego suspicione non careo. Tolle scandali causam.* Et iterum inquit Hieronymus. *Quid sibi volunt sola & priuata colloquia, & arbitros fugientes oculi?* Et iam olim ab exordio nascentis Ecclesiæ S. Clemens. *Ad visitandam mulierem infirmam, nullus Clericus ingrediatur, nisi cum duobus, aut tribus, & nec presbyter solus cum sola adiungatur, sed duobus adductis testibus visitet infirmam, nec solus cum sola fæmina, fabulas misceat.*

Et Theodorus Studites. *Nec solus colloquere cum Monacha, vel sæculari. nisi necessitas trahat, idq; cum duabus ab vtraq; parte personis* De S. Augustino Possidon. refert. *Si forte ab aliquibus fœminis, vt videretur vel salutaretur rogabatur, nunquam sine Clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis vnquam est locutus, nec si secretorum aliquid interesset.* Cantipratensis verba sunt hæc. *Nec socius sociũ debet deserere, maximè in colloquio mulieris, nisi alter alterũ videat colloquentem.* Et alibi. *Quam vera sit hæc vox (væ soli (ego noui, qui triginta annis, & eo ampliùs vices Episcopi, in diuersis Prouincijs & Diœcesibus habui, qui in hoc articulo, quo Religiosi, vel soli vadunt in vijs, vel soli manent in curijs, horrenda mala, horrendaq; scandala, horrendaq; pericula frequenter audiui, quæ nunquam sustinuissent, adiuncto socio, vel fecissent.* Lege si placet Epistolam 284. lib. 2. Isidori Pelusiotæ, de vitandâ familiaritate mulierum, in quâ præter cætera habentur hæc verba notatu dignissima. *Quod si te frequenter cum ipsis versari, nec vllo inde detrimento affici dixeris, id quidem fortasse mihi persuaderi sinam. At illud item velim, omnibus fidem adhibere, aquis lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis, continenter cadentibus, excauari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: quid rupe durius fingi queat? quid item aquâ molliùs; & quidem aquæ guttula? & tamen assiduitas naturam vincit. Quod si natura quæ ægre dimoueri potest, dimouetur, idq; quod minimè debebat, perpetitur, quâ tandem arte ac ratione, voluntas quæ facile mouetur, à consuetudine non vincatur, & euertatur?* Hæc Isidorus. Ideo sapiens Ecclesiast. 42 ait. *In medio mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.* Quod si ex omnibus inductis testimonijs patet, conuersationem mulierum esse nociuam, & apprimè fugiendam; quomodo non erit necessaria austeritas vitæ, ei qui non vult fugere, sed conuersari cum illis, etiam causâ salutis earum? Credat,

qui

qui vult; ego in æternum non credam, cum ab omni labe cordis immunem, qui non edomitâ carne per rigores, & afflictiones externas, assiduus, vel saltem frequens est cum mulieribus, etiam pijs & deuotis. Remitto vnumquemq; conuersantium cum mulieribus, ad propriam conscientiam. Mittat manum suam in sinum suum, & fortassis inueniet eam leprosam.

PROPOSITIO LXXI.

Meritò itaq; S. Anselmus, explicans illud Apostoli 1. Tim. 4. Exercitatio corporalis ad modicum vtilis; pietas autem ad omnia.

Ex hâc Propositione colligitur Theologum imitari ingenium, & mores Hæreticorum. Ingenium quidem, quia hoc loco Scripturæ passim Hæretici vtuntur ad reprobandam vtilitatẽ ieiunij, & nominatim Philippus Melanthon: Mores verò, quia sicut Hæretici incipiunt prædicationem suam à demoliendo opera pœnitentiæ, & austeritates; vt palam videre erat in Luthero, qui non ab inuitatione ad pœnitentiam, vt Christus, Ioannes Baptista, & Apostoli, prædicationem suam cæpit; sed potius â laxando habenas carni & sanguini: ita & hic Theologus, hunc fortassè primum ingenij sui partum, & primam in scribendo exercitationem, impugnationi austeritatum, & operum pœnitentiæ dedicauit. Subdolè tamen egit, quia exitialia doctrinæ suæ venena, melle verborum condita, & sensualitati plausibilia, propinauit. Quamobrem vereor, ne ad præcursores Antichristi pertineat. Dicit enim Gregor lib. XIII. Expositionis Moralis in Iob. cap. 5. *Sicut incarnata veritas in prædicatione sua pauperes Idiotas & simplices elegit; sic è contrario, damnatus ille homo, quem in fine mundi Apostata Angelus assu-*

lus assumit ad prædicandam falsitatem suam, astutos: ac duplices, atq; huius mundi scientiam habentes, electurus est. Vnde & per Isaiam dicitur. Væ terræ, cymbalo alarum, quæ est trans flumina Ethyopiæ, quæ mittit in mari legatos, & in vasis papyri super aquas. Terra quippe cui væ dicitur, ille principaliter homo damnatus est, qui alarum cymbalum vocatur: quia hi per superbiam in altitudinem cogitationis euolant, eundem peruersum hominem prædicando sonant. Quæ scilicet terra, rectè trans flumina Æthyopiæ esse perhibetur. Æthyopia etenim nigrum populum mittit, & omnem populum mundus iste, quia peccatorem profert, quasi nigrum Æthyopia populum parit. Sed terra cui væ dicitur, trans flumina Æthyopiæ esse perhibetur: quia damnatus ille homo, tantâ immensitate iniquus est, vt omnium peccantium peccata transcendat. Qui mittit in mare legatos; quia prædicatores suos in sæculum spargit. De quibus rectè subditur, qualiter mittantur, dum dicitur: In vasis papyri super aquas. Ex papyro quippe charta est. Quid itaq; per papyrum, nisi sæcularis scientia designatur? Vasa ergo papyri, sunt corda Doctorum sæcularium. In vasis igitur papyri super aquas legatos mittere, est prædicationem suam, in sapientum carnalium sensibus ponere, & defluentes ad culpam populos vocare. Hæc Gregorius de Antichristo: qui & terra, id est terrenus, & cymbalum alarum, propter elationem, & trans flumina Æthyopiæ, id est, transcendens peccata mundi dicitur. Hic ergo Prædicatores astutos, duplices, & mundi huius scientiam habentes eligit, & eos tanquam legatos mittit in mari, id est, per sæculum spargit. Mittit autem eos in vasis papyri super aquas, id est, in scientiâ sæculari, vt prædicationem suam ponant, in sensibus sapientum carnalium. De Theologo autem plurimi magni nominis, id est, & pietatis & scientiæ viri, multoties contestati sunt, & contestantur, eum hominem astutum, vafrum, subdolum, duplicem, & huius mundi scientia præditum. Non

immeritò ergò verendumest, ne Antichristus eum, tanquam legatum suum, & prædicatorem in sæculum miserit, in vase papyri, & suæ Epistolæ; vt poneret prædicationem suam, in sensibus carnalium hominum, qui persequuntur austeritates, & odio habent durum viuendi genus.

PROPOSITIO LXXII.

Per exercitationem corporalem, intelligens cum S. Ambrosio, S. Bernardo, & S. Thoma, corporis afflictionem, & castigationem. Corporalis, inquit, exercitatio quæ est in ieiuniis, vigiliis, labore manuum, ac multimoda corporis afflictione, parum vtilitatis habet, respectu magnæ vtilitatis, quam habet pietas religiosæ mentis. Exerce te ad pietatem, id est, ad compassionem proximorum, & ad opera misericordiæ. Nam vt ait S. Augustinus Epist. 52. Pietas est verax Dei cultus, vnde omnia rectè viuendi ducuntur officia.

Mi Theologe, debebas aduertere, multiplicem esse expositionem loci à te allati. Profero Bellarminium, hæreticorum nostri temporis malleum lib. 2. de bonis operib. in particul. cap. 12. *Duæ*, inquit, *sunt huius loci explicationes. Vna est commentarij, quæ tribuitur Ambrosio, quæ quidem per corporalem exercitationem, ieiunium intelligit. Sed per pietatem, non intelligit cultum Dei propriè dictum, sed*

misericordiam in pauperes. Vult autem hic Commentarius ieiunium ad modicum vtile esse, nisi cum misericordia, & eleemosynis coniungatur. Quod idem docet S. Chrysost. hom. 78. in Matth. vbi dicit. Ieiunium sine eleëmosynis nihil valere. Quod intelligendum est, si eleëmosynæ faciendæ præceptum occurrat, & is qui ieiunat, tam sit auarus, vt nolit eleëmosynam facere, etiam de eo quod sibi superest, & quod aliàs consumpsisset, nisi ieiunare instituisset. Alioqui enim ieiunium cum eleëmosyna coniungere, non est necessarium, quamuis sit vtilissimum. Quare S. Ambrosius ser. 33. S. August. ser. 56. Et S. Leo serm. 2. de Ieiunio X. Mensis. non iubent, sed hortantur, vt vnusquisque tempore ieiunij, prandium quod sibi subtrahit, pauperibus eroget. Altera expositio verior & plane ad mentem Apostoli, est Chrysostomi, Theodoreti, Theophilacti, Oecumenij, & aliorum, qui per corporalem exercitationem non intelligunt ieiunium, sed studium corporis confirmandi & corroborandi: quod faciunt athletæ, gladiatores, milites, & cæteri qui viribus corporalibus egent. Sumit enim Apostolus similitudinem ab athletis cùm ait. Exerce te ipsum ad pietatem. Nam id significat vox Græca. γύμναζε. & sensus huius loci hic est. Exerce te more boni athletæ, ad cursum vel certamen pietatis. Hoc enim verè vtilissimum est, tum in hâc vitâ, tum in futurâ. Nam qui vires exercent ad cursum, vel corporale certamen, parum inde lucrantur, in hac vita, & in alia prorsus nihil. Similis locus est 1. Corinth. 9. Qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Et illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Porrò S. Ioannes Chrysost. non solùm docet Apostolum non loqui hoc loco de ieiunio, sed etiam refellit eos, qui contra sentiunt. Neque enim credibile est, Apostolum vocaturum fuisse ieiunium, corporalem exercitationem, cum ieiunium ad corpus extenuandum, non ad confirmandum referatur, & cùm sit verè spiritualis, & cælestis exercitatio. Deinde quomodo diceret idem Apostolus, ieiunium ad modicum valere, cum ipse idem ad ieiunium

nium

nium tam frequenter, & verbo, & exemplo discipulos hortaretur? Deniq; nunquam Apostolus ieiunio, pietatem opponeret; quæ habet promissionem vitæ, quæ nunc est, & futuræ; cum id maximè conueniat ieiunio, vt in hâc vitâ sanitatem efficiat, & conseruet, vt patet ex Cap. 1. Daniel: & in aliâ mercedem accipiat à Patre cælesti, iuxta promissionẽ Domini Matth. 6. Itaq; rectè S. Leo ser. 1. de ieiun. Pentecostes. Sequitur, inquit, solemne ieiunium, quòd animis corporibusq; curandis salubriter institutum, deuotâ nobis est obseruantiâ celebrandum. Hæc Bellarminus.

Ex quibus patet, non posse ex loco Pauli citato, peti certum, euidens, & demonstratiuum argumentum, pro intento Theologi: quandoquidem sensus loci, non est clarus, & apertus, & circa expositionem eius adeò dissentiant SS. Patres. Quod si velimus expositioni secundæ inhærere, allatæ à Bellarmino, tantum abest vt faueat Theologo, quin potiùs sit valdè eius proposito contraria. At quia sua veneratio, & quidem iustissimè, debetur SS. Anselmo, & Thomæ,(nam quid Bernardus intellexerit per exercitationem corporalem, postea patebit) ideò & secundum mentem horum Doctorum dico, Theologo non patrocinari sententiam eorum. Hi enim Sancti, non dixerunt absolutè afflictionem corporis esse inutilem, sed comparatiuè, & respectiuè ad vtilitatem magnam, quam habet pietas mentis, esse modicum vtilem. Quod si vitæ austeritas externa, non est censenda absolutè inutilis, quâ ratione infert Theologus, ex vitæ austeritate externâ, non esse metiendam Religionis perfectionem? Ex re enim vtili & bonâ, tanquam ex fructu siue medio, secundum principia ipsiusmet Theologi, potest agnosci perfectio Religionis. Quod si illa Religio est perfectior, quæ se exercet in pietate; nonne illa Religio, secundum regulas Theologi erit perfectior, quæ simul & in pietate, & in

vitæ

vitæ austeritate se exercet; quandoquidem & plura media habet, & pluribus est fulta auxilijs, ac præsidijs: quæ secundum Theologum, faciunt ad perfectioné Religionis.

PROPOSITIO LXXIII.

Quem locum explanans S. Thomas in Comment. Exercitatio, inquit, ieiunij & huiusmodi, in sua natura non sunt bona, sed pænalia, & si homo non peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia, in quantum reprimunt concupiscentias: Ergo ad istud modicum, sunt vtilia, quia tantùm ad morbum peccati carnalis, non spiritualis: quia aliquando propter abstinentiam, homo in iracundiam, inanem gloriam, & huiusmodi incurrit. Præfert ergo abstinentiæ pietatem; & accipitur hic vtroq; modo pro cultu Dei & misericordiâ.

Hæc Propositio mutilatam continet citationem, & Authoris ostendit summam infidelitatem. Integer enim textus S. Thomæ sic habet. *Corporalis exercitatio ieiunij, & huiusmodi, in sua natura, non sunt bona, sed pœnalia, & si homo non peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia. Sicut enim reubarbarum est bonum, in quantum releuat à cholera: sic & ista in quantum comprimunt concupiscentias. Ergo ad istud modicum sunt vtilia. 1. Cor. 9. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo &c. Colloss. 3. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram: Et ideo si homo esset in statu in quo non posset*

peccare

peccare, non indigeret ieiunio, & huiusmodi. Vnde Chrysost. super illud Matth. 16. Venit IESVS &c. dicit. Ioannes purus homo, indigebat medicina ieiunij. Christus Deus erat, & non purus homo; & ideo huiusmodi non indigebat. Ergo ad modicum vtilis est, quia tantum ad morbum peccati carnalis, non spiritualis: quia aliquando propter abstinentiam, homo iracundiam, inanem gloriam, & huiusmodi incurrit. Deinde cum dicit. Pietas autem: praefert abstinentiae pietatem, & accipitur hic vtroq; modo, scilicet pro cultu Dei & misericordia. Haec S. Thomas. Quibus perspectis & facta collatione, patebit euidenter vnicuique, quae posuerit, & quae omiserit Theologus. Omisit primum illa verba. (vt praetercam alia leuiora) *Si homo esset in statu, in quo non posset peccare, non indigeret ieiunio, & huiusmodi.* Existimat fortassis Theologus, se esse in statu in quo non potest peccare, scilicet in statu innocentiae, vt proinde non indigeat ieiunio, & alijs huiusmodi. Sed videat, ne dum vult esse supra homines, infra homines inueniatur, & comparetur iumentis insipientibus, & similis fiat illis; dum tanquam animalis homo, non ea quae sunt Spiritus Dei, sed ea quae sunt carnis, sapere videtur, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Subiungit S. Thomas dictum S. Chrysost. *Ioannes purus homo indigebat medicina ieiunij.* Theologus id omisit, quasi ad se nihil pertineret. Fortassis Theologus inter natos mulierum maior surrexit Ioanne Baptistâ; vt potè qui cum sit purus homo, non indigeat medicina ieiunij: Imò verò si Ioannes Baptista, cum esset sanctificatus in vtero, & prius sanctus, quam natus, & confirmatus in gratia, & in deserto manens, indiguit medicina ieiunij, quia purus homo erat; multo magis in peccatis nati, varijs obnoxij criminibus, de sua salute minimè securi, in medio prauae & peruersae nationis commorantes, indigebunt medicina ieiunij; saltim propterea, quia sunt puri homines.

Vt quid ergo ista omisit Theologus, acsi minime ipsi & alijs necessaria? Sed est vnde materiam tripudij ex loco citato habeat Theologus. *Quia* inquit S. Thomas, *aliquando propter abstinentiam homo iracundiam inanem gloriam, & huiusmodi incurrit.* At si idem periculum, aduertat Theologus, in prædicatione, & doctrina, credo quod non triumphabit. Maiori quippe periculo inanis gloriæ exposita est prædicatio, quam vitæ austeritas externa. Maceratio enim carnis plurimum facit ad coercendam vanam gloriam. Vnde August. dicit. *Ieiunium cor facit contritum, & humiliatum.* Et S. Climacus. *Si affligatur venter humiliabitur cor: si autem ille foueatur, superbit cogitatio.* Et idem rursus ieiunium vocat: *humile suspirium.* Ecclesia quoque canit. *Carnis terat superbiam, potus cibiq; parcitas.* Quid verò de prædicatione dicat S. Gregorius, audiamus. *Sæpe* inquit ille, Pastor. curæ par. 4. cap. 1. *dum prædicatio modis congruentibus vbertim funditur, apud semetipsum de ostensione sui, occultâ lætitiâ, loquentis animus subleuatur.* Et iterum alibi. *Tutius veritas auditur, quam prædicatur. Quoniam cum auditur, cordis humilitas custoditur: cum autem prædicatur, vix non surripit cuiquam hominum quantulacunq; iactantia, in quo vtiq; pedes affectionis, vel intentionis, aliquantulum inquinantur.* Item. *Post prædicationem lauat pedes Apostolis, quia aliquando inde inquinantur vestigia loquentium, vnde audientiū corda mundantur: dum se extollunt, quia per eos gratia Prædicationis deriuatur.* Et ideo S. August. monet dicens. *Solicitissimè cauendum est in docendo superbiæ vitium, quod in discendo non ita est.* Si ergo Theologus propter periculum inanis gloriæ, non vult ieiunare; propter idem periculum, neque debebit prædicare: & neque Epistolam hanc debebat scribere: plus enim in scribendo hanc Epistolam gloriolæ vanæ (verissimè vanæ) cupiditate, potuit vinci, quam alius ieiunans, & tacens.

PROPO-

PROPOSITIO LXXIV.

Sed præclarè admodum S. Bernardus eundem Apostoli locum eodem sensu intelligens Apologia ad Gulielmum Abbatem, eos Religiosos perstringit, qui ieiuniis maioribus addicti, & abstinentiis, vilię & attrita tunica induti, detrahebant aliis Religiosis, quod vterentur melioribus vestibus, ac pellibus, & carnibus vescerentur, & tria vel quatuor pulmētaria vno die admitterēt.

Hæc Propositio est contumeliosa, & iniuriosa in Cistercienses, filios Sancti Patris Bernardi, quos se conuenire, & de Ordine suo esse, disertè tradit idem Sanctus. Supponit enim eos fuisse detractores, quod nequaquam agnoscit S. Bernardus; imò ab eâ calumnia eos vindicat apertè; vt ex mox dicendis patebit: Sic enim ait ibi. *Vnde nunc mihi conueniendi sunt, quidam de Ordine nostro, qui contra illam sententiam. Nolite ante tempus iudicare, quoad vsq; veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordiū: alijs Ordinibus derogare dicūtur, & suam iustitiam solā volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti: quos profectò, (si qui tamē huiuscemodi sunt) nec nostri, nec cuiuspiā esse Ordinis, veriùs esse dixerim. Quippè qui etsi ordinatè viuētes, superbè tamen loquentes, ciues se faciūt Babylonis, id est, confusionis, imò filios tenebrarū, ipsiusq; gehennæ, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vobis ergò inquā fratres, qui etiam post auditam illam Domini de Pharisæo, & publicano parabolam, de vestra iustitia præsumentes, cæteros aspernamini, dicitis, (vt dicitur) solos vos homines esse iustos, aut omnibus*

bus Sanctiores, solos vos Monachorum regulariter viuere, cæteros vero Regulæ potius existere transgressores. Hæc S. Bernardus. Ex quibus claret, quod Cistercienses, alijs Religiosis non derogabant, sed derogare dicebantur: ideò & S. Pater, non absolutè, sed sub conditione loquitur. *Si quitamen huiuscemodi sunt:* & euidenter indicat, se tantum aliorum dictis attendere, dum ait. *Dicitis, vt dicitur.* Magnam ergo calumniam Theologus struxit contra sacrum Ordinem Cisterciensium, quem viuente adhuc Sancto Bernardo Fundatore suo, facit Ordinem detractorum, imò Ordinem sine ordine, Ordinem ciuium Babylonis, siue confusionis, Ordinem filiorum tenebrarum. His enim nominibus S. Bernardus detractores appellauit, vt visum est. Videat Theologus quam insipienter & imprudenter egerit, dum contra tot Sanctissimas Religiones dentes & arma exacuerit, vt liquet vel ex Propositione hac allatâ, quâ Sanctissimum Ordinem Cisterciensium proscindere, & Ordinem detractorum, orbi proponere ausus est. *Susurro & bilinguis maledictus* (Ecclesiast. 28.) *multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tetra multos commouit. Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem linguæ, comminuit ossa. Beatus, qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiuit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est. Mors illius, mors nequissima: & vtilis potius infernus, quàm illa. Qui relinquunt Deum incident in illam, & exardebit in illis & non extinguetur, & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia. Ita lingua* (Iacob. 3.) *modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis, quam magnam syluam incendit? Et lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum*

corpus

corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehennâ. Omnis enim natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & cæterorum domantur, & domita sunt à naturâ humanâ: linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem eius facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet fratres mei, hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine, emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest fratres mei, ficus vuas facere, aut vitis ficus? Sic neq; salsa, dulcem potest facere aquam. Sed bono animo estote ô Sacra capita Cisterciensium. Gladius enim anceps linguæ illius, intrauit in cor ipsius, quia dum alios detractores facit, ipsemet detractor factus est, & incidit in foueam quam fecit, & dolor eius in caput ipsius.

PROPOSITIO LXXV.

Et hos etsi pro delicatulis habitos, iis longè anteponit.

Hæc Propositio omnino falsa est. Nullum enim vestigium eius est in tota Apologia Diui Bernardi, quod alios Religiosos anteponat suis, magnam austeritatem vitæ profitentibus: etiamsi virtutes anteponat vitijs; imò per oppositum, acriter alios Religiosos reprehendit. Versa Lector, & vide totam Apologiam, an quid simile inuenias. Attende antecedentia, & consequentia, & iudica rectè, an verum sit, quod dixit Theologus. Antecedentia ad citata à Theologo, sunt ista. *Primo* inquit, *quid ad vos de alienis seruis? suo Domino stant aut cadunt. Quis vos constituit iudices super eos? Deinde si ita est, vt dicitur, de Ordine vestro præsumitis, qualis Ordo est, vt antequam de suo quisquam trabem eijciat, in fratrum oculis tam curiosè festucas perquirat?*

Qui in Regulâ gloriamini, cur contra Regulam detrahitis? Cur contra Euangelium, ante tempus, & contra Apostolum, alienos seruos iudicatis? An Regula non concordat Euangelio, vel Apostolo. Alioquin Regula, iam non est Regula, quia non recta. Audite & discite ordinem, qui contra ordinem, alijs Ordinibus derogatis. Hypocrita, inquit, eijce primum trabem de oculo tuo, & sic videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Quæris quam trabem? An non grandis, & grossa trabs est, superbia, quâ te putas esse aliquid, cum nihil sis. Insanissimè tibi tanquam sanus exultas, & alijs vanissimè trabem portans, de festucis insultas. Gratias, inquit, tibi ago Deus, quia non sum sicut cæteri hominum, iniusti, raptores, adulteri. Sequere ergò, & dic: detractores. Neq; enim minima est hæc festuca inter cæteras. Quare cum tam diligenter alias enumeres, istam taces? Si pro nullâ, vel minimâ habes, audi Apostolum. Neque maledici, ait, regnum Dei possidebunt. Audi & Deum in Psalmo comminantem. Arguam te, inquit, & statuam contra faciem tuam. Quod quia detractori loquatur, certum est ex præcedentibus. Et quidem iuste ad se retorquendus, & se compellendus est intueri, qui auertens faciem suam à se, aliena potius mala, quàm sua, solet curiosius perscrutari. At inquiunt, quomodo Regulam tenent, qui pellicijs induuntur, sani, carnibus, seu carnium pinguedine vescuntur, tria vel quatuor pulmentaria vnâ die, (quod regula prohibet) admittunt, opus manuum, quod iubet, non faciunt, multa deniq; pro libitu suo, vel mutant, vel augent, vel minuunt. Rectè, non possunt hæc negari. Hæc Bernardus. Considera quæso si est mentio aliqua, de anteponendis delicatulis. Sed dato non concesso, quod alios anteponeret, quid mirum, quòd anteponeret tenentibus Ordinem sine ordine, ciuibus Babylonis, filijs tenebrarum, ipsiusque gehennæ, vno verbo detractoribus Sed iam attende sequentia.

PROPOSITIO LXXVI.

Attendite, inquit, in regulam Dei, cui vtique non dissonat institutio S. Benedicti. Regnum Dei intra vos est, (Lucæ 17.) hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus (Rom. 14.) Regnum Dei non est esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. De corporalibus itaq; obseruantiis fratribus calumniam struitis, & quæ maiora sunt Regulæ, spiritualia instituta relinquitis. Magna abusio. Tunicati & elati, abhorremus pelliceas. Tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quam tunicata superbia. Repleti deinde ventrem fabâ, mentem superbia, cibis damnamus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad vsum vesci, quam ventoso legumine, vsque ad ructum exsaturari: & præcipuè cùm Esau, non de carne, sed de lente sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: è contra verò Elias innoxie carnem comederit 3. Reg. 17. vers. 6. Abraham

gratissi-

gratissime carnibus Angelos p iuerit, Gen. 18. & de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Et infrà. Quanto spiritus corpore melior est, tanto spiritualis, quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergò cum de horum obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas, non te magis transgressorem Regulæ indicas? cuius licet minima quædam teneas, meliora deuitas: de quibus Paulus. æmulamini, ait charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus, in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem, in quo alios deprimis, charitatem; quæ sunt charismata meliora. Tu si tuum corpus multis ac nimiis laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas mẽbra tua, benè facis. Sed quid si ille, quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat, de hâc, quæ ad modicum vtilis, corporali videlicet exercitatione, amplius autem, quam tu de illa quæ ad omnia valet, id est, pietate, &c.

Vt in propatulo cernas summam infidelitatem & falaciam Authoris, in citandis Sanctis Patribus; profero totum textum S. Bernardi, quem maximopere Theologus truncauit & mutilauit. *Sed attendite*, ait, *in Regulam Dei cui vtiq; non dissonat Institutio S. Benedicti. Regnum Dei, inquit, intra vos est: hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis*

corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus. Regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. Et rursus: Regnum Dei non est in sermone, sed in virtute. De corporalibus itaq; obseruantijs fratribus calumniam struitis, & quæ maiora sunt Regulæ, spiritualia, scilicet, instituta relinquitis, camelumq; deglutientes, culicem liquatis? Magna abusio. Maxima cura est, vt corpus regulariter induatur, & contra regulã suis vestibus anima nuda deseritur. Cum tanto studio tunica & cucullа corpori procurẽtur, quatenus cui deerunt, Monachus non putetur: cur similiter spiritui pietas & humilitas, quæ profectò spiritualia indumẽta sunt, non prouidentur. Tunicati & elati abhorremus pelliceas, tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbia: præsertim cum & Deus tunicas pelliceas primis hominibus fecerit, & Ioannes in Eremo zonâ pelliceâ lumbos accinxerit, & ipse tunicarum institutor in solitudine, non tunicis sed pellibus se se induerit. Repleti deinde ventrem fabâ, mentem superbiâ, cibis damnamus saginatos: quasi non meliùs sit exiguo sagimine ad vsum vesci, quam ventoso legumine vsq; ad ructum exsaturari, & præsertim cum Esau non de carne, sed de lente sit reprehensus: & de ligno Adam, non de carne, damnatus, & Ionathas ex gustu mellis, non carnis, morti adiudicatus: è contra vero Elias innoxiè carnem comederit: Abraham gratissimè carnibus Angelos pauerit, & de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Sed & satius est modico vti vino propter infirmitatem, quàm multa aqua ingurgitari per auiditatem. Quia & Paulus Thimotheo modico vtendum vino consulit, & Dominus ipse bibit, ita vt vini potator appellatus sit, Apostolisq; bibendum dedit; insuper & ex eo Sacramenta sui sanguinis condidit: cum è contrariò aquam ad nuptias bibi, non passus sit, & ad aquas contradictionis, populi murmur terribiliter castigauerit: Dauid quoq; aquam, quam desiderauerat, potare timuerit, viriq; illi Gedeonis qui præ auiditate toto corpore prostrato, de

 flumine

flamine biberint, digni ad prælium ire non fuerint. Iam verò de labore manuum quid gloriamini, cum & Martha laborans increpata, & Maria quiescens laudata sit: Et Paulus apertè dicat. Labor corporis ad modicum valet, pietas autem ad omnia? Optimus labor de quo Propheta dicebat. Laboraui in gemitu meo: & de quo alibi. Memor fui Dei & delectatus sum & exercitatus sum. At ne corporale intelligas exercitium. Et, defecit, inquit, Spiritus meus. Vbi autem non corpus, sed spiritus fatigatur, spiritualis procul dubio labor intelligitur. Quid ergo inquis? Siccine illa spiritualia persuades, vt etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere, & ista non omittere. Alioquin cum aut ista omitti necesse est, aut illa: ista potiùs omittenda sunt, quàm illa. Quanto omnis Spiritus corpore melior est, tanto spiritualis, quàm corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cum de horum obseruatione elatus, alijs eadem non obseruantibus derogas, nonne te magis transgressorem Regulæ indicas, cuius licet minima quædam teneas, meliora deuitas? De quibus Paulus. Æmulamini, ait, charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus, in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem; in quo alios deprimis, charitatem: quæ sunt procul dubio charismata meliora. Tu si tuum corpus multis & nimijs laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus, mortificas membra tua quæ sunt super terram, bene facis. Sed quid si ille quem similiter non laborantem diiudicas, modicum quidem habeat de hâc, quæ ad modicum est vtilis, corporali videlicet exercitatione: amplius autem quam tu de illa, quæ ad omnia valet, id est pietate, quis quæso vestram Regulam melius tenet? An non melius, qui melior? Quis vero melior, humilior, an fatigatior? An non is qui à Domino didicit mitis esse & humilis corde: Qui & cum Maria, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eo? Quod si Regulam ab omnibus, qui eam professi sunt, sic ad literam tenendam censes, vt nullam omnino dispensationem admitti patiaris; audacter

dacter dico, nec tu eam, nec ille, tenetis. Nam etsi ille quantum quidem pertinet ad obseruationes corporeas, in pluribus offendit, impossibile est tamen, te quoque vel in vno non transgredi. Scis autem quia qui in vno offendit, omnium est reus. Sin vero concedas, aliqua posse mutari dispensatoriè, procul dubio & tu illam tenes, & ille; quanquam dissimiliter. Nam tu quidem districtius, at ille fortasse discretius. Neque hoc dico, quia hæc exteriora negligenda sunt, aut qui se in illis non exercuerit, mox ideo spiritualis efficiatur: cum potiùs spiritualia (quanquam meliora) nisi per ista, aut vix, aut nullatenus, vel acquirantur, vel obtineantur, sicut scriptum est. Non prius quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Sicut nec Iacob, nisi prius cognitâ Liâ, desideratos Rachelis amplexus meruit obtinere. Vnde rursus in Psalm. Sumite psalmum & date tympanum: Quod est dicere. Sumite spiritualia, sed prius date corporalia. Optimus autem ille, qui discretè & congruè hæc & illa operatur. Hæc Bernardus.

Quibus lectis & bene pensatis, facile quiuis aduertet, quæ Theologus suæ Epistolæ inseruerit, quæ vero respuerit: nimirum more suo ea quæ plausibilia proposito videbantur attulit, quæ vero repugnantia, omnino subticuit. Et inprimis expositionem sententiæ Pauli citatæ supra ab ipsomet Theologo. Sic enim Bernardus legit. *Labor corporis ad modicum valet:* & loquitur de labore manuum, quo vt plurimùm non occupantur Religiones, etiam austeram vitam profitentes. Deinde omisit illa verba S. Bernardi. *Quid ergo inquis? Siccine illa spiritualia persuades vt etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere, & ista non omittere.* Sic Bernardus: at Theologus non sic: sed taliter spiritualia persuadet, vt corporalia damnet: Siue, taliter vult fieri spiritualia, vt omittantur corporalia. Denique nonne fraudulenter Theologus, non subtexuit cautelam à S.

 Bernardo

Bernardo adhibitam suis verbis. *Non hoc dico* inquit Bernardus, *quia hæc exteriora negligenda sint, aut qui se in illis non exercuerit, mox ideo spiritualis efficiatur, cum potius spiritualia, (quanquam meliora,) aut vix, aut nullatenus vel acquirantur vel obtineantur.* Pupugit mentem, vel potius carnem, aut certe mentem carnalem Theologi, hæc Propositio, & ideo oculum considerationis ab ea auertit, & silentio inuoluit. Quam delicatus es mi Theologe, qui ex pratis SS. Patrum, flosculos suaueolentes decerpere, herbas vero medicinales, & corpus purgantes, negligere conatus es: qui sensibus fauorabilia eligis, odiosa persequeris. Quid si totam Apologiam Sancti Bernardi legisses, quam grauiter punctus, (etsi non compunctus) recessisses. Lege si placet, & apertè videbis, omnia tua acriter perstringi, & grauiter notari. Neque animus est ea hic recensere, quia facile tibi possunt esse obuia. Ne tamen gratis & quasi inobseruatus transeas, pro hoc labore, quem nauasti vt insurgeres contra Religiones austeritati deditas, & aduersus ieiunium, & abstinentiam à carnibus (auctoritate Bernardi, vt tibi videbatur, suffultus) prædicares; repono vicissim ea, quæ S. Hieronymus pro ieiunio & abstinentia ab esu carnium, aduersus Iouinianum conscripsit, non totum eius tractatum, (quod esset nimis longum, & operosum) producendo, sed aliquas sententias selectiores promendo.

Audi idcirco, sues, & apros, & ceruos, & reliquas animantes, creatas, vt milites, & athletæ, nautæ, Rhetores, metallorumq; fossores, & cæteri duro operi mancipati, haberent cibos quibus fortitudo corporum necessaria est, qui portant arma, & cibaria, qui pugnis & calcibus, sua inuicem membra debilitant, qui remos trahunt, quorum latera ad clamandum, dicendumq; sunt valida, qui subuertunt montes, & sub dio & imbribus dormiunt. Cæterum nostra Religio, non πύκτην, non

athletam, non nautas, non milites, non fossores, sed sapientiæ erudit sectatorem; qui se Dei cultui dedicauit: & scit, cur creatus sit, cur versetur in mundo, quo abire festinet. Vnde & Apostolus loquitur. Quando infirmor, tunc fortior sum. Et: Si exterior vester homo corrumpitur, sed interior renouatur de die, in diem. Et: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Et: Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Nunquid omnibus præceptum est, ne duas tunicas habeant, ne cibos in perâ, æs in zona, virgam in manu, calceamentum in pedibus: vt vendant vniuersa quæ possident, denique pauperibus, & sequantur IESVM? Sed his vtique qui volunt esse perfecti. Alioquin à Ioanne Baptista, aliud præcipitur militibus, aliud publicanis. Dominus autem dicit in Euangelio, ad eum qui se iactauerat legis vniuersa complesse: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni, sequere me. Ne graue onus nolenti videretur imponere, in propria audientis voluntate dimisit, dicens. Si vis perfectus esse. Quamobrem & ego tibi dicam. Si vis perfectus esse, bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Si vis perfectus esse, meliùs est saginare animam, quam corpus. Si autem paruulus es, & coquorum te iura delectant, nemo eripit faucibus tuis esculentas dapes. Manduca & bibe, & si tibi placet, cum Israel lude consurgens, & canito. Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Manducet, & bibat, qui post cibos, expectat interitum: qui cum Epicuro dicit. Post mortem nihil est, & mors ipsa nihil est. Nos Paulo credimus intonanti. Esca ventri, & venter escis. Deus autem, & hunc, & illam destruet.

Verùm fac esum carnium, cunctis nationibus esse communem, & passim licere, quod passim gignitur. Quid ad nos, quorum conuersatio in cælis est, qui super Pythagoram & Empedoclem, & omnes sapientiæ sectatores, non ei debemur cui nascimur, sed cui renascimur: qui repugnantem carnem, & ad libidinum incentiua rapientem, inediâ subiugamus? Esus

carnium, & potus vini, ventrisq; saturitas, seminarium libidinis est. Vnde & Comicus. Sine Cerere, inquit, & Libero friget Venus. Per quinque sensus, quasi per quasdam fenestras, vitiorum in animam introitus est. Non potest ante Metropolis, & arx mentis capi, nisi per portas eius, irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima prægrauatur: & capitur aspectu, auditu, odoratu, sapore, tactu. Si Circensibus quispiam delectetur, si athletarum certamine, si mobilitate histrionum, si formis mulierum, splendore gemmarum, vestium, metallorum, & cæteris huiuscemodi, per oculorum fenestras, animæ capta libertas est, & impletur illud propheticum. Mors intrauit per fenestras vestras. Rursum audito vario organorum cantu, & vocum inflexionibus delinitur, & carmine poetarum, & comædiarum, mimorumq; vrbanitatibus, & strophis, & quicquid per aures introiens virilitatem mentis effæminat. Odoris autem suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cyphi, œnanthe, muscus & peregrini muris pellicula, quod dissolutis & amatoribus conueniat, nemo nisi dissolutus negat. Porrò ciborum auiditas, quod auaritiæ mater sit, & animum quasi quibusdam compedibus degrauatum in terra teneat, quis ignoret? Propter breuem gulæ voluptatem, terræ lustrantur, & maria; & vt mulsum, vinum, pretiosusq; cibus, fauces nostras transeat, totius vitæ opera desudamus. Tactus autem alienorum corporum, & fæminarum ardentior appetitus, vicinus insaniæ est. Ob hunc sensum cupimus, irascimur, gestimus, inuidemus, æmulamur, soliciti sumus, & expleta voluptate, per quandam plenitudinem rursus accendimur: quærimusq; facere, quod cùm fecerimus, iterum pœniteamus. Igitur cùm per has portas, quasi quidam perturbationum cunei ad arcem nostræ mentis intrauerint; vbi erit libertas, vbi fortitudo eius, vbi de Deo cogitatio: maximè cum tactus depingat sibi etiam præteritas voluptates, & recordatione vitiorum, cogat animam compati, & quodammodo exercere: quod non agit. His igitur rationibus

tionibus inuitati, multi Philosophorum, reliquerunt frequentias vrbium, & hortulos suburbanos, vbi ager irriguus, & arborum comæ, & susurrus auium, fontis speculum, riuus immurmurans, & multæ oculorum, auriumq; illecebræ, ne per luxum & abundantiam copiarum, animæ fortitudo mollesceret, & eius pudicitia constupraretur. Inutile quippe est crebrò videre, per quæ aliquando captus sis, & eorum te experimento committere, quibus difficulter careas. Nam & Pythagoræi huiuscemodi frequentiam declinantes, in solitudine & desertis locis habitare consueuerunt. Platonici quoq; & Stoici in templorum locis, & porticibus versabantur, vt admoniti angustioris habitaculi sanctitate, nihil aliud quàm de virtutibus cogitarēt. Sed & ipse Plato, cùm esset diues, & thoros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt posset vacare Philosophiæ, elegit Academicam villam, ab vrbe procul, non solum desertam, sed & pestilentem: vt cura & assiduitate morborum, libidini impetus frangeretur: discipuliq; sui, nullam aliam sentirent voluptatem, nisi earum rerum, quas discerent. Quosdam legimus effodisse sibi oculos, ne per eorum visum à contemplatione Philosophiæ auocarentur. Vnde & Crates ille Thebanus, proiecto in mari non paruo auri pondere: Abite, inquit, pessum malæ cupiditates: Ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Quod si quis existimat, & abundantia ciborum potionumq; se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in delitijs, & delitiarum vitijs non teneri, seipsum decipit. Cùm enim procul ab his remoti, sæpe capiamur naturæ illecebris, & cogamur ea cupere, quorum copiam non habemus; quanto magis si circumdati retibus voluptatum, esse nos liberos arbitremur? Sensus noster illud cogitat, quod videt, audit, odoratur, gustat, attrectat: & ad eius rei trahitur appetitum, cuius capitur voluptate: quòd mens videat, & mens audiat, & quòd nec audire quidpiam, nec videre possumus, nisi sensus in ea, quæ cernimus, & audimus, fuerit intentus. Vetus quoq;

senten-

sententia est. Difficile est, imò impossibile, delitijs, & voluptatibus affluentes, non ea cogitare quæ gerimus: frustraq; quidam simulant saluâ fide, & pudicitiâ, & integritate mentis, se abuti voluptatibus, cùm contra naturam sit, copijs voluptatum, sine voluptate perfrui: & Apostolus hoc ipsum cauens, dixerit, Quæ autem in delitijs est vidua, viuens, mortua est. Sensus corporum quasi equi sunt sine ratione currentes: anima verò, in aurigæ modum, retinet frena currentium. Et quomodo equi absq; rectore, præcipites ruunt, ita corpus sine ratione, & imperio animæ, in suum fertur interitum. Alia quoq; comparatio animæ & corporis, à Philosophis ponitur. Corpus puerum, animam pædagogum esse, dicentibus. Vnde & Historicus. Animæ, inquit, imperio, corporis seruitio, magis vtimur: alterum nobis cum Dijs, alterum cum belluis commune est. Igitur nisi vitia adolescentis & pueri, prudentia pædagogi rexerit, omnes conatus eius & impetus ad lasciuiam properant. Sine quatuor sensibus viuere possumus, id est, sine aspectu, auditu, odoratu, atq; complexu. Absq; gustu autem & cibis, impossibile est humanum corpus subsistere. Adesse ergò debet ratio, vt tales ac tantas sumamus escas, quibus non oneretur corpus, nec libertas animæ prægrauetur: quia & comedendum est, & deambulandum, & dormiendum, & digerendum, & postea inflatis venis incentiua libidinum sustinenda. Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas. Omnis qui cum his miscetur, non erit sapiens. Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut comesos, magno partos, & perditos labore doleamus. Olerum, pomorum, ac leguminum, & facilior apparatus est, & arte impendijsq; cocorum non indiget: & sine cura sustentat humanum corpus, moderateq; sumptus (quia nec auide deuoratur, quod irritamenta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur. Nemo enim vno aut duobus cibis, hisq; vilibus, vsq; ad inflationem ventris oneratur, quæ diuersitate carnium, & saporis delectatione percipitur. Cùm varijs nidoribus fumant

patinæ

patinæ, ad vsum sui expleta esuriê, quasi captiuos, trahunt. Vnde & morbi ex saturitate nimia concitantur, multiq; impatientiam gulæ, vomitu remediantur: & quod turpiter ingesserunt, turpiùs egerunt. Hipocrates in Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quæ crescendi mensuram compleuerint, nisi citò ablatione sanguinis imminuantur, in paralysim, & pessima morborum genera erumpere: & idcirco esse necessariam demptionem, vt rursum habeant in quæ possint crescere. Non enim manere in vno staturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse viuere animal, nisi crescendi capax sit. Vnde & Gallenus vir doctissimus, Hipocratis interpres, athletas, quorum vita & ars sagina est, dicit in exhortatione medicinæ, nec viuere posse diu, nec sanos esse: animasq; eorum, ita nimio sanguine, & adipibus, quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cæleste, sed semper de carnibus, & ructu, & ventris ingluuie cogitare. Diogenes, tyrannos, & subuersiones vrbium, bellaq; vel hostilia, vel ciuilia, non pro simplici victu olerum, pomorumq;, sed pro carnibus, & epularum delitijs, asserit excitari. Quodq; mirandum sit, Epicurus voluptatis assertor, omnes libros suos repleuit oleribus & pomis: & vilibus cibis dicit esse viuendum, quia carnes & exquisitæ epulæ, ingenti curá ac miseriá præparentur: maioremque pœnam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abutendo. Corpora autem nostra, cibo tantum & potu indigere. Vbi aqua & panis sit, & cætera his similia, ibi naturæ satisfactum. Quicquid supra fuerit, non ad vitæ necessitatem spectare, sed ad vitium voluptatis. Bibere & comedere, non delitiarum ardorem, sed sitim famemq; restinguere. Qui carnibus vescantur, indigere etiam his, quæ non sunt carnium. Qui autem simplici victu abutantur, eos carnes non requirere. Sapientiæ quoq; operam dare non possumus, si mensæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio & curâ indiget. Citò expletur naturæ necessitas: frigus & fames, simplici vestitu & cibo expelli potest

li potest. Vnde & Apostolus. Habentes, inquit, victum & vestitum his contenti sumus. Deliciæ & epularum varietates, fomenta auaritiæ sunt. Grandis exultatio animæ est, cùm paruo contentus fueris, mundum habere sub pedibus, & omnem eius potentiam: epulas, libidines, propter quæ diuitiæ comparantur, vilibus mutare cibis, & crassiore tunicâ compensare. Tolle epularum, & libidinis luxuriam, nemo quæret diuitias: quarum vsus aut in ventre, aut sub ventre est. Qui ægrotat non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτὴ δίαιτα dicitur. Quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest: ne quis putet morbos oleribus concitari. Si autem Milonis illius Crotoniatæ vires olera non ministrant, quæ nascuntur & aluntur carnibus: quid necesse est viro sapienti, & Philosopho Christi, tantam habere fortitudinem, quæ athletis & militibus necessaria est: quam cùm habuerit, ad vitia prouocetur? Illi arbitrantur carnes sanitati congruas, qui volunt abuti libidine, & in cænum demersi voluptatum, ad coitum semper exæstuant. Christiano sanitas absq; viribus nimijs necessaria est. Nec turbare nos debet, si rari sint huius propositi sectatores: quia rari sunt, & amici boni, & fideles, & pudici, & continentes, semperq; virtus rara est. Lege Fabritij continentiam, Curij paupertatem, & in tantâ vrbe, vix paucos inuenies quos sequaris. Noli timere, ne si carnes non comederis, aucupes & venatores frustra artificia didicerint. Legimus quosdam, morbo articulari & podagræ humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes, cibos redactos, conualuisse. Caruerant enim solicitudine dispensandæ domus & epularum largitate, quæ & corpus fraudant, & animam. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pænitentiam.

Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas.

Et cum in amænissimo agro, in morsum voluptuoso-

rum hominum, se crassum pinguemque describeret, lusit his versibus.

Me pinguem & nitidum & bene curatâ cute vises.
Cum videre voles Epicuri de grege porcum.

Postmodum, cùm argumentis Philosophorum, exemplisque fusiùs abstinentiam ab vsu carnium probasset, & rationem viuendi Diogenis Philosophi edisseruisset; tandem subiunxit. *Unius tantùm Philosphi exemplū posui, vt formosuli nostri, & torosuli, & vix summis pedibus adūbrantes vestigia: quorum verba in pugnis sunt, & sygillosmi in calcibus: qui paupertatem Apostolorum, & crucis duritiam, aut nesciunt, aut contemnunt, imitentur saltim gentilium parcitatem.*

Jnde ad exordium generis humani transiens, & ad posteriora descendens, multa dicit ad idem spectantia ex quibus aliqua commemorare visum est. *Beatitudo*, inquit, *paradysi absq; abstinentia cibi, non potuit dedicari. Quam diu ieiunauit, in paradyso fuit: comedit, & eiectus est: eiectus, statim duxit vxorem. Qui ieiunus in paradyso virgo fuerat, satur in terrâ matrimonio copulatur: & tamen eiectus, non protinus accepit licentiam carnium vescendarum, sed tantum poma arborum, & fruges segetum, & herbarum olera ei traduntur in cibum: vt exul quoq; paradysi, non carnibus, quæ in paradyso non erant, sed similitudine frugum paradysi vesceretur. Postea verò videns Deus, quod diligenter appositum esset ad malitiam cor hominis ab adolescentiâ, & spiritus eius in his permanere non posset, quia erant caro, opera carnis diluuio condemnauit: & auidissimam hominum gulam probans, dedit eis licentiam comedendarum carnium: vt dum sibi intelligunt licere omnia, non desiderent magnopere, quod non licebat, ne mandatum in causam verterent præuaricationis. Quanquam & tunc ex parte imperatum ieiunium sit. Nam cùm alia munda dicantur, alia immunda: & in arca Noe de immundis bina, de mundis introducuntur*

cuntur imparia: & vtiq; immundorum esus ablatus sit, ne sine causa dicerentur immunda: ex parte ieiunium dedicatum est, docens abstinentiam omnium, in quorundam recisione.

Moyses quadraginta diebus & noctibus ieiunus in monte Sina, etiam tunc probans, non in pane solo viuere hominem, sed in omni verbo Dei, cum Domino loquitur; populus autem satur idola fabricatur. Ille vacuo ventre legem accepit scriptam digito Dei: Iste manducans & bibens consurgensq; ludere, aurum conflat in vitulum, & Ægyptium bouem præfert Domini Maiestati. Tot dierum labor, vnius horæ saturitate periit. Frangit audacter Moyses tabulas: sciebat enim Dei sermonem, non posse audire temulentos. Incrassatus est, & pinguefactus, & dilatatus, & recalcitrauit dilectus, & dereliquit Dominum qui fecerat eum, & abscessit à Deo salutari suo. Vnde & in eodem Deueteronomio præcipitur: Ne cum manducaueris, & biberis, & domos optimas ædificaueris, ouibus & bobus tuis multiplicatis, & argento, & auro, extollatur cor tuum, & obliuiscaris Domini tui. Deniq; manducauit populus, & incrassatum est cor eius, ne videret oculis, & audiret auribus, & corde conijceret: & vultum ieiunantis Moysi, & iuxta Hebraicam veritatem, Dei confabulatione cornutum, pastus & pinguior populus, sustinere non potuit: Quamobrem & Dominus noster atq; Saluator, non ob differentiam virginitatis, & nuptiarum, vt quidam putant, sed ob ieiuniorum consortia, Moysen & Eliam transfiguratus in monte secum ostendit in gloriâ,

Sed nec secunda conscriptio tabularum, absq; ieiunio potuit impetrari. Quod ebrietas perdiderat, inedia reperit. Ex quo ostenditur posse nos per ieiunium redire in paradysum, vnde per saturitatem fueramus eiecti.

Elias quadraginta dierum ieiunio præparatus, Deum vidit in monte Oreb, & audit ab eo: Quid tu hîc Elia? Multò familiarior ista vox, quàm illa in Genesi. Adam vbi es? Illa enim

enim pastum terrebat, & perditum: hæc ieiunanti famulo blandiebatur.

Daniel, & tres pueri reuelationem merentur ieiunio: & pasti leguminibus, pulchriores sunt & prudentiores his, qui de mensa Regis carnibus vescebantur. Deinde scriptum est, quòd Daniel tribus hebdomadibus ieiunauerit: panem suauem non comederit: caro & vinum non intrauerit os eius: oleo non sit vnctus: & venerit ad eum Angelus dicens: Daniel homo miserabilis es. Qui Deo miserabilis apparuerat, post ieiunium leonibus in lacu fuit horribilis. Quam pulchra res: quæ placat Deum, leones mitigat, dæmones terret. Mittitur ad eum (licet hoc in Hæbraicis voluminibus non inuenerimus) Habacuc messorum prandium portans. Talem enim discophorum inedia meruerat hebdomadis. Dauid periclitante filio post adulterum, ἐξομολόγεσιν in cinere & ieiunio facit, dicens: Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et infirmata sunt in ieiunio genua mea. Et certè iam audierat à Nathan. Dominus abstulit à te hoc peccatum. Sampson, & Samuel vinum & siceram non bibunt. Erant enim filij repromissionis, & per abstinentiam ieiuniumq; concepti. Aaron & cæteri Sacerdotes, ingressuri templum, omne quod inebriare potest, non potant, ne moriantur. Ex quo intelligimus mori eos, qui in Ecclesia non sobriè ministrarint. Quamobrem exprobratur Israeli. Potum dabatis Nazaræis meis, vinum. Ionadab filius Rechab, præcepit filijs suis, vt non biberent vinum, vsq; in æternum. Quibus cùm offerret Hieremias vinum vt biberent, & illi bibere noluissent, loquitur Dominus per Prophetam. Quia obedistis præcepto Ionadab Patris vestri, non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab, stans in conspectu meo, cunctis diebus.

In foribus Euangelij Anna filia Phanuelis vniuira inducitur, semperq; ieiunans, & Dominum virginem, longa castitas, longaq; ieiunia suscepere. Præcursor eius & præco Ioannes

locustis alitur, & syluestri melle, non carnibus: habitatioque deserti, & incunabula Monachorum talibus inchoantur alimentis. Sed & ipse Dominus baptisma suum quadraginta dierum ieiunio dedicauit: & acriora dæmonia docuit non nisi oratione, & ieiunijs posse superari. Cornelius Centurio, vt Spiritum Sanctum acciperet antequam baptisma, eleëmosynis meruit, crebrisque ieiunijs. Paulus Apostolus, post famem, & sitim, cæterosque labores suos, & pericula latronum, naufragia, solititudines, crebra ieiunia enumerat. Et discipulo Thimotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinenti, suadet vini modicam potionem: Iam noli, inquit, aquam bibere. Cui autem dixit: Iam noli aquam bibere: ostendit eum aquam antepotasse. Quod non concederet, nisi crebræ infirmitates, & dolor stomachi, postulassent.

Illud autem quod proponere aduersarius ausus est, Dominum voratorem, & potatorem vini, à Pharisæis appellatum, & quia ad epulas ierit nuptiarum, & conuiuia non despexerit peccatorum, existimo quòd nobiscum faciat. Iste est Dominus (vt arbitraris) vorator, qui quadraginta diebus Christianorum ieiunium sanctificauit, qui beatos appellat esurientes & sitientes, qui escam habere se dicit, non quam discipuli suspicabantur, sed quæ in perpetuum non periret, qui de die crastina cogitare prohibet, qui cùm esurisse & sitisse dicatur, & ipse frequenter ad prandia, excepto mysterio, quod in typum suæ passionis expressit, & probandi corporis veritate, nec gulæ scribitur seruisse nec ventri. Qui diuitem purpuratum propter epulas narrat in tartaro, & Lazarum pauperem ob inediam dicit esse in sinu Abrahæ. Qui quando ieiunamus, vngi caput, & lauari faciem præcipit; quod non gloriæ hominum: sed Domino ieiunemus. Qui comedit quidem post resurrectionem partem piscis assi & fauum; non propter esuriem & gutturis suauitatem, sed vt veritatem sui corporis comprobaret. Nam quotiescunque mortuum suscitauit, iussit ei dari manducare, ne re-

surrectio

surrectio phantasma putaretur. Et Lazarus post resurrectionem, ob hanc causam scribitur cum Domino inijsse conuiuium. Nec hoc dicimus, quod negemus pisces & cætera (si voluntas fuerit) in cibo esse sumenda; sed quomodo nuptijs virginitatem, ita saturitati, & carnibus, ieiunia, spiritumq; præferimus. Hæc omnia Hieronymus, quæ in gratiam Theologi altissimæ perfectionis cupidi, placuit adferre. Si enim vult perfectus esse, bonum erit ei, ex consilio Hieronymi, vinum non bibere, & carnem non manducare. Si vult Perfectus esse, melius est ei, saginare animam, quam corpus. Sed si paruulus est, & cocorum eum iura delectant, nemo eripit faucibus suis, esculentas dapes. Manducet & bibat, & si ei placet, cum Israel ludat, & consurgens canat. Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

Sed fortasse indignè feret Theologus, sibi exhiberi dicta aduersus Iouinianum, vtique Hæreticum. Imò vereor cum S. Bonauenturâ in Apologiâ Pauperum, ne longè amplius desipiat, quam Iouinianus, tanquam proficiens in erroris doctrinâ discipulus. Nam sobrietatem in vsu ciborum dicit competere perfectis (hos enim contendit præsenti Epistolâ depingere) abstinentiam imperfectis: quia imperfecti indigent illo remedio ad edomationem concupiscentiarum, siue ad remedium peccati carnalis. Constat autem quòd perfecti præferuntur imperfectis, & quæ his & illis competunt, per se loquendo consimilem habent comparationem. Igitur secundum ipsum præfertur horum ciborum vsus moderatus, & sobrius, abstinentiæ ab eisdem. Quod si causetur falsum sibi crimen imponi, dicat igitur ipse quod sentit. Aut enim præfert abstinentiam, moderato modo vescendi: aut æquat: aut postponit. Si præfert; vt quid tot superuacua verba contra austeritatem & ieiunium protulit.

Concesso enim quod abstinere perfectius sit, nulla restat causa, aduersus Religiones austeras disputandi. Si verò æquat; in errorem Iouiani turpiter incidit. Si autem postponit; damnatæ & reprobatæ iam hæresi, superaddit. Quòd autem huius sententiæ vltimæ fuerit, inde apertè claret, quod quia perfectissimos prædicatores verbi diuini, præfert alijs imperfectis: & illis perfectissimis docet competere, vsum moderatum, & sobrium ciborum; abstinentiam verò & austeritates relinquit alijs; vtique imperfectis: sequitur quod etiam vsum moderatum ciborum, præferat abstinentiæ ab eisdem: perfectiora enim opera, conueniunt perfectioribus personis, & quæ competunt imperfectis, vtique sunt opera imperfectiora: sicut enim perfecti præferuntur imperfectis: ita ea, quæ his, & illis, conueniunt, per se loquendo, consimilem habent comparationem, vt inquit idem S. Bonauentura. Iudicio ergò S. Bonauenturæ, non Iouiniani discipulus, sed plusquam Iouinianus, noster Theologus est. Quapropter ijsdem verbis, quibus quondam S. Hieronymus Iouinianum, ad finem lib. 2. compellauit, compello & ego ipsum. *Nunc restat, vt Epicurum nostrum, subantem in hortulis suis, inter adolescentulos, & mulierculas, alloquamur. Fauent tibi crassi, nitidi, dealbati. Adde si vis iuxta Socraticam irrisionem, omnes sues & canes: & quia carnem amas, vultures quoque, aquilæ, accipitres, & bubones. Nunquam nos Aristippi multitudo terrebit. Quoscunque formosos, quoscunque calamistratos, quos crine composito, quos rubentibus buccis videro, de tuo armento sunt; imò inter tuos sues grunniunt. De nostro grege, tristes, pallidi, sordidati, & quasi peregrini huius sæculi, licet sermone taceant, habitu loquuntur & gestu: Hei mihi, quià peregrinatio mea prolongata est, habitaui cum habitantibus Cedar: videlicet tenebris huius mundi, quia lux lucet in tenebris, & tenebræ eam non*

comprehen-

comprehenderunt. Ne glorieris quod multos discipulos habeas: Filius Dei docuit in Iudæâ, & duodecim tantum illum Apostoli sequebantur. Torcular, inquit, solus calcaui, & de gentibus vir non est mecum. Ille in passione solus remansit, & Petri quoq; erga eum trepidauit constantia: Pharisæorum autem doctrinæ, omnis populus applaudebat, dicens: Crucifige, crucifige talem. Non habemus Regem, nisi Cæsarem, id est, vitia sequimur, non virtutes: Epicurum non Christum: Iouinianum, non Apostolum Paulum. Quod multi acquiescunt sententiæ tuæ, indicium voluptatis est. Non enim tàm te loquentem probant, quam suis fauent vitijs. In circulis platearum quotidie fictus ariolus stultorum nares verberat, & obtorto fuste dentes mordentium quatit, nec tamen deest, qui semper possit induci: & pro magnâ sapientiâ deputas, si plures porci post te currant, quos gehennæ succidiæ nutrias?

Et post pauca. Vexillum crucis, & prædicationis austeritas, idolorum templa destruxerat; è regione luxuria ventris & gutturis, subuertere nititur fortitudinem crucis. Vnde per Esaiam loquitur Deus. Populus meus, qui vos beatificant, seducunt vos, & semitas pedum vestrorum conturbant. Nec non per Ieremiam. Fugite de medio Babylonis, & seruate vnusquisq; animam suam, & nolite credere Pseudoprophetis, qui dicunt: Pax, pax, & non est pax: qui semper ingeminant, templum Domini, templum Domini. Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & insipientia: non aperuerunt iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent; qui deuorant plebem Domini vt cibum panis, Deum non inuocauerunt. Ieremias captiuitatem nuntians, lapidatur à populo. Ananias filius Azur, frangebat ad præsens ligneas torques, & in futurum ferreas præparabat. Semper Pseudoprophetæ dulcia pollicentur, & ad modicum placent. Amara est veritas, & qui eam prædicant, replentur amaritudine. In azymis enim veritatis & sinceritatis, Domini Pascha celebratur, & cum amaritudinibus comeditur. Habes

præterea in exercitu tuo, plures succenturiatos; habes scurras & velites in præsidijs, crassos, comptos, nitidos, clamatores, qui te pugnis calcibusq; defendant: tibi cedunt de viâ nobiles, tibi osculantur diuites caput: nisi enim tu venisses, ebrij atq; ructantes paradysum intrare non poterant. Macte virtute, imò vitijs. &c.

PROPOSITIO LXXVII.

Quod vsq; adeò verum est, vt idem S. Bernardus ser. 12. in Cantica. Prælatos sæculares Ecclesiæ vtiles, leuibus aliquibus defectibus obnoxios, anteponat Religiosis solitariis; etsi à vulgo habitis pro perfectioribus. Inhumanè, inquit, eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Dico enim, si is qui è Claustro est, eum qui versatur in populo, interdum minùs districtè minusuè circumspecte, sese agere deprehenderit, v. g. in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio, non ad iudicandum confestim resiliat, sed meminerit scriptum Ecclesi. 42. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodiâ vigilans, benefacis, sed qui iuuat multos, melius facit, & viriliùs. Quod si impleri non sufficit, absq; aliquâ iniquitate, id est, absq; quadam inæqualitate vitæ & conuersa-

tionis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Iacob. 5.

Hæc Propositio non habet connexionem cum præcedentibus. Quis enim dubitat, statum Episcoporum esse perfectiorem, quam statum Religiosorum? Nullus certe Theologus Catholicus contradicit. At quid ergò hæc doctrina à Theologo illata? Sed & quæ est hæc consequentia. Episcopi sunt perfectiores Religiosis: Ergò perfectio Religionis non est metienda ex austeritate externâ? Amplius autem dicta Propositio Theologi manifestissimam falsitatem, & imposturam continet. Sanctus enim Bernardus tantum Episcopos præfert Religiosis, non verò quosuis Prælatos: Theologus autem dicit S. Bernardum, Prælatos sæculares anteponere Religiosis solitarijs. Constat autem nomine Prælatorum, intelligi etiam alios, præter Episcopos: & non est conforme Theologiæ, omnes Prælatos anteponere perfectioni Religiosorum. Ne autem dubites de mente S. Bernardi, & vt Theologum agnoscas impostorem, profero textum illius integrum, quem mancum & mutilatum Theologus attulit. *Fratres reuereamur Episcopos, sed vereamur labores eorum. Si labores pensamus, non affectamus honores. Agnoscamus impares vires nostras, nec delectet molles & fæmineos humeros, virorum supponere sarcinis. Nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumanè nempè eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Temerariè obiurgat virum de prælio reuertentem, mulier nens in domo. Dico enim si is qui in Claustro est, eum qui versatur in populo, interdùm minus districtè minusué circumspectè sese agere deprehenderit. (v. g. in verbo, in cibo, in somno, in risu; in ira, in iudicio) non ad iudicandum confestim prosiliat, sed meminerit scriptum. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem intui custodiâ, vigilans*

gilans, benefacis, sed qui iuuat multos, & melius facit, & viribus. Quod si implere non sufficit absque aliquâ iniquitate, id est, absque quâdam inaequalitate vitae & conuersationis suae, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Haec dicta sint contra geminam tentationem, quâ saepe viri Religiosi Episcoporum vel ambire gloriam, vel excessus temerè iudicare, Diabolicis instigationibus, incitantur. Haec Bernardus. Tu autem vide fallaciam Authoris, qui per omnia falsarius est. Maiorem autem fallaciam eius agnosces, si consideres nomine Praelatorum saecularium, Ecclesiae vtilium, posse intelligi etiam Reges & Principes: nam hi sunt Praelati saeculares, & saepe Ecclesiae vtiles. Quia ergò Praelatos saeculares Ecclesiae vtiles, anteponit, tanquam perfectiores, Religiosis solitarijs, consequens est, quod anteponat etiam Reges & Principes in perfectione ijsdem. Si enim nomine Praelatorum, intellexit tantum Spirituales, quare non dixit eos Praelatos Ecclesiasticos, vel expressè Praelatos Spirituales? Sed vereor ne voluerit adulari Regibus & Principibus, vt eis etiam maiorem perfectionem attribueret, quam Religiosis. Perpende etiam, quam malitiosè detrahat Religiosis solitarijs, quos dicit à vulgo haberi pro perfectioribus. Quia enim vulgi, sicut & stultorum, infinitus est numerus; paucorum verò est sapientia: ideò iudicia vulgi, aut parui, aut nihili pendenda sunt. Quando ergo dicit Religiosos solitarios à vulgo haberi pro perfectioribus, eo ipso tacitè insinuat, hanc aestimationem esse flocci faciendam, & rem eis minimè competere, quamuis opinionem rei habeant. O detractorem vafrum, & subdolum, cuius os in dolo apertum est, contra Sanctos Domini. Nulla Religio est, quam lingua eius nequam non lacerauerit: Quinetiam ad eos, qui soli & reclusi in cellis manent, pertransijt, & eorum famam ac honorem furtiuè proscidit. O lingua lingua, sicut nouacula acuta fecisti dolum.

PRO-

PROPOSITIO LXXVIII.

Sicut vitæ austeritas, etsi bona & vtilis, non est id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est.

Hæc Propositio iam est sufficienter refutata. Id duntaxat aduertas, quam fraudulenter Theologus, vitæ austeritatem dixerit, *bonam & vtilem.* In hoc enim non recessit à moribus & ingenio Hæreticorum, qui ea apertè laudant, quæ aliàs in occulto condemnant. Sic Lutherus inimicus capitalis (vt est manifestum) ieiunij, tamen ieiunium commendat. Sic enim scribit ad Esslingenses, vt habetur in tomo 2. suarum Lat. Epist. *Hoc non negauerim me dixisse, confessionem esse multi pretij, sed nec ieiunio vnquam interdixi, nec peregrinationem vnquam reprobaui, aut esum piscium. &c.* Iouinianus etiam, quanquam sit omninò detestandus, nunquam tamen in talem dementiam incidit, vt gulositatem æquaret abstinentiæ, aut abstinentiam doceret esse malam: sed vsum ciborum & abstinentiam, æqualis meriti apud Deum censuit: quod Hieronymus, vt dogma prophanum, reprobauit. Theologus autem, plusquam Iouinianus profecit: quia tacitè moderatum vsum ciborum abstinentiæ prætulit, hoc ipso quod moderatum vsum ciborum docuit competere perfectissimis Religionibus, quas digito monstrare conatur, abstinentiâ relictâ, vtique imperfectioribus: quod iam supra probatum est. Desinat ergo iactare laudes austeritatis Theologus: nam quælibet Religio austera, renuntiat fauori simili, & dicit. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam meam, & proiecisti sermones meos retrorsum.

Si videbas Iouinianum currebas cum eo: & cum Hæreticis portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malitiâ, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum pœnitentiæ deditum loquebaris, & aduersus filium matris Ecclesiæ, ponebas ſcandalum. Hæc feciſti & tacui. Eximaſti inique quod ero tui ſimilis: arguam te & ſtatuam contra faciem tuam. Noli, noli, Theologe, Iudæ oſculum exhibere mihi, & in fraude, gladio petere viſcera mea. Meliora ſunt certè vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis. Corripiat me iuſtus in miſericordia, & increpet me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

PROPOSITIO LXXIX.

Id ex quo perfectio Religioſæ vitæ agnoſcenda eſt, non eſt paupertas.

Chriſtianæ Religionis propoſitum. (inquit S. Thomas. Opuſ. 17. Cap. I.) *in hoc præcipuè videtur conſiſtere, vt à terrenis homines abſtrahat, & ſpiritualibus faciat eſſe intentos. Hinc eſt quod author fidei, & conſummator IESVS, in hunc mundum veniens, ſæcularium rerum contemptum, & facto & verbo, ſuis fidelibus demonſtrauit. Facto ſiquidem: quia ſicut dicit Auguſt. in libro de cathechiſandis rudibus. Omnia bona terrena contempſit, homo factus Dominus IESVS, vt contemnenda monſtraret, & omnia terrena mala ſuſtinuit, quæ ſuſtinenda præcipiebat, vt neq; in illis quæreretur fœlicitas, neq; in iſtis infœlicitas timeretur. Natus enim de Matre, quæ quamuis à viro intacta concepit, ſemperque intacta permanſerit: tamen fabro deſponſata erat: omnem typum carnalis nobilitatis extinxit. Natus in Ciuitate Bethleem, quæ inter omnes Iudææ ciuitates erat exigua, noluit quemquam de terrenæ dignitatis ſublimitate gloriari. Pauper factus eſt, cuius ſunt omnia,*

& per

& per quem facta sunt omnia ne quisquam cùm in eum crederet, de terrenis diuitijs auderet extolli. Noluit Rex ab hominibus fieri, quia humilitatis ostendebat viam. Esuriuit, qui omnes pascit: sitiuit, per quem omnis potus creatur. Ab itinere fatigatus est, qui seipsum nobis viam fecit in cælum: crucifixus est, qui cruciatus nostros finiuit: mortuus est, qui mortuos suscitauit. Hoc idem in verbis ostendit. Nam in suæ prædicationis exordio, non aliqua regna terrena, sicut in veteri testamento, sed regnum cælorum pænitentibus repromisit. Discipulis primam beatitudinem, in spiritus paupertate constituit; in quâ etiam perfectionis iter esse monstrauit, dicens quærenti iuueni: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Hanc viam eius discipuli sunt secuti, tanquam temporaliter nihil habentes, sed spirituali virtute, omnia possidentes. Habentes enim alimenta, & quibus tegebantur his erant contenti. Hoc autem tam pium tamq; salubre studium, Diabolus humanæ salutis æmulus, per homines carnales, inimicos crucis Christi, terrena sapientes, ab antiquis temporibus impedire non cessat. Dicit enim August. in libro de agone Christiano. Masculi & fæminæ, & omnis ætas, & omnis sæculi dignitas, ad speciem vitæ æternæ commutata est. Alij neglectis temporalibus bonis, conuolant ad diuina. Alij cedunt eorum virtutibus, qui hæc faciunt, & laudant, quod imitari non audent. Pauci autem adhuc murmurant, & inani liuore torquentur, aut qui sua quærunt in Ecclesia, quam Catholici videantur, aut ex ipso Christi nomine, gloriam quærentes Hæretici. Ex eorum siquidem numero insurrexerunt ab olim, diuersis quidem in locis, sed pari vesaniâ, Iouinianus, Romæ: Vigilantius, in Galliâ: quæ antea errorum monstris caruerant. Horum primus, virginitati matrimonium: secundus paupertati, diuitum statum præsumpserunt æquare; manifesta perfidiâ, Euangelica & Apostolica consilia, quantum in ipsis est, reddentes inania. Sed quia

rerum

rerum conditiones ex suâ interdum pensantur origine, dogmatis eorum ortum inuestigemus, & processum exploremus. Sciendum ergo est Iouinianum in hunc errorem lapsum fuisse, vt diceret omnium baptizatorum, qui suum baptisma seruauerunt, vnam esse in regno cælorum remunerationem, vt Hieronym. narrat in libro quem contra eum scribit. Ex quo in tantùm processit, vt diceret, Virgines, viduas, & maritatas, quæ semel in Christo sunt lotæ, si non discrepent cæteris operibus, eiusdem meriti esse: matrimonium per hoc virginitati adæquans: & quod inter abstinentiam ciborum, & perceptionem eorum cum gratiarum actione, nulla esset differentia. Positio autem eius pro hæresi damnata est, vt Augustinus narrat. Hic autem Iouiniani error in Vigilantio surrexit, vt Hieronymus dicit in Epistola contra Vigilantium, qui veritatem fidei impugnabat, vt ibidem dicitur, pudicitiam odio habens, & in conuiuio sæcularium, contra ieiunia Sanctorum declamans, vt Hieronymus in eadem Epistola dicit. Nec solum contentus fuit Iouinianum imitari, consilium de virginitate euacuans, sed superaddere ausus est etiam, vt consilium de paupertate seruanda, destrueret omnino. Vnde Hieronymus de eo dicit. *Quod autem asserit eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt, quàm illos qui possessionibus venundatis simul omnia largiuntur: non à me ei, sed à Domino respondebitur, Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes &c. Matth. 19.* Hic autem error per successiones errantium, vsque ad tempora S. Thomæ Aquinatis peruenit, & in Hæreticis quibusdam, qui Cathari nominabantur, permansit. Sicut patet in quodam tractatu cuiusdam Desiderij Hæresiarchæ Lombardi, quem edidit contra Catholicam veritatem, in quo inter cætera, condemnat statum eorum, qui relictis omnibus, egere volunt

volunt cum Christo. Nuper autem quod est horribilius, antiquus error renouatus est à Theologo, qui fidem defendere videtur, sed more errantium in peius procedens, noluit diuitias paupertati æquare, vt Iouinianus, sed supergrediendo Iouinianum, possessionem bonorum in communi, paupertati in communi præfert, vt Vigilantius. Contendit enim in suâ Epistolâ Religionem illam, quæ sit omnium perfectissima, in Ecclesiâ Dei monstrare. Tali autem Religioni, docet competere possessionem bonorum in communi; relinquendo vtique paupertatem in communi, Religionibus imperfectioribus. Quo quid aliud insinuat, quam possessionem bonorum in communi, esse perfectius opus, paupertate in communi; Constat enim, vt inquit S. Bonauentura in Apologia Pauperum, quòd perfecti præferuntur imperfectis, & quæ illis & his competunt, per se loquendo, consimilem habent comparationem: Igitur secundum ipsum præfertur possessio bonorum in communi, paupertati in communi. Quod si causetur Theologus falsum sibi crimen imponi, dicat igitur ipse quod sentit: (& prosequor discursum S. Bonauen. vt supra in simili de austeritate) Aut enim præfert paupertatem in communi, possessioni bonorum in communi: aut æquat: aut postponit. Si præfert; cur tot superuacua verba contra paupertatem in communi protulit? Cur negat competere paupertatem in communi Religioni perfectissimæ? siquidem perfectioribus perfectiora competunt. Et concesso quòd paupertas in communi perfectior sit, nulla restat causa disputandi, aduersus Religiones paupertatem in communi profitentes. Si vero æquat; in errorem Iouiniani turpiter incidit, Si autem postponit; damnatæ & reprobatæ Hæresi Iouiniani, cum Vigilantio superaddit. Quod autem huius vltimæ sententiæ fuerit, ex consequentibus apertè clarescit. Docet enim quod *in Religionibus*

gionibus paupertatem in communi profitentibus, solicitudo quærendi necessaria, pro templi ornatu, & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & alijs domesticis necessitatibus, magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, vel Patrisfamilias, aut Superioris Religionis, circa conseruationem & defensionem, rerum immobilium, vel mobilium Religionis. Si ergo paupertas in communi, magis impedit procurationem alienæ salutis, & diuinæ gloriæ propagationem, quam possessio bonorum in communi; vtique paupertas in communi, erit quid imperfectiùs possessione bonorum in communi. Certum est enim, & in confesso apud omnes, id esse imperfectiùs, quod magis impedit procurationem salutis alienæ, diuinæque gloriæ propagationem. Deinde docet, quod *præcipui Religionum Fundatores, certos suis Religiosis permiserunt reditus; vt ita liberi à quærendis eleëmosynis, meliùs & Deo, & sibi, & proximis, vacare possent.* Quibus verbis tacitè insinuat, eos qui non sunt liberi à quærendis eleëmosynis, non posse melius & Deo, & sibi, & proximis vacare. Necessitas ergo quærendi eleëmosynas, ob paupertatem in communi, secundum Theologum, est impedimentum, vt Religiosi non possint melius & Deo, & sibi, & proximis vacare; quod impedimentum, secundum eundem Theologum, non præstat possessio bonorum in communi. Certum est autem, quod illud opus est imperfectius, quod est impedimentum, ne Religiosi possint melius & Deo, & sibi, & proximis vacare; & è contrario, illud opus est perfectius, quod est adiumentum, vt Religiosi possint melius vacare, & Deo, & sibi, & proximis: Hic est enim finis intrinsecus Religionis, vt homo totaliter se tradat Deo, & cultui ipsius: & propterea Religio dicitur à S. Thomâ, holocaustum. Imperfectior ergo secundum Theologum est pau-

pertas

pertas in communi; perfectior autem est possessio bonorum in communi. Amplius docet Theologus, *præcipuos Religionum Fundatores, certos suis Religiosis permisisse reditus; vt possint liberius errantes corrigere, quod facere non ita auderent, si ab eis quærenda essent subsidia temporalia: timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia, quia veritas odium parit.* Ex quo colligitur Theologum sentire, eos qui habent necesse quærere eleëmosynas, non posse liberius errantes corrigere; nam & id apertè dicit, *quod id facere non ita audent, qui quærunt subsidia temporalia: timent enim benefactores offendere, corrigendo vitia eorum, quia veritas odium parit.* Paupertas ergo in communi, impedimentum est Religionibus prædicatorum, vtique secundum mentem Theologi perfectissimis, & Apostolicam vitam profitentibus, quominus liberè verbum Dei euangelizare possint; quod impedimentum aufert possessio bonorum in communi, secundum Theologum. Ergo secundum supra dicta, imperfectior est paupertas in communi: perfectior vero possessio bonorum in communi. Præterea dicit: *quod S. TERESIA Fundatrix Discalceatorum, experientiâ edocta, quædam Monasteria erexit dotata reditibus, vt sine solicitudine conquirendarum eleëmosynarum, & ea quæ eam comitatur distractione, Moniales Deo, rebusq; diuinis, magis vacarent.* Sentit ergo quod paupertas in communi importat solicitudinem, & consequenter distractionem, & impedit finem intrinsecum Religionis, qui est Deo, rebusque diuinis vacare. Imperfectior ergò est paupertas in communi, possessione bonorum in communi. Eandem ob causam dicit *S. TERESIAM scriptum reliquisse, vt quamuis Discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: Pro multis enim,* inquit, *Eleëmosyna cum magna solicitudine & distractione, erogari solet.* Ergo idem quod prius. Præterea asserit: *Non nullis*

Religionibus bona mobilia & immobilia necessaria esse, vt Religiosi sine solicitudine conquirendi necessaria, toti sese impendat procurandæ alienæ saluti, diuinæq; gloriæ amplificandæ. Ergo sentit paupertatem in communi importare solicitudinem. Et quia intrinsecus finis voti paupertatis (vt sæpissime docet S. Thomas) est, vt animus auertatur à solicitudine circa res temporales; vtique paupertas in communi, impedimento erit fini voti Paupertatis; & consequenter impedimento erit Religioni, quæ integratur ex tribus votis. Sentit item paupertatem in communi, esse impedimento, ne Religiosi toti sese impendant, diuinæ gloriæ amplificandæ, quod intrinsecè spectat ad Religionem: Contraria autem asserit de possessione bonorum in communi. Ergo secundum ipsum possessio bonorum in communi, est perfectior paupertate in communi. Tandem docet quod *Apostoli si vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in eâ suorum paucitate, debuissent circuire tot mundi regiones, procul dubio etiam stabiles & certos reditus acceptassent.* Quibus verbis manifeste continetur hæresis Vigilantij, vt infra monstrabitur. Renouauit igitur Theologus errorem Vigilantij. Ad cuius destructionem, diuino fretus auxilio, hoc modo procedam. Primò nunc ostendam ad perfectionem Euangelicam pertinere paupertatem actualem, & carentiam possessionum in communi. Secundò vero in sequentibus Propositionibus monstrabo, hanc paupertatem competere perfectissimæ Religioni, & suo modo competere Religioni ad prædicandum institutæ: nam contra hæc duo Theologus pugnauit.

Ad ostendendum ergo paupertatem actualem ad Euangelicam perfectionem pertinere, assumo cum S. Thomâ Opusc. 19. Cap. 6. primò illud quod dicitur Matth. 19. *Si vis perfectus esse vade & vende omnia &c.* Sed ille qui sua vendit, & pauperibus tribuit, non solum habitualem

pauper-

paupertatem eligit, sed etiam actualem. Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item perfectio Euangelica consistit in imitatione Christi: Sed Christus non solum voluntate, sed etiam realiter fuit pauper; vnde Matth. 17. super illud. *Vade ad mare.* Glossa. *Dominus tantæ paupertatis fuit, vt vnde tributum solueret, non haberet.* Et Luc. 9. super illud. *Vulpes foueas habent, &c.* dicit Glossa. *Ego sum tantæ paupertatis, vt nec hospitium quidem habeam: nec meo vtar tecto.* Et per multas alias auctoritates de facili hoc probari potest. Ergo actualis paupertas ad perfectionem pertinet Euangelicam. Item perfectio Euangelica in Apostolis maximè claruit: sed ipsi actualem paupertatem habuerũt, sua omnia relinquentes. Vnde Petrus dixit Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia &c.* & ideo Hieronym. dicit ad Hebidiam. *Vis esse perfecta, & primo stare fastigio dignitatis, fac quod fecerunt Apostoli. Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere Saluatorem, & nudam solamq; crucem, nuda sequaris & sola.* Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item Marci 19. super illud. *Quam difficile qui pecunias habent &c.* Glossa: *Aliud est pecuniam habere, aliud amare. Multi habent, & non amant, & multi non habent, & amant. Item. Alij & habent: & amant, alij vero non habere, nec amare se gaudent, qui tutiores sunt, & quidem cum Apostolo dicere possunt. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Ergo actualis paupertas & habitualis simul, præferenda est habituali paupertati. Item idem potest haberi Matth. 10. per Glossam super illud. *Diues difficile intrabit in regnum Dei.* Glossa. *De omnibus tutius est nec habere, nec amare diuitias.* Item. Iacob 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo.* Glossa. *Inopes rerum temporalium.* Hoc autem non est nisi per actualem paupertatem. Ergo actualiter pauperes, sunt electi à Deo. Item. Lucæ 14. dicitur

citur. *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet.* Glossa. *Hoc tamen distat inter renuntiare omnibus, & relinquere omnia, quia renuntiare conuenit omnibus, qui ita licitè vtuntur omnibus mundanis quæ possident, vt tamen mente tendant ad æterna. Relinquere est tantummodo perfectorum, qui omnia temporalia postponunt, & solis æternis inhiant.* Ergo relinquere quod pertinet ad actualem paupertatem, est Euangelicæ perfectionis, sed renuntiare quod pertinet ad habitualem, secundum Glossam prædictam, est de necessitate salutis. Item Hieronym. in Epist. contra Vigilant. post verba inducta subiungit. *Ad eum loquitur Dominus, qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis, patrem, nauiculam, & rete dimittit. Iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est, qui scilicet fructum possessionum dat pauperibus: quem & nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis, & tertijs præferenda.* Ergo patet quod præferendi sunt illi, qui omnia sua dimittunt, illis qui de fructibus possessionum diuidunt pauperibus. Item in Epistola ad Rusticum Monachum. *Si habes substantiam, vende, & da pauperibus: si non habes, grandi onere liberatus es, nudum Christum, nudus sequere. Durum, grande, difficile; sed magna sunt præmia.* Et multa alia huiusmodi, ex Epistolis Hieronymi accipi possunt, quæ de paupertate actuali necesse est vt intelligantur, quæ causa breuitatis dimittuntur. Item August. dicit in libro de Ecclesiasticis Dogmatibus. *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare: Melius est pro intentione sequendi Dominum insimul donare, & absolutum à solicitudinibus, egere cum Christo.* Et sic idem quod prius. Item Ambrosius in lib. de offic. *Nullum adminiculum præstant diuitiæ ad vitam beatam, quod euidenter Dominus in Euangelio demonstrauit dicens. Beati pauperes quoniam vestrum est regnum Dei.* Et infra. *Itaq; paupertatem, famem, & dolorem, quæ putantur mala, non solum impedimento non esse ad vitam beatam,*

sed

sed adiumento esse, euidentissimè pronuntiatum est. Sed hoc non potest intelligi de paupertate habituali, qua homo diuitias subijcit, quia hæc a nullo putantur impeditiua beatitudinis. Ergo oportet quod intelligatur de paupertate actuali, quæ omnia abijcit. Item Gregor. dicit homil. 8. secundæ partis super Ezechielem. *Cum quis suum aliquid Deo vouet, & aliquid non vouet, sacrificium est: cum verò omne quod habet, omne quod viuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vouerit, holocaustum est.* Sed holocaustum erat dignissimum sacrificiorum. Ergo perfectissimum opus est, omnia sua propter Deum dimittere. Item. Gregor. in Prol. Moral. *Cumq; adhuc me cogeret animus, præsenti mundo, quasi specietenus deseruire, cœperunt multa contra me, ex eiusdem mundi curâ succrescere, & in eo iam non specie, sed, quod est grauiùs, mente retinere. Qui tamen cuncta solicitè fugiens, portum Monasterij petij, & relictis quæ mundi sunt, vt frustra tunc credidi, ex huius mundi naufragio nudus euasi.* Ex quo patet, quod periculū est res mundi possidere, quia earum possessio periculosè mentem retinet: & ideo laudabilius est etiam possessiones rerum temporalium à se abijcere, per actualem paupertatem, vt mens à curâ diuitiarum liberetur. Item Chrysost. dicit in lib. Quod nemo læditur nisi à seipso. *Quid Apostolos penuria rerum temporalium læsit? Nonne in fame, & siti, & nuditate degebant, & pro his clari magis, & magnifici habebantur, atq; ingentem per hoc fiduciam quæsierunt apud Deum?* Ex quo patet, quod actualis paupertas, quæ in penuria rerum consistit ad Apostolicam perfectionem pertinet. Item Bernar. dicit ad Senonensem Archiepiscopum. *Fœlix qui nihil sibi retentat, ex omnibus quæ habet. Non foueam, vt vulpes: Non tanquam volucres nidum: Non loculos, quomodo Iudas; Non domos, sicut nec MARIA locum in diuersorio: imitatus profectò illum, qui non habebat, vbi caput suum reclinaret,*

Ex quo patet quia nihil omnino possidere in mundo, ad perfectionem Christianam pertinet. Item. 1. q. 2. C. Si quis. *Profectò perfectior est ille, qui se rebus mundi expolliat, aut qui cum nihil habuerit, nec habere desiderat; quam ille qui ex multis quæ possidet aliquid Ecclesiæ præstiterit.* Ex quo patet quod nihil possidere ad perfectionem Christianam pertinet. Item eum qui vacat Contemplationi diuinæ, magis oportet esse à rebus mundanis liberum, quam eos qui contemplationi Philosophiæ vacabant: sed Philosophi vt liberè Philosophiæ vacarent, laudabiliter mundi substantiam abiecerunt: vnde Hieronym. dicit ad Paulinum presbyterum de institutione Monachorum. *Socrates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad Philosophandum Athenas pergeret, magnum pondus auri abiecit: nec putauit se posse simul & virtutes, & diuitias possidere.* Ergo multo magis ad vacandum contemplationi diuinæ, laudabile est omnia sua relinquere: vnde super illud Matth. 19. *Si vis perfectus esse, &c.* dicit interlinearis. *Ecce contemplatiua quæ ad Euangelium pertinet.* Item præmium excellens non debetur nisi merito excellenti. Sed præmium excellens, id est, iudiciaria potestas, debetur actuali paupertati; sicut patet Matth. 19. *Vos qui reliquistis &c. Sedebitis &c.* vnde dicit Glo sa. *Qui reliquerunt omnia & secuti sunt Dominum, hi iudices erunt: qui licita habentes, rectè vsi sunt, iudicabuntur.* Ergo in actuali paupertate meritum excellens consistit. Item 1. ad Corinth. 7. Apostolus consilium dans de virginitate seruandâ, rationem assignat, vt scilicet sine solicitudine sint: sed abiectio diuitiarum maximè facit hominem, sine solicitudine esse, quia diuitiæ suis possessoribus de necessitate multas solicitudines ingerunt. Vnde Luc. 8. diuitiæ per spinas significantur, quæ verbum sua solicitudine suffocant in cordibus auditorum. Ergo sicut virginitas ita & actualis paupertas ad Euangelicam

perfectio

perfectionem pertinet. Vlterius ostendendum, quod ista perfectio, qua aliquis reliquit propria, non requirit possessionem diuitiarum in communi. Primordium enim perfectionis in Christo, & in Apostolis fuit: sed ipsi non leguntur, sua relinquentes, aliquas possessiones habuisse in communi; imò potius legitur, quod nec etiam domos habebant ad manendum, vt supra probatum est: Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Item August. in 3. de Doctr. Christ. dicit. *quod illi qui conuersi fuerunt ex Iudæis ad Christum in primitiuâ Ecclesiâ, quia proximi spiritualibus fuerunt, tam capaces extiterunt Spiritus Sancti, vt omnia sua venderent, eorumq; pretium indigentibus distribuendum, ante pedes Apostolorum ponerent.* Et infra. *Non enim hoc vllas Ecclesias gentium fecisse scriptum est, quia non tam propè inuenti erant, qui simulachra manufacta Deos habebant.* Ex quo patet quod Augustinus præfert perfectionem primitiuæ Ecclesiæ Iudæorum, primitiuæ Ecclesiæ ex gentibus in hoc, quod omnia sua vendiderunt pauperibus distribuenda. Sed ipsi ita vendiderunt propria, quod nullas possessiones in communi reseruauerunt sibi. Ergo maioris perfectionis est paupertas illa sine possessionibus in communi, quam illa quæ in communi possessiones habet. Item Hieronymus ad Heliodorum de morte Nepotiani, irridendo loquens, dicit. *Sint ditiores Monachi quam fuerant sæculares, possideant opes sub paupere Christo, quas sub locuplete Diabolo non habuerant, & suspiret eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos.* Hoc autem frequenter contingere potest in Religionibus, quæ possunt possessiones habere, non autem in illis, quæ possessionibus carent. Ergo magis est laudabile in Religionibus possessionibus carere, quam eas habere. Item Hieronym. ad Lucinum Beticum. *Quam diu versamur in rebus sæculi, & anima nostra possessionum, ac redituum procu-*

ratione deuicta est, de Deo liberè cogitare non possumus. Ergo magis expedit Religiosis reditibus & possessionibus carere, quam eas habere. Item Gregor. dicit in 3. lib. Dialog. loquens de Isaac seruo Dei. *Cumq; ei crebro discipuli innuerent, vt pro vsu Monasterij possessiones, quæ offerebantur acciperet, ille solicitus suæ paupertatis custos, fortem illam suam tenebat sententiam, dicens: Monachus qui in terra possessiones quærit, non est Monachus. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.* Ex quo patet quod maioris perfectionis & securitatis est, possessionibus communibus carere, quam eas habere. Item inter Monachos Ægypti, de quibus in vitis Patrum legitur, perfectiores illi reputabantur, qui in Eremo nullas possessiones habuisse leguntur. Non ergo possessiones communes ad paupertatem Euangelicam requiruntur. Item communes possessiones auferre in potestate tyranorrum consistit. Si ergo non sunt relinquenda omnia, nisi intretur in Religionem, quæ possessiones habeat, in potestate tyrannorum erit impedire perfectionem Euangelicæ paupertatis; quod est absurdum. Item, ad hoc paupertas consulitur, vt solicitudo de rebus mundi minuatur. Sed possessiones communes, multas solicitudines ingerunt de ipsis conseruandis, & custodiendis, & excolendis. Ergo perfectius consilium paupertatis impletur ab illis qui possessiones communes non habent. Hæc omnia desumpta sunt ex Opusculo S. Thomæ 19. Capite 6. Concludo ergo verbis eiusdem Sancti Doctoris Opusc. 17. cap. 15. *Sic igitur patet vanum esse doctrinam, imò pestiferam, & Christianæ doctrinæ contrariam, illorum, qui dicunt, quod possessionibus communibus carere propter Christum, ad perfectionem non pertineat. De quibus super illud Psal. 6. Confundantur & erubescant valde velociter. dicit Glossa. Hoc non est hic, vbi potius iniqui rident eos, qui o-*

mnia relinquunt, & suis irrisionibus infirmos Christi nomine erubescere faciunt. Ad eos etiam pertinere videtur, quod alib in Psal. 17. dicitur. Consilium inopis confudistis, quoniam Dominus spes eius est. vbi dicit Glossa. Inopis cuiuslibet, qui est membrum Christi: & hoc ideò fecistis, quoniam Dominus est spes eius: Vnde ergo magis reuerendus erat, inde magis contemnitur. Quid enim aliud isti faciunt, nisi quod contemnere nituntur eos, qui Christianæ paupertatis consilium perfectè sectantur: & hoc ideò quia non in terrennis possessionibus, sed in Deo spem habent. Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe, caue, ne vnquam conqueraris, te acrius perstrictum à me: Non enim à me, sed ab Angelico Doctore perstrictus es. Nam & doctrina mea, non est mea, & verba mea, non sunt mea, sed Angelici Doctoris. Quia enim docuisti, perfectionem Religiosæ vitæ, non esse agnoscendam ex paupertate, iure merito censura S. Doctoris, supra te cadit. Si enim ex ea non est agnoscenda perfectio, vtique non pertinet ad perfectionem: quod S. Thomas validissimis impugnat rationibus, vt visum est. Quod si pertinet ad perfectionem, vtique ex eâ potest agnosci perfectio: cuius tu tamen oppositum constanter asseruisti.

PROPOSITIO LXXX.

Id expresse docet S. Thomas 2. 2. q. 188. ar. 7. vbi quærit. Vtrum habere aliquid in communi diminuat perfectionem Religionis? Et respondet: perfectionem non consistere essentialiter in paupertate, sed in Christi sequella: secundum illud Hieronymi, super Matth. cap. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. &c.

Hæc Propositio manifestam calumniam in S. Thomam continet. Nulla enim ratione expressè docuit S. Thomas, Paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est. Sed inquies: S. Thomas expressè docet. *Perfectionem non consistere essentialiter in Paupertate.* Ergo expressè docet, paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscéda est. At quænã est hæc consequẽtia, mi Theologe? Repono in gratiam similes illationes. Perfectio non consistit essentialiter in medijs. Ergo perfectio vitæ Christi & Apostolorum, non potest agnosci ex medijs, quibus vsus est Christus cum Apostolis, ad salutem humanam procurandam; contra tuum dictum. Item perfectio non consistit essentialiter in modo benigno & suaui. Ergo perfectio vitæ Christi & Apostolorum, non potest agnosci ex modo benigno & suaui; contra tuum dictum. Item perfectio essentialiter non consistit in ratione viuendi communi, in victu, & vestitu, cum honestis hominibus. Ergo perfectio vitæ Christi & Apostolorum agnosci non potest, ex ratione viuendi communi, in victu & vestitu cum honestis hominibus; cuius oppositum asseruisti. Item perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior alijs, quæ habet media efficaciora, ad consecutionem eius finis, propter quem est instituta; contra tuam regulam secundam. Item Perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ non tantum efficaciora media habet, ad suum finem perfectissimum; sed etiam plura talia, & magis ordinata; contra tuam regulam tertiam. Item perfectio non consistit essentialiter in auxilijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ habet auxilia plura & meliora ad consequendum suum finem, & mediorum suorũ vsum, in suo Ordine præscripta; contra tuam regulam quartam. Item Perfectio non cõsistit essentialiter in præsidijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ

pluribus

pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad submouenda omnia impedimenta, fœlici vsui mediorum ad sui finis consecutionem, se se opponentia; contra tuam regulam quintam. Item perfectio non consistit essentialiter in fructibus. Ergo non est reputandus Ordo perfectior, qui maiorem fructum in Ecclesia Dei facit; contra tuam regulam sextam. Simile est argumentũ. Arbor non consistit in fructibus. Ergo arboris bonitas non est cognoscenda ex fructibus eius. Item perfectio non consistit essentialiter in vijs & modis. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ per plures vias, & modos, fructus edit. Item perfectio non consistit essentialiter in occasionibus heroicis virtutum, & laborũ pro Dei gloriâ. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ habet & offert, plures occasiones heroicas virtutũ & laborũ pro Dei gloriâ; contra tuã regulã septimam. Quid dicis Theologe? negas, vel concedis has illationes? Si concedis; necesse est quod retractes tuas regulas, & te ipsum tibi contradicentem manifestẽ fatearis. Si negas; Ergo sicut tuo iudicio, hæ consequentiæ sunt malæ, ita necesse est condemnes & illam consequentiam. *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo perfectio Religiosæ vitæ non est agnoscenda ex paupertate.* Et vt scias, me velle conuincere efficaciter fallaciæ tuum discursum, præter ea quæ de tuis proprijs sunt allata, alia adduco. Dic mihi si valent istæ consequentiæ. Causa non consistit essentialiter in effectu. Ergo causa ex effectu agnosci non potest? Essentia rei non consistit in propria passione. Ergo essentia rei non potest cognosci ex propria passione? Ignis non consistit in fumo. Ergo ignis ex fumo, non potest agnosci? Vinum vendibile non consistit in hedera. Ergo non potest cognosci ex hedera? Episcopus non consistit in baculo pastorali, & tyarâ. Ergo non cognoscitur per baculum pastoralem & tyaram. Rex non consistit in sceptro & coronâ. Ergo non cognoscitur per sceptrum & coronam

nam. Quod si istæ consequentiæ non valent, neque ista consequentia valet. *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo non est cognoscenda ex paupertate.* Et tantum abest quod Theologus hanc sententiam expressè colligat, ex doctrinâ S. Thomæ, vt etiam oppositum eius, ex eadem doctrina S. Thomæ colligatur. Sic enim Sanctus Doctor post verba iam citata subiungit. *Paupertas autem est sicut instrumentum, vel exercitium perueniendi ad pefectionem.* Quam integram Propositionem Theologus, nequiter & subdolè agendo, à textu S. Thomæ truncauit, siue subticuit; quia videbat vehementer eam suo proposito esse contrariam. Inde enim sic arguere licet. Paupertas est instrumentum vel exercitium perueniendi ad perfectionem. Ergo ex paupertate perfectio vitæ Religiosæ agnoscenda est, sicut ex medio. Et non moueat quemquam, quod S. Thomas docuerit *perfectionem essentialiter non consistere in paupertate.* Primò quia alias docuit, quod perfectio instrumentaliter consistit in consilijs. Ita habet 2.2. q. 184. ar. 3. in c. *Instrumentaliter*, inquit, *perfectio consistit in consilijs.* Et in eadem 2.2. q. 186. ar. 2. in Corp. ait. *Pertinet aliquid ad perfectionem instrumentaliter & dispositiuè sicut paupertas, continentia, abstinentia, & alia huiusmodi.* Secundo quamuis paupertas non intret essentiam perfectionis; tamen essentialiter pertinet ad vitam Religiosam. Ita S. Thomas 2.2. q. 186. ar. 1. ad 1. ait. *Ille qui profitetur Regulam, non vouet seruare omnia, quæ sunt in Regulâ, sed vouet Regularem vitam, quæ essentialiter consistit in tribus prædictis.* ex quibus erat Paupertas. Et art. 2. eiusdem quæst. ad 3. vocat tria vota *essentialia Religionis* Et in eadem 2-2. q. 188. ar. 1. ad 2. ait. *Tria essentialia vota Religionis pertinent ad exercitium Religionis, sicut quædam principalia, ad quæ omnia alia reducuntur.* Quamuis ergo paupertas non intret essentiam perfectionis, tamen intrat

essenti-

essentiam Religionis. Ratio huius disparitatis potest peti ex dictis S. Thomæ. Dicit enim 2.2. q. 186. ar. 2. in Corp. *Perfectio charitatis est finis status Religionis. Status autem Religionis, est quadam disciplina vel exercitium ad perfectionem perueniendi.* Quod etiam repetit multis alijs in locis. Et communiter dicunt Theologi, quod Religio est status tendentium ad perfectionem per aliqua media, ex quibus essentialia sunt tria, alia verò reducuntur ad ista. Quamuis ergo perfectio non consistat essentialiter in paupertate, tamen substantia & integritas Religionis, seu status tendentis ad perfectionem, essentialiter requirit paupertatem: & ita substantia vitæ Religiosæ, debet agnosci ex paupertate, tanquam ex aliquo substantiali & essentiali. Quæ quia non distinxit Theologus, ideo turpiter errauit, & toti mundo palpabilem errorem obtrusit; quod nimirum perfectio Religiosæ vitæ non sit agnoscenda ex paupertate. Inuexit etiam doctrinam, quæ est pestis exitialis, extinguens in corde vocatorum desideria cælitus immissa vitæ Religiosæ. Sic enim viso hoc libello, passim argumentati sunt iuuenes. Non est metienda perfectio ex austeritate vitæ externâ. Ergo non appetamus Religiones propter austeritatem, sed remaneamus in delitijs sæculi viuentes: vel saltem. Ergo non appetamus Religiones austeras. Item, perfectio non est agnoscenda ex paupertate. Ergo non est eligenda Religiosa vita, vita pauperum. Siue non est eligenda Religio, quæ arctiorem paupertatem profitetur.

PROPOSITIO LXXXI.

Vnde in Collationib. Patrum collat. 1. cap. 1. Abbas Moyses dicit. Nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.

Hæc

Hæc Propositio continet mutilatam citationem, & ostendit Theologum semper fallacem & infidelem: semper enim omittit ea, quæ sunt aduersa carni. Sic enim habet integer textus. *Vnde in Collationibus Patrū Abbas Moyses dicit. Ieiunia, vigiliæ, meditatio scripturarum, nuditas ac priuato omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.* En tibi delicatum, Theologum, qui neglexit, *ieiunia, vigilias, & meditationem scripturarum.* Et quia non est meditatus in scripturis, ideo & arma contra se porrexit, & seipsum manifestè prodidit.

PROPOSITIO LXXXII.

Et in responsione ad 3. Paupertatem, ait, esse minimum inter instrumenta perfectionis.

Mi Theologe, ista verba habet S. Thomas in respon. ad 1. non vero ad 3. Sed parco tibi: ad rem accedo. Paupertas dicitur minimum instrumentum, non absolutè, sed comparatiuè; siue respectiuè, ad alia duo. Vt enim docet S. Thomas pluribus in locis, votum præcipuum est obedientiæ, secundum castitatis, tertium paupertatis. Nihilominus tamen votum paupertatis est essentiale Religioni, vt iam ostensum est: & *ad perfectionem charitatis obtinendam, primum fundamentum est*, vt ait S. Th. 2.2. q. 186. ar. 3. in corp. Et in responsione ad 4. ait. *Voluntaria paupertas, est efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem, & ideo multum valet ad cælestem beatitudinem consequendam.* Et certè si veritas æterna dixit. *Diues difficile intrabit in regnum cælorum.* Et iterum: *Faciliùs est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cælorum:* vtique maximi pretij est paupertas, quæ talem difficultatem aufert, & ianuas regni cælestis aperit: & ideò scriptum est: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est*

regnum cælorum. Esset hîc amplissimus campus excurrendi in vituperia diuitiarum spinosarum, & laudes Euangelicæ paupertatis. Sed quia hæc passim reperiuntur apud Sanctos Patres, ideo consultò omittuntur.

PROPOSITIO LXXXIII.

Præterea docet, ideò paupertatem esse in Religionibus seruandam, ne per solicitudinem circa res temporales, quæ diuitias comitari solet in sæcularibus, Religiosi retrahantur à piis suæ Religionis operibus. Cum ergo in quibusdam Religionibus ad Ecclesiæ vtilitatem institutis, ipsa solicitudo quærendi necessaria pro templi ornatu, & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & aliis domesticis necessitatibus, magis impediat procurationem alienæ salutis, diuinæq; gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, vel Patrisfamilias, aut Superioris Religionis, circa conseruationem, & defensionem rerum immmobilium, vel mobilium Religionis. &c.

Quam versipelle ingenium Theologi, qui lucem tenebras, tenebras lucem, dulce amarum, amarum dulce, album nigrum, nigrum album dicit, & contra omnem rei naturam, ex opposito oppositum inferre, & legentibus imponere conatur. *Finis* ait *paupertatis est, vt Religiosi sint*

si sint liberi, à solicitudine circa res temporales. Subiungit: *quod paupertas in communi habet solicitudinem sibi annexam, quæ magis impedit diuinæ gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi circa possessiones.* Mi Theologe si Paupertas eximit animum à solicitudine, quomodo paupertas in communi intricabit animum solicitudine? Fortassis legisti aliquando locũ illum communẽ Dialecticorũ. *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.* Inde ergo sic argumentare: Paupertas simpliciter loquendo, extricat animum à solicitudine. Ergo maior Paupertas, magis extricat. Atqui maior est paupertas in communi quam paupertas tantum in particulari. Ergo magis extricat animum à solicitudine Paupertas in communi, quam Paupertas tantum in particulari. Sed vt magis agnoscas desipientiam tuam, vide an non sit tuum argumentum, illud, quod proponit S. Thomas Opusc. 17. Cap. 14. nomine eorum, qui à Religione retrahere conantur, Religionis perfectioni derogando, maximè eorum Religiosorum, qui in communi possessiones non habent. *Inducunt etiam* inquit, *quod diuitiarum abrenuntiatio, introducta est ad tollendam solicitudinem temporalium rerum, secundum illud Lucæ 12. Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis. Et 1. Corinth. 7. Volo vos sine solicitudine esse. Sed maior solicitudo imminet victus quærendi his, qui possessiones non habent, quam his qui sufficientiam victus iam habent per possessiones communes. Ergo possessionibus communibus carere diminuit Euangelicam perfectionem. Circa hoc etiam addunt, quod tales Religiosi necesse habent, de negotijs multorum se intromittere, qui eis necessaria victus ministrant: & sic multiplicantur in eis temporalium solicitudines Euangelicæ perfectioni aduersantes.* Considera Theologe si non est tuum argumentum. Sed iam audi responsionem S. Thomæ datam eodem Opusc. Cap. 16. *Iam verò quod septimo propositum est, magis*

derisio-

derisione, quàm responsione dignum est. Quis enim non videat in immensum maioris solicitudinis esse, possessionibus procurandis curam impendere, ad quod vix sæculares sufficiunt; quam acquirere simplicem victum ex fidelium pietate collatum, & clementia diuina prouisum. Quod verò octauo propositum est, de hoc quòd Religiosi necesse habent circa eorum negotia solicitari à quibus pascuntur; fateor quòd habent quidem, sed circa spiritualem eorum salutem, vel vt tribulatos consolentur, quæ quidem solicitudo est charitas: vnde Religioni non repugnat; quin imò vt dicitur Iacob. 1. Religio munda & immaculata apud Deum, & Patrem hæc est, visitare viduas, & pupillos, in tribulatione eorum. Hæc S. Thomas. Sed quam perniciosè, & in caput tuum mentitus es Theologe, te regulas tuas ex doctrinâ S. Thomæ decerpsisse? Ecce enim argumenta tua à S. Thomâ exploduntur, & irridentur. Sed iam ad singula Propositionis inductæ descendere necesse est. Primò ergò expende fraudem Theologi in eo, quod dixit. *Solicitudinem circa res temporales diuitias comitari in sæcularibus:* quasi diuitias non comitaretur solicitudo in Religiosis; vt nimirum per hanc doctrinam sibi viam sterneret adstruendi, quod in Religionibus possessiones in communi habentibus, solicitudo non comitatur, circa earundem retentionem, & conseruationem. Quod si Theologus conqueratur sibi imponi; dicat quid sentit. Diuitias vel comitatur solicitudo in Religiosis, vel non comitatur. Si comitatur; quare dixit *in sæcularibus?* Si verò non comitatur; quare remedium paupertatis prouidetur, vt solicitudo auertatur?

Secundo aduerte quòd Theologus dixit, Paupertatem in communi importare solicitudinem, cum potiùs possessio bonorum in communi habeat annexam solicitudinem, non item paupertas in communi. Quod potest constare ex pulcherrimis quibusdam verbis S. Chrysost. in

Ioannem: vbi sic discurrit. *Si volueris, videre amantis aurum, animam, quemadmodum vestimentum à decem millibus corrosum vermium, & nihil habens sanum, ita inuenies perforatam eam, vndiq; à solicitudinibus, & à peccatis putrefactam, & ærugine plenam. Sed non anima inopis voluntarij talis est, sed fulget quidem velut aurum, splendet autem velut margarita, florescit autem velut rosa. Non est illic tinea, non est illic fur, non est illic solicitudo vitæ negotiorum, sed sicut Angelus ita conuersatur. Vis huiusmodi animæ pulchritudinem intueri? Vis ipsius diuitias addiscere? Non subiacet Dæmoni, non assistit Regi, sed assistit Deo. Non militat cum hominibus, sed cum Angelis, non habet thesaurum in terrâ, sed cælum. Non indiget seruis, magis autem habet seruos, passiones & cogitationes, quæ rebus dominantur. Quid igitur paupere hoc melius est vnquam? Pauimentum deniq; habet cælum. Si autem pauimentum tale est excogita tectum. Sed non habet equos & currus? Quid autem ei opus est his, qui super nube vehi debet, & esse cum Christo?* Hæc Chrysostomus. Id ipsum confirmat S. August. lib. 2. de Sermone Domini in monte. *Quærentibus* inquit, *regnum Dei, & iustitiam eius non debet subesse solicitudo ne necessaria desint.* Quod dictum conforme est ei quod habetur Matth. 6. *Nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Si ergo Christus prohibet nobis solicitudinem, quomodo Theologus respectum habet solicitudinis?

Sed iam videamus tertio, circa quæ solicitudo hæc secundum Theologum debeat reperiri in Religionibus paupertatem in communi profitentibus. *Quærenda*, inquit, *sunt necessaria pro templi ornatu & vsu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro supellectili, & alijs domesticis necessitatibus.*

Pro

Pro templi ornatu ais Theologe? Vtinam ſolicitudo de ornatu templi interioris, magis eſſet cordi tibi, quam ſolicitudo pro ornatu templi exterioris. *Pro victu.* atqui victus viri Apoſtolici & prædicatoris, ſeu Religioſi perfectiſſimi, debet eſſe emendicatus, ſiue ex eleëmoſynis, qualis erat victus Chriſti & Apoſtolorum, vt ſupra monſtratum eſt. Victus viri Apoſtolici, non debet eſſe exquiſitus, ſed vulgaris, ſimplex, & moderatus, vt colligitur ex exemplis eorundem Apoſtolorum. *Pro veſtitu.* Atqui veſtis prædicatoris non debet eſſe ſplendida & pretioſa, ſed potius vilis & humilis, ad exemplum Chriſti & Apoſtolorum, de quorum veſtitu ſupra habitum eſt. Libet hic adferre quid ſentiat S. Thomas de qualitate veſtium conuenientium Prædicatori. Opuſculo ergo 19. Cap. 8. ſic ait. *Dicitur 21. q. 4. Omnis iactantia & ornatura corporalis, à ſacrato Ordine aliena eſt. Eos ergo Epiſcopos, vel clericos, qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant, emendari oportet. Quod ſi in hoc permanſerint, epithimiâ corrigantur. Et infra. Igitur ſi inuenti fuerint deridentes eos, qui vilibus & Religioſis ueſtibus amicti ſunt, per epithimium corrigantur. Priſcis enim temporibus, omnis ſacratus vir, cum mediocri aut vili veſte conuerſabatur. Omne quippe quod non propter neceſſitatem ſuam, ſed propter venuſtatem aſſumitur, elationis habet calumniam, quemadmodum Magnus ait Baſilius. Patet ergo quod vilitas veſtium eſt amplectenda, & pretioſitas fugienda, & quod grauiter puniendi ſunt, qui contra vilitatem veſtium loquuntur. Item eorum falſitas apparet exemplo Ioannis Baptiſtæ: de quo Matth. 3. dicitur, quod habebat veſtimentum de pilis camelorum: vbi dicit Gloſſa. Qui pœnitentiam prædicat, habitum pœnitentiæ prætendit. In eo vilitas veſtis, & cibi laudatur, quorum vſus in diuite arguitur. Et alia Gloſſa dicit ibidem; quod ſeruus Dei non debet habere veſtimentum, ad decorem, vel delectationem, ſed tantum ad legendam nuditatem.*

Et Marc. 1. super illud. Erat Ioannes vestitus pilis: dicit Glossa. Conueniens vestis prædicatori. Ex quibus patet quod serui Dei, & præcipue qui pœnitentiam prædicant, debent vilibus vestibus indui. Item probatur exemplo antiquorum Prophetarum de quibus dicitur ad Hæbr. 11. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, vt Elias & alij. Melus est animal, quod & taxus dicitur, cuius pellis melota dicitur, & est valde hispida: vel melota est vestis de pilis camelorum, vt patet ibi per Glossam. Item probatur B. Hilarionis exemplo, & aliorum Patrum in Eremo, de quibus narratur in eorum gestis, quod vilissimis vestibus induebantur. Item Apocalypsis 11. Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducenti sexaginta, amicti saccis. Glossa: id est prædicantes pœnitentiam, & exemplo ostendentes. Item alia Glossa ibi: Et ad exemplum eorum debetis prædicare. Ex quo iterum aperte habetur, quod debent vilibus indui; præcipuè pœnitentiam prædicantes. Item quod vilitas vestium sit approbanda & pretiositas reprobanda, apertè ostendit Gregor. in Homil. Homo quidam erat diues: sic dicens: Sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumq; vestium, non putanti esse peccatum. Quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues qui torquebatur apud inferos, bijsso & purpurà indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta præcipua, nisi ad inanem gloriam quærit, videlicet, vt honorabilior esse cæteris videatur. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quæritur, ipsa res testatur, quòd nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri. Quam culpam possumus melius vilis indumenti virtute, ex diuerso colligere. quia si abiectio pretiosi indumenti virtus non esset, Euangelista de Ioanne tam vigilanter non diceret. Erat Ioannes indutus pilis camelorum. Item. 1. Petri 3. super illud. Quarum non sit extrinsecus &c. dicit Glossa. Sicut Cyprianus ait: Serico & purpurâ indutæ, Christum induere non possunt, Auro & margaritis & monilibus adornatæ,

ornamen-

ornamenta cordis & corporis perdiderunt. Quod si Petrus mulieres quas admonet coercendas, quæ excusare possunt cultus suos per maritos; quanto magis id Virginem obseruare fas est, cui nulla sui cultus competit venia? Ex quo patet quod etiam in Clericum multò amplius reprehensibilis est habitus ornatus. Item: Illud per quod virtus mentis manifestatur, per se loquendo est laudabile, quamuis eo possit aliquis in superbiam vti. Sed vilitas vestium est huiusmodi. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum Sordes vestium, candidæ mentis indicia sunt. Vilis tunica contemptum sæculi probat; ita duntaxat ne animus tumeat, ne habitus sermoq; dissentiant. Ergo vilitas vestium secundum se est sectanda, dummodo superbia remoueatur. Item: Illud quod diuinam misericordiam promeretur, non potest esse malum. Sed per vilitatem vestium, diuinam misericordiam promeruerunt etiam maximi peccatores. Vnde 3. Reg. 21. dicitur de impijssimo Achab, quòd cum audisset sermones Eliæ, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitq; & dormiuit in sacco. Vnde Dominus de eo dixit ad Eliam. Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius. Et tamn non fuit vera humilitas cordis, vt ibidem Glossa dicit. Et Ionæ. 3. dicitur, quòd abiecit rex vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere: & hoc idem alijs præcepit. Ergo vilitas vstium est Deo accepta. Item Philosophus probat in 10. Ethycorum quod virtutes non solum in interioribus actibus, sed in exterioribus etiam consistunt, & loquitur de moralibus virtutibus. Humilitas autem quædam moralis virtus est. Non enim est intellectualis, neq; Theologica. Ergo non solum in interiori consistit, sed etiam in exterioribus. Cum ergo ad humilitatem pertineat, quòd homo contemnat seipsum, hoc etiam ad humilitatem pertinebit, quod contemptibilibus exteriùs vtatur. Item malum nunquam palliatur nisi sub eo quod habet speciem boni. Sed hypocritæ sua mala palliant sub

vestium

vestium vilitate. Ergo vilitas vestium, quantùm est in se, habet speciem boni. Ergo secundum se commendabilis est; etsi eâ aliqui abuti possint. Item: sicut ieiunium & eleëmosyna sunt pœnitentiæ instrumentum; ita & vtilitas vestium est laudabilis. Sed ieiunium & eleëmosyna per se sunt laudabilia. Ergo & vilitas vestium per se est laudabilis, quamuis eis aliqui abutantur. Hæc S. Thomas. Ex quo patet, quod cum Religiosorum vestitus & præcipuè eorum qui saluti animarum incumbūt, debeat esse vilis, consequēter non multā requirat solicitudinē. Sed agitur *de viaticis*. At quæ viatica Christus indixit suis discipulis & Prædicatoribus? Matth. 10. legimus. *Nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis vestris, non peram in viâ, neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgam: dignus enim est operarius cibo suo. In quamcunq; autem ciuitatem, aut castellum intraueritis, interrogate quis in eâ dignus sit, & ibi manete, donec exeatis. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam: si autem non fuerit digna pax vestra reuertetur ad vos Et quicunque non receperit vos neq; audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo, vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quam illi ciuitati.* Tandem *de supellectili* quæ necessitas est solicitudinis Religioni, paupertatem in communi profitenti. A tali enim Religione sumptuosa supellex non tam est quærenda, quam reijcienda. Modica autem facile ex eleëmosynis fidelium haberi potest. Vniuersaliter ergo loquendo non requiritur magna solicitudo pro necessitatibus prouidendis Religioni pauperrimæ. Dicit enim S. Th. 2.2. q. 188. ar. 7. in Corp. *Si res exteriores non quærantur vel habeantur nisi in modicâ quantitate, quantùm sufficiunt ad simplicem victum, talis solicitudo non multum impedit hominem* Hæc S. Thomas.

Sed iam quarto loco perſpice, quid cauſæ ſit, quod Theologus deroget paupertati in communi, propter annexam vtiq; ſolicitudinẽ quærendi neceſſaria. *Quia* inquit *ſolicitudo quærendi neceſſaria magis impedit procurationem alienæ ſalutis, diuinæq; gloriæ propagationem, quam ſolicitudo vnius Oeconomi, vel patrisfamilias, aut Superioris Religionis circa conſeruationem & defenſionem rerum mobilium vel immobilium Religionis.* Deus bone, quantam iniuriam patitur à Theologo ſancta paupertas; quæ poſt Chriſti & Apoſtolorum exemplum, in tanta fuit admiratione ſpiritualium, atque ſapientum, vt vix peruerſiſſimi Hæretici, ipſius dignitati derogarent. Inter quos Vigilantius cum ad interpretationem S. Doctoris Hieronymi dormitaſſet iam dudum, nunc per nouum paupertatis hoſtem, illo non minus improbum, euigilaſſe videtur. Ille nimirùm contra paupertatis perfectionem, ſui pectoris virus euomuit: hic autem poſſeſſionem bonorum temporalium, in culmine perfectionis Euangelicæ collocans, ipſorumque voluntariam carentiam, vt imperfectam, calumnians, Vigilantij ſe prodit diſcipulum. Quod ne videar verbis tantum nudis aſſerere, ratione euidenter conuincam. Finis intrinſecus voti paupertatis eſt reddere animum expeditum & liberum, à ſolicitudine circa bona temporalia. Id S. Thomas docet pluribus in locis. Vnum pro nunc ſufficiat adducere ex 2. 2. q. 186. ar. 7. in corp. vbi ſic ait. *Religionis ſtatus poteſt conſiderari tripliciter. Vno modo ſecundum quod eſt quoddam exercitium tendendi in perfectionem charitatis. Alio modo ſecundum quod quietat animum humanum ab exterioribus ſolicitudinibus; ſecundum illud 2. adCorinth. 7. Volo vos ſine ſolicitudine eſſe. Tertio modo ſecundum quod eſt quoddam holocauſtum, per quod aliquis totaliter ſe, & ſua, offert Deo; & ſecundum hoc ex his tribus*

 votis,

votis, integratur Religionis status. Primò enim quantum ad exercitium perfectionis, requiritur quod aliquis à se remoueat illa, per quæ possit impediri, ne totaliter eius affectus tendat in Deum, in quo consistit perfectio charitatis. Huiusmodi autem sunt tria. Primum quidem cupiditas exteriorum bonorum, quæ tollitur per votum paupertatis. Secundum autem est concupiscentia sensibilium delectationum, inter quas præcellunt delectationes Venereæ, quæ excluduntur per votum continentiæ. Tertium autem est inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per votum obedientiæ. Similiter autem solicitudinis sæcularis inquietudo, præcipuè ingeritur homini circa tria. Primò quidem circa dispensationem exteriorum rerum: & hæc solicitudo per votum paupertatis homini aufertur. Secundò circa gubernationem vxoris & filiorum, quæ amputatur per votum continentiæ. Tertiò circa dispositionem propriorum actuum, quæ amputatur per votum obedientiæ, quo aliquis se alterius dispositioni comittit. Similiter autem holocaustum est, cùm aliquis totum quod habet offert Deo, vt Gregor. dicit super Ezechielem. Habet autem homo triplex bonum, secundum Philosoph. in 1. Ethycorum. Primò quidem exteriorum rerum: quas quidem totaliter aliquis Deo offert, per votum voluntariæ paupertatis. Secundò autem bonum proprij corporis; quod aliquis præcipuè offert Deo, per votum continentiæ, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis. Tertium autem bonum est animæ, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, qua aliquis offert Deo, propriam voluntatem, per quam homo vtitur omnibus potentijs, & habitibus animæ. Et ideo conuenienter ex tribus votis status, Religionis integratur. Hæc S. Thomas. Ex quibus finem vniuscuiusque voti quisque discere poterit. Quod autem principaliter intenditur, manifestus est finis voti paupertatis, scilicet vt solicitudo auferatur. Iam si paupertati in communi talis est annexa solicitudo quærendi necessaria, quæ magis impediat-

pediat diuinæ gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, circa conseruationem & defensionem rerum immobilium; vtique per paupertatem in communi, annullatur, & euacuatur finis voti paupertatis. Si enim stante paupertate in communi permanet solicitudo, & magis impediens diuinam gloriam, quam solicitudo vnius Oeconomi, circa conseruationem bonorum immobilium; vtique per paupertatem in communi, non aufe-retur solicitudo, sed maior exurget, quæ sit magis obstaculum gloriæ Dei. Quis igitur non dicet perfectius opus esse possessionem bonorum in communi, quam paupertatem in communi? Manifestum est enim illud opus perfectius esse, quod minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem: illud vero imperfectum esse, quod magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem. Atqui secundum Theologum possessio bonorum in communi, minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem; paupertas vero in communi, magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem. Ergo secundum ipsum, possessio bonorum in communi, est opus perfectius; paupertas vero in communi, est opus imperfectius. Idem sic quoque colligi potest. Illud est perfectius, quod non euacuat finem intrinsecum voti paupertatis, illud vero è conuerso imperfectius, quo destruitur finis intrinsecus voti paupertatis. Sed secundum Theologum per possessionem bonorum in communi, stabilitur votum paupertatis, per paupertatem vero in communi, euacuatur, & annihilatur finis intrinsecus voti paupertatis, vt iam probatum est. Ergo possessio bonorum in communi, secundum Theologum, est opus perfectius, paupertas vero in communi, est opus imperfectius: Imò quod peius est, Theologus videtur etiam di-

 uitias

uitias sæcularium, præferre paupertati in communi. Quæro enim, an sit essentialis differentia, inter solicitudinem vnius Oeconomi, circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium Religionis, & inter solicitudinem vnius Oeconomi, circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium vel mobilium sæcularium? Nullus sanè, nisi insanus, dicet differre essentialiter, solicitudinem Oeconomi, circa possessionem Religiosorum, & solicitudinem eiusdem Oeconomi, circa possessiones sæcularium. Perinde ergo est dicere, quod solicitudo annexa voto paupertatis in communi, magis impediat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, circa possessiones Religiosorum: ac dicere, quam solicitudo vnius Oeconomi, circa possessiones sæcularium. At inde inferre licet, simili modo, sicut prius, melius esse possideri bona à sæcularibus, quam profiteri paupertatem in communi: si quidem possessio bonorum, minus impedit gloriam Dei, paupertas verò in communi, magis. Iudicio ergo Theologi melior est possessio bonorum sæcularium, quam paupertas in communi Religiosorum; quia melius id, quod minus impedit diuinam gloriam. Quis hoc dicat nisi Vigilantius? Profectò qui erat Vigilantius tempore S. Hieronymi, postea factus erat Dormitantius, nunc tandem surexit iterum nouus Vigilantius. Et reuera impius, qui tacitè redarguit ipsumet Christum, qui Apostolos constituit in summa paupertate, & consequẽter, secundum ipsum, in talem solicitudinẽ cõiecit, quæ magis impediebat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quam solicitudo vnius Oeconomi, circa conseruationem, & defensionem bonorum immobilium, & mobilium. Contumeliosus quoque in Deum, quia derogare videtur, prouidentiæ Dei dicentis Matth. 6. *Non*

potestis

potestis Deo seruire, & mammonæ. Ideo dico vobis, ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, neq; corpori vestro, quid induamini. Nonne anima plùs est, quam esca: & corpus plùs, quam vestimentum? Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neq; congregant in horrea, & Pater vester cælestis pascit illa. Nonne vos magis estis pluris illis? Considerate lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neq; nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon, in omni gloriâ suâ, coopertus est, sicut vnum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modicæ fidei? Alloquor ergo Theologum verbis Sancti Augustini in libro de Eleëmosynâ. *Tu Christiano, tu Dei seruo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo charo, aliquid putas defuturum? An putas qui Christum pascit, à Christo ipso non pascitur? An putas terrena deerunt, quibus cælestia, & diuina tribuuntur? Vnde hæc incredula cogitatio? vnde impia & sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo Dei perfidum pectus? quid qui Christo omninò non credit, appellatur & dicitur Christianus? Pharisæi sibi magis congruit nomen.*

PROPOSITIO LXXXIV.

Ideò præcipui Religionum à Sancta Sede Apostolica confirmatarum, & commendatarum Fundatores, Basilius, Augustinus, Benedictus, Bruno, Bernardus, Ignatius, &c. diuinitus illustrati, certos suis Religiosis permiserunt reditus.

Consideret vnusquisque an Theologus ex doctrina S. Thomæ decerpserit suas regulas, qui potius argumenta impugnan-

impugnantium paupertatem, à S. Thomâ refutata, suæ Epistolæ inseruit, ad solutiones vero minimè attendit. Ecce enim argumentum Theologi, ponitur inprimis à S. Thomâ Opusc. 17. cap. 14. *Inducunt etiam ad hoc aliquorum Sanctorum exempla. Nam B. Gregorius de facultatibus suis, intra vrbis Romanæ mœnia, vnum Monasterium, in Siciliâ vero sex legitur construxisse. Beatus etiam Benedictus, Monachorum præceptor almificus, amplas possessiones, pro suo Monasterio recepit, quod tanti viri Euangelicæ perfectionis æmulatores nullo modo fecissent, si possessiones communes in aliquo Apostolicæ & Euangelicæ perfectioni derogarent. Et ex hoc concludere volunt, non pertinere ad maiorem perfectionem, quod aliqui possessionibus careant.* Ecce tuum argumentum Theologe. Sed audi solutionem eius Cap. 15. eiusdem Opusc. *Quod vero secundo proponitur, quod Beatus Benedictus in vitâ suâ amplas possessiones recepit, hoc sufficit ad ostendendum quod communes possessiones non totaliter Monasticam perfectionem excludunt: non autem ex hoc haberi potest, quod maioris perfectionis non sit possessionibus communibus carere; præsertim cum idem B. Benedictus in sua regula dicat, se aliquid remisisse de rigore Monasticæ vitæ, à prioribus institutæ, condescendendo infirmitatibus sui temporis Monachorum: Et eadem ratio est de B. Gregorio, qui Monasteria construxit secundùm regulam, à Benedicto institutam.* Hæc ibi. Idem argumentum S. Thomas proponit Opusc. 19. *Modus iste cum communibus possessionibus in Religionibus, est approbatus per antiquos Patres, Augustinum, Basilium, Benedictum, & multos alios. Ergo temerarium videtur, alium modum nouum inducere.* Et respondet. *Quod quamuis Sancti Patres illum modum approbauerint, non tamen istum reprobauerunt: & ideo non est præsumptuosum hunc modum sequi; aliàs nihil de nouo posset institui quod non fuerit antiquitus obseruatum. Nihilominus tamen iste modus antiquitus à multis sanctis*

ctis fuit approbatus, etiam in Ecclesia primitiua. Hæc S. Thomas. Tu autem Lector vide, quam improuide Theologus arma, non pro se, sed potius contra se sumpserit, quibus sua viscera miserè torqueantur.

Sed non possum ferre contumeliam, quam struxit Theologus in S. Ignatium, & consequenter in Sanctissimam Societatem, à se fundatam. *Ignatius*, inquit, *certos suis Religiosis permisit reditus.* Atqui hæc Propositio absolutè dicta, falsissima est, mera calumnia est. Non loquar ego, sed loquatur vnus ex eadem inclyta Societate, videlicet Iulius Nigronius in explicatione Tituli Regularum communium Societatis IESV, circa tertiam particulam Tituli *In tertio*, inquit, *capite probandum est nostram Societatem, esse Ordinem Mendicantem. Extant literæ Apostolicæ Pij V. Pontificis Maximi, atq; optimè de Christianâ Religione, deq; nobis meriti, datæ 7. Iulij. Anno 1571. quæ sunt editæ in lucem omnium, à Ioanne Azorio in 1. Tom. Moral. Instit. In his Pius candido pectore laudat primum minimam Societatem nostram, tam multis, vt ea pudor ingenuus ac Religiosus referre vetet. Deinde ex sua sententia hæc scribit verba. Quia ipsa Societas mendicans existit, quippe quæ ex eius instituto, & constitutionibus Apostolica Auctoritate confirmatis, bona stabilia possidere nequit, sed in certis eleëmosynis, fideliumq; largitionibus viuit. Institutum, cuius meminit Pius extat expressum in Regula oblata Iulio III. & ab eo confirmata, his verbis. Voueant singuli & vniuersi perpetuam paupertatem, vt non solum priuatim, sed neque etiam communiter, possint professi, vel vlla eorum domus, aut Ecclesia, ad aliquos prouentus, reditus, possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea, quæ opportuna erunt ad vsum proprium, & habitationem retinenda, ius aliquod ciuile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vitæ vsum contenti. Constitutiones vero confirmatæ ab eadem Sede, quarum mentio in*

eadem

eadem formula, sic se habent. In domibus, vel Ecclesijs quæ à Societate ad auxilium animarum admittentur, reditus nulli, ne Sacristiæ quidem, aut fabricæ applicati, haberi possint; sed neq; vlla alia ratione; ita vt penes Societatem, eorum sit vlla dispensatio. Quo loco Pius idem clare significat, mendicitatem Societatis esse ex proprijs Constitutionibus, quod iam aliquot Iurisconsulti obseruarunt. Vnde deducitur, Ordinem nostrum, non esse mendicantem ex Regula S. Francisci, tùm quia sub eo non militat, tùm quia mendicitatem profitemur proprijs Constitutionibus, per Pontifices probatis definitam. Quæ iubent nos quamprimum vendere, data tamen opportunitate, bona stabilia, quæ nobis relinquuntur, vt etiam innuitur in formula, oblata Iulio III. in qua negatur esse, in nobis ius ad ea retinenda. Ex quo verbo consideratissimè posito, à B. Ignatio, duo intulit Iacobus Menochius Iurisconsultus, hoc æuo Magnus in paucis: & Societatem capacem esse stabilium bonorum; si relinquantur; sed incapacem ad retinendum. Et quia obijci poterant Pio V. domicilia Societatis, in quibus Scholares, ac Nouitij, aluntur ex perpetuis prouentibus, anteuertens obiectionem, & tollens ambiguitatem, sic rem definiuit Motu proprio, certaq; scientia: Societatem, & illius Præpositum, ac singulas personas Societatis huiusmodi, verè, & non fictè, Mendicantes fuisse, esse, & fore: & inter aliorum Fratrum, & Religiosorum Mendicantium Ordines, aliosq; Fratres & Religiosos Mendicantes, prout illos nos connumeramus, & connumerari debere &c. Atq; hanc declarationem à Pio V. factam, de nostri ordinis mendicitate, commemorat & laudat Gregorius XIII. Anno 1584. Franciscus Suarez noster disserens de communicatione Priuilegiorum, Societatem nostram esse non fictione iuris, seu ex priuilegio, sed verè, naturaq; sua mendicantem, ingeniosè deducit ex eo, quod Pius V. accuratè prægnantibusq; verbis declarat, communicationem priuilegiorum Ordinum Mendicantium factam

Societati, tantum ad illorum instar, sed pariformiter, & æque principaliter, absq; vlla prorsus differentia, perinde ac si Societati nominatim, & specialiter, & generaliter concessa fuissent. Etenim quia semper inter verum, & fictum fictione iuris, aliqua differentia relinquitur; ideo dicuntur Societati concedi Priuilegia sine vlla differentia, & æque principaliter, vt intelligatur Societas esse mendicans vere, & æque atq; Ordines alij vere Mendicantes, non autem ficte fictione aliqua iuris. Rationes autem cur vere Mendicans sit Ordo noster, tametsi habet Collegia, & domos Probationis, quæ perpetuis vectigalibus aluntur, profert optimas Hieronymus Gabriel Iurisperitus Romanus, in Consilio de hac re. Quarum illa præcipua est, quod Collegia & tyrocinia sunt accessoria & membra, proinde sequuntur naturam principalis, & capitis, & qui in ijs educantur, sunt absolutis studijs in Societatem, quæ viuit mendicato, transferendi. Qamobrem ratione finis animo destinati, etiam ipsi Nouitij, & Scholares, Mendicantes dicendi sunt, vt ex Horatio Mandosio Iurisconsulto, & alijs deducit Emanuel Rodericus, concludens totum Ordinem absolute Mendicantem esse. Quem inter Mendicantes, Nauarrus quoq; connumerauit in Commen. 4. de Regularibus. Hæc Iulius Nigronius.

PROPOSITIO LXXXV.

Vt ita liberi à quærendis eleemosynis, melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possent.

Jmo vero Theologe paupertas in communi inducta est, secundum doctrinam S. Thomæ, à multis Fundatoribus, vt liberius & melius Deo, & sibi & proximis vacare possent. Patet id iam ex locis inductis S. Thomæ, & alijs plurimis. Interim sufficiat vnum ad ducere ex Opusc. 17. Cap. 15. *Manifestum est igitur,* inquit, *ad cumulum per-*

 fectionis

fectionis pertinere, quod aliqui possessiones non habeant nec propriás, nec communes. Adhuc potest hoc euidenter ostendi, si ratio consiliorum, ad Euangelicam perfectionem pertinentium, consideretur. Ad hoc enim introducuntur, vt homines à curis mundi expediti, liberius Deo vacent: vnde Apostolus proposito consilio de virginitate seruanda dicit: *Qui sine vxore est solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Ex quo patet, tanto aliqua magis ad consiliorum perfectionem pertinere, quanto magis hominem à solicitudine mundi absoluunt. Manifestum est autem, quod diuitiarum & possessionum cura, impedit animum à rebus diuinis. Dicitur enim Matth. 13. *Qui seminatus est in spinis, hic est qui verbum Dei audit, & solicitudo sæculi istius, & fallacia diuitiarum, suffocant verbum, & sine fructu efficitur.* Quod exponens Hieronymus dicit. *Blandæ sunt diuitiæ, aliud agentes, & aliud pollicentes. Lubrica est earum possessio, dum huc illucq́; circumferuntur, & instabili gradu, vel habentes deserunt, vel non habentes reficiunt.* Hoc etiam euidenter ostenditur Luc. 14. vbi vnus de his qui sunt vocati ad cœnam, se excusauit dicens: *Villam emi, & necesse habeo ire, & videre illam.* Et sicut Gregorius dicit *Quid per villam nisi terrena substantia designatur? Exit ergo videre villam, qui sola exteriora cogitat.* In fine autem parabolæ subditur. *Pauperes & debiles introduc huc.* Quod exponens Ambrosius, inquit, *quod rariùs delinquit, cui deest illecebra peccandi, & citiùs ad Deum conuertitur, qui non habet in mundo, vnde delectetur.* Sic igitur patet, quod possessiones, & quascunq́; diuitias, omnino non habere, magis ad Euangelicam pertineat perfectionem. Item August. dicit in lib. de verb. Dom. *Minimi Christi sunt illi, qui omnia sua dimiserunt, & secuti sunt eum, & quicquid habuerunt, pauperibus distribuerunt, vt Deo sine sæculari compede expediti, seruirent & ab oneribus*

 mundi

mũdi liberatos, velut pennatos sursum humeros tolleret. Hi sunt minimi, quia humiles, appende humiles istos, & graue pondus inuenies. Nullus autem sani capitis dicet, ad mundi onera non pertinere, communium possessionum curam. Pertinet igitur ad perfectionis pondus, vt etiam ab huiusmodi compedibus expediti homines seruiant Deo. Hæc S. Thomas. Idem 3. p. q. 40. ar. 3. in Corpore. ait. *Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere. Primò quidem quia hoc erat congruum prædicationis officio, propter quod venisse se dicit Marc. 1. Eamus in proximos vicos & Ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc enim veni. Oportet autem Prædicatores verbi Dei, vt omninò vacent prædicationi, omninò à sæcularium curâ esse absolutos, quod facere non possunt, qui diuitias possident. Vnde & ipse Dominus Apostolos ad prædicandum mittens dicit eis Matth. 10. Nolite possidere aurum neq; argentum. Et ipsi Apostoli dicunt Act. 6. Non est æquum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis.* Hæc ibi. In 4. vero contra Gentes Cap. 55. ait. *Non fuit expediens quod Deus incarnatus vitam in hoc mundo ageret opulentam, & honoribus seu dignitatibus sublimem. Primò quidem quia ad hoc venerat, vt mentes hominum terrenis deditas, à terrenis abstraheret, & ad diuina eleuaret. Vnde oportuit vt suo exemplo homines in contemptum diuitiarum, & aliorum, quæ mundani desiderant, traheret, & quòd inopem & priuatam vitam ageret in hoc mundo. Secundò quia si diuitijs abundasset, & in aliqua maxima dignitate constitutus fuisset, id quod diuinè gessit, magis potentiæ sæculari, quam virtuti diuinitatis fuisset attributum: unde efficacissimum argumentum suæ diuinitatis fuit, quòd absq; adminiculo potentiæ sæcularis, totum mundum in melius commutauit.* Hæc S. Thomas. Ex quibus patet, oportere Prædicatores verbi Dei, ad exemplum Christi, & Apostolorum, vt omninò vacent prædicationi, diuitias non possidere, vt suo exemplo homines in contem-

ptum diuitiarum, & aliorum, quæ mundani desiderant, trahant, & efficax argumentum operationis diuinæ in se exhibeant, quando mundum absque adminiculo potentiæ sæcularis, in melius commutant. Sed vt ad singula illius Propositionis sigillatim descendamus, monstremus è contrariò, secundùm doctrinam S. Thomæ, quod illi qui possessiones habent, non possunt meliùs Deo, & sibi, & proximis vacare. Deo enim vnusquisque vacat per contemplationem, quam diuitiæ impediunt, secundum quod S. Thomas 2.2. q. 186. ar. 3. ad 4. inquit. *Ad fælicitatem autem Contemplatiuæ vitæ non multum operantur,* (scilicet diuitiæ) *sed magis impediunt, in quantum sua solicitudine impediunt animæ quietem, quæ maximè est necessaria contemplanti.* Sibi autem aliquis vacat per custodiam cordis sui, & recollectionem animi, quam etiam diuitiæ impediunt. *Diuitiæ habitæ,* inquit S. Thomas loco supra citato, *per se quidem natæ sunt perfectionem charitatis impedire, principaliter alliciendo animum & distrahendo. Vnde dicitur Matth. 3. quod solicitudo sæculi, & fallacia diuitiarum suffocant verbum Dei; quia vt Gregor. dicit. Dum bonum desiderium in cor intrare non sinunt, quasi aditum flatus vitalis vetant: & ideò difficile est charitatem inter diuitias conseruare.* Proximis vero aliquis vacat per instructionem, seu prædicationem: quam etiam impediunt possessiones in communi. Dicit enim S. Thomas 2.2. q. 188. ar. 7. *Solicitudo quæ adhibetur circa bona communia, pertinere potest ad charitatem, licet per hoc impediri possit aliquis altior charitatis actus, puta contemplationis diuinæ, aut instructionis proximorum.* Imo si quis attente consideret, dicta Propositio Theologi hæresim Vigilantij continet. Si enim ait, quod ij qui sunt liberi à quærendis eleemosinis melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possunt: consequenter supponit quod ij qui profitentur paupertatem in communi, & habent ne-

cessitatem

cessitatem mendicandi eleemosynas, non possunt ita bene vacare & Deo, & sibi & proximis, sicut illi alij. Perfectior ergo erit possessio bonorum in communi, quam carentia earundem: siue perfectior erit paupertas in particulari tantum, quam paupertas etiam in communi. Cum enim finis voti paupertatis seu Religiosæ paupertatis sit, vt homo possit Deo melius vacare; quod intrinsecè pertinet ad religionem; nullus dubitabit illud opus perfectius esse, per quod aliquis potest Deo melius vacare, illud vero imperfectius, quod est impedimento, ne ita bene possit Deo vacare. Atqui secundum Theologum, possessio bonorum in communi id præstat, vt aliquis melius Deo vacare possit, id vero impedit paupertas in communi. Ergo secundum Theologum, perfectior est possessio bonorum in communi, quam paupertas in communi. Tanto magis quia melius, idem est quod perfectius. Si ergo ij qui communes possessiones habent, melius Deo, & sibi, & proximis vacare possunt. Ergo & perfectius. Bonum enim & perfectum apud Philosophos idem sunt. Quod si perfectius vacare possunt. Ergo perfectiores sunt ij Religiosi in genere paupertatis, qui possessiones communes habent, quam qui illis carent. Si neget Theologus hanc esse hæresim Vigilantij, manifeste conuincetur ex ijs, quæ sunt allata ex Opusc. S. Thomæ, vbi hanc Propositionem damnat hæresis Vigilantianæ, vt dictum est. Ideo Opusc. 17. Cap. 15. ait. *Mentiuntur in doctrinâ fidei dicentes, minoris esse perfectioni eos, qui possessionibus communibus carent.* Quod quia Theologus docuit, vt colligitur euidenter ex illius verbis, ideo in doctrinâ fidei mentitus est.

PROPOSITIO LXXXVI.

Liberiusq́ errantes corrigere, quod facere non ita auderent, si ab eis quærenda essent subsidia temporalia: timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit.

Hucusque Theologus prosequitur argumenta impugnantium paupertatem in communi, quos S. Thomas Vigilantios vocauit, quæ ab eodem S. Doctore iam ante refutata sunt: ita vt mirandum sane sit, qua fronte, qua audacia, Theologus voluerit doctrinam suam, tanquam genuinam S. Thomæ proponere, cum potius eam doctrinam præsumpserit defendere, quam S. Thomas suis scriptis impugnauit, & expugnauit: & ea argumenta assumere, quæ à S. Thomâ pridem elisa sunt. Ecce enim argumentum propositum Theologi habes Opusc. 19. C. 7. *1. Thessalon. vltimo super illud: Vt nosmetipsos formam daremus &c. Glossa. Qui frequenter ad alienam mensam conuenit otio deditus, aduletur necesse est pascenti se: Sed qui de eleëmosynis viuunt, frequenter aliorum mensas conueniunt; imo magis de mensa aliorum semper viuunt. Ergo de necessitate sunt adulatores.* Et in ordine ad istud paulo post auctoritatem Augustini adducit. Audisti tuum argumentum Theologe? audi eius solutionem. *Augustinus loquitur de illis qui sunt otio dediti, qui in nullo possunt esse vtiles illis, à quibus pascuntur. Tales enim necesse est vt adulentur ad hoc quod pascantur. Tales enim pascere onerosum esset cuilibet, nisi fauorem pascentis, saltem adulationibus captarent. Sed illis qui pascuntur propter Christum, à quibus pascentes scilicet sperant*

 spiritua-

spiritualia, pro temporalibus quæ largiuntur, non oportet adulari: quia talibus non datur propter eos, sed propter illum cuius sunt serui, qui in eis recipitur, vt dicitur Matth. 10. Qui recipit vos, me recipit. vbi Glossa. Quia non aliud recipit in Apostolis, quam quod in Christo est. Et sic patet quod illi qui pauperes efficiuntur, & mendicant, & de eleëmosynis viuunt propter Christum, non sibi necessitatem adulationis imponunt. Sed maior necessitas adulationis, & seruitutis, inest diuitibus: quos oportet adulari Principibus, vt diuitias amplient & conseruent. Vnde dicit Chrysost. super Matth. Adulari necesse est principes, & milites, & subiectos, & multis indigere, & turpiter seruire & formidare, & suspicari, & timere eorum qui suspicantur oculos, & calumniantium ora, & auarorum concupiscentias: sed non est paupertas aliquid tale, sed contrarium vniuersum. Hæc S. Thomas. Qui iterum eodem capite idem argumentum Theologi, sub nomine inimicorum crucis Christi, & aduersariorum paupertatis proponit, de quibus ait. *Nituntur ostendere, quod Religiosi etiam prædicantes de eleëmosynis viuere, vel etiam eleëmosynas petere non debent. Dicit enim Apostolus 1. Thessalon. 2. Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: sed prædicatores, qui mendicant & de eleëmosynis viuunt oportet adulari illis à quibus pascuntur, quod patet Matth. 21. super illud. Et relictis illis abijt foras. vbi dicit Glossa. Quia pauper nulliq; adulatus, nullum in tanta vrbe inuenit hospitem, sed apud Lazarum receptus est, & tamen in tantum erat gratiosus, cùm prædicaret, quod sicut dicitur Luc. 21. Omnis populus manicabat ad eum, in templo audire eum. Glossa. id est, mane ire accelerabat. Et 1. ad Corinth. 4. dicitur. Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus. Glossa. Libere enim, & sine aliqua adulatione veritatem prædicantes, & gesta praua vitæ arguentes gratiam non habent apud homines. Ergo prædicatores, non debent eleemosynas quærere. Præterea 1. ad*

Thess. 2. Neque fuimus in occasione auaritiæ Deus testis est, Glossa. Non dico in auaritia, sed nec feci nec dixi etiam in quo esset occasio auaritiæ. Sed illi qui petunt eleëmosynas sibi dari; faciunt aliquid in quo est occasio auaritiæ. Ergo prædicatores non debent hoc facere. Huc vsque S. Thomas: qui & respondet dicendo. *Ad ea vero quibus ostendere nituntur, quod Religiosi prædicantes non possint de eleëmosynis viuere, vel eleemosynas petere, per ordinem deinceps respondendum est. Ad primum ergo dicendum, quod quamuis Prædicatores de eleemosynis viuant, non tamen sequitur, quod adulentur. Quamuis enim qui sine adulatione prædicant, non habeant gratiam apud malos, qui dicuntur homines carnales, habent tamen gratiam apud bonos: & ideo quandoq; si sine adulatione prædicant, coguntur defectus multos pati, quando scilicet in illos incidunt, apud quos sine adulatione gratiam habere non possunt; quandoq; autem sine egestate sunt, quando scilicet in illos incidunt, quorum sine adulatione gratiam habent: Vnde & Christus hospitium quandoq; habere non poterat, quandoq; etiam inuitabatur à multis, & mulieres quæ eum sequebantur, de suis facultatibus ei ministrabant, vt dicitur Luc. 8. Ita etiam Apostoli quandoq; multas penurias sustinebant, quandoq; autem abundabant, in vtrisq; modestè se habentes. Philip. vlt. Scio & abundare, & penuriam pati. Et has etiam vicissitudines, pauperes prædicatores nostri temporis experiuntur frequenter. Ad secundum dicendum quod prædicatores eleemosynas petentes, non faciunt aliquid, in quo sit occasio auaritiæ. Auaritia enim est immoderatus amor habendi: velle autem victum & vestitum ad necessitatem, non est immoderatum. 1. Tim. vlt. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus. Vnde pauperes, qui petunt necessaria victus & vestitus, & aliorum quæ humana vita exigit, non sunt in occasione auaritiæ.* Hæc S. Thomas: per quæ excluditur inanis timor Theologi, ne prædicatores ex eleëmosynis viuentes

tes veritatem non audeant dicere, & vitia liberè corrigere. Et certè derisione res digna est, quod Theologus vult prædicatoribus non officere, quin liberè prædicent, & non timeant etiamsi ab Auditoribus amplas possessiones, reditus, & magnas eleëmosynas requirant: impedire verò libertatem Euangelij, si pauculæ eleëmosynæ, pro victu & vestitu postulentur. *Qui potest*, inquit S. Thomas capite citato, *accipere quod maius est, potest accipere, quod minus est. Sed Religiosi possunt accipere reditus mille marcarum, &c. Ergo ridiculum est dicere, quod pauperes Religiosi non possunt modicas eleemosynas recipere, & ex eis sustentari.* Consonat S. Bonauent. Opusc. de Paupert. Christi ar. 2. *Quis*, inquit, *ita absurdus est, qui dicat, licere alicui accipere talentum auri, & non frustum panis. Quod si hoc verum est, cum vniuersarum Ecclesiarum possessiones, tam in Religiosis proprietatem habentibus, quam in clericis sæcularibus, habeantur per acceptionem eleemosynarum voluntariè, & gratis datarum, videbitur ex hoc subuerti status vniuersarum Ecclesiarum, si eleemosynas accipere, vel de eleemosynis viuere, seu in paruâ quantitate, seu in magnâ, illicitum iudicetur. Nisi forte quis dicat, quod licitum est accipere, sed non est licitum petere. Sed hoc mirum videtur, quod aliquis possit in illud quod maius est, sed non possit in illud quod minus est. Quod aliquod Monasterium, possit accipere centum marcas in reditibus, ab aliquo Principe, & vnum pauperculum, non posse suæ indigentiæ reuelationem suppliciter implorare. Quod aliquis possit ex amicitiâ petere ab amico, & Christianus non possit ex charitate petere à Christiano. Et quod aliquis, possit petere aliqua expedientia ad alicuius diuitis Monasterij securitatem, & pauper voluntarius non possit petere vitæ sustentamentum. Et quod aliquis scholaris possit licitè mendicare, pro amore proficiendi in cognitione scientiæ, quæ inflat, vt tandem perueniat ad temporales diuitias, & pauper Religiosus, non possit*

petere, pro amore proficiendi in charitate, & humilitate, quæ ædificat, vt tandem perueniat ad vitam æternam, & cætera consimilia, quæ valde videntur absurda. Hæc S. Bonauentura. Ex quibus sic arguere licet. Si ij qui non sunt liberi ab eleëmosynis modicis quærendis, liberius errantes corrigere non audent, quia quærunt subsidia temporalia, & timent benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quanto magis ij qui amplitudinem, & magnitudinem possessionum, & magnorum redituum ab Auditoribus requirunt, non audebunt inuehi in eorum vitia, & redarguere benefactores: quandoquidem certum est, quòd possessiones bonorum in communi, etiam ex eleëmosynis fidelium habent, & indigent fauore benefactorum, in eis conseruandis, & ampliandis. Cæterum quod Religiosus prædicator, quanto pauperior tanto liberior, & expeditior sit in prædicando, elegantissimè describit Chrysost. supra illum locum. cap. 16. Epistolæ ad Roman. *Salutate Priscam & Aquilam.* Verba quæ fundit aureum eloquentiæ os, auidâ cordis aure excipienda essent. *Neque enim*, inquit, *Ecclesijs tam prodesse valent, diuites illi pompatici, vt pauperes magnamini. Nemo dictum hoc miretur. Nam multæ sunt diuitiis molestiæ, & negotia; timet pro domo, pro familijs, pro agris, pro opibus, ne quis aliquid ex his auferat: & quia multorum est Dominus, idem multorum seruus esse cogitur. Pauper autem nummis parum valens, & curis his omnibus carens, leo est, ignem spirat, generoso ac forti animo, aduersus omnes insurgit, facile omnia agit, quæ prodesse possunt Ecclesijs, siue opus sit, vt arguantur aliqui, siue vt increpentur, siue vt Christi nomine ferantur pericula, & inimicitiæ: Quoniam qui semel vitam despexit præsentem, magnâ facilitate conficit omnia. Quid enim timeret dic obsecro? Num nè opes eius auferantur? Hoc nemo poterit dicere. Num nè quis imminuat ei ministeria, & delicias? Sed in omni-*

omnibus illis gaudere se dicit. Cæli municeps est, & ad futuram festinat vitam. Non deprecabitur item, si anima impendenda sit, & effundendus sanguis. Hinc est, quod etiam talis, Tyrannis, Regibus, & populis, & omnibus potentior est, ac ditior. Et post pauca. *Et vt discas,* inquit, *quod vere hæc, & non adulanter sunt dicta, & quod qui nihil possidet, hic omnium liberrimus est, & maximè liberè eloqui audet. Quod diuites erant tempore Herodis? quot potentes; & quis in medium prorupit? quis tyrannum increpauit? quis contemptas leges Dei vltus est? Diuitum quidem nullus, sed pauper ille, & inops, qui neq; lectum, neq; mensam, neq; tectum habebat: ille, inquam, solitudinis inquilinus Ioannes, ille solus, & primus, omni libertate Tyrannum arguit, & adulterinas nuptias detexit, & præsentibus omnibus, ac audientibus, pronuntiatâ sententiâ, eum condemnauit. Et ante hunc magnus quoq; Elias, qui nihil præter melotem possidebat, impium & præuaricatorem illum Achab, solus viriliter corripuit. Nihil enim, nihil omnino sic liberè loqui, & in rerum discrimine fiduciam habere, & contra captiuitatem satis munitum, & fortem facit, vt nihil possidere, & nullis sæcularibus negotijs obrui. Atq; ideo, si quis virtutum, libertatisq; multum possidere cupit, paupertatem amplexetur, præsentem vitam despiciat, nihil putet esse mortem.* Hæc Chrysostomus. Et non immeritò. Nunquid enim Christus & Apostoli, quia pauperem vitam duxerunt, & possessionibus caruerunt, non ita libere errantes correxerunt? imo vero (ait S. Thomas 3. p. q. 40. ar. 3. in corpore) *si Christus diuitias haberet cupiditati eius prædicatio adscriberetur. Vnde Hieronym. dicit super Matth. Quod si discipuli eius diuitias habuissent, viderentur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare: & eadem est ratio de Christo.* Nunquid etiam (vt omittam alios Ordines) Religiosi Ordinis Minorum, & Societatis IESV professi solemniter, non audent veritatem palam

 profiteri

profiteri, aut timent benefactores offendere, corrigendo eorum vitia, etiamsi paupertatem in communi profiteantur? Oppositum certè monstrant fructus insignes editi in Ecclesiâ Dei, ab istis Religionibus, quos longum esset recensere. Denique S. Vincentius Ordinis Prædicatorum, in Tractatu de vitâ spirituali, Cap. 19. inter alias conditiones Prædicatorum Euangelicorum, ponit quod sint pauperrimi, nihil cogitantes nisi solum IESVM, de hoc mundo non curantes, suiq; obliti. Pauperrimi autem seu in summo paupertatis sunt, qui etiam possessionibus carent, hoc est, tam in particulari, quam in communi, paupertatem colunt. Et difficile est nihil cogitare de substantijs, & tantum de solo IESV, si habentur substantiæ. Et est quædam cura de mundo, cura de facultatibus & opibus mundi. Nec quis potest obliuisci sui, qui non est adhuc oblitus suorum. Libet hic adferre omnia verba S. Vincentij, quia maximâ obseruatione sunt digna. *Tres sunt, inquit, radices Euangelicæ & Apostolicæ paupertatis, seu principales partes, abdicatio omnis sui iuris, rerum temporalium moderatio, paupertatis vsus habitus, ad vtrumq; affectus. Tres sunt partes abstinentiæ, scilicet eneruatio carnalis amoris, & solicitudinis, vitæ suæ sustentationis, non curare de abundantiâ, vel sufficientia victualium, & delitiarum, & vti parce oblatis. Tria sunt à nobis singulariter fugienda, & metuenda. Primum exterior distractio negotiorum. Secundum interior promotio, & exaltatio. Tertium, temporalium rerum, & carnalium amicitiarum ad se, vel suos amicos, vel suum Ordinem, immoderata vel inordinata affectio. Tria sunt à nobis singulariter exercenda, & amplectenda. Primum. Desiderium proprij contemptus, abiectionis, & externæ vilificationis. Secundum viscerosa compassio, ad IESVM Christum crucifixum. Tertium sufferentia persecutionum & martyriorum, pro dilectione cultus nomi-*

nis Christi, Euangelicæ vitæ. Hæc tria sunt per quædam verba extensiua per horas diei, gemitibus & ardentibus suspirijs postulanda. Tria sunt à nobis singulariter & quasi assiduè meditanda. Primum Christus crucifixus incarnatus &c. Secundum, status Apostolorum & fratrum præteritorum nostri Ordinis: & hoc cum desiderio, vt illis conformemur. Tertium, status virorum Euangelicorum futurus. Et hoc debes die noctuq; meditari; scilicet, statum pauperrimorum, simplicissimorum, & mansuetorum, humilium, subiectorum, charitate ardentissimâ sibi coniunctorum, nihil cogitantium, aut loquentium, nec saporantium, nisi solum IESVM Christum, & hunc crucifixum, nec de hoc mundo curantium, suiq; oblitorum, supernam Dei & beatorum gloriam contemplantium, & ad eam medullitus suspirantium, & ob ipsius amorem semper mortem sperantium, & ad instar Pauli dicentium. Cupio dissolui, & esse cum Christo: & innumerabiles ac inæstimabiles thesauros diuitiarum cælestium; & super dulces ac mellifluos riuos diuitiarum, suauitatum, ac iucunditatum, & super omnia mirabiliter expansos, & superinfusos. Et per conuersationes imaginari debes eos ipsos, vt cantantes Canticum Angelorum cum iubilo, citharizantium, in citharis cordis sui. Hæc imaginatio ducet te plusquam credi potest, in quoddam impatiens desiderium, aduersus illorum temporum. Ducet te in quoddam admirabile lumen, amoto omnis dubietatis ac ignorantiæ nubilo, & lympidissimè videbis & distinctè discernes omnes defectus istorum temporum, & immixtum, vel mysticum ordinem Ecclesiasticorum Ordinum productorum & producendorum ab initio Christi, vsq; ad finem sæculi, & vsq; ad gloriam summi Dei IESV Christi. Crucifixum semper portans corde tuo, vt te ad suam æternam gloriam perducat.

PROPOSITIO LXXXVII.

Quam etiam ob causam & S. Teresia Fundatrix Discalceatorum, quemadmodum scribit Didacus Iepesius Archiepiscopus Turiasonensis in eius vita, etsi quædam Monasteria sine vllis reditibus Deo reuelante fundauerit, posteà tamen experientia subsequente edocta, distrahi animos procuratione eleemosynarum, quædam alia Monasteria, eodem Deo Magistro erexit, dotata reditibus: vt sine solicitudine conquirendarũ eleemosynarum, & ea quæ illam comitatur distractione, Moniales Deo, rebusq; diuinis magis vacarent.

Hæc Propositio inconcinnè subnexa est à Theologo. Nunquid enim Monialibus incumbit vitia arguere, errantes corrigere, prædicare, & docere populum? Agitur enim hic de Religionibus prædicationi destinatis. Nihil ergo facit Theologus, nisi quod repetit, & Vigilantij, & suum errorem. Dicere enim, quòd solicitudo conquirendarum eleemosynarum, annexa Religioni paupertatem in communi profitenti, causat distractionem, quæ impedit, ne Religiosi Deo, rebusque diuinis, magis vacent, est præferre possessionem bonorum in communi, carentiæ earundem, siue paupertati in communi, vt supra ostensum est. Id autem est hæresis Vigilantij, vt Sanctus Thomas supra allegatus docuit.

Cæterum id quod maiorem mihi admirationem parit est, qualiter Theologus in patrocinium sui erroris S. TERESIAM Matrem nostram, tantam paupertatis amatricem, & cultricem, assumere non est veritus: & vnde suam positionem dirui potius timere deberet, inde eam magis erigere attentat. Inprimis ergo conatur ostendere, vt visum est, ex Didaco Iepesio, qui vitam S. TERESIÆ conscripsit, qualiter S. Mater Nostra, *etsi quadam Monasteria Deo reuelante sine vllis reditibus fundauerit, postea tamen experientiâ subsequente edocta, distrahi animos procuratione eleëmosynarum, quædam alia Monasteria, eodem Deo Magistro, erexit dotata reditibus: vt sine solicitudine conquirendarum eleemosynarum, & ea quæ eam comitatur distractione, Moniales Deo rebusq; diuinis magis vacarent.* At optimè fecisset Theologus, si locum annotasset, vbi Didacus Iapesius, hanc causam assignauit, cur S. Mater TERESIA, quædam Monasteria dotata reditibus erexerit; cum potius præfatus Author tractans de strictissimâ S. Matris paupertate, longe diuersam reddiderit rationem consilij illius S. Matris: eam nimirū id fecisse asserēs, multis & molestis persuasionibus quorundam literatorū virorum, adductam, qui id sæpius inculcabant ei, vt quandoquidem Sancta Tridentina Synodus, Monasteria Monialium habere reditus permitteret, ipsa quoque S. Mater, non recusaret illos acceptare, nec maiorem vellet quærere perfectionem, quam Concilium à Sanctimonialibus requireret. Et mox subdit. *Et hæc est causa, quare aliqua Monasteria illius reditus accipiant.* Hæc Didacus. Illius autem causæ quam Theologus apposuit: *ideo* videlicet, *S. Matrem admisisse reditus, quia experientia subsequente edocta erat, quod absq; illis distraherentur Moniales, & varijs solicitudinibus subijcerentur*, nullam prorsus mentionem fecit. Quod vero addit adhuc Theologus, S. Matrem

TERE-

TERESIAM sicut prius Deo reuelante, quædam Monasteria sine reditibus erexisse, ita postmodum eodem Deo Magistro, cum reditibus ea fundasse, gratis sibi confinxit. Quamuis enim de primo multæ extent reuelationes S. Matri factæ, vt mox patebit, de oppositis tamen reuelationibus, in quibus præciperet ei Dominus, vt reditus acceptaret, nusquam constat. Porro de insigni affectu S. M. TERESIÆ, erga Euangelicā paupertatē, & de varijs reuelationib9 in quibus Christus Dominus eandem strictissimā paupertatem, ei mirificè commendabat, & reditus quosuis acceptandos prohibebat, fusè scribit Ribera in eius vitâ lib. 2. C. 3. Placuit eius verba hic adferre. *Vnanimi quidē omnes,* (docti scilicet viri) *consensu, permultis ei suadere rationibus sunt conati, quod ipsa spectabat, minimè expedire ac consentaneum videri: Attamen cum & ex Regulæ præscripto pauperiem obseruandam, ac longe hanc maiorem perfectionem cerneret inuoluere, illorum vt sententiæ accederet, haud facile à se ipsa impetrare potuit. Quanquam vero interdum illorum cedere rationibus debere videbatur, cum tamen Redemptorem IESVM sua in cruce inopem & nudum, ex altera parte videret, animum ipsa suum inducere, ad stabiles possessiones admittendas, non facile poterat. Hinc ijs aiebat, ad non sequendam vocationem suam, & IESV Christi Domini nostri summa perfectione consilia non amplectenda, vlla se Theologiæ placita sensaq; nolle admittere. Denique antequam Toleto ipsa abiret Aloisiam de la Cerda, à piæ memoriæ Petro de Alcantara interuisi contigit. Hunc igitur per occasionem B. Mater cum conuenisset, & super re quam agitabat consuluisset; illius accedente consilio, firmiter cum animo suo statuit, census omnes excludere, nulliusq; posthac quoad hanc controuersiam, sententiam explorare. Cùm deinde quadam vice enixè illam in precibus Deo commendaret, insignem passa raptum, in eodem ab ipso audiuit. Monasterium tuum, charissima, nullis*

lis censibus dota: id namq; & Patris mei, & mea est voluntas: ipse tibi præsto futurus sum. Aliàs miris paupertatem modis apud ipsam deprædicauit, & magnam certis in prouentibus consistere dixit confusionem: quin imo nihil illis opportunitatum ad vitam necessariarum defore spopondit, qui sibi sincere, & ex animo seruirent. Placuit hæc illi responsio: atq; adeò satisfecit; vt cùm è corrogata collataq; viuere stipe iam penitus animo sederet, omnes iam mundi facultates, & thesauros sibi possidere videretur. Quanquam verò iam tota in sententiam hanc transierat; postea tamen nonnihil in alium visa est nutare; etsi nondum prorsus propenderet. Quod enim non mediocriter metueret, ne Abulēsibus summa opū vi cōnitentibus, vt inchoata Monasterij molimina euanescerent, in suum tota rei domesticæ moles caput prorueret, si ex eleemosynis suas viuere oportuisset; visum illi fuit, tum quidem vectigal stabile admittere, quod deinde rebus compositis, ac tranquillatis, haud difficili negotio abijceret. Nocte autem eius diei, quâ tale à se pactum ineundum esset, cum iam Orationi insisteret, apparuit ei Dominus dicens. Id pacti genus inire noli filia: si enim semel reditus annuos possidere cæperis, eos non ita facile post poteris repudiare. Hæc ibi. Et lib. 4. Cap. 19. plurima ad idem spectantia adfert. Insuper cap. 26. eiusdem libri, inter nonnullas relationes, quas S. Mater TERESIA ad Confessariorum suorum quempiam conscripsit, hanc etiam num. 37. recenset verbis S. Matris. *In ijs quæ ad paupertatem spectant, singularem mihi Dominus Deus videtur fecisse gratiam, cum ea etiam, quibus humanus carere vsus non potest habere, nonnisi ex eleemosyna fidelium accepta velim: adeo vt eo in loco maximopere commorari desiderem, vbi nonnisi mendicata & collata viuitur stipe. Cùm verò tali in domo ago, in quâ certa sum, nihil mihi quoad victum & vestitum defuturum, non tali votum paupertatis, & Domini nostri IESV Christi consilium adimplere videor perfectione, quali eo*

in domicilio, in quo nullis viuitur prouentibus, atq; sæpe rerum necessariarū liberatur defectu. Quæ verò per veram paupertatē acquiruntur bona, maxima sunt, nec horum facere iacturam velim. Sæpe me tanta cumulatam fide reperio, vt Deum non posse deesse existimē ijs, qui toto ex corde illi seruiūt; & certa sim non esse, nec futurū tempus, quo non illius verba non adimplenda sint: ita vt aliter mihi persuadere non possim, nec timere quidquam. Quo circa crux mihi est, & pæna maxima, cum amici mihi consulunt, vt stabiles in Cœnobia mea prouentus inducam, ac proinde tum me ad Deum conuerto. Hæc S. Mater. Possem & multa alia hic adducere, ex quibus manifestè colligere liceat, quantum S. Mater TERESIA, erga paupertatem affecta fuerit, & de mente, ac intentione ipsius, an Monasteria Monialium voluerit habere dotata reditibus: sed quia consultò nolo librum rebus meæ Religionis replere, ne laus ex ore proprio sordescat, ideò supersedeo. Ipsi libri S. Matris loquuntur, quid ipsa voluerit. Ipsa scripta illius apertè Theologum redarguunt, quæ Euangelicam paupertatem, quam ipse valdè deprimit, summoperè extollunt. Incassum ergo Theologus assumpsit patrocinium S. Matris TERESIÆ pro defendendis suis possessionibus.

PROPOSITIO LXXXVIII.

Eandem ob causam inter quatuor monita sibi à Deo reuelata, pro conseruatione suorum Monasteriorum scriptum reliquit in libro Fundationum Cap. 31. vt quamuis Discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: (pro multis enim eleemosyna, cum magna

magna distractione & solicitudine corrogari solet, & vt parum cum sæcularibus tractarent, & illud modicum pro bono animarum sæcularium: & vt magis docerent operibus, quàm verbis.

Negant concorditer Carmelitæ Discalceati, qui in hoc meo calamo loquuntur, hanc esse rationem moniti Christi, vt pauci in quolibet Monasterio habitent, *quod* videlicet, *pro multis, eleemosyna cum magna distractione corrogari soleat.* Recordantur Carmelitæ Discalceati, instructionis illius, suis à Sanctâ Matre suâ datæ, libro qui intitulatur Via Perfectionis Cap. 2. quod caput testatur ibidem S. Mater se in extasi positam scripsisse. *Ne existimetis*, inquit S. Mater, *sorores meæ, quod si non morem geratis secularibus, oporteat vos pati penuriam victus. Commoneo vos seriò, ne victum vobis conquiratis modis sæcularium, veritæ, ne famem patiamini. Conuertite potiùs oculos vestros, ad vestrum sponsum, qui vos enutriet. Quando in veritate placebitis ei, licetsi ex parte vestra, nullam apposueritis curam, illimetipsi qui vobis minus addicti fuerint, vitæ necessaria vobis prouidebunt; quemadmodum id sæpius iam experientiâ ipsa probatum est. Quodsi etiam vos aliquando, per obseruationem huius meæ admonitionis, famem tolerare contingat: O quàm fœlices tunc erunt Moniales istius Monasterij S. Ioseph. Per amorem Dei vos obtestor, ne huius admonitionis obliuiscamini. Dimisistis reditus, dimittite quoq; solicitudinem circa victum. Nam si aliter feceritis, omnia amittetis.* Et post pauca. *Quoniam vestra solicitudo aliorum mentes flectere nequit, vt corda aliorum ad dandas vobis eleemosynas inclinare possitis, ideò satius est relinquere istum cogitatum illi, qui omnium prouentuum est Dominus, & in suâ manu eos tenet, scilicet, Domino Deo cuius nutu subleuantur nostræ*

 necessi-

necessitates. *Fideles sunt promissiones eius, falli non possunt. Potius mutari potest cælum & terra, quam verbum illius. Tantummodò nos fideles simus Domino Deo, certissimò ipse nobis erit fidelis.* Et iterum. *Memineritis sorores hanc admonitionem esse magni momenti, & post meam mortem multum vobis profuturam, ideoq; illam in scriptis relinquo, nam quamdiu vobiscum superero, frequenter illam vobis volo inculcare. Ipsa enim satis experta sum, eam plurimi interesse. Quo minus habeo, eò à curis expeditiorem me inuenio. Testis est mihi Deus (vt ita clare loquar) quòd grauius angor, rerum copiâ, quam inopiâ. Fortasse istius meæ persuasionis ratio hæc est; quia in me ipsa experta sum, quod in defectibus, clementissimus Deus, citò de necessarijs prouidet.* Et rursus. *Credite mihi Sorores meæ, quòd propter vestrum commodū, maiorē mihi Deus impertitur lucem, ad intelligendum quanta bona continet sancta paupertas. Hi qui experientur, fortassis non perueniant ad tantam experientiam, ad quantam ego deueni, quia non solùm pauper non fui interiùs, quamuis ad hoc voto me obligaueram, sed neq; hoc ipsum intelligebam. Magna est hæc vtilitas paupertatis, quæ omnes consolationes quotquot sunt in mundo complectitur; habere dominium omnium (& loquor id, identidem repetens) diuitiarum, quod quilibet fatebitur, qui de illis nihil curat. Quid ego curo de Regibus, vel alijs Magnatibus, si eorum diuitias non requiro, neq; eis in aliquo morem gerere volo, præsertim si vel cum minima offensa diuinæ Maiestatis id fieri oporteat? Quid mihi de honoribus mundanis; quandoquidem ego satis experta sum, in quo consistat honor veri pauperis, qui certè non est alius, quàm vere pauperem esse? Teneo firmiter quòd honores mundi, diuitias simul comitantur. Qui honorem quærit in mundo, quærit & affluentiam diuitiarum: qui non curat de diuitijs, nec de honoribus curat. Intelligatur hoc benè. Dico quod secundum meam sententiam ambitio honoris,*

semper

semper comitatur cupiditatem magnorum redituum. Grande enim hoc miraculum esset, inuenire talem in mundo, qui vellet honoratus euadere, & esse pauper. Et quamuis etiam talis forsan inueniretur, nihili tamen æstimaretur. Vera paupertas tantam reuerentiam conciliat, vt ægrè possit tolerari ab aliquo: loquor autem de paupertate voluntariâ, ob amorem Dei susceptâ, quæ non potest satiari vlla re, præterquam ipso Deo. Et iterum. *Curemus per Deum, strictè obseruare hanc paupertatem, tanto magis, quia ipsa est telum nostrum: quæ in exordio fundationis nostri Ordinis, adeo in magnâ æstimatione & obseruantia fuit apud illos priscos Patres nostros, prout mihi constat ex relatione illius, qui benè nouit, quòd etiam nihil prorsus ex hodierna die in crastinũ reseruare solerent. Si tam perfectè non obseruamus illam pro nunc exteriùs, saltẽ idipsum interiori affectu cõpensemus. Vita nostra durat quasi duabus horis: at merces est immẽsa. Et quãuis nil amplius nobis foret expectandũ, nisi quia per hoc consilium Christi adimplemus, magnum id certè esset præmium; quod aliquis possit in quopiam sequi Dominum suum. His considerationibus vexilla nostra insignienda sunt; taliter vt firmiter statuamus, exprimere hanc doctrinam in domibus nostris, in vestibus, in sermone, & maximè in animo. Quamdiu hoc obseruaueritis, ne timeatis de ruinâ vestri Ordinis, Deo propitio. Solebat dicere S. Clara, sublimes esse & fortes muros Sanctæ paupertatis. Sic quippe paupertate & humilitate, volebat muros Monasterij cingi. Reuera enim per vtriusq; huius veram obseruantiam, honor Religionis, & alij profectus firmius solidantur, quam per altissimos muros, aut sumptuosa ædificia.* Denique concludit. *Ego iam nescio quid à principio cœpi scribere, multum digressa sum. Credo tamen sic Deum voluisse. Nam non erat mihi voluntas horum mentionem vllam facere, quæ modo scripsi. Ipse clementissimus Deus me dirigere dignetur, ne ab his quæ dixi deficiam.* Hæc S. Mater nostra. Ex quibus multipliciter redargui-

 tur

tur Theologus, ac potiſſimum in hoc quòd dixit, ideò dediſſe S. Matrem hoc monitum Diſcalceatis, pro ſuorum conſeruatione Monaſteriorum, vt quamuis plura haberent Monaſteria, in quolibet tamen pauci habitarent, quia nimirum pro multis eleëmoſyna cum magna ſolicitudine & diſtractione corrogari ſolet; quaſi ſi plures in vno Monaſterio Religioſi cohabitarent, ijque in ſtrictiſſima degerent paupertate, & abſque vllis poſſeſſionibus, in regulari obſeruantia perſiſtere minimè poſſent: Cùm tamen S. Mater cenſuerit paupertatem, tanquam fortiſſimum quendam & inexpugnabilem murum Religionis eſſe, cuius perfecta obſeruantia, prohibeat ruinam Ordinis. Non ergò eſt illa ratio quam finxit ſibi Theologus, illius moniti, vt ſcilicet pauci Religioſi maneant in vno Conuentu; ſed potius ea, quatenus Superior melius eis attendere, plenius proſpicere, eorumque conſcientias accuratius moderari valeat. Sunt & aliæ rationes, quas non eſt neceſſe referre. Reliqua vero monita, quæ neſcio quo fine adduxit Theologus, quia apertè non faciunt ad ſuum propoſitum, quamuis particulariter Carmelitis Diſcalceatis tradita ſunt, poſſunt tamen eſſe communia omnibus Religioſis. De quorum eximiâ vtilitate, fuſiùs hoc loco agere poſſem, ni verear ponere me in periculum ſuſpicionis, quaſi nimirum vellem manipulum Religionis meæ, altius præ cæteris eleuare; quod non intendo: imo potius Congregationem noſtram omnium minimam libenter profiteor.

PROPOSITIO LXXXIX.

Ideo non nullis Religionibus bona immobilia & mobilia neceſſaria ſunt, vt eorum honeſto & moderato vſu vires corporis foueant, & ſine ſo-

licitudine

licitudine conquirendi necessaria, pro victu & vestitu, alijsq; rebus, toti se se impendant procurandæ alienæ saluti, diuinæq; gloriæ amplificandæ.

Hic tangitur punctum difficultatis, & quæstionis, quæ versatur inter me & Theologum; an videlicet necesse sit Religionibus Prædicationi destinatis, bona immobilia possidere? Theologus in terminis asserit, talibus Religionibus bona immobilia necessaria esse. Ego autem dico, quòd Religionibus prædicationi destinatis, non est necesse quod possideāt bona immobilia, & reditus in communi; imò magis expedit eis, quod colant paupertatem, non solum in particulari, sed etiam in communi: hoc est, cum abdicatione omnium possessionum. Hæc sententia non est mea, sed Angelici Doctoris, cuius doctrinæ Theologus voluntariè se submisit. Et ideo mox proferam loca eiusdem S. Doctoris. Quod ergò non sint necessaria bona immobilia, siue possessiones Religionibus prædicationi incumbentibus, inprimis deduco ex eo capite. Theologus enim conatur digito monstrare Religionem perfectissimam in Ecclesiâ Dei, quam vult esse prædicatorum verbi Dei; quia talis Religio, inquit ille, accedit proximè ad statum Episcoporum. Sed Religioni perfectissimæ expedit possessiones communes non habere. Ergo Religioni prædicatorum Euangelij, expedit carere possessionibus communibus. Illationem non inficiabitur Theologus, si constet veritas assumptionis, quæ probatur auctoritate S. Tho. Opusc. 17. Cap. 16. vbi sic ait. *Quod inductum est, quòd expedit possessiones communes possideri, iam patet, quod expedit propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omninò negligendi non erant. Vnde & apud illos qui illam summam perfectionem sectaban-*

tur

tur, possessiones non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant, loculos habuit propter necessitatem aliorum; quia scilicet eius Ecclesia loculos erat habitura, sicut August. dicit super Io. Unde si qua sit Congregatio in quâ omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Hæc ibi. Sed talis est Congregatio quam vult describere Theologus, vt in ea omnes ad maiorem perfectionem tendant. Ergo expedit eis communes possessiones non habere. Aliàs si non expedit, iudicio S. Thomæ, non sunt summæ perfectionis capaces, sed imperfectiores, qui argumentum infirmorum tenent, scilicet loculos Christi; de quo infra. Secundo probatur principale intentum ex verbis eiusdem S. Thomæ Opusc. 19. Cap. 7. *Nunc* inquit *ostendendum est, quod etiam Prædicatores, quamuis non sint Prælati, possunt accipere ab ijs quibus prædicant, eleëmosynas, vnde viuant. Apostolus enim dicit 1. ad Corinth. 9. Quis militat suis stipendijs vnquam? quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non mãducat? Quæ omnia & plura alia exempla inducit, vt Glossa dicit, ad ostendendum quod Apostoli non sibi aliquid supra debitum vsurpant, si sicut Dominus constituit, ex Euangelio viuentes, panem gratuitum manducabant, ab eis sumptum, quibus gratuitam gratiam prædicabant: Sed constat quòd militi cuilibet, & plantatori vineæ, & pastori gregis debetur victus ex suo opere, propter hoc quod in opere laborant. Cùm ergo in Euangelio laborem habeant prædicando, non solùm Prælati, sed etiam quicunq; alij licitè prædicant, vtiq; possunt ab his, quibus licitè prædicant, panem accipere, vnde sustententur. Item. Apostolus probat, quod poterant Apostoli temporalia accipere, ab eis quibus prædicabant, quia eis spiritualia seminabant: sed qui dat magna, non est mirum si accipiat parua. Vnde dicit in eodem cap. Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus?*

Sed

Sed eadem spiritualia quæ prædicant Prælati, prædicant alij ex eorum authoritate. Ergo etiam ipsi possunt ab his quibus prædicant, carnalia accipere, vnde viuant. Item in eodem Cap. dicit Apostolus. Dominus ordinauit his qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Glossa. Hoc rationabiliter fecit, vt expeditiores sint ad prædicandum verbum Dei: sed omnes qui ad prædicandum deputantur, oportet esse expeditos ad prædicandum, siue sint prælati, siue authoritate prælatorum prædicent: Ergo ad eos etiam qui non sunt Prælati, ordinatio Domini se extendit, vt de Euangelio viuant. Quod etiam patet ex ipsis verbis Apostoli. Non enim dicit: qui habent ordinariam authoritatem; sed simpliciter: qui annuntiant. Item Lucæ decimo: Dominus discipulis missis ad prædicandum dicit. In eâdem domo manete, edentes, & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede suâ. Ex quo patet, quòd prædicatori, quasi merces debetur victus, ab his quibus prædicat, vt patet ibidem per Glossam, quæ dicit. Nota quòd vni operi prædicatorum, duæ mercedes debeantur. Vna in viâ, quæ nos in labore sustentat: alia in patriâ, quæ nos in resurrectione remunerat: sed merces non debetur potestati, vel authoritati, vel habitui, sed actui, quia solùm actibus meremur. Vnde & Philosophus in 1. Ethycorum dicit. Quemadmodum in Olympiadibus, non optimi, & fortissimi, coronantur, sed agonizantes; horum enim quidam vincunt: ità & eorum, qui in vitâ bonorum & optimorum operantes rectè illustres fiunt. Et hoc est etiam quòd Apostolus dicit 2. Tim. 2. Non coronabitur, nisi qui legittimè certauerit. Ergo illi qui prædicant, siue sint prælati, siue non, dummodo licitè prædicant, possunt de Euangelio viuere. Item magis laborant in Euangelio illi, qui prædicant missi à Prælatis, quam illi ex quorum collegio mittuntur, vel qui mittunt eos de voluntate prælatorum. Sed illi ex quorum collegio prædicatores mittuntur, quamuis non sint prælati, possunt viuere de eleë-

mosynis acceptis ab his, quibus Euangelium prædicant, quòd patet ex hoc, quòd dicitur Roman. 15. Probauerunt Macedonia & Achaia, collationem aliquam facere in pauperes Sanctos, qui sunt in Hierusalem. Placuit enim eis, & debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles; Glossa, eorum: id est; Iudæorum, qui miserunt eis prædicatores ab Hierosolymis, debent & in carnalibus ministrare eis: isti autem pauperes, non possunt tantùm intelligi Apostoli, quia non oportebat pro Apostolis solùm, qui duodecim erant, & paruo victu contenti, facere collectas per omnes Ecclesias, & præcipué, cum ipsimet victum acciperent ab his quibus prædicabant, vt patet 1. Cor. 9. Ergò multò fortiùs, illi qui prædicant, quamuis non sint prælati, sed à prælatis missi, possunt de Euangelio viuere. Hæc S. Thomas, & ad idem plura alia, quæ consulto intermittuntur. Dices Theologe. Hæc contra te non facere. Imò vero plurimùm faciunt. Tu enim id quod est potestatis, & liberæ electionis, facis necessitatis. Ais enim. *Bona immobilia sunt necessaria, vt Religiosi nonnulli, eorum honesto & moderato vsu, vires corporis foueant, & sine solicitudine conquirendi necessaria, pro victu & vestitu, alijsq; rebus, toti se impendant, procurandæ alienæ saluti, diuinæq; gloriæ amplificandæ.* Quare non dixit Theologus, Religiosi tales possunt bona immobilia possidere: sed dixit: *necessaria sunt eis bona immobilia?* Aliud est enim posse aliquid licitè haberi: aliud verò necesse esse haberi. Et aduertat Theologus, quod S. Thomas iudicauit esse errorem Vigilantij doctrinam eorum, qui dicunt, Religiosos non debere de eleemosynis viuere, sed communes possessiones habere. Ad hanc enim doctrinam accedit, eo quòd necessitatem habendi bona immobilia, Religiosis Prædicatoribus imponit; quòd potiùs potestati, & arbitrio relinquendum erat.

Tertiò

Tertio ostenditur Religiosis Prædicatoribus, non necessarias communes possessiones, sed magis expedire mendicitatem, quia eis maximè expedit humilitas, ad quam confert mendicatio. *Illi enim videntur abiectissimi* (ait S. Thomas 2-2. q. 187. ar. 5. in corp.) *inter homines esse, qui non solum pauperes, sed in tantùm sunt egentes, quòd necesse habent ab alijs victum accipere. Et secundum hoc, causâ humilitatis, aliqui laudabiliter mendicant, sicut & alia assumunt, quæ ad abiectionem quandam pertinent, quasi efficacissimam medicinam, contra superbiam, quam vel in seipsis, vel etiam in alijs, per exemplum extinguere volunt. Sicut enim infirmitas, quæ est ex superexcessu caloris, efficacissimè sanatur per ea, quæ in frigiditatem excedunt: ita etiam pronitas ad superbiam, efficacissimè curatur per ea, quæ multum abiecta videntur. Et ideò dicitur in Decret. de pœnitent. dist. 2. Exercitio humilitatis sunt, si quis se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat: ita namque arrogantiæ, & humanæ gloriæ, vitium, curari poterit. Vnde Hieronym. in Epist. ad Oceanum commendat Fabiolam in hoc, quòd optabat, vt suis diuitijs pariter effusis pro Christo, stipem acciperet; quòd etiam B. Alexius perfecit, qui omnibus suis pro Christo dimissis, gaudebat se etiam à seruis suis, eleëmosynas accepisse. Et de B. Arsenio legitur in vitis Patrum, quòd gratias egit de hoc, quòd necessitate cogente, oportuit eum eleemosynas petere. Vnde in pœnitentiam pro grauibus culpis, iniungitur aliquibus, vt peregrinentur mendicantes.* Hæc ibi. Quia ergo Religiosis Prædicatoribus expedit humilitas, ne fortè in superbiam elati, in laqueum incidant Diaboli, ideò expedit eis mendicitas, quæ conducit ad humilitatem. Ad quod etiam facit, quòd S. Thomas Opusc. 19. Cap. 7. ait. *Assumere mendicitatem propter Christum, ad perfectionem vitæ pertinet, sicut & cætera pœnitentiæ opera, in quibus Religiones fundantur.* Et mox. *Sicut*

ea quibus maceratur corpus, vt ieiunium, vigiliæ, & huiusmodi, valent contra concupiscentiam carnis; ita ea quæ ad humilitatem pertinent, valent contra superbiam spiritus, quæ non minùs est fugienda, quàm concupiscentia carnis, cum etiam peccata spiritualia, sint maioris culpæ, vt Gregor. dicit. Sed nihil potest esse inter opera pœnitentiæ, quòd hominem magis humilem, & abiectum reddat, quàm mendicatio: vnde naturaliter omnis homo mendicare erubescit. Ergo sicut ad statum perfectionis pertinet, quod homo ieiunium & vigilias assumat, vt carnis concupiscentiam domet; ita ad perfectionem vitæ pertinet, si quis mendicitatem assumat propter Christum, vt spiritum humiliet. Hæc ibi. Quartò præterea, quòd secundùm mentem S. Thomæ, expediat Religiosis prædicationi destinatis, possessiones communes non habere, patet apertè ex his, quæ habet 2.2. q. 188. ar. 6. in corp. *Manifestum est,* inquit, *quòd ad exteriora, & corporalia opera vitæ actiuæ, indiget homo copiâ exteriorum rerum: ad contemplationem autem pauca requiruntur. Vnde Philosoph. dicit in 10. Ethyc. quod ad actiones multis opus est, & quantò vtique maiores sunt, & meliores, pluribus. Speculanti autem nullo talium ad operationem est necessitas, sed solis necessarijs indiget, alia verò impedimenta sunt ad speculationem. Sic ergo patet, quod Religio, quæ ordinatur ad actiones corporales actiuæ vitæ, puta ad militandum, vel ad hospitalitatem sectandam, imperfecta esset, si communibus careret diuitijs. Religiones autem quæ ad contemplatiuam vitam ordinantur, tantò perfectiores sunt, quantò earum paupertas, minorem eis solicitudinem temporalium ingerit. Tantò autem solicitudo temporalium rerum magis impedit Religionem, quantò solicitudo spiritualium maior ad Religionem requiritur. Manifestum est autem, quòd maiorem solicitudinem spiritualium, requirit Religio, quæ est instituta ad contemplandum, & contemplata alijs tradendum, per doctrinam, & prædicationem,*

quam

quàm illa, quæ est instituta ad contemplandum tantùm. Vnde talem Religionem, decet paupertas talis, quæ minimam solicitudinem ingerit. Manifestum est autem, quòd minimam solicitudinem ingerit, seruare res vsui hominum necessarias, tempore congruo procuratas: & ideo tribus gradibus Religionum supra positis, triplex gradus paupertatis competit. Nam in illis Religionibus, quæ ordinantur ad corporales actiones actiuæ vitæ, competit habere abundantiam diuitiarum communium. Illis autem Religionibus, quæ sunt ordinatæ ad contemplandum, magis competit habere possessiones moderatas, nisi simul oporteat tales Religiosos, per se, vel per alios, hospitalitatem tenere, & pauperibus subuenire. Illis autem, quæ ordinantur ad contemplata alijs tradenda, competit vitam habere, maximè ab exterioribus solicitudinibus expeditam. Quod quidem fit, dum modica, quæ sunt necessaria vitæ, congruo tempora procurata, conseruantur. Hæc ibi. Ex quibus manifestè patet, quod Religionibus destinatis prædicationi, competit modica quædam necessaria vitæ conseruare, quia eas decet paupertas talis, quæ minimam solicitudinem requirat. Non ergo possessiones communes ex mente S. Thomæ debet habere.

Quintò monstratur id quod intenditur, exemplo Christi, & Apostolorum, qui pauperem vitam, & in communi, & in particulari duxerunt, vt supra ostensum est, *& in modo viuendi eorum, clarè expressus erat finis salutis animarum, quàm plurimarum*, vt ait Theologus. *Illam autem Religionem perfectissimam ne dubita*, inquit idem, *quæ est vitæ, & muneri Apostolico simillima.* Christum & Apostolos, imitati sunt Gloriosissimi Religionum prædicationi incumbentium, & tamen mendicantium, Fundatores, Franciscus, Dominicus, Ignatius, qui suis filijs, paupertatem in communi, maximè commendârunt. Sed præclarè exempla Sanctorum, commemorat S. Bonauen-

cura. Opusc. de Paupert. Christi ar. 2. *Ad hoc*, inquit, *est exemplum Sanctorum. Nam dicitur in laude Sanctorum, Circuierunt in melotis, in pellibus, egentes. &c. Sed taliter circuire est mendicare. Ergo &c. Item est exemplum de Elia, de quo August. in quodam sermone. Nunquid Deus deseruerat seruum suum Eliam? Nonne illi cui deerant homines, ministrabant aues? Ostendit ergo Deus, quia vnde voluit, & quando voluit, pascere seruos suos potuit, & tamen vt posset eum religiosa vidua pascere, facit eum egere. Item ad hoc est exemplum discipulorum Ioannis Euangelistæ, de quibus in eius legendâ dicitur, quòd vendentes omnia, quæ habere potuerunt, dederunt egenis. Et post subditur: Quòd tentati sunt, quòd se in vno pallio viderent egentes, seruos autem suos diuites, atque fulgentes. Item exemplum discipulorum Pauli. Vnde Chrysostomus de laudibus Pauli. Paulus pecunias non possedit, nam ipse hoc testatur. Vsque ad hanc horam, & esurimus, & sitimus, nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus. Et quid dico pecuniam? cum ille quidem necessarium semper non haberet cibum, nec quod circumdaret vestimentum. Et sequitur. Discipulorum quàm plurimi, pauperes, imperiti, ac totiùs eruditionis extranei, in fame, & egestate viuentes, ignobiles. Ergo discipuli Pauli fuerunt mendici. Item ad hoc exemplum de B. Benedicto, de quo legitur in 2. Dialog. quòd per triennium fuit in specu, nihil omnino operans, sed Romanus quidam Monachus, sibi panem ministrabat, & constat, quòd Benedictus in hoc non peccabat. Item exemplum de S. Alexio, qui fuit vir miræ sanctitatis, in cuius legendâ legitur, quòd cum esset filius ditissimi Romani, contempto patrimonio, iuit mendicando per mundum.* Et infra. *Item ad hoc est exemplum de B. Francisco, qui non solum mendicauit, & mendicare consuluit, sed etiam mendicationem suam miraculis confirmauit, sicut patuit in nautis, quos ciborum suorum reliquijs satiauit, & satiatos liberauit; & per regulam quam à*

Summo

Sūmo Pontifice approbatam, confirmari fecit in quâ dicit quòd fratres in paupertate, & humilitate Deo famulantes, vadant pro eleemosynâ confidenter &c. Item Gregor: in Moralib: super illud. *Noctes laboriosas enumeraui mihi. Electi conditori rerū seruiunt, & sæpe rerum inopia coangustantur, per amorem Deo inhærent, & tamen subsidijs præsentis vitæ egent. Egere ergo subsidijs præsentis vitæ, competit Sanctorum perfectioni. Item Hieron: in Epist: ad quendam virum hospitalem. Multus à te per insulas Dalmatiæ, Sanctorum numerus sustentatur, sed meliùs faceres, si & ipse Sanctus, inter Sanctos viueres. Ergo melius est de eleemosynis viuere, quàm eleemosynas dare.* Hæc & plura alia S. Bonauen: Quæ concludens sic ait. *Si quis impugnare & improbare velit omnem mendicandi modum, in seruis Christi, impugnare videtur, non tantùm Ordinem pauperum, verùm etiam ipsum Summum Pontificem, qui approbauit hunc viuendi modum. Nec etiam tantùm ipsum, verùm etiam hunc magnum cœtum Sanctorum, qui mendicauerunt, videlicet Franciscum, Dominicum, Alexium, Benedictum,* (addo ego Ignatium) *& ipsum cuneum Apostolorum, & Prophetarum, nec non ipsum Dominum IESVM Christum, quem Scriptura non veretur dicere pauperem, & mendicum cum maiora de ipso dicat, & sentiat fides nostra, scilicet, quod pro nobis, nō tantùm pauper & mendicus fuit, propter nostrum exemplum, sed etiam nudatus, & vilificatus, vsque ad abiectionis genus extremum, vt exemplum daret, perfectè contemnendi mundū.* Huc vsque S: Bonauentura, Aliæ rationes, quare Religiosis Prædicatoribus verbi Dei expediat paupertas in communi, possunt facilè peti ex superioribus, ideò hic non adducuntur.

Restat audire argumenta Theologi, & eis respondere. Primum argumentum eius est. *Nonnullis*, inquit, *Religiosis, bona immobilia necessaria sunt, vt eorum honesto,*

& mo-

& moderato vsu, vires corporis foueant. Ego autem dico: imò summa paupertas, & magna austeritas, necessaria est talibus Religiosis, vt extenuent vires corporis sui, (quẽadmodũ supra probatũ est,) & vt castigent corpora sua, & in seruitutem redigant, ne fortè cum alijs prædicauerint, ipsi reprobi efficiantur, Ideo S, Thom: sæpius ante citatus 3, p, q, 41, ar, 3, ad 1, ait, *Christus post baptismum, austeritatem vitæ assumpsit, vt doceret, post carnem edomitam, oportere alios, ad prædicationis officium transire,* Non ergo prædicatoribus Euangelicis, corpus fouendum, nõ vires corporis corroborandæ, sed extenuandæ sunt. Secundũ argumentũ Theologi est. *Bona immobilia nonnulla Religiosis necessaria sunt, vt sint sine solicitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, alijsq; rebus.* Hæc ratio eneruat fiduciam, quam debent habere prædicatores in Deũ, & quâ adiuti, non debent esse soliciti de tẽporalibus. *Qualis,* inquit S. Ambr: in Luc. 6. C. 9. *debeat esse, qui euangelizat regnum Dei, præceptis Euangelicis designatur, vt sine virgâ, sine perâ, sine calceamento, sine pane, sine pecuniâ, hoc est, subsidij sæcularis adminicula non requirens, fideq; tutus, putet quo minus ista requirat, magis posse suppetere.* Ad idẽ facit quod venerabilis Beda supra Mar: 6. Cõmen: 24 *Tanta,* inquit, *prædicatorũ esse debet fiducia, vt præsentis vitæ sumptibus, quamuis non prouideant, tamen sibi hos non deesse, certissimò sciant, ne dum occupatur mens ad temporalia, minus alijs prouideant æterna.* Et Rabbanus super Matth: 19. *Nolite possidere aurum &c. Consequenter,* inquit, *hoc præcepit euãgelizantibus veritatis quibus ante dixerat gratis accepistis, gratis date. Si enim sic prædicant, vt pretium non accipiant. superflua est auri. & argenti, nummorumq; possessio, nam si hæc habuissent, videbantur non causa salutis hominum, sed*

causa

casua lucri prædicare. Et ne quis putet, prædicatores non debere tantum superflua possidere, consideret id quod dicit S. Hieronymus supra eundem locum. *Qui diuitias detruncauerat, quæ per aurum, & argentum, & as signantur, propemodum & vitæ necessaria amputat, vt Apostoli, Doctores veræ Religionis, qui instituebant omnia Dei prouidentiâ gubernari, seipsos ostenderent, nihil cogitare de crastino.* Tertium argumentum Theologi est. *Bona immobilia sunt nonnullis Religiosis necessaria, vt sine solicitudine, toti se se impendant, procurandæ alienæ saluti.* Imo verò paupertas in communi, necessaria est talibus Religiosis, vt diserte probat S. Bonau. in Apol. Paup. *Valet* inquit sc. paupertas *ad publicationem Euangelicæ prædicationis. Primum, quia facit eam magis credibilem. Vnde Chrysost. vbi supra. Talis est luminis virtus, vt non solum luceat, sed & illuc ducat illos qui sequuntur. Cum enim viderint omnia præsentia nos contemnentes, & ad futura præparatos, ante omnem sermonem, operibus nostris credēt. Quis enim ita est amēs, vt vidēs eū qui & antea lasciuiebat, & ditabatur, omnia exutum, & ad famem, & ad inopiam, & duram vitam, sanguinem, occisionem, & omnia quæ videntur periculosa præparatum, non manifestam accipiat hinc factorum demonstrationem? Si autem nos præsentibus implicauerimus, & immiscuerimus. qualiter poterunt credere, quod ad possessionem aliam festinemus. Huc vsque Chrysost. In his clarè demonstrat; quod voluntariæ paupertatis exemplum in prædicante, magis credibilem facit Euangelicam prædicationem. Secundò etiam valet, quia magis reddit efficacem, iuxta quod Damascenus lib. 3. dicit. Euangelium agnitionis Dei prædicatum est, non bellis, non armatis exercitibus, aduersarios deuincens, sed pauci, nudi, pauperes, persecuti, verberati, mortificati, crucifixum in carne, & mortuum, & dominantem prædicantes, sapientibus & insipientibus præualuerunt. Hæc Damascenus. Horum imitato-*

res illi fuerunt, de quibus in Ecclesiastica Historia lib. 3. dicit Eusebius. Quidam ardentiori diuinæ sapientiæ cupiditate succensi, animas suas verbo Dei consecrabant, explentes perfectionis salutare præceptum, vt facultates suas, primò pauperibus diuidentes, expediti ad prædicandum Euangelium fierent. Tertiò quia efficit eam magis acceptabilem. Vnde super illud Matth. Dignus est operarius cibo suo, dicit Chrysost. Manifestum est quoniam à discipulis eos cibari oportebat, vt neq; ipsi magna sapiant, aduersus eos, qui dicebantur omnia præbentes, & nihil acceptantes ab ipsis, nec illi rursus abscindantur, tanquam despecti ab ipsis. Cum igitur voluntaria rerum penuria, Euangelij prædicationem, magis reddat credibilem, efficacem, acceptabilem, ac per hoc auditores inducat ad fidem, erigat ad spem, alliciat ad charitatem, manifestum est quod maximè valet ad Euangelicæ veritatis publicationem. Cuius etiam euidens indicium est, quod per Apostolos, pauperes rebus, & spiritu, quanquam numero paucos, diffusa est Euangelica veritas in orbem vniuersum, vt de ipsis verè dictum sit. In omnem terram exiuit sonus eorum. Vnde Chrysost. super Matth. Si autem homines duodecim, orbem terrarum conuerterunt, excogita quanta est nostra malitia, cum tanti existentes, eos qui reguntur, non possumus corrigere, quos decem millibus mundis, oportebat sufficere, & esse fermentum. Sed signa ait habebant? Sed non signa eos mirabiles fecerunt. Multi enim, & dæmones proijcientes, quia iniquitatem operati sunt, facti mirabiles, sed puniti. Sed quid inquam est, quod eos ostendit magnos? Pecuniarum contemptus, gloriæ despectus, ab omnibus vitæ huius negotijs ereptio, quæ si non habuissent, etsi decem millia mortuos suscitassent, non solum nulli profecissent, sed & seductores æstimati essent. Huc vsq; Chrysostomus. Qui & his patenter ostendit, quòd nihil tantum valuit, ad dilatandum Christi Euangelium, quàm perfectus contemptus rerum mundanarum. Hæc S. Bonauentura. Ex quibus

patet, quantum valeat ad prædicationem Euangelij, paupertas in communi. Sed iam vide, si placet, quale nam sit istud paradoxum Theologi? *Ideò nonnullis Religiosis necessaria esse bona &c. vt toti se se impendant procurandæ alienæ saluti.* Quid ergo reseruabunt sibi, suæque saluti? *si toti se se impedunt alienæ.* Audi Theologe consilium Bernardi ser. 18. super Cantica. *Quamobrem si sapis concham te exhibebis, non canalem. Hic siquidem pæne simul, & recipit, & refundit. Illa verò, donec impleatur expectat, & sic quod superabundat, sine suo damno communicat, sciens maledictum, qui partem suam facit deteriorem. Et ne meum consilium contemptibile ducas, audi sapientiorem me. Stultus (ait Salomon) profert totum spiritum suum simul, sapiens reseruat in posterum. Verum canales multos hodie habemus in Ecclesia, conchas verò perpaucas. Tantæ charitatis sunt, per quos nobis fluenta cælestia emanant, vt ante effundere quàm infundi velint, loqui quam audire paratiores, & prompti docere, quod non didicerunt, & alijs præesse gestientes, qui seipsos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum, illi anteponendum existimo, quem sapiens posuit dicens. Miserere animæ tuæ, placens Deo. Quòd si non habeo nisi parumper olei, quo vngar, putas tibi debeo dare, & remanere inanis. Seruo illud mihi, & omninò, nisi ad Prophetæ iussionem, non profero. Si institerint rogitantes aliqui ex his, qui forte existimant de me supra id quod vident in me, aut audiunt ex me, respondebitur eis. Ne fortè non sufficiat nobis, & vobis, ite potiùs ad vendentes, & emite vobis. Sed charitas, inquis, non quærit quæ sua sunt. Et tu scis quamobrem? Non quærit quæ sua sunt profectò, quia non desunt. Quisnam quærat, quod habet? Charitas quæ sua sunt, id est, propriæ saluti necessaria, nunquam non habet. Sed non solùm habet, sed etiam abundat. Vult abundare sibi, vt possit & omnibus. Seruat sibi quantum sufficiat, vt*

 nulli

nulli deficiat. Alioqui si plena non est, perfecta non est. Cæterùm tu frater cui firma satis propria salus nondum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera, quatenus omni flatui cedat, omni credat spiritui, omni circumferatur vento doctrinæ, imò cui charitas tanta est, vt vltra mandatum quidem diligas proximum tuum plusquam teipsum: & rursum tantilla; vt contra mandatum, fauore liquescat, pauore deficiat, perturbetur tristitiâ, auaritiâ contrahatur, protrahatur ambitione, suspicionibus inquietetur, conuitijs exagitetur, curis euisceretur, honoribus tumeat, liquore tabescat: tu inquam, ita in proprijs temetipsum sentiens, quânam dementiâ quæso aliena curare, aut ambis, aut acquiescis? Sed enim audi, quid consultat cauta, vigilq; charitas. Non quod alijs sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate. Dicit enim David. Sicut adipe & pinguedine, repleatur anima mea, & labijs exultationis, laudabit os meum: infundi nimirum prius volens, & sic effundere. Nec solum infundi prius, sed & impleri: quatenus de plenitudine eructaret, non oscitaret de inanitate. Cautè quidem, ne quod alijs remissio, sibi esset tribulatio. Et nihilominus castè, imitans eum, de cuius plenitudine omnes accepimus. Disce & tu, nonnisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in riuum, nec in lacum extenditur, donec suis satietur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profusiorem. Deniq; ipse fons vitæ, plenus in seipso, & plenus seipso, nonnè primò ebulliens, & saliens in proxima secreta cælorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletis secretioribus, superioribusq; partibus, erupit ad terras, & de superfluo, homines, ac iumenta saluauit, quemadmodum multiplicauit misericordiam suam Deus? Prius interna repleuit, & sic exundans, in multis miserationibus suis visitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu fac similiter. Implere prius, & sic curato

effunde-

effundere. Benigna prudensq; charitas affluere consueuit, non effluere. Fili mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et Apostolus. Propterea, inquit, debemus intendere his quæ dicuntur, ne fortè pereffluamus. Quid enim? Tu ne Paulo sanctior? sapiētior Salomone? Alioquin nec mihi sedet ditari, ex te exinanito. Si enim tu tibi nequam, cui bonus eris? De cumulo, si vales, adiuua me; sin autem, parcito tibi. Hæc Bernardus. Alloquar te ego Theologe, rursum verbis eiusdem Bernardi, lib. I. de Consideratione. *Si totus vis esse omnium, instar illius, qui omnia omnibus factus est, laudo humanitatem, sed si plena sit. Quomodo autem plena, te excluso? Et tu homo es. Ergo vt integra, & plena sit humanitas, colligat & te intra se sinus, qui omnes recipit. Alioquin quid tibi prodest, iuxta verbum Domini, si vniuersos lucreris, te vnum perdens? Quamobrem cùm omnes te habeant, esto tu etiam ex habentibus vnus. Quid solus fraudaris munere tui? Vsquequò vadens spiritus, & non rediens? Vsquequò non recipis te & ipse inter alios vice tua? Sapientibus & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, seruus & liber, diues & pauper, vir & fœmina, senex & iuuenis, clericus & laicus, iustus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt, pectore tuo; & tu seorsum sitiens stabis? Si maledictus qui partem suam facit deteriorem; quid ille, qui se penitus reddit expertem? Sane deriuentur aquæ tuæ in plateas, homines, & iumenta, & pecora bibant ex eis; quin & camelis pueri Abrahæ potum tribuas: sed inter cæteros bibe tu de fonte putei. Alienus, inquit, non bibat ex eo. Nunquid tu alienus? Cui non alienus, si tibi es? Deniq; qui sibi nequam, cui bonus?*

PROPOSITIO XC.

Et hoc Dominus, inquit S. Thomas loco citato, paupertatis institutor docuit suo exemplo. Habebat enim loculos Iudæ commissos, in quibus recondebantur ei oblata, vt habetur Ioann. 12.

Hæc Propositio falsam & mutilatam citationem continet, & Theologum semper infidelem demonstrat, quia ea quibus statim posset conuelli, consultò omisit. Subiungit enim S. Thomas. *Nec obstat quod Hieronymus dicit super Matth. Quod si quis obijcere voluerit, quoniam Iudas pecuniam in loculis portabat: respondemus; quòd rem pauperum in suos vsus conuertere, nefas putauit; scilicet, soluendo tributum: quia inter illos pauperes, præcipuè erant discipuli, in quorum necessitates pecunia loculorum Christi expendebatur. Dicitur enim Ioann. 4. Discipuli abierunt in ciuitatem, vt cibos emerent. Et Ioann. 13. dicitur, quòd discipuli putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd dixisset ei IESVS. Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut vt egenis aliquid daret.* Hæc S. Thomas. Ex quibus clarè patet quod Christus loculos habuit, vt pecunia ipsorum, in vsus pauperum conuerteretur, inter quos tamen pauperes erant & Apostoli. Quod subticuit Theologus. Sed quia hoc argumentum est commune eorum, qui impugnant paupertatem in communi, vt patet ex Opusculis SS. Thomæ & Bonauenturæ; ideo adducenda sunt ea, quæ hi SS. Doctores dicunt ad confutationem huius argumenti. Reuera enim perbellum est argumentum. Christus habuit loculos. Ergo Religiosi habeant oculos, scilicet, aureos. Simile est illud. Apostoli conseruabant pretia. Ergo Religiosi

ligiosi habeant prædia. Nimirum parua est differentia inter pretia & prædia. His argumentis vtitur & noster Grammaticus: sed erraui; volui dicere Theologus. In gratiam ergo eius promam dicta Sanctorum. In primis ergo S. Thomas Opusc. 19. Cap. 6. ait. *Ad illud, quod octauo loco obijcitur dicendum, quòd quamuis non sit præceptum, quòd nihil pecuniæ ad vsus necessarios reseruetur, est tamen consiliũ, nec Dominus loculos habuit, quasi alias ei non potuisset prouideri, sed vt infirmorum gerens personam; vt sibi licitum crederent quod à Christo obseruatum viderent; vnde Ioan. 12. super illud. Et loculos habens: dicit Glossa. Cui ministrant Angeli, loculos habet in sumptus pauperum, condescendens infirmis. Et super illud Psal. 103. Producens fœnum iumentis: dicit Glossa. Dominus loculos habuit in vsus eorum qui cum ipso erant, & suos, personam infirmorum magis suscipiens, vt ibi: Tristis est anima mea. Habuit & religiosas mulieres in comitatu, quæ ministrabant ei de substantia sua. Præuidit enim multos infirmos futuros, & ista quæsituros, & tamen loculos quos habebat ex possessionibus non impleuerat, sed ex his quæ ei à deuotis & fidelibus administrabantur.* Et in responsione ad 14. ait. *Sicut supra dictum est Dominus pecuniam reseruari fecit ad necessarios vsus, vt infirmis condescenderet: Et ideo non est reputandum pro superstitione, si aliqui perfecti viri pecuniam reseruare nolunt: sicut etiam vt infirmis condescenderet, cum publicanis comedebat, & vinum bibens, & alijs cibarijs communiter vtens. Nec tamen reputandi sunt superstitiosi Sancti Patres in eremo, qui à vino & alijs cibariis delicatis abstinebant, & tamen Dominus quamuis pecuniam reseruari fecerit, non tamen eam de aliquibus proprijs possessionibus habebat, sed magis ei à fidelibus per modum eleemosynæ ministrabatur. Vnde dicitur Luc. 8. quòd mulieres quædam sequebantur Dominum, ministrantes de facultatibus suis.* Hæc S. Thomas.

Quid autem dicat S. Bonauentura deinceps aduerte. Inprimis ergo Opusculo. de Paup. Christi ait. *Ad illud quòd obijcitur quod Christus habuit loculos. Dicendum quòd Christus habuit loculos, tribus de causis. Habuit enim loculos pro pauperibus alijs: secundùm quod dicit Hieron. in auctoritate suprà positâ. Christus tantæ paupertatis fuit &c. Et hoc non tollit paupertatem summam. Habuit etiam loculos compatiendo infirmis. Sicut dicitur in Glossa super illud Psal. Producens fœnum iumentis. Dominus loculos habebat, vel habuit in vsus eorum, qui cum eo erant, & suos: & religiosas mulieres in comitatu, quæ ei ministrabant de substantiâ suâ, in his infirmorum magis personam suscipiens. Præuidit enim multos infirmos futuros, & ista quæsituros; & ibi eorundem personam suscepit vbi dixit. Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Et de his duobus super illud Ioann. 12. Ea quæ mittebantur &c. Glossa. Cui Angeli ministrabant, loculos habet in sumptus pauperum, condescens infirmis. Habuit etiam loculos, in articulo necessitatis, vt potè quãdo transibat per Samaritanos. In quo etiam articulo discipulis loculos habere permisit; secundum illud. Quando misi vos sine sacculo & perâ, &c. Glossa. Non eadem regula viuendi, persecutionis, quâ pacis tempore, discipulos informat. Missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in viâ præcepit, ordinans scilicet, vt qui Euangelium nunciant, de Euangelio viuant. Instante verò mortis articulo, & totâ illâ gente Pastorem simul & gregem persequente, congruam tempori illi regulam decreuit, permittens vt tollerent necessaria victui, donec sopitâ persecutorum insania, tempus Euangelizandi redeat. Ex his enim Glossis manifestè apparet, quòd modus habendi loculos in Domino in nullo minuit paupertatem. Sic enim Dominus condescendit infirmitati & necessitati, vt tamen salua esset forma paupertatis, & exemplum quod præcipuè monstrare venerat hominibus. Iuxta quod dicit Aposto-*

Apostolus. Factus est pro nobis egenus, vt illius inopiâ diuites essemus, paupertatem scilicet altissimam voluntariè imitando. Hæc ibi. In Apologiâ vero Paup. sic ait. *Vnigenitus Dei, cùm diues esset in omnes, pro nobis adeò factus est egenus, vt alieno cibo vesceretur. Non sine magnâ dispensatione diuini consilij loculos fecit deferri, quorum tamen custodiæ illum deputauit discipulum, quem furem ac proditorem præsciebat esse futurum. Habuit enim loculos Christus ad consolandum infirmos, ad refellendum improbos, & ad informandum perfectos. Vnde & huiusmodi actus, scilicet, habere loculos in Christo, respectu infirmorum, fuit condescensiuus, ad consolandum eos, qui proprijs loculis carere nolunt, sicut August. ait in lib. de Oper. Monach. Dominus more misericordiæ suæ, infirmioribus compatiens, cùm ei Angeli possent ministrare, loculos habebat, quibus mitteretur pecunia, quæ conferebatur, vtiq; à bonis fidelibus, eorum victui necessaria, quos loculos Iudæ commendauit. Respectu autem impiorum, fuit actus commonitorius, primò quidem ad refellendum hæreticos, qui loculos reprobant, & detestantur. Vnde August. super Ioann. Homil. 50. Quare loculos habuit, cui Angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia loculos ipsius habitura erat? Vnde & loculos habebat, vt doceret non esse peccatum, loculos habere. In his Augustinus Manichæorum refellit impietatem, condemnantium Ecclesiæ statum, propter rerum temporalium possessionem. Secundò commonitorius fuit, ad deterrendum auaros, qui loculos concupiscunt. Quanquam enim ad mitigationem cupiditatis, Dominus Iudæ loculos commisisset, ipse tamen adeò cupiditatis igne exarsit, vt ipsum Dominum, pretio paruo venundaret. Vnde Chrysostomus super Ioann. Si verò quis scrutabitur quid furi existenti, loculos commisit pauperum, & dispensare fecit auarum existentem? vt omnem abscinderet occasionem. Etenim sufficientem habebat ex loculo concupiscentiæ mitigationem: sed propter nequitiam multam,*

 quam

quam volebat comprimere Christus, multa condescensione ad eum viens, non incusabat surripientem, obstruens perniciosam concupiscentiam, & omnem auferens occasionem. Huc usq. Chrysost. aperté declarans, quòd non penuria paupertatis, sed nequitia cupidæ mentis, causa fuit tantæ impietatis. Respectu verò perfectorum fuit actus informatorius. Si quidem quantum ad modum habendi, forma fuit perfectionis in Ecclesiasticis personis, maximè Cœnobitis; vt ad exemplum Christi, & discipulorum eius, nullus sibi quicquam appropriet, sed habeant omnia communia. Vnde August. super Ioann. Habebat Dominus loculos, & à fidelibus oblata conseruans, suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat: Tunc primùm Ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, vt intelligeremus, quod præcepit, non cogitandum de crastino esse; non adhoc fuisse præceptum, vt nihil pecuniæ seruaretur à Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur. Hæc August. Qui formam regulariter viuentium describens, sicut habetur 12. q. 1. ait. Cùm huius nostræ Congregationis fratres non solùm facultatibus, sed etiam voluntatibus proprijs, ipsâ Ordinis susceptione renuntiauerint, certum est nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine superioru licentiâ debere. Quantùm autem ad modum dispensandi, forma fuit perfectionis in Ecclesiæ Prælatis, vt exemplo Christi bona Ecclesiastica dispensent, ad sustentationem ministrorum Ecclesiæ, & ad pauperum releuandas miserias. Vnde Chrysost super Ioann. de loculis Christi loquens, quæstionem proponit. Qualiter, inquit, non peram, non virgam, non æs iubens deferre, marsupium ferebat? Respondens subdit. Ad inopum ministerium, vt discas quoniam valde pauperem, & crucifixum, huius oportet partis multam facere procurationem. Multa enim ad nostram dispensans doctrinam agebat. In his ostendit Chrysost. quòd viris perfectis competat, miserabilium personarum gerere curam; quod maximè locum habet in Prælatis Ecclesiæ, quorum perfectioni

conso-

consonat, vt & spiritualiter, & etiam corporaliter, pascendis sibi commissis gregibus intendant. Vnde Prosper in lib. de vitâ Contemplatiuâ. Scientes viri Sancti, nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vendicauerunt in vsus suos, vt proprias, sed commendatas, pauperibus erogauerunt: hoc est, possidendo contemnere, non sibi, sed alijs possidere, & nec cupiditate habendi, Ecclesiæ facultates ambire, sed pietate subueniendi, eas suscipere, & quod habet Ecclesia, cum omnibus nihil habentibus habere commune, nec aliquid inde eis, qui sibi sufficiunt, de suo erogare, cum nihil aliud sit habentibus dare, quàm perdere. Quantùm verò ad modum vtendi, forma fuit perfectionis ipsis populis, ac cæteris huiusmodi paupertatem professis, vt cum ex amore paupertatis, semper carere loculis cupiant, solùm quandò apertæ necessitatis vrget articulus, loculos ferant. Ipse siquidem Christus sustentabatur à suscipientibus, vel à mulieribus comitantibus eum, sicut in Lucâ scribitur, quod ibant cum eo mulieres, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Cùm tamen per Samariam transiuit, in qua quidem ciuitate (vt dicit Euangelista) hospitium habere non potuit, de loculis vixit; sicut dicitur in Ioanne: quod discipuli abierant in ciuitatem, vt cibos emerent. Vnde super illud Lucæ. Quando misi vos sine sacculo & perâ, &c. dicit Glossa. Si per inhospitales regiones transimus, plura viatici causâ, licet portari, quam domi habeamus. Constat autem quòd valde pauper est, qui plura portat in viâ, quam habeat, vbi habitat habitatione determinatâ. Quòd si forte quis dicat perfectionis formã, nullo tẽpore esse intermittendã. Respondet ad hoc Beda super Lucam, dicens super illud. Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram. Non eandem viuendi regulam persecutionis, quæ pacis tempore insinuat. Sunt namq; virtutes, quæ semper obnixeq; tenendæ sunt, & sunt quæ tempore, locoq;, prouidâ sunt discretione mutandæ. Quis

enim nesciat viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, patientiam, modestiam, castitatem, fidem, spem, charitatem, & his similia, sine vllâ temporum intercapedine esse seruanda? At verò famem, vigilias, nuditatem, lectionem, psalmodiam, orationem, laborem operandi, doctrinam, silentium, & cætera huiusmodi, si quis semper exequenda putauerit, non modo se horum fructu priuabit, sed & notam indiscretæ obstinationis incurret. Magister itaq; Deusq; virtutum, vt modum discretionis insinuet, missis ad prædicandum discipulis, ne quid tollerent in via præcipit, videlicet ordinans, vt qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuant. Mortis verò tempore illo instante, & tota simul gente pastorem, gregemq; persequente, congruam tempori decreuit regulam, pecuniam, scilicet, victui necessariam, donec sopitâ persecutionum insania, tempus Euangelizandi redeat, tollere permittendo. Hæc Beda. Ex prædictis ergo patenter elucet quòd omnis perfectionis splendor & speculum IESVS Christus, ob sex rationes præfatas, ac triplicem vtilitatem aggregatione quadam, in perfectionis senarium consurgentem, mirabili quodam modo in habendo loculos, & infirmos simplici modo consolatur, & impios dupliciter arguit, & perfectos tribus modis informat. In quibus & illud est omni admiratione, & laude, & imitatione dignissimum, quòd sic paupertatem Christus tenuit, vt statum diuitum non damnaret, sic & habentibus pecuniam conformem se reddit, vt paupertatis summæ formam perfectè seruaret. Vnde super illud Matth. Vade ad mare. Glossa. Dominus tantæ paupertatis fuit, vt vnde tributa solueret, non haberet. Iudas quidem communia in loculis habebat, sed res pauperum in vsus suos conuertere, nefas duxit, ipsum dans exemplum nobis. Hæc Glossa. Non igitur loculi Christi, ad fomentum cupiditatis trahendi sunt. Sicut enim in Saluatore nostro crucifixo nihil fuit, quod sæculares glorias, aut delitias saperet, sic nil egit, nil docuit, per quod mundi diuitias appetendas

esse

esse monstraret, quin potiùs vt nos ad perfectæ paupertatis amorem accenderet, in huius mundi campum hostem expugnaturus, ingrediens, de pauperrima Matre, pauperrimus prodijt: sed & hostiam Deo Patri vt Pontifex offerens, nudus in cruce pependit; nec non vt veritas eius, tanquam perfectissimæ rectitudinis, nequaquam discordaret medium ab extremis, tota vita ipsius caminus paupertatis fuit. Huius igitur inuictissimi Ducis nuditate, tanquam armatura circumdati, & in eo sperantes, qui ait: Confidite, ego vici mundum, in ipsius pauperis crucifixi nomine, hostiles excipiamus insultus. Hæc S. Bonauentura. Quibus manifestè monstrauit infirmitatem Theologi, vt potè qui argumentum infirmorum protulerit: neque est necesse amplius ea expendere.

PROPOSITIO XCI.

Et discipuli eius post eius resurrectionem, à quibus omnis Religio sumpsit originem, pretia prædiorum conseruabant, & distribuebant illa, prout vnicuiq; opus erat.

Quia istud argumentum de Apostolis tempore S. Thomæ objiciebatur, ab impugnantibus paupertatem in communi, consultum est adducere ea, quæ S. Thomas docet de Paupertate Apostolica. Inprimis ergo Opusc. 17. cap. 15. sic ait. *Dominus electis duodecim Apostolis, ad prædicandum eos mittens, concessa eis miraculorum potestate, inter cætera vitæ documenta, primò inducit paupertatis doctrinam, dicens Matth. 10. Nolite possidere aurum, neq; argentum in zonis vestris, non peram in via. Quod exponens Eusebius Cæsar. dicit. Prohibebat eis auri & argenti, & æris possessionem, præcognitione futurorum. Contemplabatur enim quod qui sanandi erant per eos, & ab incurabilibus passionibus liberandi,*

vellent eis cedere in omnibus bonis suis. Et post aliqua subdit, Putabat oportere conductos arrhâ Regni Dei, terrena despicere, vt nec argentum, nec aurum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appretiantur, condignum existiment, datis sibi cælestibus opibus. Nec non cùm milites eos faceret regni Dei, monebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo, implicat se huius vitæ negotijs, vt placeat Deo: & sic Hieron. dicit super Matth. Qui diuitias detruncauerat, scilicet, in verbis præmissis propèmodùm etiam vitæ necessaria amputat, vt Apostoli Doctores Religionis, qui instituebant omnia Dei prouidentia gubernari, seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino: & sicut Chrysost. dicit super Matth. Per hoc præceptum primò quidem Dominus discipulos facit non esse subiectos: secundo ab omni eos liberat solicitudine, vt vacationem omnem tribuant verbo Dei: tertiò docet eos suam virtutem. Qualis ergo esse debeat qui euangelizat regnum Dei, præceptis euangelicis designatur, hoc est vt subsidij temporalis adminicula non requirat, fideiq; totus inhærens, putet quominus ista requirat, magis posse suppetere: vt Ambrosius dicit super Lucam. Manifestum est autem, quòd si Apostoli possessiones suscepissent, non minùs, sed multò magis suspecti fuissent, quòd propter quæstum prædicarent, quàm si aurum vel argentum posiderent: multò etiam maiori solicitudine, circà agrorum culturam occuparentur, multoq; maius est sæculare adminiculum ex agris, vel vineis possessis, quàm si bona mobilia habeantur. Manifestum est igitur secundum expositiones præmissas, Apostolis interdictum fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia posiderent. Quis autem dicat nisi hæreticus, primam instructionem discipulorum à Christo, perfectioni Euangelicæ derogare? Mentiuntur ergò in doctrina fidei, dicentes, minorıs esse perfectionis eos, qui communibus possessionibus carent. Est autem vlteriùs considerandum, qualiter præcepta Domini præmis-

præmissa, fuerant ab Apostolis obseruata: quia vt August. dicit in libro contra mendacium, diuinæ scripturæ, non solum præcepta Dei retinent, sed etiam vitam moresq; iustorum, vt si fortè occultum est, quemadmodum accipiendum sit, quod præcipitur, in factis iustorum intelligatur. Quòd autem nihil temporalium possiderent, aut etiam in via deferent, ante tempus passionis, apertè ostenditur ex hoc quod legitur Lucæ 22. vbi Dominus discipulis dixit. Quando misi vos sine sacculo & perâ, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Sed quia ibi subditur. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: posset alicui videri, quòd Dominus totaliter priora præcepta relaxauerit. Sed hanc relaxationem, quantum ad personas Apostolorum, ad solum tempus imminentis persecutionis esse referendam, apparet ex verbis Bedæ, qui dicit. Non eadem viuendi regula persecutionis tempore, quâ pacis, discipulos informat. Missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via præcipit, ordinans, scilicet, vt qui Euangelium nuntiant, de Euangelio viuant. Mortis verò instante periculo, & tota simul gente, pastorem gregemq; persequente, congruam tempori regulam decernit, permittens vt tollant victui necessaria, donec sopita insania persecutorum, tempus euangelizandi redeat. Vbi nobis quoq; dat exemplum, ex iusta nonnunquam causa instante, quædam de nostri propositi rigore, posse sine culpa intermitti. Ex quo etiam apparet ad rigorem Euangelicæ disciplinæ pertinere, quod aliquis careat omni terrena possessione: quid autem super hoc Apostoli post passionem seruauerunt, & seruandum tradiderunt, apertè in Act. Apostolorum docetur. Legitur enim Act. 4. quod multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et ne aliquis dicat, eos habuisse possessiones communes, puta agros, vel vineas, vel aliquid

huiusmo-

huiusmodi, hoc per sequentia excluditur. Sequitur enim. Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Ex quo patet hanc esse Euagelicæ vitæ obseruantiam, vt ea quæ ad necessitatem vitæ pertinent, possideantur communiter, possessionibus omninò à possessoribus abdicatis. Quod autem hoc ad abundantiorem perfectionem pertineat, apparet, per August. in lib. de doctrina Christiana vbi dicit. Qui crediderunt ex Iudæis, ex quibus facta est prima Ecclesia Hierosolymis, satis ostenderunt, quanta vtilitas fuerit sub pædagogo, id est, sub lege custodiri. Namq; tam capaces extiterunt Spiritus Sancti, vt omnia sua venderent, eorumq; pretium indigentibus distribuendum, ante Apostolorum pedes ponerent. Et postea subdit. Non enim hoc vllas Ecclesias gentium fecisse scriptum est, quia non tam prope inuenti erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Videtur tamen huius rei aliam rationem assignare Melchiades Papa, qui vt habetur 12. q. 1. dicit. Futuram Ecclesiam in gentibus Apostoli præuiderant: id circo prædia in Iudæâ minimè sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At verò cùm inter turbines, & aduersa mundi succresceret Ecclesia, ad hoc vsq; peruenit, vt non solum gentes, sed etiam Romani Principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi Sacramenta concurrerent. Ex quibus vir Religiosissimus Constantinus Primus licentiam dedit, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi Ecclesias, & prædia constituit tribuenda. Et in sequenti capite dicit Vrban. Papa. Videntes Summi Sacerdotes, & alij, atq; Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates, & agros quos vendebant, Ecclesiis quibus præsidebant Episcopi traderent, eo quòd ex sumptibus eorum, tam præsentibus, quam futuris temporibus, plura & electiora possent ministrare fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio eorum, cæperunt

runt prædia & agros, quos vendere solebant, matricibus Ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum viuere. Ex his ergo videtur quòd melius sit possessiones in communi habere, quam alia mobilia ad victum pertinentia, & quòd in primitiua Ecclesia prædia vendebantur, non quia hoc esset melius, sed quia præuidebant Apostoli, quòd apud Iudæos Ecclesia duratura non erat, partim propter infidelitatem, partim propter excidium, quod eis imminebat. Sed si quis rectè consideret, hæc præmissis non contrariantur. Ecclesia enim in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis postmodum fuisse, apud perfectos quoscunq; inuenitur. Sicut enim natura, sic & gratia debuit à perfectis initium assumere: & ideo Apostoli, secundùm illum statum fidelium, vitam ordinauerunt perfectioni conuenientem; vnde dicit Hieron. in libro de Illust. viris. Apparet talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur, & psalmis, doctrinæ quoq; & continentiæ. Hic autem modus viuendi perfectioni congruus fuit, apud primos credentes, non solùm in Iudæa sub Apostolis, sed etiam apud Ægyptum sub Marco Euangelistâ, vt ibidem Hieronymus dicit, & sicut in 2. libro Ecclesiasticæ Historiæ narratur. Processu verò temporis, multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, quod non erat futurum, ante Iudæorum excidium, sed Ecclesiâ apud Gentes multiplicatâ. Quod postquam contigit, vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia & agri Ecclesiis conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter imperfectiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent. Et Opusc. 19. Cap. 6. ad 15. ait. Quod Apostoli reseruabant pecunias, & etiam colligebant, vt sanctis pauperibus, qui prædia sua vendiderant propter Christum, necessaria ministrarent: nec tamen illas pecunias habebant ex aliquibus

possessionibus, sed ex eleëmosynis fidelium. Quod etiam dicitur, quòd nullus egenus erat inter eos, non est intelligendum, quin Apostoli, & primitiuæ Ecclesiæ discipuli, multas egestates & penurias sustinuerint propter Christum: cùm dicatur 1. Cor. 4. Vsque in hanc horam esurimus, & sitimus. &c. & 2. Cor. 6. In multâ patientiâ, in tribulationibus, in necessitatibus. Glossa. victus vel vestitus: sed quia de his quæ haberi poterant, vnicuiq; secundum quod opus erat, tribuebant, vt quantùm eis facultas suppeteret, omnium indigentias releuarent. Et iterum ad 16. *Quamuis illud præceptum: In viam gentium ne abieritis; fuerit post resurrectionem totaliter reuocatum, eò quod primum oportebat Iudæis verbùm Dei loqui, & sic transire ad gentes, vt dicitur Actor. 13. tamen hoc quod Dominus dixerat Apostolis, quod non secum necessaria ferrent, non totaliter reuocauit in cæna, sed solum tempore persecutionis, quando à persecutoribus necessaria habere non potuissent: vnde Lucæ 22. Quando misi vos &c. Glossa. Non eadem viuendi regula persecutionis tempore, qua pacis, discipulos informat. Missis siquidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in viâ præcepit, ordinans, scilicet, vt qui Euangelium nuntiat, de Euangelio viuat. Instante verò mortis articulo, & totâ illa gente, pastorem simul ac gregem persequente, congruam tempori regulam decernit, permittens necessaria victui, donec sopitâ persecutorum insaniâ, tempus Euangelizandi redeat. Et alia Glossa dicit. In hoc nobis quoq; datur exemplum, vt nonnunquam causâ instante, quædam de nostri propositi rigore, sine culpâ intermittere possimus. verbi gratia. Si per inhospitales regiones iter agimus, plura viatici causâ licet portare, quam domi habeamus. Sed quia quidam hæretici, quorum est illa obiectio, glossam non recipiunt, ipso textu ostendemus, quod multiplicatis fidelibus, discipuli Christi, secum necessaria in via non portabant. Dicitur enim in vlt. Can. Ioan. Charissime, fideliter facis, quicquid operaris in fratres, &*

hoc

hoc in peregrinos, Et infra. Pro nomine eius profecti sunt, nihil accipientes à gentilibus: nos ergo debemus suscipere huiusmodi. Non autem esset necessarium quamuis à gentilibus nihil acciperent, quod reciperentur à fidelibus, si secum necessaria ad victum deferrent: quod etiam patet per Glossam ibi, quæ dicit. Pro nomine eius profecti sunt, alieni à rebus proprijs. Hæc S. Thomas. Ex quibus patet Apostolos paupertatem in communi seruasse: & licet pretia prædiorum conseruabant, hoc tamen erat, propter elargitiones in fideles, & quia ea quæ ad necessitatem vitæ pertinebant, possidebantur ab eis communiter, possessionibus omnino à possessoribus abdicatis. Et hic erat modus viuendi perfectioni congruus, qualis fuit apud primos credentes. Processu verò temporis, multi erant in Ecclesiam intraturi, qui ab hâc perfectione deficerent, ideò vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia, & agri, Ecclesijs conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter infirmiores, qui ad primorum fidelium perfectionem, attingere non valerent. Vnde patet quod propter perfectissimas Religiones, non expedit habere prædia. Theologus ergo infirmiorum, & eorum qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valent, argumentum, iuxta S. Thomam, produxit.

PROPOSITIO XCII.

Quin etiam si Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate, debuissent circuire tot mundi regiones, procul dubio stabiles, & certos reditus acceptassent.

Hæc Propositio multùm derogat perfectioni paupertatis Apostolorum; imo meo iudicio videtur hæresim inuoluere: quæ omnia ordinatè sequentibus rationibus probo.

Prima ratio, incipit à Capite Christo. Christus enim quamuis vni loco Iudææ fuit adstrictus, (eo modo, quo nunc Religiosorum prædicatorum, possessiones in communi habentium Monasteria, vni loco, scilicet, regno, sunt adstricta, quamuis in illo regno multis in locis ipsi Religiosi prædicent,) nec circuiuit tot mundi regiones, nihilominus stabiles & certos reditus non acceptauit, sed paupertatem etiam in communi professus est. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, nec in eâ suorum paucitate, debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen stabiles, ac certos reditus acceptassent. Nunquid enim discipuli à Magistro, serui à Domino, Apostoli à Christo discordassent? Impium est sanè dicere, quòd ab exemplo Christi discrepassent.

Secunda ratio est talis: Apostoli tunc dùm cùm eis erat sponsus, vni loco adstricti erant, sicut & Christus: & tamen Christus dederat eis præceptum Matth. 10. *Nolite possidere aurum, neque argẽtum, neque pecuniam in zonis vestris: non peram in viâ, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* Ergo etiamsi fuissent vni loco adstricti, nec debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen acceptassent certos & stabiles reditus.

Tertia ratio desumitur ex fine propter quem Christus dedit tale præceptum Apostolis, quem S. Thomas explicat Opusc. 17. Cap. 15. verba eius sunt. *Nolite possidere aurum neque argentum in zonis vestris, non peram in viâ. Quod exponens Eusebius Cæsar. dicit Prohibebat eis auri, & argenti, & æris possessionem, præcognitione futurorum. Contemplabatur enim, quòd qui sanandi erant per eos, & ab incurabilibus*

bilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis. Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen sanandi per eos, & ab innumerabilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis. Ergo etiamsi vni loco fuissent adstricti, ex præcepto Christi non acceptassent bona. Pergit S. Thomas & adfert ex eodem Eusebio. *Putabat oportere conductos arrhâ regni Dei, terrena despicere, vt nec aurum, nec argentum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appretiantur, condignum existiment, datis sibi cælestibus opibus. Nec non cùm milites eos faceret regni Dei, monebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo, implicat se huius vitæ negotijs, vt placeat Deo.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen conducti fuissent arrhâ regni Dei, tanquam milites eiusdem regni Dei. Ergo etiamsi fuissent adstricti vni loco, non aurum, non argentum, non possessiones habuissent, sed paupertatem, vtique in communi, coluissent, & non se implicassent huius vitæ negotijs, vt placerent Deo. Subdit S. Thomas. *Et sic Hieronymus dicit super Matth. Qui diuitias detruncauerat, scilicet in verbis præmissis, propemodum etiam vitæ necessaria amputat, vt Apostoli Doctores veræ religionis, qui instituebant omnia Dei prouidentiâ gubernari, seipsos ostenderent, nihil cogitare de crastino.* Sed etiamsi Apostoli fuissent vni loco adstricti, tamen omnia Dei prouidentiâ crederent gubernari, & seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, non tamen aurum, argentum, aut possessiones habuissent. vltra addit S. Thomas. *Et sicut Chrisostomus dicit super Matth. Per hoc præceptum, primò quidem Dominus discipulos facit non esse subiectos: secundò ab omni eos liberat sollicitudine, vt vacationem omnem tribuant verbo Dei: tertiò docet eos suam virtutem.* Sed etiamsi Apostoli vni loco

 fuissent

fuissent adstricti, tamen non fuissent subiecti, & ab omni liberi solicitudine, vacationem omnem tribuissent verbo Dei, & virtutem Dei sensissent. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, non aurum, non argentum possedissent. Amplius S. Thomas ait. *Qualis ergo debeat esse qui euangelizat regnum Dei, præceptis Euangelicis designatur, hoc est, vt subsidij sæcularis adminicula non requirat, fideiq; totus inhærens, putet quominus ista requirat, magis posse suppetere, vt Ambrosius dicit super Lucam.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen subsidij sæcularis adminicula non requirerent, fideique toti inhærentes, putarent quominus ista requirerent, magis posse suppetere. Ergo etiamsi vni loco fuissent adstricti, possessiones non habuissent.

Quarta ratio sumitur ex verbis eiusdem S. Thomæ loco citato. *Manifestum est*, inquit, *quod si Apostoli possessionem suscepissent, non minùs, sed multo magis fuissent suspecti, quòd propter quæstum prædicarent, quàm si aurum, vel argentum possiderent: multò etiam maiori solicitudine, circa agrorum culturam occuparentur, multoq; maius est sæculare adminiculum, ex agris, vel vineis possessis, quàm si bona mobilia habeantur.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, & si in illo loco possessiones acceptassent, non minus, sed multò magis suspecti fuissent, quòd propter quæstum prædicarent, & maiori solicitudine, circa agrorum culturam occuparentur. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, possessiones tamen non acceptassent. Consonat huic rationi id, quod habet S. Thomas 3. p. q. 40. ar. 3. in corp. *Si Christus diuitias haberet, cupiditati eius prædicatio adscriberetur. Vnde Hieron. dicit super Matth. Quod si discipuli eius diuitias habuissent, viderentur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicasse. Et eadem ratio est de Christo.* Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, diuitias

non

non habuissent: nam alias cupiditati eorum prædicatio adscriberetur, & viderentur, non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicasse.

Quinta ratio sumitur ex verbis S. Thomæ loco immediate citato, vbi inter alias rationes, quare Christum decuit in hoc mundo, pauperem vitam ducere, hanc quartam adfert: *Vt tanto maior virtus diuinitatis eius ostenderetur, quanto per paupertatem videbatur abiectior. Vnde dicitur in quodam sermone Ephesini Concilij. Omnia paupera & vilia elegit, omnia mediocria, & plurimis obscura, vt diuinitas cognosceretur, orbem transformasse terrarum; propterea pauperculam elegit Matrem, pauperiorem patriam, egenus fuit pecunijs, & hoc tibi exponit præsepe.* Hæc S. Thomas. Addo ego, quòd & pauperes Apostolos elegit, vt habetur Iac. 2. *Audite fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quòd repromisit Deus diligentibus se?* Ideo Luc. 7. inter alia signa aduentus veri Messiæ ponit: *pauperes euangelizantur.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen per eos virtus diuinitatis Christi ostéderetur. Ergo etiásí Apostoli vni loco fuissent adstricti, fuissent tamen per paupertatem abiecti: imò tantò per paupertatem abiectiores, quantò per eos maior virtus diuinitatis Christi, debebat ostendi. Eò magis quia Christus quamuis manserit simul cum Sanctissimâ Matre suâ, & patre suo putatiuo, satis longo tempore silentij, vni loco adstrictus, tamen in paupertate vixit, & non diuites, qui sibi ministrarent, elegit. Ergo & Apostoli ad imitationem sui capitis, quamuis vni loco adstricti, paupertatem tamen coluissent.

Sexta ratio spectat ad idem, & sumitur ex verbis Pauli. 1. Cor. cap. 1. *Videte*, inquit, *vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus,*

vt

vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret: vt non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem vos estis in Christo IESV qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: vt quemadmodum scriptum est. Qui gloriatur, in Domino glorietur. Ideo & Paulus Cap. 2. eiusdem Epistolæ ait. *Et ego in infirmitate, & timore & tremore multo fui apud vos.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, voluisset Deus, vt non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Ergo etiamsi Apostoli fuissent vni loco adstricti, ordinasset Deus, vt essent infirmi, ignobiles, contemptibiles, & quasi non essent. Non essent autem contemptibiles, si diuitias haberent.

Septima ratio reducitur ad idem, & sumitur ex verbis Pauli 1. ad Corint. cap. 4. *Puto quòd Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles. Vsq; in hanc horam & esurimus & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsq; adhuc.* Sed etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen fuissent spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus. Ergo etiamsi fuissent vni loco adstricti, & esurirent & sitirent, & nudi essent & laborarent operantes manibus suis, tanquam purgamenta huius mundi fierent, omnium peripsema.

Octaua ratio sumitur ex substantia gloriæ Sancti Pauli 1. ad Cor. 11 *Quoniã multi gloriãtur secundũ carnẽ, & ego gloriabor,*

Liben-

Libenter enim suffertis insipientes, cùm sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis in seruitutem redigit, si quis deuoret, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cædit. Secundùm ignobilitatem dico, quasi nos fuerimus infirmi in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego: Hebræi sunt, & ego: Israelitæ sunt & ego: Semen Abrahæ sunt, & ego. Ministri Christi sunt (vt minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies quadragenas, vna minùs accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum ex genere, periculis ex gentibus, periculis in Ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: in labore & ærumnâ, in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate: præter ea quæ intrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Si gloriari oportet, quæ infirmitatis meæ sunt gloriabor. Deus & Pater Domini Nostri IESV Christi, qui est benedictus in sæcula, scit quòd non mentior. Damasci Præpositus Gentis Aretæ Regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, vt me comprehenderet: & per fenestram in sportâ dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius. Hæc ibi. Capite verò 12. ait. *Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis: in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo: Cùm enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim à vobis debui commendari: nihil enim minùs fui ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil sum: Signa autem Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientiâ, in signis, & prodigijs, & virtutibus.* Hæc Paulus.

Hæc autem omnia dicit in ordine ad illud quod habet Cap. 10. *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Sed etiamsi Paulus fuisset vni loco adstrictus, tamen gloriaretur in his, quæ infirmitatis suæ essent, & signa Apostolatus eius fuissent in omni patientia, vt gloria eius tota esset in Domino. Ergo etiamsi Paulus fuisset vni loco adstrictus, fuisset tamen in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate &c.

Nona ratio sumitur ex verbis Pauli ad Galat. 6. *Mihi*, inquit, *absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri IESV Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Sed etiamsi Paulus vni loco fuisset adstrictus, non fuisset euacuata gloria eius in cruce Christi. Ergo etiamsi Paulus vni loco fuisset adstrictus, diuitias mundi in cruce fixisset, & mundus in eo nihil sui agnouisset.

Decima ratio sumitur ex verbis Pauli ad Philip. 3 *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam IESV Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam.* Sed etiamsi Apostolus vni loco fuisset adstrictus, non fuisset exinanitus amor eius erga Christum. Ergo etiamsi Paulus vni loco fuisset adstrictus, omnia detrimentum feci[sset] propter Christum.

Vndecima ratio, & colligitur ex omnibus causis finalibus præscriptis, quare Apostoli non possederint aurum, & argentum, & possessiones. Theologus enim causam huius assignat, quia nimirū vni loco non fuerunt adstricti, & in eâ suorum paucitate, debebant circuire tot mundi regiones. Ex Sacrâ autem Scripturâ, & Sanctis Patribus, aliæ causæ habentur paupertatis adeò strictæ Apostolorū, nimirum, quia Christus præcognoscebat, quòd sanandi per eos, vellent cedere omnibus bonis suis, ideò prohi-

buit

buit eis possessiones: & quia oportebat conductos arrhâ regni Dei terrena despicere, & quia instituebantur, vt crederent omnia Dei prouidentiâ gubernari, & vt non essent subiecti, sed liberi à solicitudine, & scirent Dei virtutem, & subsidij sæcularis adminicula non requirerent, sed fidei toti inhærerent, & vt non essent suspecti, quòd propter quæstum prædicarent, siue vt prædicatio eorum cupiditati non adscriberetur, & vt virtus diuinitatis Christi monstraretur, qui per pauperes & abiectos, mundum in meliùs commutauit, & vt tota gloria eorum esset in Domino, seu cruce Christi, & vt essent spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus, & vt signum Apostolatus eorum, esset in omni patientiâ, & vt abstracti à terrenis, per amorem accensum erga Christum, tota eorum conuersatio esset in cælis. Quæ quidem omnes causæ paupertatis strictissimæ Apostolorum, subsistunt plenè, perfectè, & integrè, etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti. Ergo necesse est dicere, quòd etiam subsisteret ipsummet præceptum paupertatis datum sibi à Domino, etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti. Permanente enim causâ finali præcepti in aliqua hypotesi, non possumus præsumere, quòd præceptum non liget in illâ hypotesi.

Duodecima ratio sit talis. Theologus videtur docere, Paupertatem Apostolos coluisse, necessitatis non perfectionis gratiâ: in quo equidem redolet hæresim; quia supra probatū est, esse contrariam fidei Christianæ doctrinā, asserentiū paupertatē ad perfectionē non pertinere. *Quia,* inquit, *vni loco non erant adstricti, sed debebant circuire tot mundi regiones, ideo certos & stabiles reditus non acceptarunt.* Id enim indicant illa verba. *Quin etiamsi Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate, debuissent circuire tot mundi regiones, procul dubiò etiam stabiles, ac certos reditus acceptassent,*

Necessitatis ergo gratia, Apostoli, certos ac stabiles reditus, non acceptarunt. Sed alias Sancti Patres docent, & sufficiat pro omnibus Theologo S. Thomas, quòd paupertas in Apostolis erat perfectionis: ideò supra probatum est, quod paupertas pertinet ad perfectionem, & quòd perfectio consistit instrumentaliter & dispositiuè in paupertate. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen propter perfectionem amplexati fuissent strictam paupertatem. Vis huius argumenti, patet ex præcedentibus, vbi probatum est, quantum paupertas conferat ad perfectionem. Quia ergo Apostoli paupertatem in communi amplexati fuissent propter perfectionem, vtiq; eam coluissent, etiamsi vni loco fuissent adstricti, eo ipso quòd ea quæ sunt perfectionis exercuissent.

Decima tertia ratio sit talis. Quid sentis Theologe, quod perfectius opus? Possessio bonorum in communi, an paupertas in communi? Si dicas quòd possessio bonorum in communi, præeminet paupertati in communi; Vigilantius es: Antichristus es: Sicut enim Christianum fuit dicere: *Si vis perfectus esse, vade & vende:* ita Antichristianum est dicere: *Si vis perfectus esse, vade & posside.* Frustra quoq; beatitudo, specialiter promissa esset paupertati, secundum illud. *Beati Pauperes Spiritu, quoniam ipsorũ est regnum cælorum.* Si autem dicas, vt debes dicere, quòd paupertas in communi perfectior est possessione bonorum in communi: Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, potius paupertatem in communi coluissent, quam bona possedissent. Probatur hæc illatio. Apostoli enim etiamsi vni loco fuissent adstricti, tamen in fastigio & culmine perfectionis fuissent constituti: & fuissent perfecti, non solùm in præceptis, sed etiam in consilijs, non solùm secundum virtutes Theologicas, sed etiam secundum virtutes morales, non solùm secundum vnam, sed

etiam

etiam ſecundum alias. v. g. non ſolum ſecundum charitatem, ſed etiam ſecundum paupertatem: id enim expediens fuiſſet ſummæ perfectioni, qualis fuiſſet in Apoſtolis, etiamſi vni loco adſtricti fuiſſent. Confirmatur id verbis S. Thomæ Opuſ. 17. cap. 16. *Expedit*, inquit, *poſſeſſiones communes poſſideri propter eos, qui non ſunt ſummæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omnino negligendi non erant: ſicut etiam Dominus, cui Angeli miniſtrabant loculos habuit, propter neceſſitatem aliorum, quia ſcilicet eius Eccleſia, loculos erat habitura, ſicut Auguſt. dicit ſuper Ioann. Vnde ſi qua ſit congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes poſſeſſiones non habere.* Hæc S. Thomas. Sed etiamſi Apoſtoli vni loco fuiſſent adſtricti, ſummam tamen perfectionem ſectati fuiſſent. Ergo communes poſſeſſiones non habuiſſent.

Decima quarta ratio ſit talis. Supra fuſè probatum eſt, quòd Chriſtus loculos habuerit, id non fuiſſe perfectionis ex ſe, ſed condeſcendentiæ, propter infirmiores, & imperfectiores quóſque. Quod ſi loculos habuiſſe fuit propter imperfectiores, multò magis ſi permiſiſſet certos & ſtabiles reditus. Sed impium & hæreticum eſt dicere, quod ſi Apoſtoli fuiſſent vni loco adſtricti fuiſſent infirmiores & imperfectiores. Ergo impium & hæreticum eſt dicere, quódſi Apoſtoli fuiſſent vni loco adſtricti, certos & ſtabiles reditus acceptaſſent.

Decima quinta ratio ſumitur ex verbis S. Thomæ Opuſ. 17. Cap. 15. *Manifeſtum eſt*, inquit, *Apoſtolis interdictum fuiſſe, ne agros vel vineas, vel alia huiusmodi immobilia bona poſſiderent.* Sed impium & hæreticum eſt dicere, quòd ſi Apoſtoli vni loco fuiſſent adſtricti præceptum Domini violaſſent. Ergo impium & hæreticum eſt dicere, quòd ſi Apoſtoli vni loco fuiſſent adſtricti bona immobilia poſſediſſent.

Decimasexta ratio sumitur ex facto. Primi enim Christiani Hierosolymis vni loco adstricti erant, & tamen secundùm doctrinam S. Thomæ possessiones in communi non habebant. Docet id expressè S. Thomas in præcedenti Propositione citatus Opusc. 17. Cap. 15. Et præterea Cap. 16. eiusdem Opusc. ait. *Expedit possessiones communes possideri propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis inprimis credentibus fuit.* Opusculo similiter 19. Cap. 6. *Augustinus* inquit, *præfert perfectionem primitiuæ Ecclesiæ Iudæorum, primitiuæ Ecclesiæ ex Gentibus, in hoc quòd omnia sua vendiderunt, pauperibus distribuenda. Sed ipsi ita vendiderunt, propria, quòd nullas possessiones in communi reseruauerunt sibi. Ergo &c.* In quibus omnibus locis expressè tradit S. Th. primos fideles Hierosolymis constitutos, & vni loco adstrictos, nec proprias, nec communes possessiones habuisse. Idem asserit S. Bonau. in Apolog. Paup. Ergò multo magis Apostoli etiamsi vni loco adstricti fuissent, possessiones communes non habuissent.

Decimaseptima ratio sumitur ex verbis Apostolorum Act. 6. *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergò fratres viros ex vobis boni testimonij septem, plenos spiritu Sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos verò orationi & ministerio verbi, instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine.* Sed etiamsi Apostoli fuissent vni loco adstricti, orationi tamen & ministerio verbi instantes essent. Ergo etiamsi vni loco adstricti fuissent, non habuissent possessiones, vnde egenis ministrassent.

Decima octaua ratio sumitur ex verbis Apostoli 1. ad Cor. 9. *Quis militat suis stipendis vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid secundum hominem*

hæc dico? An & lex, hæc non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus cura est Deo? An propter nos vtiq; hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt. Quoniam d b t in spe, qui arat, arare, & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Si alij potestatis vestræ participes sunt, quare non potiùs nos? Sed non vsi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt? Et qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Ego autem nullo horum vsus sum. Non autem scripsi hæc, vt ita fiant in me: bonum est enim mihi mori, quàm vt gloriam meam, quis euacuet. 2. vero ad Corint. Cap. 11. Gratis Euangelium Dei euangelizaui vobis, alias Ecclesias expoliaui accipiens stipendia, ad ministerium vestri. Et cum essem apud vos, & egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleuerunt fratres qui venerant à Macedonia, & in omnibus sine onere me vobis seruaui, & seruabo. Et veritas Christi in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me, in regionibus Achaiæ. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio & faciam, vt amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem, vt in quo gloriantur, inueniantur sicut & nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli, sunt operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi. Ad idem spectat, quod ait Cap. 12. eiusdem Epist. Quid est quod minus habuistis præ cæteris Ecclesijs, nisi quod ipse non grauaui vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, & non ero grauis vobis. Non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentetes filijs. Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ego ipse, pro animabus vestris, licet plus vos diligens,

minus

minus diligar. Sed esto; Ego vos non grauaui: sed cùm essem astutus, dolo vos cæpi. Nunquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumueni vos? rogaui Titum, & misi cum eo fratrem. Nunquid Titus vos circumuenit? Nonne eodem spiritu ambulauimus? Nonne ijsdem vestigijs? Hæc S. Paulus. Circa quæ S. Thomas 3. p. q. 40. ar. 3. ad 2. *Vt Hieron. dicit contra Vigilantiũ Consuetudinis Iudaicæ fuit, nec ducebatur in culpã, more gentis antiquo, vt mulieres de substantia sua victum atq; vestitum Præceptoribus suis ministrarent. Sed quia hoc scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiecisse commemorat.* Hæc ibi. Opusculo vero 19. Cap. 7. ait. *Maius damnum sequebatur ex prædicatione pseudoapostolorum, quibus prædicandi occasionem Apostolus auferebat, de sumptibus fidelium non viuendo, cùm contraria fidei prædicarent, quàm de hoc quod Apostolus se labori manuum implicabat, de proprio labore viuens.* Et iterum ait. *A principio conuersionis gentium, quandò adhuc in gentibus, hoc non consuetum erat, dimittebant sumptus accipere, propter scandalum.* Et iterum ait. *Quod potuit esse aliqua species mali, accipere victum à gentibus, quibus fides prædicabatur, propter hoc quòd non erat eis consuetum.* Sed impium & hæreticum est dicere, quod Paulus vni loco adstrictus alicui onerosus fuisset, & non amputasset occasionem pseudoapostolis, & quod grauasset alios, aut quæreret, quæ ipsorum sunt, aut quod scandalum dedisset aut speciem aliquam mali, præ se tulisset. Ergo impium & hæreticum est dicere, quòd Paulus vni loco adstrictus, certos & stabiles reditus acceptasset, quos vtiq; non habuisset, nisi per elargitionem & eleëmosynam, æquè ac sumptus modicos ordinariè necessarios.

Decimanona ratio sumitur ex exemplis Apostolorum, qui pecuniam nolebant accipere oblatam à fidelibus. Sufficiat adferre exemplum de B. Thadæo de quo Eusebius lib. 1. Ecclesiast. Histor. Cap. 13. refert Quod cum post

Christi

Christi aſcenſionem, Abagarus Rex ſanatus ab eodem Apoſtolo, præciperet eundem donari plurimo auro, tum cælato, tum rudi, & informi; ille reſpuit, ſic fatus. *Si noſtra prorſus dereliquimus, quomodo accipiemus aliena?* Et quamuis Euſebius hunc non exiſtimet Apoſtolum, ſed vnum ex ſeptuaginta duobus diſcipulis: nihilominus S. Hieron. in Matth. Cap. 10. vnâ cum S. Bonauen. in Apologiâ Paup. eum potiùs è duodenario numero Apoſtolorum fuiſſe tradit. Dic ergo Theologe, ſi Apoſtoli omnia ſua dimiſerunt, quomodo adſtricti vni loco aliena acciperent;

Vigeſima ratio eſt talis. Tandem etiam aliquando Apoſtoli vni loco adſtricti conſtiterũt, videlicet in quo mortem oppetierunt, vt Ioannes in Aſiâ, & alij alibi. Sed tunc etiam certos & ſtabiles reditus non acceptârunt. Ergo falſum eſt quod ſi Apoſtoli vni loco adſtricti fuiſſent, certos & ſtabiles reditus acceptaſſent.

Vigeſima prima ratio talis eſt. Apoſtoli paupertatem ſuam, voto firmârunt, vt docent Theologi, & ſupra probatum eſt auctoritate S. Thomæ, & S. Auguſtini, dum ageretur de Apoſtolis. Credibile autem eſt, eos vouiſſe etiam paupertatem in communi. Primò quia S. Thomas 2. 2. q. 88. ar. 4. ad 3. ait. *Apoſtoli intelliguntur vouiſſe pertinentia ad perfectionis ſtatum, quando Chriſtum relictis omnibus ſunt ſecuti.* Sed non ſolum paupertas in particulari, verum etiam paupertas in communi, pertinet ad perfectionis ſtatum. Ergo Apoſtoli vouerunt non tantùm paupertatem in particulari, ſed etiam in communi. Secundò præterea. Apoſtoli de facto coluerunt paupertatem in communi, vt ſupra probatum eſt. Ergo probabile eſt, quod paupertatem in communi voto firmarint. Quia enim Apoſtoli in faſtigio perfectionis erant poſiti, præſumendum eſt, quod opera perfectiori modo faccibant, quo Deo

gratiora efficerentur: perfectius autem, & acceptius est Deo opus, quot sit ex voto, quam quod fit sine voto. Ergo præsumendum est, quòd opus paupertatis in communi seruauerint ex voto. Tertiò præterea. Aliqui Religiosi vouent paupertatem etiam in communi; vel quia vouent paupertatem secundum Regulam, quæ excludit possessionem bonorum in communi, vel quia expressè vouent ipsam paupertatem in communi. Sic & in Regulâ Societatis oblatâ Iulio III. & ab eo confirmatâ habentur hæc verba. *Voueant singuli & vniuersi perpetuã paupertatẽ, vt non solùm priuatim, sed neq; etiã communiter, possint professi uel vlla eorum domus aut Ecclesia, ad aliquos prouentus, reditus, possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea quæ opportuna erunt, ad vsum proprium, & habitationem retinenda, ius aliquod ciuile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vitæ vsum contenti.* Sed Religiosi ad imitationem Apostolorum vouent paupertatem in communi: & non est præsumendum, quòd perfectiorem paupertatem voueant, quam Apostoli; quia hoc esset derogare perfectioni Apostolorum. Ergò multò magis tenendum est, quòd Apostoli paupertatem in communi vouerint. Quod si ita est nulla ratione potest dici, quòd si Apostoli vni loco adstricti fuissent, certos ac stabiles reditus accepta ssent: quia non potest dici, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent, votum paupertatis violassent,

Vigesima secunda ratio talis est. Viri Apostolici, id est, Religiosi Prædicatores, Apostolorum imitatores, etiamsi de facto vni loco sint adstricti, nihilominus non habent possessiones communes, siue, colunt paupertatem in communi. Ita inter alios professi solemniter in Societate IESV, quorum domus professæ nequeunt habere, nec in particulari, nec in communi reditus vllos, aut bona

stabi-

ſtabilia, aut poſſeſſiones, præter eam poſſeſſionem, quæ ad habitationem vel vſum fuerit neceſſaria, aut valde conueniens, qualis eſt hortus, quo recreandi animi gratiâ, ſe aliquando Religioſi recipiant. Talis autem poſſeſſio Societati profeſſæ promiſſa, nequit alijs locari, nec debet habere fructus, qui redituum loco eſſe poſſint. Cuiusmodi eſſent, ſi vini vel olei, vel tritici prouentus, dicta poſſeſſio ferret, vel ſi fructus aut olera inde percepta venderentur. Nec licet domui profeſſæ vendere, ex illis fructibus, ad comparandas expenſas neceſſarias illi horto colendo, nec conuenire cum horti illius cultore, vt aliquam fructuum partem ſibi ſumat, aut partem horti in ſuum commodum colendam, in culturæ reliquæ partis ſtipendium. Ita quod quantumuis exigui reditus, domui profeſſæ, omninò interdicuntur: nec integrum eſt Societati IESV habere hos reditus applicatos Sacriſtiæ, aut fabricæ Eccleſiæ. Nec poteſt domus profeſſa Societatis, iuuari bonis Collegiorum, ſed eleëmoſynis ſuſtentari debet. Nec poteſt Generalis Societatis diſpenſare, vt Collegiorum bonis iuuetur. Nec Societas profeſſa ſuccedit in aliqua bona ſuorum Religioſorum. Et ita Profeſſi & Coadiutores formati, ſiue ſpirituales, ſiue temporales Societatis IESV ſunt omnis ſucceſſionis hæreditariæ, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato incapaces ex mẽte Pontificum, qui confirmarunt inſtitutum Societatis. Neque Religioſi Societatis IESV poſſunt ad beneficium admitti, ſiue ſimplex ſiue curatum. Et ſi ſint profeſſi trium aut quatuor votorum, emittunt votum nullius dignitatis procurandæ, aut acceptandæ, niſi cogente Pontifice. Ijdem profeſſi trium aut quatuor votorum in Societate IESV, voto adſtringuntur non conſentiendi relaxationi paupertatis, iuxta eorum Conſtitutiones ab ipſis promiſſæ. Collegia quoq; Societatis abſque ſufficienti dotatione fundata, in quibus

nec legunt, nec scholasticos alunt, non possunt ex proprijs reditibus ali, sed debent ex eleëmosynis viuere, & fructus debent per publicam personam conseruare, donec plenè fundentur: quamuis hic rigor postea temperatus fuerit. Eadem Collegia Societatis IESV, quæ præter Præceptores possunt alere duodecim scholasticos ex suis reditibus, nequeunt eleëmosynas, aut dona oblata admittere. Administratio autem redituum & immobilium bonorum Collegiorum, Societatis IESV, non pertinet ad ipsos Collegiales, sed ad solum Generalem, & ad eum, cui ipse commiserit. Pro ministerijs verò spiritualibus, quæ Societas exercere posset, interdicitur cuicunque illius Religioso, stipendium aliquod accipere, vt constat ex Exam. Cap. 1. §. 3. ibi. Ad hunc finem melius consequendum, tria vota in eâ, Obedientiæ Paupertatis & Castitatis emittuntur, sic Paupertatem accipiendo, vt nec velit, nec possit, reditus vllos, ad suam sustentationem, nec quiduis aliud habere. Quod non tantum in particulari de vnoquoque, sed etiam de Ecclesijs & domibus Societatis professæ est intelligendum. Nec etiam, quantumuis alijs sit licitum, pro Missarum sacrificijs, vel prædicationib9, vel lectionibus, vel vllius Sacramenti administratione, vel quouis alio pio officio ex ijs quæ iuxta suum institutum Societas exercere potest, stipendium vllum, vel eleëmosynam, quæ ad compensationem huiusmodi ministeriorum dari solent, ab alio quam à Deo possunt admittere. Idem interdicitur 6. par. Const. cap. 2. §. 7. Et in Declarationibus litera G. & parte decima §. 1. vt nec ipsi Præposito Generali Societatis, in hoc dispensare integrum sit, vt expressè habetur in quinta Congregatione Generali Societatis IESV Canone 1. Non est quoque integrum Societati IESV, aliquam Collegij dotationem admittere, per quam ad dandum Concionatorem, aut Confessarium,

aut

aut aliquem Theologiæ Lectorem, Societas obligetur, nisi quando hæc obligatio docendæ Theologiæ, non esset principalis, sed accessoria admissioni alicuius Vniuersitatis: quippe Societas Vniuersitatem aliquam admittens, potest ex consequenti obligari ad ordinarias illius lectiones, quamuis inter illas aliquæ Theologiæ essent. Adeò autem grauiter interdicitur recipere aliquid pro ministerijs spiritualibus in Societate IESV, quòd transgressio huius interdicti non solum sit contra eius Constitutiones, sed etiam contra votum Paupertatis in Societate IESV promissæ, & ideò sit mortalis. Hæc omnia habet Sanchez Tom. 2. in Præcepta lib. 7. Cap. 27. & 28. quæ consultò adducta sunt, vt appareat quantus rigor Euangelicæ & Apostolicæ Paupertatis sit in Societate IESV. Quòd si aliqui Religiosi v. g. Professi Societatis IESV etiamsi vni loco adstricti, tamen certos & stabiles reditus non acceptant, & id quidem aiunt se facere ad imitationem Apostolorum, & faciunt propter maiorem perfectionem, etiamsi non præsumant se posse pertingere ad perfectionem ipsorummet Apostolorum: quantò magis Apostoli exemplaria ipsiusmet Paupertatis, & in culmine perfectionis collocati, etiamsi vni loco fuissent adstricti, non acceptassent certos & stabiles reditus? Nefarium est enim dicere, quòd Religiosi vni loco adstricti, perfectiorem paupertatem colant, quàm Apostoli coluissent, si vni loco adstricti fuissent. Alias si Apostoli vni loco adstricti, reditus acceptassent; frustra Religiosi vni loco adstricti, reditus non acceptantes, allegarent in exemplum paupertatis suæ Apostolos: si quidem alia est ratio, de Apostolis, alia de illis. Apostoli enim reditus non acceptarunt, quia vni loco adstricti non erant, sed tot mundi regiones circuire debebant: ij verò Religiosi vni loco adstricti sunt. Si autem verum esset quod Apostoli vni loco adstricti, reditus

ditus acceptassent, vtique magis congruum foret, vt Religiosi quoque vni loco adstricti, reditus acceptarent: magis enim per hoc Apostolis se conformarent.

Sed iam his rationibus pensatis, videat vnusquisque quem spiritum redolet Propositio Theologi. Miror autem temeritatem eius, quod eam Propositionem, extra omnem dubitationem positam asseruerit, de qua vtique dignum & conueniens erat saltim dubitare: dixit enim: *procul dubio*. Sic omnino vult possessionem bonorum in communi, esse perfectiorem carentia eorundem, quod vtique est hæresis Vigilantij, iudicio S. Thomæ: sic suas res nequiter palliare vult exemplis ipsorummet Apostolorum.

PROPOSITIO XCIII.

Vti postea dilatata Ecclesia, & pastoribus animarum multiplicatis, ac ad certa loca addictis, acceptarunt Episcopi, aliiq; Ecclesiastici.

Hoc argumentum Theologi, S. Thomæ ab aduersarijs paupertatis obiectum, & sæpius ab eodem reiectum est; ita vt euidenter cognoscas Theologum armis confractis vti, & eius vires iam pridem prostratas. Inprimis enim Opusc. 17. Cap. 14. ait de his, qui homines a Religione retrahere conantur Religiosorum perfectioni derogando, maxime eorum, qui in communi possessiones non habent. *Dicunt insuper quòd Christus Ordinem discipulorum instituit quibus succedunt Episcopi & Clerici possessiones habentes, Ordines autem Religiosorum, absq; possessionibus in paupertate viuentium, postea ab alijs sunt instituti.* Et respondet ad hoc argumentum Cap. 16. *Quod vero quarto inducitur, quod Dominus non instituit Ordinem non habentium posses-*

possessiones sed Ordinem prælatorum; qui possessiones habent; in altero quidem est apertum mendacium. Cùm enim Dominus discipulos instituit, quòd nec argentum, nec aurum possideant, & quod corda eorum non grauentur curis huius mundi: & dimittentibus agros & domos propter nomen suum, præmia repromittit, non solùm in futuro, sed & in hoc sæculo, vt scilicet sint cum Apostolis, nihil in hoc mundo habentes, & omnia posidentes, manifestum est, quòd omnes, quicunque hanc regulam secuti fuerint, institutionem Christi sequuntur: nec enim illi, qui Sanctos sequuntur, per quos sunt Ordines instituti, ad ipsos accedunt, sed ad Christum, cuius documenta proponunt: quia nec illi seipsos prædicauerunt, sed cum Apostolo, IESVM Christum, eius documenta proponentes; in altero verò falluntur, vel fallere volunt, per fallaciam accidentis. Instituit enim Christus Episcoporum Ordinem, & aliorum clericorum qui possessiones communes habent, vel proprias: Sed hoc in eis Christus non instituit, sed magis instituit eorum Ordinem in perfecta paupertate: sicut ex prædictis apparet. Postmodum verò dispensatiuè sunt in Ecclesia communes possessiones acceptæ propter rationem prædictam. Hæc ibi. Capite verò 15. ait. *Ecclesia in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis postmodum fuisse apud perfectos quoscunque inuenitur. Sic enim natura, sic & gratia debuit à perfectis initium assumere. Et ideo Apostoli secundum illum statum, fidelium vitam ordinauerunt perfectioni conuenientem. Vnde dicit Hieronymus in lib. de Illustribus viris. Apparet talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi nituntur, & cupiunt esse, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, & patrimonia egentibus diuidantur, Orationi vacetur, & psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ. Hic autem viuendi modus, perfectioni congruus fuit, apud primos credentes, non solum in Iudæâ, sub Apostolis, sed etiam apud Ægyptum sub Marco Euangelistâ, vt ibidem Hieronymus*

mus

mus dicit: & sicut in lib. Ecclesiast. Hist. narratur. Processu verò temporis multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, quod non erat futurum, ante Iudæorum excidium, sed Ecclesia apud Gentes multiplicatâ. Quod postquam contigit, vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia & agri Ecclesiis conferrentur, non propter perfectiores quosq; sed propter infirmiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent. Hæc ibi. Opusc. verò 19. Cap. 6. idem argumentum sibi obijcit *12.4.1.Cap. Videntes, dicitur. Quòd summi Sacerdotes statuerunt possessiones Ecclesiæ conferri, vt inter eos qui in communi vitâ degunt, nullus egens inueniatur.* Et respondet ad hoc argumentum. *Quòd Ecclesia multos infirmos sustinet, quos non facile sustineret, sine temporalium possessionum solatio: expedit ergo facultates communes in Ecclesia possideri, proprijs dimissis, & præcipuè propter pauperes sustentandos. Non tamen sequitur, quòd non sit expediens perfectis viris, qui sua dimiserunt, vitam Religiosam agere sine communibus possessionibus, & quamuis perfectio Apostolica non annulletur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressius conseruatur in illis, qui proprijs dimissis, etiam communibus carent.* Hæc S. Thomas. Demum vt aduertas diuersam esse rationem de Episcopis, & de Religiosis, aduerte ea quæ dicit S. Thomas 22.|q. 186. ar. 3. ad 5. *Status,* inquit, *Episcopalis non ordinatur ad perfectionem adipiscendam, sed potius vt ex perfectione, quam quis habet alios gubernet, non solùm ministrando spiritualia, sed etiam temporalia: quod pertinet ad vitam actiuam, in qua multa operanda occurrunt, instrumentaliter per diuitias, vt dictum est. Et ideo ab Episcopis, qui profitentur gubernationem gregis Christi non exigitur vt proprio careant, sicut à Religiosis, qui profitentur disciplinam perfectionis acquirendæ.* Hæc ibi. Opusc. verò 19. Cap. 6. ait *Statutum* inquit, *illud (nempe in Decret. dist. 1. C. Nemo dicitur quod Ecclesia non*

debet

debet ædificari, antequam ille qui vult ædificare prouiderit quæ ad alimenta, & custodiam, & stipendia custodum sufficiant) inductum est in fauorem Ecclesiæ, & ministrorum Ecclesiæ, & ideo si aliqui supererogare velint, vt sine possessionibus Ecclesiæ seruiant, laudabiliores existunt, sicut Paulus prædicans Euangelium sine sumptu, qui prædicator erat à Deo ordinatus, vt patet 1. Corinth. 9. Ex his omnibus patet, quòd non valet argumentum Theologi: Episcopi alijque Ecclesiastici, certos reditus acceptarunt. Ergo & Religiosi Prædicatores quantumuis perfectissimi accepṫent reditus. Sed vellem scire à Theologo, quid intelligit nomine aliorum Ecclesiasticorum? Vel enim intelligit Prælatos; vel intelligit etiam Religiosos. Si Prælatos; quare eos antea vocauit sæculares, quos modo dicit Ecclesiasticos? nisi suspicio sit, quod nomine Prælatorum sæcularium, intellexerit etiam Reges & Principes, vt eos in perfectione anteponeret Religiosis. Si verò intelligit etiam Religiosos; vtique non omnes Religiosi acceptarunt reditus, vt patet de Fratribus Ordinis Minorum, & Professis Societatis IESV.

PROPOSITIO XCIV.

Non obest ergo perfectioni Religiosæ possessio bonorum temporalium, benè distributorum, sed vel malus, & superfluus eorum vsus, vel nimius erga illa affectus, quorum vtrumq; præscindit in ordinatis Religionibus, & votum Paupertatis, & regularis disciplina.

Istud quoque argumentum ab Aduersarijs paupertatis, S. Thomæ obiectum est, & ab eo refutatum. Opusc. enim

19. Cap. 6. inter argumenta impugnantium paupertatem in communi, habetur & istud: *12. q. 1. dicitur. Expedit facultates Ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Et infra. Satis ostenditur, & proprias debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis, posse Ecclesiæ facultates, quæ sunt profectò communes, possideri. Ergo etsi aliqui omnia sua dimittant, ad Religionem conuolantes, talem tamen Religionem debent eligere, quæ habeat facultates communes.* Et respondet ad hoc argumentum. *Quod quamuis perfectio non annulletur in illis qui possessiones communes habent, tamen expressiùs conseruatur in illis, qui proprijs dimissis, etiam communibus carent.* Hæc S. Thomas. Et meritò: Aliud est enim non obesse perfectioni: aliud perfectius esse. Et non valet istud argumentum. Non obest perfectioni. Ergo conuenit Religioni perfectissimæ. Cæterum quantum possessio bonorum temporalium rapiat affectum humanum, & quam difficile sit separare animum à bonis possessis, patet ex multis locis S. Thomæ. Sufficiat interim ista citare. 2. 2. q. 186 ar. 3. corp. ait. *Ex hoc quod aliquis res mundanas possidet, allicitur animus eius ad earum amorem. Vnde August. dicit in Epistolâ ad Paulinum & Therasiam, quòd terrena diliguntur arctiùs adepta, quam concupita. Nam vnde iuuenis ille tristis discessit, nisi quia magnas diuitias habebat? Aliud est enim nolle incorporare quæ desunt, aliud iam incorporata diuellere. Illa enim velut extranea repudiantur, ista verò velut in membra præscinduntur. Et Chrysost. dicit super Matth. Quod appositio diuitiarum, maiorem accendit flammam, & vehementior fit cupido. Et inde est, quòd ad perfectionem charitatis acquirendam, primum fundamentum est voluntaria paupertas, vt aliquis absque proprio viuat, dicente Domino Matth. 19. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Hæc ibi. In eadem quoque 2. 2. q. 188. ar. 7. in

corp.

corp. ait. *Est priuatio omnium facultatum, siue paupertas, perfectionis instrumentum, in quantum per remotionem diuitiarum tolluntur quædam charitatis impedimenta, quæ sunt præcipue tria. Quorum primum est solicitudo, quam secum diuitiæ adferunt. Vnde Dominus dicit Matth. 13. Quod autem seminatum est in spinis, hic est qui verbum Dei audit, & solicitudo huius sæculi & fallacia diuitiarum, suffocat verbum. Secundum autem est diuitiarum amor, qui ex diuitijs possessis augetur. Vnde & Hieron. dicit super Matth. Quod quia diuitiæ habitæ difficile contemnuntur, non dixit Dominus Matth. 19. Impossibile est diuitem intrare in regnum cælorum; sed difficile. Tertium autem est inanis gloria, vel elatio, quæ ex diuitijs nascitur, secundum illud Psal. 48. Qui confidunt in virtute suâ, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Horum ergo primum à diuitijs separari non potest totaliter, siue sint magnæ, siue paruæ. Necesse est enim hominem aliqualiter solicitari de acquirendis, vel conseruandis exterioribus rebus. Sed si res exteriores non quærantur, vel habeantur, nisi in modicâ quantitate, quantum sufficiunt ad simplicem victum, talis solicitudo non multum impedit hominem, Vnde nec perfectioni repugnat Christianæ vitæ. Non enim omnis solicitudo à Domino interdicitur, sed superflua, & nociua. Vnde super illud Matth. 6. Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis. &c, dicit August. in lib. de ser. Dom. in Mon. Non hoc dicit, vt ista non procurentur, quantum necessitatis est, sed vt non ita intueantur, vt propter ista faciant, quicquid in Euangelij prædicatione facere iubentur. Sed abundans diuitiarum possessio, abundantiorem solicitudinem ingerit, per quam animus hominis multum distrahitur, & impeditur, ne totaliter feratur in Dei obsequium. Alia verò duo, scilicet, amor diuitiarum, & elatio seu gloriatio de diuitijs, non consequuntur nisi abundantes diuitias. Differt tamen circa hoc, vtrum diuitiæ abundantes, vel moderatæ, in proprio, vel in communi*

 habean-

habeantur. Nam solicitudo quæ circa proprias diuitias adhibetur pertinet ad amorem priuatum, quo quis se temporaliter amat: sed solicitudo quæ adhibetur circa res communes, pertinet ad amorem charitatis, quæ non quærit quæ sua sunt, sed communibus intendit. Et quia Religio ad perfectionem charitatis ordinatur, quam perficit amor Dei vsq; ad contemptum sui, habere aliquid proprium perfectioni repugnat Religionis; sed solicitudo quæ adhibetur circa bona communia, pertinere potest ad charitatem, licet per hoc impediri possit aliquis altior charitatis gradus, puta, contemplationis diuinæ, aut instructionis proximorum. Ex quo patet quòd habere superabundantes diuitias in communi, siue in mobilibus siue in immobilibus est impedimentum perfectionis; licet non totaliter excludat eam. Habere autē de exterioribus rebus in cōmuni siue mobilib9 siue immobilibus, quantū sufficiat ad simplicem victū, perfectionē Religionis nō impedit, si consideretur paupertas ad communem finem Religionum, qui est vacare diuinis obsequijs. Si autem consideretur per comparationem ad speciales fines Religionum, sic præsupposito tali fine, paupertas maior, vel minor, est Religioni accomoda: & tantò erit vnaquaq; Religio secundum paupertatem perfectior, quantò habet paupertatem magis proportionatam suo fini. Hæc ibi. Et postea subdit, id quod ante dictum est: *Religionibus ordinatis ad contemplata alijs tradenda, competit modica quæ sunt necessaria vitæ, congruo tempore procurata conseruare.* Opusculo vero 18. Cap. 7. ait. *Adolescens qui de viâ perfectionis quæsierat, abijt tristis. Causa autem tristitiæ, vt Hieron. dicit super Matth. redditur. Erat enim habens multas pecunias, id est, spinas & tribulos, quæ sementem Domini suffocauerunt. Et Chrysost. idem exponendo dicit. Quod non similiter qui pauca habent, & qui multis abundant, quoniam adiectio diuitiarum maiorem accendit flammam, & vehementior fit cupido. Et infra. Diues difficile intrabit in regnum cælorum. Et ratio est vt Hieron. dicit, quia diuitiæ*

habitæ

habitæ difficile contemnuntur. Et infra. Difficile est affectum diuitijs possessis non alligari, quod facit impossibilitatem intrandi in regnum cælorum. Consonat S. Bonau. in Apol. Paup. *Unde*, inquit, *Gregorius in 4. Moral. Rarum valde est, vt qui possident aurum, ad requiem tendant, cum per semetipsam Veritas dicat. Quam difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum cælorum. Idem etiam in 4. Dialog. Cura rei familiaris vix sine culpa agitur, etiam ab his qui qualiter culpas declinare debeant sciunt. Et Rabbanus super Matth. Difficile (hoc est, maximi laboris est) pecunias habentes, vel in pecunijs confidentes, exutis phylargiriæ retinaculis, aulam regni cælestis intrare. Propter quod securum est diuitias fugere, & eas abdicare perfectum. Vnde Hieronymus ait. Apostolici fastigij est, perfectæq; virtutis vendere omnia, & pauperibus distribuere, & sic leuem & expeditum, cum Christo ad cælestia subuolare.*

Pro Coronide totius istius tractationis de Paupertate, aduerte, quod Theologus, argumenta pro suo intento, deprompsit ex armario impugnantium paupertatem in communi, quos S. Thomas Opusc. 17. Cap. 1. vocauit nouos Vigilantios. Primum enim argumentum, quod sit maior solicitudo quærendo eleemosynas, quam possidendo bona in communi; proposuit S. Thomas nomine illorum Opusc. 17. Cap. 14. loco 7. Et confutauit Cap. 16. Secundum argumentum ab exemplo SS. Fundatorum Religionum, proposuit eodem loco citato in ordine secundum: & confutauit Cap. quoque 16. Idem proposuit Opusc. 19. Cap. 6. loco 22. Et ibidem refutauit. Tertium argumentum de libertate seruiendi Deo, proposuit Opusc. 19. Cap. 7. loco 2. Et eodem. Cap. refutauit. Quartum argumentum de adulatione, siue non adeo expedita libertate in prædicando, proposuit loco immediate citato, & soluit ibidem. Quintum argumentum de loculis Christi

proposuit Opusc. 19. Cap. 6. & soluit ibidem. Sextum argumentum de pretijs prædiorum conseruatis ab Apostolis, proposuit, & soluit eodem loco. Septimum argumentum de Episcopis proposuit Opusc. 17. Cap. 14. & soluit Cap. 16. Et Opusc. 19. Cap. 6. & ibidem soluit. Octauum argumentum de eo quod non obsit perfectioni possessio bonorum in communi, proposuit Opusc. 19. Cap. 6. & soluit ibidem. Eadem quoque omnia argumenta proposuit S. Bonauentura in Apologia Pauperum, & soluit; vt legenti constat. Quid ergo inde inferre licet, nisi quòd spiritus Vigilantij in Theologo surrexit? Iam quòd arma nouorum Vigilantiorum assumpsit: ideo & ipse nouus Vigilantius est. Videat Theologus an sit discipulus S. Thomæ, an verò potius aduersarius eius? vtpote qui argumenta aduersariorum eius, ab ipso confutata reassumpserit. Videat an Regulas suas ex doctrinâ S. Thomæ decerpserit, qui potius argumenta contraria attulerit? Vtinam inscitiam suam, & fraudes orbi non propalasset; vtiq; non erubuisset.

PROPOSITIO XCV.

Commendat & hoc perfectionem Religiosi Ordinis, si cæteris paribus, ex instituto suo, occupet se pro Deo in arduis & difficilioribus, quàm alii. Hanc ob causam S. Thomas 1. p. q. 95. ar. 4. ad 2. ait. Opus difficilius ex parte obiecti, esse magis meritorium. Vnusquisq; enim mercedem percipiet secundum suum laborē 1. Cor. 3. Maior autem est labor, vbi est res difficilior, quæ pro Deo perficitur.

Hæc

Hæc Propositio manifestam continet contradictionem. Si enim commendat perfectionem Religiosi Ordinis, quia ex instituto suo se occupat in rebus arduis, & difficilioribus, quam alij; quomodo non commendat perfectionem Religiosi Ordinis, si ex instituto suo se occupat pro Deo, austeritate, & paupertate in communi: quandoquidem istæ res adeò sunt arduæ & difficiles, quod eas valde reformidat Theologus. Cæterùm quod difficile, non faciat ad augmentum præmij essentialis, supra ostensum est ex doctrina S. Thomæ. Continet etiam hæc Propositio falsissimam citationem S. Thomæ. Non enim S. Thomas 1. p. q.95. ar.4. ad 2. habet. *Opus difficilius ex parte obiecti esse magis meritorium.* Refero verba S. Thomæ loco citato, vt fides dicto adhibeatur. *Ad secundum dicendum, quod difficultas & pugna pertinet ad quantitatem meriti, secundum quantitatem operis proportionalem, vt dictum est. Et est signum promptitudinis voluntatis, quæ conatur ad id, quod est sibi difficile: promptitudo autem voluntatis, causatur ex magnitudine charitatis. Potest autem contingere, quòd aliquis ita prompta voluntate faciat opus aliquod facile, sicut aliquis difficile, quia paratus esset facere etiam quod sibi esset difficile. Difficultas tamen actualis, in quantum est pœnalis, habet etiam quod sit satisfactoria pro peccato.* Vt autem plenius percipias doctrinam S. Thomæ; considera ea quæ in corpore articuli habet. *Dicendum*, inquit, *quod quantitas meriti ex duobus potest pensari. Vno modo ex radice charitatis, & gratiæ; & talis quantitas meriti respondet præmio essentiali, quod consistit in Dei fruitione: qui enim ex maiori charitate aliquid facit, perfectius Deo fruitur. Alio modo pensari potest, quantitas meriti ex quantitate operis. Quæ quidem est duplex scilicet absoluta, & proportionalis. Vidua enim quæ misit duo æra minuta in gazophylacium, minus opus fecit quantitate absolutâ, quàm illi qui magna munera posuerunt. Sed quantitate proportionali vidua plus*

fecit secundum sententiam Domini, quia magis eius facultatem superabat. Utraq; tamen quantitas meriti respondet præmio accidentali, quod est gaudium de bono creato. Sic igitur dicendũ, quod efficaciora fuissent hominis opera ad merendum in statu innocentiæ, quàm post peccatum, si attendatur quantitas meriti ex parte gratiæ, quæ tunc copiosor fuisset, nullo obstaculo in naturâ humanâ inuento. Similiter etiam si consideretur absoluta quantitas operis: quia cùm homo esset maioris virtutis, maiora opera fecisset. Sed si consideretur quantitas proportionalis, maior inuenitur ratio meriti post peccatum, propter hominis imbecillitatem. Magis enim excedit paruum opus potestatem eius, qui cum difficultate operatur illud, quam opus magnum potestatem eius, qui sine difficultate operatur. Hæc S. Thomas.

Sed instat Theologus duplici argumento. Primum est tale. *Hanc ob causam dilectio inimici est magis meritoria, cæteris paribus, quam amici, vt idem S. Thomas habet 2. 2. q. 27. ar. 7.* Sed debebat Theologus expendere totum textum S. Thomæ, qui eo in loco sic inquit. *Dicendum quod ratio diligendi proximum, Deus est: sicut suprà dictum est. Cum ergò quæritur: quid sit melius vel magis meritorium; Vtrum diligere amicum, vel inimicum? dupliciter istæ dilectiones comparari possunt: Vno modo ex parte proximi, qui diligitur: alio modo ex parte rationis, propter quam diligitur. Primo quidem modo dilectio amici, præeminet dilectioni inimici: quia amicus & melior est, & magis coniunctus: vnde est materia magis conueniens dilectioni. Et propter hoc actus dilectionis super hanc materiam transiens melior est; vnde & eius oppositum est deterius: peius enim est odire amicum, quàm inimicum. Secundo autem modo, dilectio inimici præeminet propter duo. Primo quidem, quia dilectionis amici potest esse alia ratio, quàm Deus: sed dilectionis inimici, solus Deus est ratio. Secundò quia præsupposito, quod vteq; propter Deum diligatur, fortior ostenditur esse Dei dilectio, quæ animum hominis ad remotiora extendit, scilicet,*

vsq;

vsq; ad dilectionem inimicorum. Sicut virtus ignis tantò ostenditur esse fortior, quantò ad remotiora diffundit suum calorem. Tanto ergo ostenditur diuina dilectio esse fortior, quantò propter ipsam difficiliora implemus. Sicut & virtus ignis, tantò est fortior, quantò comburere potest materiam minùs combustibilem. Sed sicut idē ignis, in propinquiora fortiùs agit, quam in remotiora; ita etiam charitas feruentiùs diligit coniunctos, quàm remotos. Et quantùm adhoc dilectio amicorum secundum se considerata, est feruentior & melior, quam dilectio inimicorum. Hæc S. Thomas. Non ergo quocunque modo dilectio inimici est magis meritoria; qua verò ratione præemineat, iam patet ex dictis S. Thomæ: Quia nimirum sic dilectio, quæ est principium merendi, ostenditur esse fortior; non autem quasi difficultas faciat aliquid ad rationem præmij essentialis. Nam quēadmodum idem S. Doctor in sequenti articulo in resp. ad 3. docet. *Plus facit ad rationem meriti & virtutis bonum, quàm difficile. Vnde non oportet quòd omne difficiliùs sit magis meritorium, sed quod sic est difficilius, vt etiam sit melius.* Secundum argumentum Theologi est. *Eleëmosyna illa Christo iudice. Luc. 21. maior erat, Deoq; magis accepta, quam paupercula vidua, dans duo æra minuta exhibuit, quàm diuitum copiosior: quia illi difficiliùs fuit, totum quod habuit, Deo offerre, quam diuitibus superflua ex abundanti erogare.* Cæterum ad hoc respondeo quòd vidua illa quantitate proportionali, plùs fecit secundum sententiam Domini: proportionalis autem quantitas meriti, respondet præmio accidentali: vt docet S. Thomas paulo ante citatus 1. p. q. 95. ar. 4. in Corpore.

Demùm aduerte, quod non quælibet Religio, quæ occupatur in difficilioribus, est perfectior; sed quæ ita in difficilioribus, quòd illa difficiliora sint meliora vt supra ex S. Thoma dictum est: non enim omne difficilius, melius est: siue, quæ ita occupatur in difficilioribus, quod non in periculosioribus pro animâ, quæ prudenter declinantur. De quo vide si placet S. Thomam Opusc. 18. Cap. 20. Defficiliùs

enim est Castitatem tueri, conuersando cum mulieribus; sed quia periculosius, ideò ex consilio Sanctorum, declinanda est huiusmodi difficultas.

PROPOSITIO XCVI.

Attende etiam ad hoc Illustrissime Domine, vt eam Religionem tuo nepoti commendes præ cæteris, in qua cum regularum obseruantiâ, vides maiorem concordiam, & domesticam vnionem, præsertim in magna dissimilitudine graduum, & nationum varietate simul cohabitantium.

At quomodo videbit Illustrissimus Dominus, domesticã vnionem, qui eo ipso, quod est Illustrissim9, & non Religiosus, vtiq; est positus extra claustra? Nunquid penetrabit muros oculis, vt videat ea quæ domi fiunt? Poterit quidem ad extra videre maiorem concordiam, sed quomodo videbit ad intra domesticam vnionem; præsertim si summâ diligentiâ cælantur res secretæ? Dicam amplius; quomodo penetrabit oculis interiora conscientiæ vniuscuiusq;, in quâ potissimũ residet charitas Dei, & proximi. Scriptum est enim Matth. 23. *Væ vobis scribæ & Pharisæi, qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditiâ. Pharisæe cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat id quod deforis est, mundum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parẽt hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitiâ: Sic & vos à foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate.* Sed inquis Theologe. *Certissimum signũ familiæ Dei est concordia, & domestica vnio.* Non Theologe: non inquam absolutè vnio & concordia est certissimum signum familiæ Dei. Scriptum est enim Nahum. 1. *Sicut spinæ se inuicem complectuntur, sic conuiuium*

niuium eorum pariter potantium: ſed concordia & vnio fundata in dilectione Dei, eſt certiſſimum ſignum familiæ Dei.

PROROSITIO XCVII.

Quæ tantopere eſt Deo grata, vt S. Macario Abbati, etſi vitam ducenti in Eremo ſolitariam, in perpetuis ieiunijs, & carnis macerationibus, multò maioribus, quam hoc noſtro ſæculo vigeat in vlla Religione, etiam Eremitica; & aſſiduè rerum diuinarum contemplationi dedito, Deus prætulerit duas fæminas coniugatas rei vxoriæ vacantes; quæ tamen nil præ cæteris habebant, quam quod per annos quindecim in domo vna pariter manentes, nec turpe verbum altera dixiſſet ad alteram, nec litem mouiſſet, ſed in pace vixiſent, & à ſæcularibus verbis abſtinere ad mortem decreuiſent, cum deſiderio vitæ Monaſticæ, ſi id per maritos earum aliquando liceret.

Debebas perpendere Theologe, quod dicitur loco citato. Videlicet, has mulieres pari conſenſu tractaſſe, quatenus pariter relictis maritis, in Congregationem Religioſarum Virginum proficiſcerentur: & multis precibus hoc à Coniugibus non valuerunt obtinere. Quo non adepto inter ſe & Deum poſuerunt teſtamentum, vt vſq; ad mortem ſæculare verbum non loquerentur omninò. Sicut enim aliquis ex maiori charitate poteſt velle ſuſtinere Martyrium, quam alius ſuſtineat; vnde voluntariè Martyr, poteſt mereri ſuâ voluntate præmium eſſentiale æquale, vel maius eo quod Martyri debetur, vt ait S. Th. in 4. Diſt. 49. q. 5. ar. 3. quæſtiunc. 2. ad 3.

ita aliquis ex maiori charitate, potest velle Religiosam vitam, quam alius de facto Religiosus: vnde voluntariè Religiosus, potest mereri sua voluntate, præmium essentiale æquale, aut maius eo, quod Religioso debetur. Deniq; non paruum est, nunquam sæculare verbum proferre. Scriptum est enim Iacob. 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potest etiam freno circumducere totum corpus.*

PROPOSITIO XCVIII.

Et hæc vt opinor sufficient Illustrissime Domine, ad adferendam tibi certam lucem, pro vtroq; desiderio tuo.

Attulisti Theologe certas tenebras, non certam lucem; nisi quod tenebras dicis lucem, & lucē tenebras. Tua enim Epistola passim respersa est Propositionibus implicatis, inuolutis, vafris, friuolis, subdolis; imò erroribus; imò hæresibus: ita quod mirum sit, hanc opellam tuam, adeò exiguam mole, tamen adeò magnam pernicie. Mirabile enim est, plurimos etiam primâ facie doctos, tuas fraudes nec quidē comperijsse, at plures tuis persuasionibus blandis illectos, austeritati, & paupertati renunciasse, & à Religionibus rigidis, & pauperibus, auersionem in animo concepisse.

PROPOSITIO XCIX.

Vnum restat, vt te excitē ad aperiendā liberaliter manū, & cum bonis ac nepote tuo, cor ipsum tuum.

Mi Theologe, non est semper conueniens ei Ordini, deferre bona temporalia, cui aliquis seipsum deuouet. Duæ enim sunt Opiniones circa istud. Vna affirmans, Altera negās. Vtraq; tamen Opinio fatetur, quòd propter periculum infamiæ, & mali nominis cui Religiosi admittentes alumnos, cum suis facultatibus & diuitijs possunt subijci, non sunt aggreganda bona Ordini, sed potius pauperibus elargienda.

Quia

Quia melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ. Et sanè apud viros pietate, & doctrinâ probatos, non potuit Theologus euadere suspicionem, & notam auaritiæ. Tota enim Epistola, Nepotem semper coniunxit bonis; imò potiùs è conuerso, bonis adiunxit Nepotem. Infallibiliter enim in decursu totius Epistolæ, semper primo loco posuit bona, secundo Nepotem: vnde suspicantur ij, ne Nepotem propter bona Religioni venari voluerit. Sed iam oro te, ad quid tali Religioni bona accumulare gestis, quæ habet possessiones communes & reditus, & est libera à quærendis eleëmosynis? Si enim non potest quærere modicas eleëmosynas, quomodo maiores? Ridiculum est enim dicere, quod Religio non possit petere frustum panis, & possit petere mille marcas auri: quod non possit petere modica necessaria pro victu & vestitu; & possit petere villas & oppida. Quomodo talis Religio minimè libera, à quærendis eleëmosynis magnis. (quandoquidem & possessiones, & villæ, à Religiosis ex eleëmosynâ habentur, & liberâ elargitione fidelium) potest melius & Deo, & sibi, & proximis, vacare? si quidem tu Theologe enuntiasti, quod Religiosi non liberi à quærendis eleemosynis, non possunt melius & Deo, & sibi, & proximis vacare. Quomodo talis Religio liberius errantes corriget, si ab Auditoribus quæret subsidia temporalia, & quidem ea magna? Timebit enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit. Tua dicta Theologe profero: ex his teipsum iudica.

Sed videamus quare talibus Religionibus bona dedicare velis? Fortasse propter hanc rationem, quam supra in hâc tuâ Epistolâ tradidisti. *Si*, inquis, *inueniantur plures hominum piorum Ordines vel Congregationes, quæ videantur bonæ & perfectæ, debent potius ijs bona cum Nepote offerri, qui sequuntur perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem.* Perfectius autem viuendi institutum, secundum te est, quod habet possessiones & reditus: & modus viuendi apud

 te per-

te perfectior, habere possessiones & reditus, quam carere, eis; in quo quidem grauiter hallucinatus es in materiâ fidei. Inquit enim S. Thomas Opusc. 17. Cap. 15. *Mentiuntur in doctrinâ fidei dicentes, minoris esse perfectionis eos, qui communibus possessionibus carent.* Doctrinã quoq; asserentiũ perfectiorẽ modum viuendi cum possessionibus, quam sine illis Sanctus Thomas notauit hæresis Vigilantianæ, vt supra dictum est: tu autem id asseruisti, eo ipso quòd conatus es monstrare perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem; quem in particulari describendo, docuisti esse modum viuendi cum possessionibus. Ergo secundum te modus viuendi cum possessionibus est perfectior: quod dicere est Vigilantij errorem renouare. Sed quicquid sit de hoc, certè Theologe non constat, eleëmosynam semper esse meliori dandam. Ait enim S. Thomas in 4. Dist. 15. q. 2. ar. 6. quæstiunc. 3. ad 1. *Quod quamuis Deo propinquior sit semper melior, non tamen semper debet ei magis dari, quia eleëmosynarum largitio, ad necessitatem proximi subleuandam diuinitus instituta est. Vnde si indigentia, ex parte altera nimis excedat, magis seruabitur intentio instituentis eleëmosynam, quàm si meliori daretur.* Sed esto, eleemosyna meliori semper sit danda; vtique bona ista, Nepotis, Episcopis dedicanda erunt. Si enim offerenda, sunt Religionibus perfectioribus, & Religio secundum, te perfectior, quæ proximè accedit ad Episcopalem statum: Ergo multò magis offerenda hæc bona Episcopis; si quidem status illorum est status perfectissimorum, eo magis quia ipsi bona accipiunt, ad dispensandum ea fidelibus.

PROPOSITIO C.

Vnum deniq; addo, id vt nepoti tuo inculces seriò, ne à sancto vitæ arctioris desiderio resiliat, tùm alias ob causas, tùm ne vitæ æternæ iacturam patiatur.

Oblitus

Oblitus es tui Thologe, vel certè tanquam asina Balaam inuitus loqueris. Quid enim tibi agitur, vt dicas Nepoti inculcandum seriò, ne à sancto vitæ arctioris desiderio, resiliat? Hæccine tibi vita est arctior, quæ Psalmodiâ caret, vitæ externam austeritatem non profitetur, paupertatem in communi non seruat? Arctitudo tibi est, austeritatem externam non habere, & possessionibus communibus abundare? Quanta arctitudo tibi erit austeritas, & paupertas in communi? Sanè talis arctitudo supra captum mentis, vel fortassè carnis tuæ. At reuera comparatiuè loquendo, vt tu profers, non est vita arctior, qualem tu huc vsque descripsisti. Ergo fortassis Nepos Illustrissimi vltimo consilio illectus, quod veritas ipsa, præter tuam intentionem, expressit, relictis consilijs de blandiori vita, euolabit ad vitam arctiorem, & tuum laborem, frustraneum reddet. Si enim Nepos Illustrissimi, omninò vitæ Religiosæ amplectendæ animum destinauit, potius eliget Religionem, in quâ simul magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum, & habet opera virtutis Religionis, & opera pœnitentiæ, & facit maximum fructum in Ecclesia Dei, & offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloriâ. Et in ea est simul prædicationis, & orationis, & psalmodiæ studium; quamuis maius studium prædicationis & orationis, quam psalmodiæ; & vitæ externam austeritatem profitetur, & paupertatem in communi, tantopere commendatam à Sanctis, seruat, & occupat se pro Deo, in rebus arduis, & difficilibus: Denique in quâ est maior concordia, & vnio domestica, cum magna dissimilitudine, & varietate, & graduum, & nationum: potius inquam eliget talem Religionem, quam eam quæ quædam ex dictis complectitur, quædam vero à se excludit: vt paupertatem in communi, austeritatem externam &c. Talis enim Religio, secundum Theologi regulas, est perfectior, quia habet media efficaciora

caciora

caciora, plura, & ordinata, auxilia plura, & meliora, pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad consequendum suum finem perfectissimum. Quod si ita est, eludetur tota spes Theologi, de bonis Nepotis: Cùm enim Religio profitens paupertatem in communi, non requirat bona Nepotis, inde est quod si Nepos tali Religioni seipsum addicet. illa vtique bona remanebunt Illustrissimo, & eius familiæ: Theologum vero hiantem, spes sua fallet, & dicet.

Oleum, & operam, perdidi.

EPILOGVS.

Hìc tandem librum hunc, totum ferè ex dictis SS Patrum, potissimùm tamen Doctoris Angelici S. Thomæ Aquinatis concinnatum, verbis eiusdem S. Doctoris, quibus & ipse similes libros terminare solitus est, concludo. *Hæc sunt quæ ad præsens scribenda occurrunt, contra eum qui perfectionem Religionis denigrare attentauit. Si quis igitur contra hæc rescribere voluerit mihi acceptissimũ erit. Non autẽ corã pueris* (addo & mulierculis) *garriat, sed scribat & scripturam proponat in publico, vt ab intelligentibus diiudicari possit, quod verum sit, & vt quod erroneũ est, authoritate veritatis confutetur.* Adiungo de meo: Prodeat Author de latebris, & nomen suum in aperto prodat, ad singula sigillatim & distinctè respondeat, & ea vel approbet vel reprobet, non apices sed substantiam rei scrutetur, doctrinæ S. Thomæ cui sponte se adstrinxit, constanter inhærendo respondeat, certus quòd me paratissimum, & promptissimum ad satisfaciendum sibi semper reperiet, si modo conditionibus à me propositis persliterit.

Omnia subijcio S. M. R. Ecclesiæ, & iudicio doctorum virorum, paratus corrigere quæ corrigenda videbuntur.

FINIS.

Laus Deo Virginiq; Matri.

AD LECTOREM.

Deprehendes librum hunc candide Lector, plurimis mendis & erroribus typi, qui per incuriam irrepserunt, refertum. Plerosque ex ipsis iuxta subiectam tabulam, reliquos propria industria facilè corriges.

E R R A T A.

In Præf. col: 2. lin: 19. militanti, mutilanti, Pagina 1. linea 18. suas, omissum, res p. 2. l. 16. per hoc ergo dicitur. per hoc ergo quod dicitur. p. 2. l. 2 nunc, tunc. p. 3. l. 8. testatus. Tostatus, ib: l. vlt. duritiarum diuitiarum, p. 3. l. vlt. interficerent, interficeret, p. 4. l. 4. nudo, nudè p. 5. l. 28. quod ipso, quod ipse, p. 28. l. 14 magis, maius, p. 31. l. 9. potest enim, potest etiam p. 34. l. 30. gnauiter, grauiter, p. 38. l. 57. proximus proximis, p. 39. l. 20. efferat, offerat, p. 57. l. 20. An necesse. At necesse, ib. l. 30. Ecclesiæ, Ecclesia p. 63. l. 1. pro Christi, pro Christo, p 64. l. 9. iuuenti, inuenti, ibid. l. 28. colligenda, colligendo, p. 72 l. 20 subuculũ, subuculã, p. 76 l. 26 ad õni, ab õni, p 78 l. 29. seu etiã sed etiã, p. 84 l. 5. sentit, sensit, p. 101. l 9. in vigilis, in vigilijs, ibi: l. 11. prosus, prorsus, p. 110. l. 22. æqui, æquè, p. 112, l, 24. statu peccato, statu peccati, p, 118. l, 28 B. Ioannes. V. Ioannes p, 126. l, 3. 14. Iauar: 14. Ianuar: p, 131. l, 19. auores, fauores, p, 134. l, 26. & canticis, spiritualibus, *dele*, p, 136. l, 29. debemis, debem9, p, 139. *ad finẽ propositionis 56 adde.* Plura hac de re diximus in propositione octaua 145, l. 18. obtinẽta, obtẽtã p, 151. l, 32. Lusitantia Lusitania. p 173. l. 32 oleorũ, olerũ, p. 174. l. 11, perfecto dignus est, profectò dignus es, p, 180, l, 13, difficliibus, difficilibus, pag, 195. l, 15, quod, quot, p, 213, l, 14, est t, anto, est tanto. p, 221 l, 28, pauperes, cibos, *dele*, p, 224, l, 15 ἐγομολογὲςιν ἐξομολογ'ἐςιν. p, 227, l. 3, Iouiani, Iouiniani, p, 246, vlt alib'. ali-

alibi. p.251, l.7. *dele*, delicatum. p. 256, vlt. legendam, tegendam, p. 257. l. 20. putanti, putant, p. 259, l. 4. vtilitas, vilitas. p. 266. l. 10, Secietate, Societate. p. 268. l. 1, tantum, non tantum, p. 272, l. 27 perfectioni, perfectionis, p. 276, l, 26, reuelationem, releuationem, p. 284 l. 28, non poteſt habere, non poteſt, habere p, 285, l, 2. liberatur, laboratur. p. 294, l, 16. Exercitio humilitatis ſunt. Si quis ſemel exercitio humilitatis p. 296, l. 16. tempora, tempore, p. 300, l. 1. caſua, cauſa, p, 301, l, 5, diuiidentes, diuidentes, p. 302, l, 6. impedunt, impendunt, p. 306, l, 21, Dominas, Dominus p, 312. l. 8, circumdat, circumdati, p, 323, l. 32. 1, ad Cor: 11, 2, ad Cor: 11, p, 339. l, 9, 12, 4, 1, pro 12, 9, 1, p, 349, l. 17, cælantur, celantur, p, 355, l, 11. popotiſſimum, potiſsimum, ibid: ſi modò conditionibus, ſi modò in conditionibus.

